STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 10745

DER IMPERYALIZM ALS HEKHSTE STADYE FUN KAPITALIZM

Vladimir Ilich Lenin

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

פראָלעטאריער פון אלע לענדער, פאראייניקט זיך!

ו. אי. לענין

דער אימפעריאַליזם אַלס העכסטע סטאַדיע פון קאַפּיטאַליזם

פאַרלאַג „עמעס", מאָסקווע 1935

פאָרוואָרט

די בראָשור, וואָס ווערט פאָרגעלייגט דער אופמערקזאמקייַט פונעם לייענער, האָב איך געשריבנ אינ פרילינג 1916 אינ ציריך. בא די דאָרטיקע באדינגונגענ פונ ארבעט איז מיר, נאטירלעכ, אויסגעקומענ צו פילנ א געוויסנ מאנגל אינ פראנצויזישער אונ ענגלישער ליטעראטור אונ גאָר א גרויסנ מאנגל אינ רוסישער ליטעראטור. דאָכ, דאָס ענגלישע הויפט־ווערק וועגנ אימפעריאליזם — דאָס בוכ פונ דזש. א. האָבסאָנ — האָב איכ אויסגענוצט מיט דער אופמערקזאמקייַט, וואָס דאָס ווערק פארדינט, לויט מייַנ איבערצייַגונג.

די בראָשור איז געווענ געשריבנ פאר דער צארישער צענזור. איכ. בינ דעריבער ניט בלויז געווענ געצוווּנגענ גאָר שטרענג צו באגרענעצנ זיכ אויסשליסלעכ מיטנ טעאָרעטישנ — באזונדערס מיטנ עקאָנאָמישנ — אנאליז, נאָר אויכ צו פאָרמולירנ די נייטיקע ניט־פילצאָליקע באמערקונגענ וועגנ פאָליטיק מיט דער גרעסטער פאָרזיכטיקייַט, מיט אָנדייַטונגענ, אינ דער עזאָפישער — דער פארשאָלטענער עזאָפישער — שפראכ, וואָס דער צאריזם האָט געצוווּנגענ אָנקומענ צו איר אלע רעוואָליוציאָנערנ, ווענ זיי פלעגנ נאָר נעמענ די פענ אינ האנט אפ צו שרייַבנ א „לעגאל" ווערק.

ס'איז שווער איצט, אינ די טעג פונ פרייַהייַט, ווידער צו לייענענ אָט די ערטער פונ דער בראָשור, וואָס זייַנענ פארקריפלט געוואָרנ צוליב דער זאָרג וועגנ דער צארישער צענזור, צונויפגעדריקט, צונויפגעפרעסט געוואָרנ אינ אנ אייַזערנעמ קלעמ. וועגנ דעמ, אז דער אימפעריאליזמ איז דער ערעוו פונ דער סאָציאליסטישער רעוואָליוציע, וועגנ דעמ, אז דער סאָציאל־שאָוויניזמ (סאָציאליזמ אפנ וואָרט אונ שאָוויניזמ אינ טאט) איז א פולער פאראט קעגנ דעמ סאָציאליזמ, א פולער איבערגאנג אפ דער זייַט פונ דער בורזשואזיע, אז די דאָזיקע שפאלטונג אינ דער ארבעטער־באוועגונג איז פארבונדנ מיט די אָביעקטיווע באדינגונגענ פונעמ אימפעריאליזמ אדג. — איז מיר אויסגעקומענ צו ריידנ מיט א „קנעכטישנ" שפראכ, אונ איכ בינ געצוווּנגענ אָפצושיקנ דעמ לייענער, וואָס אינטערעסירט זיכ מיט דער פראגע, צו דער נייַער אופלאגע פונ מייַנע אויסלענדישע ארטיקלענ פונ די יאָרנ 1914—1917, וואָס וועט אינגיכנ ארויסגיינ.[2] באזונדערס לויגט

צו פארצייכענענ איינ אָרט אפ דער זײַט 119—120:* קעדיי צו דערקלערנ דעם לייענער אינ א צענזור-פאָרמ, ווי אומפארשעמט עס לײַגנ די קאפּי־טאליסטנ אונ די סאָציִאל־שאָוויניסטנ (מיט וועלכע קאוטסקי קעמפט אזוי ניט קאָנסעקווענט), וואָס זײַנענ אריבער אפ זייער זײַט, אינ דער פראגע וועגנ אנעקסיעס, ווי אומפארשעמט זיי דעקנ צו די אנעקסיעס פונ זייער קאפּיטאליסטנ, בינ איכ געווענ געצוווּנגענ צו נעמענ פאר א בײַשפּיל... יאפּאָניע! דער אופמערקזאמער לייענער וועט אָנשטאָט יאפּאָניע גרינג אונטערשטעלנ רוסלאנד, אונ אָנשטאָט קאָרייע — פינלאנד, פוילנ, קורלאנד, אוקראִינע, כיווע, בוכארע, עסטלאנד אונ די איבעריקע געגנטנ, וואָס זײַנענ באזעצט ניט מיט קיינ גרויסרוסנ.

איכ וואָלט וועלנ האָפנ, אז מײַנ בראָשור וועט מיטהעלפנ זיכ פאַנאנדערקלײַבנ אינ דער עקאָנאָמישער גרונט־פראגע, וואָס, ניט דערלער־נענדיק זי, קאָנ מענ גאָרנישט ניט פארשטיינ אינ דער אָפּשאצונג פונ דער איצטיקער מילכאָמע אונ פונ דער איצטיקער פּאָליטיק, נעמלעכ: אינ דער פראגע וועגנ דעמ עקאָנאָמישנ טאָכ פונ אימפּעריאליזמ.

דער אווטער

פּעטראָגראד, 26 אפּרעל 1917 י.

פּאָרוואָרט צו דער פראנצויזישער אונ דײַטשישער אופלאגע[3]

I

דאָס דאָזיקע ביכל איז געווענ אָנגעשריבנ, ווי עס איז אָנגעוויזנ אינ־גענמ פּאָרוואָרט צו דער רוסישער אויסגאבע, אינ 1916 יאָר פאר דער צארישער צענזור. איכ האָב ניט די מעגלעכקײַט איבערצומאכנ אצינד דעמ גאנצנ טעקסט, אונ דאָס וואָלט עפּשער געווענ ניט צוועקמעסיק אויכ, ווײַל די גרונט-אופגאבע פונ דעמ בוכ איז געווענ אונ בלײַבט: באווײַזנ, לויט די פאראייניקטע אָנגאבנ פונ דער אומבאשטרײַטלעכער בורזשואזער סטאטיס־טיק אונ לויט די אנערקענונגענ פונ די בורזשואזע געלערנטע אינ אלע לענדער, ווי עס האָט אויסגעזענ אינ לעצטנ סאכאקל די אלוועלט-לעכע קאפּיטאליסטישע ווירטשאפט, אינ אירע צווישנפעלקערלעכע קעגנזײַ-טיקע פארהעלטענישנ, אָנהייב XX יאָרהונדערט, ערעוו דער ערשטער אימ־פּעריאליסטישער וועלט־מילכאָמע.

---

* זע וויטער ז. 116—117. רעד.

טיילווייז וועט אפילו ניט אומנוציק זיין פאַר א סאַך קאָמוניסטן אין די פאָרגעשריטענע קאַפּיטאַליסטישע לענדער, אַפּן ביישפּיל פון דעם דאָזיקן, פונעם שטאַנדפּונקט פון דער רוסישער צענזור לע־גאַלן, ביכל, צו איבערציַיגן זיך אין דער מעגלעכקייט — און נייטיקייט — אויסצונוצן אפילו יענע שוואַכע רעשטן פון לעגאַלקייט, וואָס בלייבן נאָך פאַר די קאָמוניסטן, לאָמיר זאָגן, אין דער היינטיקער אמעריקע אָדער פראַנקרייך נאָכן קימאַט דורכויסיקן ארעסט פון קאָמוניסטן, וואָס איז דאָרט ניט לאַנג פאָרגעקומען, קעדיי אויפצוקלערן די גאַנצע פאַלשקייט פון די סאָציאַל-פּאַציפיסטישע אָנשויונגען און פון זייערע האָפענונגען אויף דער „אַלוועלטלעכער דעמאָקראַטיע". און די סאַמע נייטיקסטע דערגאַנצונגען צום דאָזיקן ביכל, וואָס איז געווען אונטער צענזור, וועל איך זיך פּרוּוון געבן אינעם איצטיקן פאָרוואָרט.

II

אינעם ביכל איז דערוויזן געוואָרן, אַז די מילכאָמע פון די יאָרן 1914—1918 איז פון ביידע צדאָדים געווען אַן אימפּעריאַליסטישע (ד. ה. א פאַרכאַפּערישע, א רויבערישע, א מערדערישע) מילכאָמע, א מילכאָמע פאַר דער פאַרטיילונג פון דער וועלט, פאַר דער פאַרטיילונג און איבער־פאַרטיילונג פון די קאָלאָניעס, פון די „ווירקונג־ספערעס" פון פינאַנץ-קאַפּי־טאַל אאַוו.

וואָרעם דער באַווייז פונעם עמעסדיקן סאָציאַלן, אָדער ריכטיקער: פונעם עמעסדיקן קלאַסנוון כאַראַקטער פון דער מילכאָמע, געפינט זיך, זעלבסטפאַרשטענדלעך, ניט אין דער דיפּלאָמאַטישער געשיכטע פונעם קריג, נאָר אינעם אַנאַליז פון דער אָביעקטיווער לאַגע פון די קאָמאַנדיר־קלאַסן אין אַלע מילכאָמע־האַלטנדיקע מעלוכעס. קעדיי צו שילדערן די דאָזיקע אָביעקטיווע לאַגע, דאַרף מען נעמען ניט קיין ביישפּילן און ניט קיין באַזונדערע אָנגאַבן (בא דער גוואַלדיקער קאָמפּליצירטקייט פון די דערשיינונגען אינעם געזעלשאַפטלעכן לעבן קאָן מען שטענדיק אָפּזוכן וויפל מע וויל ביישפּילן אָדער באַזונדערע אָנגאַבן אַפּ צו באַשטעטיקן וועלכע האַנאָכעס מע וויל), נאָר אומבאַדינגט דעם גאַנצן סכום אָנגאַבן וועגן די יעסוידעס פונעםווירטשאַפטלעכן לעבן אין אַלע מילכאָמע־האַלטנדיקע מעלוכעס און אין דער גאַנצער וועלט.

טאַקע אַזעלכע אַנטוויקלטע אָנגאַבן, וואָס קאָנען ניט אָפּגעפרעגט ווערן, ברענג איך אין דעם בילד וועגן דער פאַרטיילונג פון דער

װעלט אין די יאָרן 1876 און 1914 (אינעם § VI) און װעגן דער פאַר־טיילונג פון די אײַזנבאַנען פון דער גאַנצער װעלט אין די יאָרן 1890 און 1913 (אינעם § VII). די אײַזנבאַנען, — דאָס זײַנען די סאַכאַק־לען פון די סאַמע װיכטיקסטע צװײַגן קאַפּיטאַליסטישער אינדוסטריע, פון דער שטיינקױלן-אינדוסטריע און אײַזן-אינדוסטריע, די סאַכאַקלען — און די סאַמע אָנשױלעכע צײַגער פון דער אַנטװיקלונג פונעם װעלט־האַנדל און פון דער בורזשואַז־דעמאָקראַטישער ציװיליזאַציע. װי זײַנען די אײַזנבאַנען פאַר־בונדן מיט דער גרויס־פּראָדוקציע, מיט די מאָנאָפּאָליעס, סינדיקאַטן, קאַר־טעלן, טרעסטן, בענק, מיט דער פינאַנץ-אָליגאַרכיע, — דאָס איז באַװיזן אין די פאַבריק קאַפּיטלען פונעם בוך. די פאַרטיילונג פון דער אײַזנבאַן־נעץ, די ניט-גלײַכמעסיקײַט פון דער דאָזיקער פאַרטיילונג, די ניט-גלײַכמעסיקײַט פון איר אַנטװיקלונג — דאָס זײַנען די סאַכאַקלען פונעם הײַנטצײַטיקן, מאָ־נאָפּאָליסטישן קאַפּיטאַליזם אינעם אַלװעלטלעכן מאַסשטאַב. און די דאָזיקע סאַכאַקלען באַװײַזן די אַבסאָליוטע אומפאַרמײַדלעכקײַט פון די אימפּע־ריאַליסטישע מילכאָמעס אַף אַזאַ װירטשאַפטלעכער באַזע, קאָלזמאַן עס עקזיסטירט דאָס פּריװאַט-אייגנטום אַף די פּראָדוציר־מיטלען.

די בױונג פון אײַזנבאַנען זעט אױס צו זײַן אַ פּאָשעטע, נאַטירלעכע, דעמאָקראַטישע, קולטורעלע, ציװיליזאַטאָרישע אונטערנעמונג: אַזױ זעט זי אױס אין די אױגן בײַ די בורזשואַזע פּראָפעסאָרן, װאָס קריגן באַצאָלט פאַרן צופּוצן די קאַפּיטאַליסטישע קנעכטשאַפט, און אין די אױגן בײַ די קליינבירגערלעכע פיליסטערס. פאַקטיש האָבן די קאַפּיטאַליסטישע פעדעם, װאָס פאַרבינדן מיט טױזנטער נעצן די דאָזיקע אונטערנעמונגען מיטן פּרי־װאַט־אייגנטום אַף די פּראָדוציר-מיטלען ביכלאַל, פאַרװאַנדלט די דאָזיקע בױונג אין אַ געװער צו אונטערדריקן אַ מיליאַרד מענטשן (די קאָלאָ־ניעס פּליוס האַלב־קאָלאָניעס), ד.ה. העכער העלפט באַפעלקערונג פון דער װעלט אין די אָפּהענגיקע לענדער און די לױנ־שקלאַפן פונעם קאַפּיטאַל אין די „ציװיליזירטע“ לענדער.

דאָס פּריװאַט-אייגנטום, װאָס איז באַזירט אַף דער אַרבעט פונעם קליינ־װירט, די פרײַע קאָנקורענץ, די דעמאָקראַטיע, — אָט די אַלע לאָזונגען, מיט װעלכע די קאַפּיטאַליסטן און זייער פּרעסע נאַרן די אַרבעטער און פּויערים, זײַנען געבליבן װײַט פון הינטן. דער קאַפּיטאַליזם איז אַריבערגע־װאָקסן אין אַן אַלװעלטלעכער סיסטעם פון קאָלאָניאַלע־ אונטערדריקונג און פינאַנציעלער דערשטיקונג פאַר דער ריזיקער מערהײַט באַפעלקערונג פון דער ערד מיצאַד אַ הײַפל „פאָרגעשריטענע“ לענדער. און די פאַרטיי־לונג פונעם דאָזיקן „רױב“ קומט פאָר צװישן אַ 2—3 אַלװעלטלעכ־מעכטי־

קע, פונ קאָפ ביז די פיס באוואָפנטע רויבער (אמעריקע, ענגלאנד, יאפאָניע), וואָס ציִענ ארײַנ די גאנצע וועלט אינ זייער מילכאָמע פאר דער פארטיילונג פונ זייער רויב.

III

דער בריסקער שאָלעמ,[4] וועלכנ דאָס מאָנארכיסטישע דײַטשלאנד האָט דיקטירט, אונ שפעטער דער נאָכ מער כײַישער אונ געמיינער ווערסאלער שאָלעמ[5], וועלכנ עס האָבנ דיקטירט די „דעמאָקראטישע“ רעפובליקנ, אמעריקע אונ פראנקרײַכ, ווי אויכ דאָס „פרײַע“ ענגלאנד, — זיי האָבנ דער מענטשהײַט געבראכט די גרעסטע נוצנ, ווײַל זיי האָבנ דעמאסקירט סײַ די פארקויפטע טינט-קוליס פונעמ אימפעריאליזמ אונ סײַ די רעאקציאָנערע באלעבעסלעכ, — אויב אפילע יענע רופנ זיכ פאציפיסטנ אונ סאָציאליסטנ, — וואָס פלעגנ באזינגענ דעמ „ווילסאָניזמ“ אונ דערווײַזנ די מעגלעכקײַט פונ שאָלעמ אונ רעפאָרמעס באמ אימפעריאליזמ.

די צענדליקער מיליאָנענ טויטע קערפערס אונ קאליקעס, וואָס זײַנענ געבליבנ פונ דער מילכאָמע, — א מילכאָמע, וואָס האָט זיכ געפירט צוליב דעמ, צי זאָל די ענגלישע אָדער די דײַטשישע גרופע פינאנציעלע רויבער באקומענ מער רויב, אונ דערנאָכ די צוויי „שאָלעמ-אָפמאכנ“ — זיי עפענענ די אויגנ מיט א פריִער אומגעזעענער גיכקײַט בא מיליאָנענ אונ צענדליקער מיליאָנענ מענטשנ דערשלאָגענע, דערדריקטע, אָפגענארטע אונ פארפירטע דורכ דער בורזשואזיע. אפנ באָדנ פונ דעמ אלוועלטלעכנ כורבנ, וואָס די מילכאָמע האָט געשאפנ, וואקסט אפ אזא אויפנ דער אלוועלטלעכער רעוואָליוציאָנערער קריזיס, וואָס וועלכע לאנגע אונ שווערע פעריפעטיעס ער זאָל ניט דורכגיינ, קאָנ ער זיכ ניט ענדיקנ אנדערש, ווי נאָר מיט דער פראָלעטארישער רעוואָליוציע אונ מיט איר ניצאָכנ.

דער באזעלער מאניפעסט פונעמ II אינטערנאציאָנאל, וואָס האָט אינ 1912 יאָר געגעבנ אנ אָפשאצונג טאקע דער מילכאָמע, וואָס איז אָנגעקומענ אינ 1914 יאָר, אונ ניט סטאמ א מילכאָמע (מילכאָמעס זײַנענ פאראנ פארשיידענע, פאראנ אויכ רעוואָליוציאָנערע), דער דאָזיקער מאניפעסט איז געבליבנ ווי א דענקמאָל, וואָס דעמאסקירט דעמ גאנצנ שענדלעכנ קראכ, די גאנצע רענעגאטישקײַט פונ די העלדנ פונעמ II אינטערנאציאָנאל.

דעריבער דרוק איכ איבער דעמ דאָזיקנ מאניפעסט אינ דער בײַלאגע צו דער איצטיקער אויסגאבע* אונ איכ ווענד נאָכ אונ נאָכ א מאָל די אופ-

* זע. ווערק ב. XVIII, ז. 408—411. רעד.

טערקזאמקײט פון די לײענער אף דעם, וואָס די העלדן פונעם II אינטערנאַציאָנאַל מײדן פונקט אזוי זאָרגזאם אויס יענע ערטער פונעם דאָזיקן מאַניפעסט, ווו עס רעדט זיך געגוי, קלאָר, דירעקט וועגן דער פאַרבינדונג טאקע פון אָט דער קינקרעטער מילכאָמע מיט דער פּראָלעטאַרישער רעוואָלוציע, — זיי מײדן עס פונקט אזוי זאָרגזאם אויס, ווי א גאַנעוו מײדט אויס דאָס אָרט, ווו ער איז באַגאַנגען א גנייווע.

IV

א באַזונדערע אויפמערקזאמקײט וועדט אינעם דאָזיקן ביכל געשענקט דער קריטיק פון דעם „קאוטסקיאַניזם“, יענער אינטערנאַציאָנאַלער אידייִשער ריכטונג, וואָס איז פאַרגעשטעלט אין אַלע לענדער פון דער וועלט דורך די „אַנגעזעענסטע טעאָרעטיקער“, די פירער פונעם II אינטערנאַציאָנאַל (אין עסטרײך — אָטאָ באוער עט קאָמפּ., אין ענגלאנד — ראַמזיי מאַקדאָנאַלד אא., אין פראַנקרײך — אַלבער טאָמאַ אאוו. אדג.). און דורך דער מאַסע סאָציאַליסטן, רעפאָרמיסטן, פּאַציפיסטן, בורזשואַזע דעמאָקראַטן, גאַלאָכים.

די דאָזיקע אידייִשע ריכטונג איז, פון איין זײט, א פּראָדוקט פון צעלײגונג, צעפוילונג פונעם II אינטערנאַציאָנאַל און, פון דער צווייטער זײט — אַן אומפאַרמײדלעכע פרוכט פון דער אידעאָלאָגיע פון די קלײנבורזשוא, וואָס די גאַנצע לעבנס-סיטואַציע האַלט זיי אין געפאַנגענשאַפט בא די בורזשואַזע און דעמאָקראַטישע פאָרורטײלן.

בא קאוטסקין און זײנע גלײכע זײנען אַזעלכע אָנשויונגען א פולקומער אָפּזאָג טאַקע פון יענע רעוואָלוציאָנערע יעסוידעס פונעם מאַרקסיזם, וועלכע דער דאָזיקער שרײבער האָט צענדליקער יאָרן פאַרטיידיקט, אַגעוו, ספּעציעל אין קאַמף קעגן דעם סאָציאַליסטישן אָפּאָרטוניזם (בערנשטײנס, מילעראַנס, הײנדמאַנס, גאָמפּערס אדג.). ס'איז דעריבער ניט צופעליק דאָס, וואָס אין דער גאַנצער וועלט האָבן די „קאוטסקיאַנער“ איצט פּראַקטישפּאָליטיש זיך פאַרײניקט מיט די עקסטרעמע אָפּאָרטוניסטן (דורכן II אָדער געלן אינטערנאַציאָנאַל) און מיט די בורזשואַזע רעגירונגען (דורך די בורזשואַזע קאָאַליציע-רעגירונגען מיטן אָנטײל פון די סאָציאַליסטן).

די וואַקסנדיקע אין דער גאַנצער וועלט פּראָלעטאַרישע רעוואָלוציאָנערע באַוועגונג ביכלאַל, די קאָמוניסטישע באַזונדערס, קאָן זיך ניט באַגײן אָן אַן אַנאַליז און דעמאַסקירונג פון די טעאָרעטישע פעלערן פונעם „קאוטסקיאַניזם“. נאָך מער איז עס אזוי, ווײל דער פּאַציפיזם און „דעמאָקראַטיזם“ ביכלאַל, וואָס פּרעטענדירן לאַכלוטן ניט אף מאַרקסיזם, נאָר וואָס פאַרטושירן,

פונקט ווי קאוטסקי עס קאָמפּ. די טיפקייט פונ די ווידערשפרוכנ אינעמ אימפעריאַליזמ און די אומפארמיידלעכקייט פונ א רעוואָליוציאָנערנ קריזיס, וועלכנ ער רופט ארויס, — וויַל די דאָזיקע שטרעמונגענ זייַנענ נאָכ אויסערגעוויינלעכ שטארק פארשפרייט אינ דער גאנצער וועלט. און דער קאמפ קעגנ די דאָזיקע שטרעמונגענ איז א מוז־זאכ פאר דער פארטיי פונעמ פראָלעטאריאט, וועלכע דארפ אָפּשלאָגנ בא דער בורזשואזיע די דורכ איר אָפּגענארטע דריבנע באַלעבעסלעכ און די מיליאָנענ ארבעטנדיקע, וואָס זייַנענ אוועקגעשטעלט אינ מער אָדער ווייניקער קליינבירגערלעכע לעבנ־באדינגונגענ.

V

ס'איז נייטיק צו זאָגנ עטלעכע ווערטער וועגנ דעמ קאפיטל VIII: „דער פאראזיטיזמ און די פארפוילונג פונעמ קאפיטאַליזמ". ווי עס איז שוינ פארצייכנט אינעמ טעקסט פונעמ בוכ, האָט הילפערדינג, דער געוועזענער „מארקסיסט" און איצט קאוטסקיס מיטקעמפער און איינער פונ די הויפּט־פאָרשטייער פונ דער בורזשואזער, רעפאָרמיסטישער פּאָליטיק אינ דער „אומ־אָפּהענגיקער סאָציאַל־דעמאָקראטישער פארטיי פונ דייַטשלאנד", געמאכט אינ דער דאָזיקער פראגע א שריט אפּ צוריק אינ פארגלייַכ מיטנ אָפּענעמ פאציפיסט און רעפאָרמיסט — מיטנ ענגלענדער האָבסאָנ. די אינטערנאציאָנאַלע שפאלטונג פונ דער גאנצער ארבעטער־באוועגונג האָט זיכ איצט שוינ פולשטענדיק אנטפּלעקט (דער II און III אינטערנאציאָנאַל). ס'האָט זיכ אנטפּלעקט אויכ דער פאקט פונ באוואָפנטנ קאמפ און פונ בירגערקריג צווישנ די ביידע ריכטונגענ: דאָס אונטערשטיצנ קאָלטשאקנ און דעניקינענ אינ רוסלאנד מיצאד די מענשעוויקעס און „סאָציאַליסטנ־רעוואָליוציאָנערנ" קעגנ די באָלשעוויקעס, די שיידעמאנער און נאָסקע עט קאָמפּ. אינ דייַטשלאנד איניינעמ מיט דער בורזשואזיע קעגנ די ספּארטאקיסטנ, דאָס זעלבע אינ פינלאנד, פוילנ, אונגארנ אאוו. אינ וואָס־זשע באשטייט דער עקאָנאָמישער יעסאָד פונ אָט דער אלוועלטלעכ־היסטאָרישער דערשייַנונג?

טאקע אינעמ פאראזיטיזמ און אינ דער פארפוילונג פונעמ קאפיטאַליזמ, וואָס זייַנענ אייגנטימלעכ פאר זייַנ העכסטער היסטאָרישער סטאדיע, דה. פארנ אימפעריאַליזמ. ווי עס איז דערוויזנ אינעמ דאָזיקנ ביכל, האָט דער קאפיטאַליזמ אויסגעטיילט איצט א הייַפּל (ווייניקער ווי איינ צענטל באַפעלקערונג אפ דער ערד און באמ סאמע „ברייטהארציקנ" און גרוזמעדיקנ כעזשבנ ווייניקער פונ איינ פינפטל) באזונדערס רייַכע און מעכטיקע מעלוכעס, וואָס באראבעווענ די גאנצע וועלט, פּשעט „שערנדיק קופּאָנעס". דער עקספּאָרט

פון קאפיטאל טראָגט אײַן בא 8—10 מיליארד פראנק רעווען א יאָר, לויט די פארמילכאָמעדיקע פרײַזן און לויט דער פארמילכאָמעדיקער בורזשואזער סטאטיסטיק. איצט, פארשטייט זיך, א סאך מער.

ס'איז פארשטענדלעך, אז פון אזא ריזיקן איבער־רעווען (ווײַל ער באקומט זיך העכער פון דעם רעווען, וואָס די קאפיטאליסטן פרעסן אויס פון די ארבעטער אינעם „אייגענעם" לאנד) קאָן מען אונטער־קויפן די ארבעטער-פירער און דעם אויבערשיכט פון דער ארבעטער־אריסטאָקראטיע. און אים טאקע קויפן אונטער די קאפיטאליסטן פון די „פאָרגעשריטענע" לענדער — זיי קויפן אונטער מיט טויזנטער מיטלען, דירעקטע און אומדירעקטע, אָפענע און פארשטעלטע.

דער דאָזיקער שיכט פארבורזשואזעוועטע ארבעטער אָדער „ארבעטער־אריסטאָקראטיע", וואָס איז גאנץ באַלעבעסלדיק לויט זײַן לעבנשטייגער, לויט דער גרייס פון זײַנע פארדינסטן, לויט זײַן וועלט-אָנשויונג — ער איז דער הויפט-אָנשפאר פון דעם II אינטערנאציאָנאל, און בא הײַנטיקן טאָג איז ער דער סאָציאלער (ניט דער מיליטערישער) הויפט-אָנשפאר פון דער בורזשואזיע. ווײַל דאָס זײַנען די עמעסע אגענטן פון דער בורזשואזיע אין דער ארבעטער-באוועגונג, די ארבעטער-מעשאָרסים באם קלאס קאפיטאליסטן (labor lieutenants of the capitalist class), די עמעסע דורכפירער פונעם רעפאָרמיזם און שאָוויניזם. אינעם בירגערקריג צווישן פראָלעטאריאט מיט דער בורזשואזיע שטעלן זיי זיך אומפארמײַדלעך, ניט אין קיין קליינער צאָל, אפ דער זײַט פון דער בורזשואזיע, אפ דער זײַט פון די „ווערסאלער" קעגן די „קאָמונארן".[6]

ביז מע פארשטייט ניט די עקאָנאָמישע וואָרצלען פון דער דאָזיקער דער־שײַנונג, ביז מע שאצט ניט אָפּ איר פּאָליטישע און געזעלשאפטלעכע באדײַטונג, קאָן מען קיין טראָט ניט מאכן אין געביט פון לייזן די פראקטישע אופ־גאבעס פון דער קאָמוניסטישער באוועגונג און פון דער קינפטיקער סאָ־ציאלער רעוואָליוציע.

דער אימפעריאליזם איז דער ערעוו פונעם פראָלעטאריאטס סאָציאלער רעוואָליוציע. דאָס האָט זיך באשטעטיקט, אָנהייבנדיק פונעם 1917 יאָר, אין אלוועלטלעכן מאסשטאב.

6 יול 1920 י. נ. לענין

פאר די לעצטע 15—20 יאָר, באזונדערס נאָכ דער שפאניש-אמעריקא-נישער (1898) [7] אונ נאָכ דער ענגליש-בורישער (1899—1902) מילכאָ-מעס, [8] שטעלט זיכ אָפ די עקאָנאָמישע, ווי אויכ די פּאָליטישע, ליטעראַ-טור פונ דער אַלטער אונ דער נײַער וועלט אַלצ אָפטער אונ אָפטער אפ דעמ באגריפ „אימפעריאַליזמ", קעדײ צו כאראקטעריזירנ די עפּאָכע, וועל-כע מיר לעבנ איבער. אינ 1902 יאָר איז אינ לאָנדאָנ אונ ניו-יאָרק ארויס דאָס ווערק פונעמ ענגלישנ עקאָנאָמיסט דזש. א. האָבסאָנ: „אימפעריאַ-ליזמ". דער אויטער, וואָס שטייט אפנ שטאנדפונקט פונ בורזשואזנ סאָ-ציאַל-רעפאָרמיזמ אונ פאציפיזמ, — וואָס איז, אינ טאָכ גענומענ, פונ איינ מינ מיט דער איצטיקער פאָזיציע פונעמ געוועזענעמ מארקסיסט ק. קאו-טסקי, — האָט געגעבנ זייער א גוטע אונ אויספירלעכע באשרײַבונג פונ די גרונטיקע עקאָנאָמישע אונ פּאָליטישע באזונדערקײַטנ פונעמ אימפעריאַליזמ. אינ יאָר 1910 איז אינ ווינ ארויס דאָס ווערק פונ דעמ עסטרײַכישנ מארק-סיסט רודאָלפ הילפערדינג: „דער פינאנצ-קאפיטאַל" (רוסישע איבערזעצונג: מאָסקווע, 1912 י.). ניט געקוקט אפ דעמ מאכאבערס פעלער אינ דער פראגע וועגנ דער געלט-טעאָריע [9] אונ אפ א געוויסער געניייגטקײַט צו מאכנ א פשאָרע צווישנ מארקסיזמ אונ אָפּאָרטוניזמ, שטעלט דאָס דאָזיקע ווערק מיט זיכ פאָר א העכסט ווערטפולנ טעאָרעטישנ אנאַליז פונ דער „נײַסטער פאזע אינ דער אנטוויקלונג פונעמ קאפיטאַליזמ" — אזוי הייסט דאָס אונ-טערקעפל פונ הילפערדינגס בוכ. אינ טאָכ גענומענ, איז דאָס, וואָס איז פאר די לעצטע יאָרנ געזאָגט געוואָרנ וועגנ אימפעריאַליזמ, — באזונדערס אינ דער קאָלאָסאַלער צאָל ארטיקלענ אפ דער דאָזיקער טעמע אינ זשור-נאַלנ אונ צײַטונגענ, ווי אויכ אינ רעזאָליוציעס, ווי, למשל, פונ כעמני-צער אונ באזעלער קאָנגרעסנ, וואָס זײַנענ פאָרגעקומענ אינ הארבסט 1912 יאָר, — קוימ ארויסגעגאנגענ פונ דעמ קרײַז אידייענ, וואָס זײַנענ ארויס-געזאָגט אָדער, ריכטיקער, סומירט געוואָרנ בא די ביידע אָנגערופענע אויטערס...

ווײַטער וועלנ מיר זיכ פרווונ בעקיצער, אינ א ווי ווײַט מעגלעכ פּאָ-פולערער פאָרמ, איבערגעבנ דעמ צוזאמענהאנג אונ די קעגנזײַטיקע בא-ציִונג צווישנ די ג ר ו נ ט י ק ע עקאָנאָמישע באזונדערקײַטנ פונעמ אימ-פעריאַליזמ. אפ דער ניט-עקאָנאָמישער * זײַט פונעמ איניענ וועט אונדז

---

* דה. אפ דער פּאָליטישער. ר ע ד.

ניט אויסקומענ אפצושטעלנ זיכ, ווייל זי זאל דאס ניט פארדינענ*. דאס פארופנ זיכ אפ דער ליטעראטור און אנדערע באמערקונגענ, וואס קאנענ אינטערעסירנ ניט אלע לייענער, לאזנ מיר איבער אפנ כאפ פונ דער בראשור**.

I. די קאנצענטראציע פונ דער פראדוקציע און די מאנאפאליעס

דער קאלאסאלער וווקס פונ דער אינדוסטריע און דער מערקווירדיק גיכער פראצעס פונ קאנצענטרירנ די פראדוקציע אינ אלצ גרעסערע אונ־טערנעמונגענ זיינענ איינע פונ די אמערסטנ כאראקטעריסטישע באזונדער־קייטנ פונעמ קאפיטאליזמ. די פולסטע און פינקטלעכסטע אנגאבנ וועגנ דעמ דאזיקנ פראצעס גיבנ די מאדערנע אינדוסטריעלע ציילונגענ.

אינ דייטשלאנד, לעמאשל, איז פונ יעדע טויזנט אינדוסטריעלע אונ־טערנעמונגענ געווענ גרויסע, דאס הייסט, אזעלכע, וואס האבנ מער פונ 50 לוינ־ארבעטער, אינ 1882 יאר — 3; אינ 1895 יאר — 6 און אינ 1907 יאר — 9. פונ יעדע 100 ארבעטער איז אפ די דאזיקע אונטער־נעמונגענ אויסגעקומענ: 22, 30 און 37. נאר די קאנצענטראציע פונ דער פראדוקציע איז א סאכ שטארקער, איידער די קאנצענטראציע פונ די אר־בעטער, ווייל אינ גרויסע אונטערנעמונגענ איז די ארבעט א סאכ פראַ־דוקטיווער. אפ דעמ ווייזנ אנ די אנגאבנ וועגנ דאמפ־מאשינעס און וועגנ עלעקטרישע מאטארנ. אויב מע זאל נעמענ דאס, וואס מע רופט אינ דייטשלאנד אינדוסטריע אינ ברייטנ זינ, דאס הייסט, איינשליסנ אויכ דעמ האנדל, די פארקער־וועגנ אדג., באקומענ מיר אזא בילד. גרויסע אונטער־נעמונגענ 30 588 פונ 3 265 623, דאס הייסט, סאכאקל 0,9%. ארבעטער בא זיי — 5,7 מיליאנ פונ 14,4 מיליאנ, דאס הייסט 39,4%; דאמפ־קראפט — 6,6 מיליאנ פערדקראפט פונ 8,8, דאס הייסט 75,3%; עלעקטרי־שע — 1,2 מיליאנ קילאוואט*** פונ 1,5 מיליאנ, דאס הייסט 77,2%.

* מאכמעס דער בוכ איז געווענ באשטימט פאר א לעגאלער אויסגאבע אינ דער צארישער צייט, וואס האט געדארפט דורכגיינ א צענזור (זע לענינס פארווארט, ז. 3 פונעמ דאזיקנ בוכ). רעד.

** די דאזיקע פארופונגענ און באמערקונגענ זיינענ אינ דער דאזיקער אויסגאבע אינגאנצנ אדורכגעלאזנ. רעד.

*** א קילאוואט איז דער איינס אפ צו מעסטנ עלעקטרישע ענערגיע. דאס איז 1,36 פערד־קראפט אדער 31,2 דורכשניטלעכע מענטשנקראפט. די מעכטיקייט פונ מעכאנישע באוועגערס מעסט מענ אינ פערדקראפט, ווייל אינ אנהייב קאפיטאליזמ פלעגט מענ אינ א ברייטער מאס באנוצנ פערד, אלס א באוועג־קראפט. רעד.

וויניקער ווי א הונדערטכיילעק פונ די אונטערנעמונגענ פארמאָגנ מער ווי 3/4 פונעמ אלגעמיינעמ סכומ דאמפקראפט אונ עלעקטרישע קראפט! אפנ כיילעק פונ 2,97 מיליאָנ דריבנע אונטערנעמונגענ (ביז 5 לוינ־ארבעטער), וואָס מאכט אויס 91% פונ דער גאנצער צאָל אונטערנע־מונגענ, קומט אויס סאכאקל 7% פונ דער דאמפישער אונ עלעקטרישער קראפט! צענדליקער טויזנטער גרעסטע אונטערנעמונגענ זיינען — אלצ; מי־ליאָנענ דריבנע — גאָרנישט.

אונטערנעמונגענ, וואָס האָבנ צו 1000 אונ מער ארבעטער, איז אינ 1907 יאָר אינ דייטשלאנד געווענ 586. בא זיי האָט זיכ געפונענ קימאט א צ ע נ ט כ י י ל ע ק (1,38 מיליאָנ) פונ דער אלגעמיינער צאָל ארבעטער אונ ק י מ א ט א ד ר י ט ל (32%) פונ דעמ אלגעמיינעמ סכומ דאמפישער אונ עלעקטרישער קראפט. דער געלט־קאפיטאל אונ די בענק מאכנ, ווי מיר וועלנ זענ, נאָכ מער דערדריקנדיק אָט די איבערוואָג פונעמ הייפל גרעס־טע אונטערנעמונגענ, דערביי טאקע אינ סאמע בוכשטעבלעכנ זינ פונ וואָרט, דאָס הייסט, מיליאָנענ קליינע, מיטלע אונ אפילע א טייל גרויסע „בעלע־באטימ" ווייזנ זיכ ארויס אינ דער ווירקלעכקייט פולשטענדיק פארקנעכטעט בא עטלעכע הונדערט מיליאָנערנ — פינאנסיסטנ.

אינ א צווייט פאָרגעשריטנ לאנד פונ מאָדערנעמ קאפיטאליזמ, אינ די פאריייניקטע שטאטנ פונ צאָפנ־אמעריקע, איז דער וווּקס פונ דער קאָנצענטראציע פונ דער פראָדוקציע נאָכ שטארקער. דאָ טיילט אויס די סטאטיסטיק די אינדוסטריע אינ ענגנ זינ פונ וואָרט אונ גרופירט די אונ־טערנעמונגענ לויט דער גרייס פונעמ ווערט פונ יערלעכנ פראָדוקט. אינ 1904 יאָר איז גרעסטע אונטערנעמונגענ, מיט א פראָדוקציע פונ 1 מיליאָנ דאָלער אונ מער, געווענ 1900 (פונ 216 180, דאָס הייסט 0,9%) — זיי האָבנ גע־האט 1,4 מיליאָנ ארבעטער (פונ 5,5 מיליאָנ, דאָס הייסט 25,6%) אונ 5,6 מיליארד פראָדוקציע (פונ 14,8 מיליארד, דאָס הייסט 38%). מיט 5 יאָר שפעטער, אינ 1909 יאָר, זיינענ די אנטשפרעכיקע ציפערנ געווענ: 3060 אונ־טערנעמונגענ (פונ 268 491 — 1,1%) מיט 2,0 מיליאָנ ארבעטער (פונ 6,6; — 30,5%) אונ מיט א פראָדוקציע פונ 9,0 מיליארד (פונ 20,7 מי־ליארד; — 43,8%). *

קימאט א העלפט פונ דער גאנצער פראָדוקציע פונ אלע אונטערנעמונ־גענ אינ לאנד געפינט זיכ אינ די הענט בא א י י נ ה ו נ ד ע ר ט כ י י ל ע ק פונ דער אלגעמיינער צאָל אונטערנעמונגענ! אונ אָט די דריי טויזנט אונ־

* א דאָלער איז אינ אמעריקאנישע מאטבייע — 1 רובל מיט 94 קאָפ. ר ע ד.

טערנעמונגען ריזן נעמען ארום 268 אינדוסטריע-צווײַגן. פונדאנען איז קלאָר, אז אפּ א געוויסער שטופע פון איר אנטוויקלונג ברענגט די קאָנ־צענטראציע, מע קאָן זאָגן, פון זיך אליין הארט צו דער מאָנאָפּאָליע. וואָ־רעם פאר עטלעכע צענדליק ריזיקע אונטערנעמונגען איז גרינג צו קומען צו אן אויסגלײַך צווישן זיך, און פון דער אנדערער זײַט, ווערט די פארשווע־ריקונג פון דער קאָנקורענץ, די טענדענץ צו מאָנאָפּאָליע ארויסגערופן טאקע דורך דעם גרויסן מאסשטאב פון די אונטערנעמונגען. אָט די פאר־וואנדלונג פון דער קאָנקורענץ אין מאָנאָפּאָליע איז איינע פון די וויכ־טיקסטע — אויב ניט די סאמע וויכטיקסטע — דערשײַנונגען אין דער עקאָ־נאָמיק פונעם נײַסטן קאפּיטאליזם, און מיר מוזן זיך אויספירלעכער אָפּשטעלן אפּ איר. נאָר צוערשט מוזן מיר באַזײַטיקן איין מעגלעכע מיספארשטייעניש.

די אמעריקאנער סטאטיסטיק זאָגט: 3000 גיגאנטישע אונטערנעמונגען אין 250 אינדוסטריע־צווײַגן. עס קומט, קלוימערשט, אויס סאכאקל צו 12 אונטערנעמונגען פון נאָר גרויסן פארנעם אפּ יעדן צווײַג.

אָבער דאָס איז ניט אזוי. ניט אין יעדן אינדוסטריע־צווײַג זײַנען פא־ראן גרויסע אונטערנעמונגען; און פון דער צווייטער זײַט, א ביז גאָר וויכטיקע באזונדערקייט פונעם קאפּיטאליזם, וואָס האָט דערגרייכט ביז דער העכסטער מאדרייגע פון אנטוויקלונג, איז די אזויגערופענע **קאָמ־בינאציע**, דה. דאָס, וואָס אין איין אונטערנעמונג ווערן פאראייניקט פארשיידענע אינדוסטריע־צווײַגן, וואָס זײַנען אָדער קעסיידערדיקע שטו־פעס פון באארבעטן דעם רוימאטעריאל (לעמאָשל, אויסשמעלצן טשוהון פון ארץ און איבערארבעטן טשוהון אין שטאָל און ווײַטער, עפשער, פּראָדו־צירן פון שטאָל די אָדער יענע פארטיקע פּראָדוקטן),— אָדער זיי שפּילן א באהילפיקע ראָליע איינע בענעגייע דער צווייטער (לעמאָשל, די באארבע־טונג פון אָפּפאל־פּראָדוקטן אָדער נעבן־פּראָדוקטן; די פּראָדוצירונג פון פאַק־מאטעריאלן אדג.).

„די קאָמבינאַציע, — שרײַבט הילפערדינג, — גלײַכט אויס די פאַרשידנקייטן פון דער קאָניונקטור און זיכערט דעריבער פאַר דער קאָמבינירטער אונטערנעמונג א גרעסערע באַשטענדיקייט פון דער רעווענוע־נאָרמע. צווייטנס, ברענגט די קאָמבינאַציע צום באַזײַטיקן דעם האנדל. דריטנס, מאַכט זי מעגלעך טעכנישע פאַרפולקומונגען, אַלזאָ, מעגלעך צו באַקומען צוגאָב־רעווענוע אין פאַרגלײַך מיט די „ריינע“ (דאָס הייסט, ניט קאָמבינירטע) אונטערנעמונגען. פערטנס, פאַרפעסטיקט זי די פּאָזיציע פון דער קאָמבינירטער אונטערנעמונג אין פאַרגלײַך מיט דער „ריינער“, — זי מאַכט זי שטאַרקער אינעם קאָנקורענץ־קאַמף אין א צײַט פון א שטאַרקער דעפּרעסיע (אָפּ־האַלט אין די געשעפטן, קריזיס), ווען דאָס פאַלן פון די פּרײַזן אויף רוּוואַרג שטייט אָפּ אַנטקעגן דעם פאַלן פון די פּרײַזן אויף פאַבריקאַטן“.

דער דײַטשישער בורזשואזער עקאנאמיסט הײמאנ, וועלכער האט גע־ווידמעט א ספעציעל ווערק דער באשרײַבונג פונ די „געמישטע", דה. קאמבינירטע, אונטערנעמונגענ אינ דער דײַטשישער אײַזנ-אינדוסטריע, זאגט: „די ריינע אונטערנעמונגענ גייענ אונטער, זיי ווערנ דערשטיקט דורכ די הויכע פרײַזנ אפ מאטעריאלנ, בא נידעריקע פרײַזנ אפ פארטיקע פראדוקטנ" עס באקומט זיכ אזא בילד:

„פארבליבנ זײַנענ, פונ איינ זײַט, די גרויסע שטיינקוילנ־קאמפאניעס, וואס באקומענ ארויס עטלעכע מיליאנ טאנ קוילנ אונ זײַנענ פעסט ארגאניזירט אינ זייער שטיינקוילנ־סינדיקאט; אונ דערנאכ די ענג־פארבונדענע מיט זיי גרויסע שטאלגוס־זאוואדנ מיט זייער שטאל־סינדיקאט. אט די גיגאנטישע אונטערנעמונגענ מיט א פראדוקציע פונ 400 000 טאנ (א טאנ האלט 60 פוד) שטאל א יאר, מיט א קאלאסאלער ארויסבאקומ פונ ארצ אונ שטיינקוילנ, מיט א פראדוקציע פונ פארטיקע פאבריקאטנ פונ שטאל, מיט די 10 000 ארבעטער, וואס וווינענ אינ די קאזארמעס פונ די זאוואדישע ארבעטער־ישוווימ, טיילמאל מיט אייגענע אײַזנבאנענ אונ האפנס, — דאס זײַנענ די טיפישע פארשטייער פונ דער דײַטשישער אײַזנ־אינדוסטריע. אונ די קאנצענטראציע גייט אלצ ווײַטער אונ ווײַטער פאראויס. באזונדערע אונטערנעמונגענ ווערנ אלצ גרעסער; אלצ מער אונטערנעמונגענ פונ איינ אונ דעמ זעלבנ צווײַג אדער פונ פארשיידענע אינדוסטריע־צווײַגנ פאראייניקנ זיכ אינ גיגאנטישע אונטערנעמונגענ, וועלכע ווערנ געשטיצט אונ אנגעפירט דורכ א האלב טוצ גרויסע בערלינער בענק. די ריכטיקייט פונ קארל מארקס לערע וועגנ קאנצענטראציע איז פונקטלעכ דערוויזנ געווארנ בנוגע צו דער דײַטשישער בארג־אינדוסטריע; אמת, דאס באציט זיכ צו א לאנד, וווּ די אינדוסטריע איז באשיצט דורכ פראטעקציאניסטישע גרענעצ־אפצאלונגענ אונ דורכ טראנספארט־טאריפנ. די בארג־אינדוסטריע אינ דײַטשלאנד איז צײַטיק געווארנ אפ עקספראפריִרנ זי".

צו אזא אויספיר האט געמוזט קומענ א בורזשואזער עקאנאמיסט, אלס אויסנאמ א געוויסנהאפטיקער. מע דארפ פארצייכענענ, אז ער טיילט עפעס אויס דײַטשלאנד באזונדער, מאכמעס דעמ, וואס די דײַטשישע אינדוסטריע איז באשיצט דורכ הויכע פראטעקציאניסטישע גרענעצ־אפצאלונגענ. אבער דאס האט בלויז געקאנט פארגיכערנ די קאנצענטראציע אונ אויסבילדונג פונ מאנאפאליסטישע אונטערנעמער־פארבאנדנ, פונ קארטעלנ, סינדיקאטנ אדג. ס'איז אומגעהייער וויכטיק, וואס אינ ענגלאנד, אינ א לאנד פונ פרײַענ האנדל, פירט די קאנצענטראציע אויכ צו מאנאפאליע, האגאמ עטוואס שפעטער אונ, מעגלעכ, אינ אנ אנדער פארמ. אט וואס עס שרײַבט דער פראפעסער הערמאנ לעווי אינ א ספעציעלער אויספארשונג וועגנ „מאנאפאליעס, קארטעלנ אונ טרעסטנ", לויט די אנגאבנ וועגנ דער עקאנאמישער אנטוויקלונג פונ גרויסבריטאניע:

„אינ גרויסבריטאניע איז גראד דער גרויסער מאסשטאב פונ די אונטערנע־מונגענ אונ זייער הויכער טעכנישער ניווא פארגנ אינ זיכ די טענדענצ צו מאנא־

פֿאָליע פֿון איין זייט, האָט די קאָנצענטראַציע געבראַכט צו דעם, אַז אַף אַן אונ־טערנעמונג קומט אויס אויסצוגעבן גוואַלדיקע סומען קאַפּיטאַל; די נייע אונטערנע־מונגען שטייען דעריבער פֿאַר אַלץ העכערע פֿאָדערונגען בנוגע דער גרויס פֿונעם נייטיקן קאַפּיטאַל, און דאָס מאַכט שווער זייער אויפֿקומען. פֿון דער אַנדערער זייט, אָבער (און אַט דעם פּונקט האַלטן מיר פֿאַר אַ מער וויכטיקערן), דאַרף יעדע נייע אונטערנעמונג, וואָס וויל זיך שטעלן אַף איין הייך מיט די גיגאַנטישע אונטערנע־מונגען, וואָס זיינען געשאַפֿן דורך דער קאָנצענטראַציע, אויסאַרבעטן אַזאַ קאָלאָסאַלע צאָל איבעריקע פּראָדוקטן, וועלכע מע קאָן פֿאַרקויפֿן מיט רעווח נאָר בײַ אַן אויסערגעוויינלעכן פֿאַרגרעסערטן נאָכפֿרעג אַף זיי, אַנדערש וועט אָט דער פּראָדוקטן־איבערפֿלוס אַראָפּזעצן די פּרייזן אַף אַזאַ ניוואָ, וואָס וועט ניט לוינען ניט פֿאַר דעם נייעם זאַוואָד, ניט פֿאַר די מאָנאָפּאָליסטישע פֿאַרבאַנדן". אין ענגלאַנד קומען אַף מאָנאָפּאָליסטישע אונטערנעמער־פֿאַרבאַנדן, קאַרטעלן און טרעסטן דאָסראָוו בלויז דאַן, ווען די צאָל קאָנקורירנדיקע הויפּט־אונטערנעמונגען ווערט דערפֿירט „צו אַ וועלכע צוויי טוץ", — צום אונטערשייד פֿון אַנדערע לענדער, ווו די פּראָ־טעקציאָניסטישע גרענעץ־אָפּצאָלונגען פֿאַרגרינגערן די קאַרטעלירונג. „די ווירקונג פֿון דער קאָנצענטראַציע אַף דעם אויפֿקום פֿון מאָנאָפּאָליעס אין דער גרויס־אינדוס־טריע ווייזט זיך דאָ אַרויס מיט דער גרעסטער קלאָרקייט".

מיט אַ האַלבן יאָרהונדערט צוריק, ווען מאַרקס האָט געשריבן זיין „קאַ־פּיטאַל", האָט זיך דער מערהייט עקאָנאָמיסטן אויסגעוויזן, אַז די פֿרייע קאָנקורענץ איז אַ „נאַטור־געזעץ". די אָפֿיציעלע וויסנשאַפֿט האָט געפּרוּווט דורך אַ פֿאַרשווערונג פֿון שווייגן אַוועקהאַרגענען דאָס ווערק פֿון מאַרקסן, וואָס האָט מיט אַ טעאָרעטישן און היסטאָרישן אַנאַליז פֿונעם קאַפּיטאַליזם דערוויזן, אַז די פֿרייע קאָנקורענץ ברענגט צו קאָנצענטראַציע פֿון דער פּראָ־דוקציע און די דאָזיקע קאָנצענטראַציע פֿירט, אַף אַ געוויסער שטופֿע פֿון איר אַנטוויקלונג, צו מאָנאָפּאָליע. איצט איז די מאָנאָפּאָליע געוואָרן אַ פֿאַקט. עקאָנאָמיסטן שרײַבן בערג מיט ביכער, זיי באַשרײַבן באַזונדערע אַנטפּלע־קונגען פֿון מאָנאָפּאָליע און טײַנען נאָך אַלץ אין איין קאָל, אַז „דער מאַר־קסיזם איז צעקלאַפּט". נאָר פֿאַקטן זײַנען אַקשאָנים — זאָגט אַן ענגליש ווערטל, און ווילנדיק ניט ווילנדיק מוז מען זיך מיט זיי רעכענען. די פֿאַקטן באַווײַזן, אַז די אונטערשיידן צווישן באַזונדערע קאַפּיטאַליסטישע לענדער, צומבײַשפּיל, אין הינזיכט פֿון פּראָטעקציאָניזם אָדער פֿון פֿרײַען האַנדל, פֿאַרורזאַכן בלויז ניט־וועזנטלעכע אונטערשיידן אין דער פֿאָרם פֿון די מאָנאָפּאָליעס אָדער אין דער צײַט פֿון זייער אויפֿקומען, אָבער אַז די קאָנצענטראַציע פֿון דער פּראָדוקציע ברענגט צו מאָנאָפּאָליע — דאָס איז בכלל אַן אַלגעמיינער געזעץ, דער גרונט־געזעץ פֿון דער איצטיקער סטאַ־דיע פֿון אַנטוויקלונג פֿון קאַפּיטאַליזם.

פֿאַר אייראָפּע קאָן מען גאַנץ פּינקטלעך פֿעסטשטעלן די צײַט, ווען

דער אלטער קאפיטאליזם איז ענדגילטיק פארביטנ געווארנ אפנ נייעמ; דאס איז, נעמלעכ, דער אנהייב פונ XX יארהונדערט. אינ איינעמ פונ די נייסטע זאמלווערק וועגנ דער געשיכטע „פונ דער אויסבילדונג פונ מאנאפאליעס" לייענענ מיר:

„פונ דער עפאכע ביזנ 1860־טנ יאר קאנ מענ ברענגענ איינצלנע ביישפילנ פונ קאפיטאליסטישע מאנאפאליעס; מע קאנ אינ זיי אנטדעקנ שפראצונגענ פונ יענע פארמענ, וואס זיינענ איצט געווארנ אזא געוויינלעכע זאכ; אבער דאס אלצ איז בע־פיירעש די פארהיסטארישע צייט בענעגייע קארטעלנ. דער עמעסער אנהייב פונ די מאדערנע מאנאפאליעס איז שיינעכ, יעדנפאלס, ניט פריער ווי צו די 1860־ער יארנ. דער ערשטער גרויסער אנטוויקלונג־פעריאד פונ מאנאפאליעס הייבט זיכ אנ פונ דער אינטערנאציאנאלער דעפרעסיע אינ דער אינדוסטריע אינ די 70־ער יארנ און ער ציט זיכ ביזנ אנהייב פונ די 1890־ער יארנ". „אויב מע זאל באטראכטנ דעמ איניענ אינ אייראפעישנ מאסשטאב, העמלט זיינענ די 60—70־ער יארנ דער גרענעצ־פונקט אינ דער אנטוויקלונג פונ דער פרייער קאנקורענצ. דאנ האט ענגלאנד געהאט פארענדיקט די בויונג פונ זיינ קאפיטאליסטישער ארגאניזאציע פונעמ אלטנ סטיל. אינ דייטשלאנד איז די דאזיקע ארגאניזאציע ארייינגעטראטנ אינ אנטשיידענעמ קאמפ מיט דער האנטווערקעריי און מיט דער הויז־אינדוסטריע און האט גענומענ שאפנ אירע עקזיסטענצ־פארמענ".

„א גרויסע איבערקערעניש הייבט זיכ אנ פונעמ קראכ אינ 1873 יאר אדער, ריכטיקער, פונ דער דעפרעסיע, וואס איז אנגעקומענ נאכ אימ און וואס האט—מיט א קוימ באמערקלעכנ איבעררייס אינ אנהייב פונ די 80־ער יארנ און מיט אנ אויסערגעוויינלעכ שטארקנ, נאר קורצנ אופשטייג, ארומ 1889 יאר — פארפולט 22 יאר פונ דער אייראפעישער עקאנאמישער געשיכטע". „פאר דעמ קורצנ פעריאד פונ אופשטייג אינ די יארנ 1889—1890 האט מענ זיכ שטארק באנוצט מיט קארטעלנ, כדי אויסצונוצנ די קאניונקטור. די ניט־באקלערטע פאליטיק האט געטריבנ די פרייזנ נאכ גיכער און שטארקער, איידער דאס וואלט פארגעקומענ אנ קארטעלנ, און קימאט די אלע קארטעלנ זיינענ רומלאז אומגעקומענ אינ „קייווער פונ קראכ". ס'איז אריבער נאכ 5 יאר פונ שלעכטע געשעפטנ און נידעריקע פרייזנ, נאר אינ דער אינדוסטריע האט שוינ ניט געהערשט די פריערדיקע שטימונג. די דעפרעסיע האט מענ שוינ ניט געהאלטנ פאר קיינ זעלבספארשטענדלעכקייט, מע האט אינ איר אויסגעזעענ בלויז א פויזע פאר א נייער גינסטיקער קאניונקטור.

„און אט איז די קארטעל־באוועגונג ארייינגעטראטנ אינ איר צווייטער עפאכע. אנשטאט צו זיינ אנ איבערגייענדיקע דערשיינונג ווערנ די קארטעלנ איינער פונ די יעסוידעס פונעמ גאנצנ ווירטשאפטלעכנ לעבנ. זיי נעמענ איינ איינ אינדוסטריע־געביט נאכנ צווייטנ און, אינ דער ערשטער ריי, די באארבעטונג פונ רוי־מאטעריאלנ. שוינ אינ אנהייב 1890 יאר האבנ די קארטעלנ אינ דער ארגאניזאציע פונעמ קאקס־סינדיקאט, וואס לויט זיינ מוסטער איז געשאפנ געווארנ דער קוילנ־סינדיקאט, אויסגעארבעט פאר זיכ אזא קארטעל־טעכניק, וואס ווייטער איז שוינ די באוועגונג, אייגנטלעכ, מער ניט אוועק. דער גרויסער אופשטייג צומ סאפ XIX יארהונדערט און דער קריזיס אינ די יארנ 1900—1903 שטייענ — יעדנפאלס, אינ דער בארג־און אייזנ־אינדוסטריע — צומ ערשטנ מאל אינגאנצנ אונטערנ צייכנ

פונ קאַרטעלנ. און אויב דאָס האָט עס נאָכ אויסגעזען ווי אַ נייע זאַכ, איז איצטער פאַרנ בריטנ געזעלשאַפטלעכנ באַוווסטזיינ געוואָרנ אַ זעלבסטפאַרשטענדלעכער עמעס, אַז גרויסע טיילנ פונעמ ווירטשאַפטלעכנ לעבנ זיינענ, אַלס אַלגעמיינער קלאַל, אויס־געשלאָסנ פונ פרייער קאָנקורענצ".

אָט דאָס זיינענ, אַלזאָ, די גרונט־עטאַפּנ אינ דער געשיכטע פונ מאָנאָפּאָ־ליעס: 1) די 1860־ער אונ 1870־ער יאָרנ — די העכסטע גרענעצ־שטופּע אינ דער אנטוויקלונג פונ דער פרייער קאָנקורענצ. מאָנאָפּאָליעס זיינענ בלויז קוימ באַמערקלעכע שפּראָצונגענ. 2) נאָכנ קריזיס פונ 1873 יאָר גייט אַ ברייטער פּעריאָד פונ אנטוויקלונג קאַרטעלנ, אָבער זיי זיינענ נאָכ אַנ אויס־נאַמ. זיי זיינענ נאָכ ניט פעסט. זיי זיינענ נאָכ אַנ איבערגייענדיקע דער־שיינונג. 3) דער אויפשטייג צומ סאָפ XIX יאָרהונדערטס אונ דער קריזיס פונ די יאָרנ 1900—1903: די קאַרטעלנ ווערנ איינער פונ די יעסוידעס פונעמ גאַנצנ ווירטשאַפטלעכנ לעבנ. דער קאַפּיטאַליזמ האָט זיכ פאַרוואַנדלט אינ אימפּעריאַליזמ.

די קאַרטעלנ ריידנ זיכ צונויפ וועגנ די באַדינגונגענ פונ פאַרקויפ, וועגנ די טערמינענ פונ צאָלונגענ אאַז. זיי צעטיילנ צווישנ זיכ די אָפּזאַצ־געביטנ. זיי באַשטימענ דעמ סכומ פּראָדוקטנ, וואָס ווערנ אויסגעאַרבעט. זיי שטעלנ איינ די פּרייזנ. זיי פאַרטיילנ דעמ רעוועכ צווישנ באַזונדערע אונטערנעמונגענ אאַוו.

אינ דייטשלאַנד איז אינ 1896 יאָר געווענ אַנערעכ 250 קאַרטעלנ אונ אינ 1905 יאָר — 385; אינ זיי האָבנ אָנטיילגענומענ באַ 12 טויזנט אונטערנעמונגענ. נאָר אַלע אַנערקענענ, אַז די דאָזיקע ציפערנ זיינענ פאַר־קלענערט. פונ די אויבנ געבראַכטע אָנגאַבנ פונ דער דייטשישער אינדוס־טריע־סטאַטיסטיק אינ 1907 יאָר איז צו זענ, אַז אַפילע די 12 טויזנט גרעסטע אונטערנעמונגענ קאָנצענטרירנ באַ זיכ געוויס מער ווי אַ העלפט פונ דעמ אַלגעמיינעמ סכומ דאַמפּ־ אונ עלעקטרע־קראַפט. אינ די פאַרייניק־טע שטאַטנ פונ צאָפנ־אַמעריקע זיינענ אינ 1900 יאָר געווענ 185 טרעסטנ; אינ 1907 יאָר — 250. די אַמעריקאַנער סטאַטיסטיק טיילט איינ אַלע אינ־דוסטריעלע אונטערנעמונגענ אָפּ אַזעלכע, וואָס געהערנ צו איינצלנע פּער־זאָנענ, צו פירמעס אונ צו קאָרפּאָראַציעס. צו די לעצטע האָבנ אינ 1904 יאָר געהערט 23,6%, אינ 1909 יאָר — 25,9%, דה. מער ווי אַ פערטל פונ דער אַלגעמיינער צאָל אונטערנעמונגענ. אַרבעטער האָבנ זיכ אינ די דאָזיקע אונטערנעמונגענ געפונענ: אינ 1904 יאָר — 70,6% אונ אינ 1909 יאָר — 75,6%, דריי פערטל פונ דער אַלגעמיינער צאָל; די גרייס פונ דער פּראָדוקציע איז געווענ: 10,9 אונ 16,3 מיליאַרד דאָלער, דה. 73,7% אונ 79,0% פונ דער אַלגעמיינער סומע.

אינ די הענט פונ די קאַרטעלנ און טרעסטנ איז ניט זעלטנ קאָנצענטרירט 7—8 צענטל פונ דער גאַנצער פּראָדוקציע אינ דעמ געגעבענעמ אינדוסטריע־צווײַג. דער „ריינישׂ-וועסטפאַלישער שטיינקוילנ־סינדיקאַט" האָט באַמ גרינדנ זיכ אינ 1893 יאָר געהאַט קאָנצענטרירט 86,7 % פונ דער גאַנצער קוילנ־פּראָדוקציע אינ ראַיאָנ, און אינ יאָר 1910 — שוינ 95,4%. די מאָנאָפּאָליע, וואָס שאַפט זיכ אפ אַזאַ אופנ, גאַראַנטירט גיגאַנטישע האַכנאָסעס און פירט צומ אויסבילדנ אומגעהייער גרויסע טעכניש-פּראָדוקציאָנעלע איינסנ. דער באַרימטער „נאַפט־טרעסט" אינ די פאַרייניקטע שטאַטנ («Standart Oil Company») איז געגרינדעט געוואָרנ אינ 1900 יאָר. „זײַנ קאַפּיטאַל איז באַשטאַנענ פונ 150 מיליאָנ דאָלער. ס'איז אַרויסגעלאָזט געוואָרנ געוויינלעכע אַקציעס אפ 100 מיליאָנ און פּריווילעגירטע אפ 106 מיליאָנ. פאַר די לעצטע האָט מענ אויסגעצאָלט דיווידענד אינ מעשעכ פונ די יאָרנ 1900—1907: 48, 48, 45, 44, 36, 40, 40, 40 פּראָצענט, סאַכאַקל 367 מיליאָנ דאָלער. פונ 1882 ביז 1907 יאָר האָט מענ באַקומענ רייננעמ ריווכ 889 מיליאָנ דאָלער; דערפונ האָט מענ 606 מיליאָנ אויסגעצאָלט דיווידענד, און דאָס איבעריקע איז אַרײַנ אינ רעזערוו־קאַפּיטאַל". „אינ אַלע אונטערנעמונגענ פונ „שטאָל־טרעסט" («United States Steel Corporation») איז אינ 1907 יאָר געווענ ניט ווייניקער פונ 210 180 אַרבעטער און אָנגעשטעלטע. די גרעסטע אונטערנעמונג פונ דער דײַטשישער באַרג-אינדוסטריע, די „געלזענקירכנער באַרג-געזעלשאַפט" (Gelsenkirchner-Bergwerksgesellschaft), האָט אינ 1908 יאָר געהאַט 46048 אַרבעטער און אָנגעשטעלטע". נאָכ אינ 1902 יאָר האָט דער „שטאָל־טרעסט" אויסגעאַרבעט 9 מיליאָנ טאָנ שטאָל. אינ 1901 יאָר האָט זײַנ שטאָל־פּראָדוקציע אויסגעמאַכט 66,3%, און אינ 1908 יאָר — 56,1% פונ דער גאַנצער שטאָל-פּראָדוקציע אינ די פאַרייניקטע שטאַטנ; דער אַרצ־אַרויסבאַקומ האָט אינ די זעלבע יאָרנ אויסגעמאַכט 43,9% און 46,3%.

דער באַריכט פונ דער אַמעריקאַנער רעגירונג־קאָמיסיע וועגנ די טרעסטנ זאָגט:

„זייער פאָרצוג אנטקעגנ די קאָנקורענטנ איז באַזירט אפ דער קאָלאָסאַלער גרויס פונ זייערע אונטערנעמונגענ און אפ זייער אויסגעצייכנט־אויסגעשטעלטער טעכניק. דער טאַבעק־טרעסט האָט גלייכ פונ זײַנ גרינדונג געטאָנ אַלצ, כדי אומעטום צו פאַרבײַטנ אינ א ברייטער מאָס די האַנטאַרבעט אפ מאַשינ־אַרבעט. צוליב דעם צוועק פלעגט ער אופקויפנ אלע פאַטענטנ, וואָס האָבנ אַ שייכות צו דער טאַבעק־באַאַרבעטונג, און האָט אויסגעגעבנ אפ דעם קאָלאָסאַלע סומעס. א סאַכ פאַטענטנ האָבנ זיכ פונ אָנהייב אַרויסגעוויזנ פאַר ניט טויגבאַר, און די אינזשעניערנ, וואָס דינענ באַם טרעסט, האָבנ זיי געמוזט איבעראַרבעטנ. סאָפ 1906־טנ יאָר

זײַנען געשאפן געװאָרן 2 פיליאלן געזעלשאפטן אויסשליסלעך בכדי צו זוכן אויפצוקויפן פאטענטן. צוליב דעם צוועק האט דער טרעסט געגרינדעט זײַנע גיסערײַען, מאשין־פאבריקן און רעמאנט־װארשטאטן. איינע פון די דאזיקע אונטערנעמונגען, אין ברוקלין, באשעפטיקט דורכשניטלעך 300 ארבעטער; דא װערן געמאכט עקספערימענטן איבער די דערפינדונגען אפ אויסצואַרבעטן פאפיראָסן, קליינע ציגארן, שמעקטאבעק, בלײַ־בלעטער אפ אײַנפאקונג, שאכטלען אאז״וו; דא װערן אויך די דערפינדונגען פארפולקומט". „אויך די איבעריקע טרעסטן האלטן בא זיך אפ שטענדיק אזויגערופענע developping engineers (אינזשעניערן אפ אנטוויקלען די טעכניק), וואס זייער אויפגאבע איז צו דערפינדן נײַע פראָדוציר־מעטאָדן, אויספרוּוון טעכנישע אויסבעסערונגען. דער שטאָל־טרעסט צאָלט זײַנע אינזשעניערן און ארבעטער גרויסע פרעמיעס פאר די דערפינדונגען, וואס קאָנען אופהייבן די טעכניק אָדער קלענער מאכן די הוצאָעס".

אפ אן ענלעכן אופן איז אויך אָרגאניזירט דער איניען פון טעכנישע פארבעסערונגען אין דער דײַטשישער גרויס־אינדוסטריע, לעמאָשל, אין דער כימישער, וואָס האָט זיך אזוי גיגאנטיש אנטוויקלט פאר די לעצטע יאָרצענדליקער. דער קאָנצענטראציע־פּראָצעס פון דער פּראָדוקציע האָט שוין אין 1908 יאָר געהאט געשאפן אין דער דאָזיקער אינדוסטריע צוויי הויפט־„גרופעס", וואָס זײַנען אפ זייער שטייגער אויך צוגעגאנגען צו מאָנאָפּאָליע. די דאָזיקע גרופעס זײַנען צוערשט געווען „צוויי־בונדן" פון צוויי פּאָר גאָר גרויסע פאבריקן, מיט א קאפּיטאל פון 20—21 מיליאָן מארק יעדערע; * פון איין זײַט, מײַסטערס געוועזענע פאבריק אין האָכסט און קאסעלעס אין פראנקפורט אפ מײַן, פון דער אנדערער זײַט, די אנילין־און סאָדע־פאבריק אין לודוויקסהאפן און די געוועזענע בײַערס פאבריק אין עלבערפעלד. דערנאָך האָט אין 1905 יאָר איין גרופע, און אין 1908 יאָר די צווייטע געמאכט אן אָפּמאך יעדע מיט נאָך איין גרויסער פאבריק. ס'האָבן זיך באקומען 2 „דרײַ־בונדן", איטלעכער מיט א קאפּיטאל פון 40—50 מיליאָן מארק, און צווישן די דאָזיקע „פארבאנדן" האָט זיך שוין אָנגעהויבן א „דערנעענטערונג", „אָפּמאכן" וועגן פרײַזן אאוו.

די קאָנקורענץ פארוואנדלט זיך אין מאָנאָפּאָליע. ס'באקומט זיך א גיגאנטישער פּראָגרעס פון דער פארגעזעלשאפטלעכונג פון דער פּראָדוקציע. אגעוו, ווערט אויך פארגעזעלשאפטלעכט דער פּראָצעס פון טעכנישע דערפינדונגען און פארפולקומונגען.

דאָס איז שוין גאָר ניט דאָס, וואָס די אלטע פרײַע קאָנקורענץ צווישן די צעברעקלטע באלעבאטים, וואָס ווייסן גאָרניט איינער וועגן דעם צווייטן, וואָס פּראָדוצירן פארן אָפּזאץ אפ אן אומבאוווּסטן מארק. די קאָנצענטרא־

* א מארק איז א דײַטשישע מאטבייע — 46 קאָפּ. רעד.

ציע איז דערגאַנגענ דערצו, אַז מע קאָנ מאַכנ אַ לעפּערעכדיקנ דיסקאָנט פונ אַלע קוואַלנ פונ רוימאַטעריאַלנ (לעמאָשל, פונ ערד, וואָס פאַרמאָגט אײַזנ־ערצ) אינ דעמ געגעבענעמ לאַנד אונ אַפּילע, ווי מיר וועלנ זענ, אינ אַ רײַ לענדער, אינ דער גאַנצער וועלט. ס׳ווערט ניט בלויז געמאַכט אַזאַ דיסקאָנט, נאָר די גיגאַנטישע מאָנאָפּאָליסטישע פאַרבאַנדנ פאַרכאַפּנ אינ אײַנע הענט די דאָזיקע קוואַלנ. ס׳ווערט לעפּערעכדיק דיסקאָנטירט דער פאַרנעמ פונעמ מאַרק, אונ די דאָזיקע פאַרבאַנדנ „צעטיילנ" אימ צווישנ זיכ לויט אַנ אָפּמאַכ. ס׳ווערנ מאָנאָפּאָליזירט די קוואַליפיצירטע אַרבעטקרעפטנ, ס׳ווערנ געדונגענ די בעסטע אינזשעניערנ, ס׳ווערנ פאַרכאַפּט די קאָמוניקאַציע־וועגנ אונ פאַרקער־מיטלענ — די אײַזנבאַנענ אינ אַמעריקע, די דאַמפּשיפ־געזעלשאַפטנ אינ אייראָפּע אונ אינ אַמעריקע. דער קאַפּיטאַליזם אינ זײַנ אימפּעריאַליסטישער סטאַדיע פירט צו האַרט צו דער סאַמע אַלזײַטיקער פאַרגעזעלשאַפטלעכונג פונ דער פּראָדוקציע, ער שטופּט אַרײַנ, אַזוי צו זאָגנ, די קאַפּיטאַליסטנ, קעגנ זייער ווילנ אונ באַוווסטזײַנ, אינ עפּעס אַ נײַער געזעלשאַפטלעכער אָרדענונג, אינ אַנ איבערגאַנג־אָרדענונג פונ פולשטענדיקער קאָנקורענצ־פרײַהײַט צו פולשטענדיקער פאַרגעזעלשאַפטלעכונג.

די פּראָדוקציע ווערט אַ געזעלשאַפטלעכע, אָבער די צוייגענונג פאַרבלײַבט אַ פּריוואַטע. די געזעלשאַפטלעכע פּראָדוציר־מיטלענ פאַרבלײַבנ אַ פּריוואַט־אייגנטומ פונ ניט קיינ גרויסער צאָל פּערזאָנענ. עס פאַרבלײַבנ די אַלגעמיינע ראַמענ פונ דער פאָרמעל־אַנערקענטער פרײַער קאָנקורענצ, אונ דער דרוק פונ אַ קליינער צאָל מאָנאָפּאָליסטנ איבער דער איבעריקער באַפעלקערונג ווערט הונדערט מאָל שווערער, מאַמאָשעסדיקער, אומדערטרעגלעכער.

דער דײַטשישער עקאָנאָמיסט קעסטנער האָט געווידמעט אַ ספּעציעל ווערק דעמ „קאַמפּ צווישנ קאַרטעלנ אונ זײַטיקע", דאָס הייסט, די אונטערנעמער, וואָס גייענ ניט אַרײַנ אינ קאַרטעל. דאָס דאָזיקע ווערק האָט ער אַ נאָמענ געגעבנ: „דער צוואַנג צו אָרגאַניזירונג", אינ דער צײַט, ווענ מע וואָלט באַדאַרפט ריידנ, געוויינלעכ, אויב ניט צופּוצנ דעמ קאַפּיטאַליזמ, וועגנ דעמ צוואַנג אונטערצוּוואַרפנ זיכ צו די פאַרבאַנדנ פונ די מאָנאָפּאָליסטנ. ס׳איז באַלערנדיק פּאָשעט אַ קוק צו געבנ כאָטש בלויז אַפ דעמ צעטל מיטלענ פונ דעמ מאָדערנעמ, נײַסטנ, ציוויליזירטנ קאַמפּ פאַר „אָרגאַניזאַציע", וואָס עס ווענדנ אָנ די פאַרבאַנדנ פונ די מאָנאָפּאָליסטנ: 1) ניט צולאָזנ קיינ רוימאַטעריאַלנ („...איינער פונ די וויכטיקסטע מעטאָדנ צו צווינגענ אַרײַנצוטרעטנ אינ קאַרטעל"); 2) ניט צולאָזנ קיינ אַרבעטהענט מיט דער הילפ פונ „אַליאַנסנ" (דאָס הייסט דורכ אָפּמאַכנ צווישנ די קאַפּיטאַליסטנ מיט די אַרבעטער־פאַראיינענ וועגנ דעמ, אַז די לעצטע זאָלנ אָננעמענ אַרבעט נאָר אינ קאַרטעלירטע אונטערנעמונגענ);

3) ניט צולאָזנ קיינ צופיר; 4) אָפּנעמענ דעמ אָפּזאַצ; 5) אָנ אָפּמאַכ מיטנ קוינע ווענג האַנדל־באַציִונגענ אויסשליסלעכ מיט די קאַרטעלנ; 6) פּלאַנמעסיק אראָפּשלאָגנ די פּרײַזנ (קעדיי צו רויִנירנ די „ווילדע", דאָס הייסט, די אונטערנעמונגענ, וואָס וואַרפנ זיכ ניט אונטער צו די מאָנאָפּאָליסטנ, ווערנ אויסגעגעבנ מיליאָנענ אפּ צו פּאַרקויפנ אינ מעשעכ פונ א געוויסער צײַט אונטערנ קערנ (אינ דער בענזינ-אינדוסטריע זײַנענ געווענ בײַשפּילנ פונ אראָפּזעצנ די פּרײַזנ פונ 40 אפּ 22 מאַרק, דה. קימאַט אינצווייענ!); 7) אָפּנעמענ דעמ קרעדיט; 8) דערקלערנ א בויקאָט.

מיר האָבנ שוינ דאָ צו טאָנ ניט מיט קיינ קאָנקורענצ-קאַמפּ צווישנ קליינע אונ גרויסע, צווישנ די טעכניש־אָפּגעשטאַנענע אונ טעכניש-פּאָרגע־שריטענע אונטערנעמונגענ. דאָ האָבנ מיר צו טאָנ מיט דעמ, וואָס די מאָ-נאָפּאָליסטנ דערשטיקנ יענע, וועלכע וואַרפנ זיכ ניט אונטער אונטער דער מאָנאָפּאָליע מיט איר דרוק אונ איר ווילקיר. אָט ווי דער דאָזיקער פּראָצעס שפּיגלט זיכ אָפּ אינעמ באַוווסטזײַנ פונ א בורזשואזנ עקאָנאָמיסט:

„אפילע אינ געביט פונ ריינ־ווירטשאפטלעכער טעטיקײַט, — שרײַבט קעסט־נער, — קומט פאָר א געוויסער איבערוק פונ האַנדל־טעטיקײַט אינ פריִערדיקנ זינ צו אָרגאַניזאטאָריש־ספּעקוליאטיווער טעטיקײַט. דעמ גרעסטנ דערפאָלג האָט איצט ניט דער סוחר, וואָס קענ אפנ גרונט פונ זײַנ טעכנישער אונ הענדלערישער פּראַקטיק בעסער פונ אַלע באַשטימענ די באַדערפענישנ פונ די קויפער, געפינענ אונ, אזוי צו זאָגנ, „אַנטדעקנ" דעמ נאָכפרעג, וואָס געפינט זיכ אינ א פארבאָרגענעמ צו־שטאַנד, נאָר דער ספּעקוליאטיווער געני (?!), דער, וואָס קענ פאָרפרױער אויסרעכע־נענ אָדער כאָטש דערשפירנ די אָרגאַניזאַציאָנעלע אנטוויקלונג, די מעגלעכקײַט פונ געוויסע פאַרבינדונגענ צווישנ איינצלנע אונטערנעמונגענ אונ בענק..."

אפּ א מענטשלעכער שפּראַכ באַטײַט עס אָט וואָס: די אנטוויקלונג פונ־נעמ קאַפּיטאַליזמ איז דערגאַנגענ דערצו, אז האָגאַמ די סכוירע־פּראָדוקציע „הערשט" ווי פריִער אונ ווערט גערעכנט פאַרנ יעסאָד פונ דער גאַנצער ווירטשאַפט, איז זי אָבער אינדערעמעסנ שוינ אונטערגעריכנ, אונ די הויפּט-רעוואָכימ פאַלנ אַרײַנ צו די „געניִעס" פונ פינאַנציִעלע קונצנ. אינ גרונט פונ די דאָזיקע קונצנ אונ שווינדלערײַענ ליגט די פאַרגעזעלשאַפטלעכונג פונ דער פּראָדוקציע, נאָר פונעמ גיגאַנטישנ פּראָגרעס פונ דער מענטשהײַט, וועלכע האָט זיכ אַרופגעאַרבעט צו דער דאָזיקער פאַרגעזעלשאַפטלעכונג, געניסנ... ספּעקוליאַנטנ. מיר וועלנ זענ ווײַטער, ווי „אפּ דעמ דאָזיקנ גרונט" טרוימט די קליינבירגערלעכ־רעאַקציִאָנערע קריטיק פונעמ קאַפּיטאַליסטישנ אימפּעריִאַליזמ וועגנ אומקערנ זיכ אפּ צוריק, צו דער „פרײַער", „פרידלעכער", „ערלעכער" קאָנקורענצ.

„א לאנגדויערנדיקע שטייגונג פון די פרייזן, אלס רעזולטאט פון דער אויסביל־דונג פון קארטעלן, — זאגט קעסטנער, — האט מען ביז איצט געקאנט באמערקן נאר בנוגע די וויכטיקסטע פראדוציר־מיטלען, באזונדערס בנוגע שטיינקוילן, אייזן, קאלי; און מע האט, פארקערט, קיינמאל עס ניט באמערקט בנוגע פארטיקע פראָ־דוקטן. דער וווּקס פון דער האכנאסעדיקייט, וואס איז מיט דעם פארבונדן, האט זיך אויך באגרענעצט מיט דער אינדוסטריע, וואס ארבעט אויס פראדוציר־מיטלען. צו דער דאזיקער באבאכטונג דארף מען נאך צוגעבן, וואס די אינדוסטריע, וועלכע באַ־ארבעט רוי־מאטעריאלן (און ניט קיין האלב־פאבריקאטן), איז ניט נאר זי באקומט אדאנק דער אויסבילדונג פון קארטעלן גרויסע רעווחים צום שאדן פון דער אינ־דוסטריע, וועלכע איז פארנומען מיט דער ווייטערדיקער איבעראַרבעטונג פון האלב־פאבריקאטן, נאר זי האט זיך געשטעלט בנוגע דער דאזיקער אינדוסטריע אין א געוויסער הערשאפט־פארהעלטעניש, וואס איז ניט געווען בא דער פרייַ־ער קאנקורענץ".

די פון אונדז אונטערגעשטראָכענע ווערטער באווייַזן יענעם טאָך פון דער זאַך, וועלכן עס אנערקענען אזוי ניט גערן און זעלטן די בורזשואזע עקאָנאָמיסטן און פון וועלכן ס'באמיִען זיך אזוי פלייַסיק ארויסצודרייען זיך און אָפּשאָקלען זיך די איצטיקע פארטיידיקער פונעם אָפּאָרטוניזם מיט ק. קאוטסקין בעראָש. די פארהעלטענישן פון הערשאפט און די גוואלט, וואָס איז מיט אזא הערשאפט פארבונדן — אָט וואָס עס איז טיפּיש פאר דער „נייַסטער פאזע אין דער אנטוויקלונג פונעם קאפיטאליזם", אָט וואָס עס האָט אומפארמייַדלעך געמוזט ארויסקומען און איז ארויסגעקומען פון דער אויסבילדונג פון אַלמעכטיקע עקאָנאָמישע מאָנאָפּאָליעס.

מיר וועלן ברענגען נאָך א בייַשפּיל, וויאזוי ס'באלעבאטעווען די קאר־טעלן. דאָרטן, ווו ס'איז מעגלעך צו פארכאפּן אין די הענט אלע אָדער די הויפּט־קוואלן פון רויוואַרג, דאָרט איז די אנטשטייונג פון קארטעלן און די אויסבילדונג פון מאָנאָפּאָליעס באזונדערס גרינג. ס'וואָלט אָבער געווען א טעות צו מיינען, אז קיין מאָנאָפּאָליעס אנטשטייען ניט אויך אין די אי־בעריקע אינדוסטריע־צווייַגן, דאָרט, ווו ס'איז אומעגלעך צו פארכאפּן די קוואלן פון רויוואַרג. אין דער צעמענט־אינדוסטריע איז רוימאטעריאַל פאַ־ראַן אומעטום. נאָר אויך די דאָזיקע אינדוסטריע איז שטארק קארטעלירט אין דייַטשלאַנד. די זאַוואָדן האָבן זיך פארייניקט אין ראַיאָנישע סינדי־קאטן: דער דאָרעם־דייַטשלענדישער, דער ריייניש־וועסטפאַלישער אאַוו. ס'זייַנען אייַנגעשטעלט מאָנאָפּאָל־פּרייַזן: 230—280 מארק פאר א וואַגאָן בא א קערנקאָסט פון 180 מארק! די אונטערנעמונגען גיבן פון 12 ביז 16 פּראָצענט דיווידענד, דערבייַ דארף מען ניט פארגעסן, אז די „געניִעס" פון דער מאָדערנער ספּעקולאציע ווייסן, וויאזוי איבערצולייגן אין זייערע קע־שענעס גרויסע סומען רעוואָכים אויסער יענע, וואָס ווערן פאַנאַנדערגעטיילט

אלס דיווידענד. קעדיי צו באזייטיקן די קאָנקורענץ פון אזא רעוועכדיקער אינדוסטריע, לאָזן זיך די מאָנאָפּאָליסטן אפילע אפ שווינדל: ס'ווערן פאַר־שפּרייט פאלשע קלאנגען וועגן דער שלעכטער לאגע פון דער אינדוסטריע, ס'ווערן געדרוקט אין די צייטונגען אנאָנימע מעלדונגען: „קאפיטאליסטן! היט זיך אריינצולייגן קאפיטאלן אין דעם צעמענט־געשעפט"; לעסאָף, קויפט מען אוף די אונטערנעמונגען בא די „זייטיקע" (דאָס הייסט, בא די, וואָס נעמען ניט קיין אָנטייל אין די סינדיקאטן), מע צאָלט זיי „אָפּטרעטגעלט" 60 — 80 — 150 טויזנט מארק. די מאָנאָפּאָליע שלאָגט זיך דורך א וועג אומעטום און מיט אלערליי מיטלען, אָנהייבנדיק פון דעם „באַ־שיידענעם" צאָלן אָפּטרעטגעלט און ביז אמעריקאנישן „אָנווענדן" דינאמיט צום קאָנקורענט.

אז די קארטעלן באזייטיקן קריזיסן — איז א באָבעמייסע פון די בור־זשואזע עקאָנאָמיסטן, וואָס פוצן צו דעם קאפיטאליזם אום יעדן פּרייז. פארקערט, די מאָנאָפּאָליע, וואָס ווערט געשאפן אין א יי נ י ק ע צווייגן פון דער אינדוסטריע, פארשטארקט און פארשארפט די כאאָטישקייט, וואָס שטעקט אין דער גאנצער קאפיטאליסטישער פּראָדוקציע אינגאנצן גענומען. די ניט־אנטשפּרעכיקייט אין דער אנטוויקלונג פון דער ערדארבעט און פון דער אינ־דוסטריע, וואָס איז כאראקטעריסטיש פארן קאפיטאליזם ביכלאל, ווערט נאָך גרע־סער. די פּריווילעגירטע לאגע, אין וועלכער עס געפינט זיך די אמערסטן קארטע־לירטע אזויגערופענע שווערע אינדוסטריע, באזונדערס קוילן און אייזן, פירט דערצו, אז אין די איבעריקע אינדוסטריע־צווייגן „פילט זיך נאָך שאר־פער דאָס פעלן פון פּלאנמעסיקייט", ווי ס'איז זיך מודיע איידעלס, דער אוטער פון איינעם פון די בעסטע ווערק וועגן „דער באציונג פון די דיי־טשישע גרויסע בענק צו דער אינדוסטריע".

„וואָס מער די פּאָלקווירטשאפט איז אנטוויקלט, — שרייבט ליפמאַן, א ברצפּעדי־קער פארטיידיקער פונעם קאפיטאליזם, — אלץ מער וועט זי זיך צו מער ריזיקא־לישע אָדער צו אויסלענדישע אונטערנעמונגען, צו אזעלכע, וואָס פאָדערן א דויערנ־דיקע צייט פאר זייער אנטוויקלונג, אָדער צולעצט צו אזעלכע, וואָס האָבן בלויז אן אָרטיקן באטייט". די פארגרעסערונג פון דער ריזיקע איז סאַמע פארבונדן מיט א גיגאנטישער פארגרעסערונג פונעם קאפיטאל, וואָס רינט, אזוי צו זאָגן, איר־בער די ברעגן, פליסט אוועק קיין אויסלאנד או״וו. גלייכצייטיק ברענגט מיט זיך דער שטארק פארגיכערטער וווקס פון דער טעכניק אלץ מער עלעמענטן פון ניט־אנטשפּרעכיקייט צווישן פארשיידענע זייטן פון דער פּאָלקווירטשאפט, אלץ מער עלע־מענטן פון כאאָטישקייט, פון קריזיסן. „דער מענטשהייט, — איז געצווּנגען צו אנערקענען דער זעלביקער ליפמאַן, — שטייען, מיסטאָמע, ווידער פאר אין דער ניט ווייטער צוקונפט גרויסע איבערקערענישן אין געביט פון טעכניק, וואָס וועלן ארויס־באווייזן זייער ווירקונג אויך אפ דער פאָלקווירטשאפטלעכער. אָרגאניזאציע"... אפ

דער עלעקטריע, לופטפליערײַ... געוויינלעכ אונ לויטנ אלגעמיינעמ קלאל אנטוויקלט זיכ אינ אזעלכע צײַטנ פונ ראדיקאלע עקאנאמישע ענדערונגענ א שטארקע ספעקוליאציע..."

אונ די קאָלאָריי קריזיסנ — אָפטער פאר אלצ עקאנאָמישע, אָבער ניט בלויז עקאנאָמישע אליינ — פארשטארקנ, פונ זייער זײַט, אינ א גרויסער מאָס די טענדענצ צו קאָנצענטראציע אונ צו מאָנאָפאָליזירונג. אָט איז איידעלסעס זייער באלערנדיקע כקירע וועגנ דער באדײַטונג פונעמ קריזיס פונ 1900 יאָר, דעמ קריזיס, וואָס האָט, ווי מיר ווייסנ, געשפילט די ראָליע פונ א קער־פונקט אינ דער געשיכטע פונ די נײַסטע מאָנאָפאָליעס:

„דער קריזיס פונ 1900־טנ יאָר האָט צוגלײַכ מיט גיגאנטישע אונטערנעמונגענ אינ די הויפּט־צווײַגנ פונ דער אינדוסטריע געטראָפנ נאָכ א סאכ אונטערנעמונגענ מיט א פאראלטערטער אָרגאניזאציע, לויט די איצטיקע באגריפנ, „ריינע" אונטערנעמונגענ" (דאָס הייסט, ניט קאָמבינירטע), „וואָס האָבנ זיכ אופגעהויבנ אויפ דער הייכ אפנ רוקנ פונ דער כוואליע פונ אינדוסטריעלנ אופשטײַג. דאָס פאלנ פונ די פרײַזנ, די פארקלענערונג פונעמ נאָכפרעג האָבנ געבראכט די דאָזיקע „ריינע" אונטערנעמונגענ אינ אזא קלאָגעדיקער לאגע, וועלכע האָט אָדער גאָרניט אָנגערירט די קאָמבינירטע גיגאנטישע אונטערנעמונגענ, אָדער זי האָט זיי אָנגערירט אפ גאָר א קורצער צײַט. דער קריזיס פונ 1900 יאָר האָט דעריבער אינ אָנ אנ ערכ א גרעסערער מאָס געפירט צו דער קאָנצענטראציע פונ דער אינדוסטריע, אײדער דער קריזיס פונ 1873־טנ יאָר: דער לעצטער האָט אויכ געשאפנ א געוויסנ אָפקלײַב פונ די בעסערע אונטערנעמונגענ, נאָר בא דעמ דעמאלטיקנ ניוואָ פונ דער טעכניק האָט דער דאָזיקער אָפקלײַב ניט געקאָנט ברענגענ צו דער מאָנאָפאָליע פונ די אונטערנעמונגענ, וואָס זײַנענ געוועזנ בעקויעמ מיט נוצנ ארויסצוגיינ פונעמ קריזיס. גראָד אזא לאנגדויערנדיקע מאָנאָפאָליע, אונ דערבײַ פונ א הויכנ גראד, פארמאָגנ די גיגאנטישע אונטערנעמונגענ פונ דער איצטיקער אײַזנ־אונ עלעקטרע־אינדוסטריע, אדאנק זייער העכסט קאָמפּליצירטער טעכניק, זייער ווײַטגייענדיקער אָרגאניזאציע, **דער** מעכטיקײַט פונ זייער קאפיטאל, דערנאָכ, אינ א קלענערער מאָס, פארמאָגנ אזא מאָנאָפאָליע אויכ די אונטערנעמונגענ פונ דער מאשינבוי־אינדוסטריע, פונ געוויסע צווײַגנ אינ דער מעטאלורגישער אינדוסטריע, פונ די פארקער־מיטלענ אאוו.".

מאָנאָפאָליע — אָט דאָס איז דאָס לעצטע וואָרט פונ דער „נײַסטער פאזע אינ דער אנטוויקלונג פונ קאפיטאליזמ". אָבער אונדזער פאָרשטעלונג וועגנ דער ווירקלעכער קראפט אונ באדײַטונג פונ די איצטיקע מאָנאָפאָליעס וואָלט זײַנ אויסערסט ניט קיינ גענוגנדיקע, ניט פולע אונ פארקלענערטע, ווענ מיר וואָלטנ ניט גענומענ אינ באטראכט די ראָליע פונ די בענק.

II. די בענק אונ זייער נײַע ראָליע

די גרונטיקע אונ די אָנפאנגלעכע אָפעראציע פונ די בענק איז — פארמיטלונג אינ צאָלונגענ. אינ צוזאמענהאנג דערמיט פארוואנדלענ די בענק דעמ ניט־פונקציאָנירנדיקנ געלט־קאפיטאל אינ פונקציאָנירנדיקנ, ד. ה. אינ אזא, וואָס ברענגט

רעוועך, זיי קלייַבן אופ אלע פארשיידנסטע געלט-האכנאָסעס און גיבן דאָס איבער אין רעשוס פונעם קלאס קאפּיטאליסטן.

באגלייַך מיט דער אנטוויקלונג פון דעם באנק-וועזן און זייַן קאָנצענטרירטקייַט אין א קליינער צאָל אנשטאלטן וואקסן די בענק אריבער פון דער באשיידענער ראָליע פון פארמיטלער אין אלמעכטיקע מאָנאָפּאָליסטן, וואָס האָבן צו שאפן קימאט איבערן גאנצן געלט-קאפּיטאל פון אלע קאפּיטאליסטן און קליינע באלעבאטים צוזאמען גענומען, ווי אויך איבערן גרעסטן טייל פּראָדוציר-מיטלען און קוואלן פון רויוואַרג אין דעם געגעבענעם לאנד און אין א גאנצער ריי לענדער. אָט די פארוואנדלונג פון דער גרויסער צאָל באשיידענע פארמיטלער אין א הייַפל מאָנאָפּאָליסטן בילדעט איינעם פון די גרונט-פּראָצעסן פונעם אריבערוואקסן פונעם קאפּיטאליזם אין א קאפּיטאליסטישן אימפּעריאליזם, און דעריבער דארפן מיר זיך אָפּשטעלן אפּ דער קאָנצענטראציע פונעם באנק-וועזן אין דער ערשטער ריי.

אין די יאָרן 1907—1908 האָבן די דעפּאָזיטן פון אלע אקציאָנערע בענק אין דייַטשלאנד, וועלכע האָבן פארמאָגט א קאפּיטאל פון העכער א מיליאָן מארק, באטראָפן 7 מיליארד מארק; אין די יאָרן 1912—1913 — שוין 9,8 מיליארד. דאָס איז א פארגרעסערונג אפּ 40% פאר 5 יאָר, דערבייַ קומט אויס פון די דאָזיקע צוגעקומענע 2,8 מיליארד 2,75 מיליארד אפּ 57 בענק, וואָס האָבן פארמאָגט העכער 10 מיליאָן מארק קאפּיטאל. די פארטיילונג פון די דעפּאָזיטן צווישן די גרויסע און קליינע בענק איז געוועזן אזוי:

דער פּראָצענט פון אלע דעפּאָזיטן:

	בא די 9 גרעסטע בערלינער בענק	בא די איבעריקע 48 בענק מיט א קאפּיטאל פון העכער 10 מיליאָן מארק	בא 115 בענק מיט א קאפּיטאל פון 1—10 מיליאָן מארק	בא די קליינע בענק (וויניקער פון 1 מיליאָן)
1907—1908 . . .	47	32,5	16,5	4
1912—1913 . . .	49	36	12	3

די קליינע בענק זייַנען אָפּגעשטויסן געוואָרן דורך די גרויסע בענק, וואָס בלויז 9 פון זיי קאָנצענטרירן בא זיך קימאט א העלפט פון אלע דעפּאָזיטן. נאָר דאָ האָבן מיר נאָך זייער פיל זאכן ניט גענומען אין באטראכט, ווי, לעמאָשל, די פארוואנדלונג פון א גאנצער ריי קליינע בענק אין פאקטישע אָפּטיילונגען פון די גרויסע בענק אאוו., וואָס וועגן דעם וועלן מיר נאָך ריידן שפּעטער.

סאָפּ 1913 יאָר האָט שולצע-געווערניץ אויסגערעכנט, אז די דעפּאָ-

זײַטנ פונ די 9 בערלינער גרויסע בענק באַטרעפנ 5,1 מיליאַרד מאַרק באַ אַנ אַלגעמיינער סומע בערעכנ פונ 10 מיליאַרד. נעמענדיק אינ באַטראַכט ניט בלויז די דעפּאָזיטנ, נאָר דעמ גאַנצנ באַנק־קאַפּיטאַל, האָט דער זעלביקער אווטער געשריבנ:

„צומ סאָפ 1909־טנ יאָר האָבנ די 9 גרויסע בערלינער בענק, צוזאַמענ מיט די בענק, וואָס שליסנ זיכ אָנ צו זיי, פאַרוואַלטעט מיט 11,3 מיליאַרד מאַרק, דאָס הייסט אַנערעכ מיט 83% פונעמ גאַנצנ דײַטשישנ באַנק־קאַפּיטאַל. די „דײַטשישער באַנק“ («Deutsche Bank»), וואָס צוזאַמענ מיט די בענק, וועלכע שליסנ זיכ אָנ צו איר, אָפּערירט איר מיט א סומע פונ אַנערעכ 3 מיליאַרד מאַרק, איז, באַגלײַכ מיט דער פּרײַסישער פאַרוואַלטונג פונ די מעלוכישע אײַזנבאַנענ, די גרעסטע און דערבײַ אָפּ א הויכנ גראַד דעצענטראַליזירטע קאַפּיטאַל־אָנזאַמלונג אינ דער אַלטער וועלט“.

מיר האָבנ אונטערגעשטראָכנ די אָנווײַזונג אָפּ די בענק, וואָס „שליסנ זיכ אָנ“, ווײַל דאָס איז איינער פונ די וויכטיקסטע קענצייכנס פונ דער נײַסטער קאַפּיטאַליסטישער קאָנצענטראַציע. די גרויסע אונטערנעמונגענ, באַזונדערס די בענק, ניט נאָר זיי שלינגענ דירעקט אײַנ די קלײנע, נאָר זיי „שליסנ זיי אָנ“ צו זיכ, וואַרפנ זיי אונטער צו זיכ, שליסנ זיי אײַנ אינ „זייער“ גרופּע, אינ זייער „קאָנצערנ“ — ווי עס הייסט דער טעכנישער טערמינ — דורכ „אָנטײלנעמענ“ אינ זייער קאַפּיטאַל, דורכ אופקויפנ אָדער אויסבײַטנ די אַקציעס, דורכ דער סיסטעמ פונ כויוועס־פאַרהעלטענישנ און דאָס גלײַכנ און אַזוי ווײַטער. פּראָפעסער ליפמאַנ האָט געווידמעט א גאַנצנ קאָלאָסאַל „ווערק“ פונ א האַלבנ טויזנט זײַטנ דער באַשרײַבונג פונ די מאָדערנע „באַטײליקונג־און פינאַנסירונג־געזעלשאַפטנ“ — צומ באַדויערנ, האָט ער צום רויענ, אָפטמאָל ניט איבערגעקאָכטנ מאַטעריאַל צוגעגעבנ „טעאָרעטישע“ כקירעס פונ זייער א נידעריקנ סאָרט. צו וואָס פאַר א סאַכאַקל אינ זינ פונ קאָנצענטראַציע עס ברענגט די דאָזיקע סיסטעמ פונ „באַטײליקונג“, איז בעסער פאַר אַלצ באַווײַזנ אינעמ ווערק פונ דעמ באַנק־„טוער“ ריסער וועגנ די דײַטשישע גרויסע בענק. נאָר איידער מיר וועלנ איבערגיינ צו זײַנע אָנגאַבנ, וועלנ מיר ברענגענ איינ קאָנקרעטנ בײַשפּיל פונ דער סיסטעמ פונ „באַטײליקונג“.

די „גרופּע“ פונ „דײַטשישנ באַנק“ איז איינע פונ די גרעסטע, אויב ניט די סאַמע גרעסטע, פונ אַלע גרופּעס גרויסע בענק. קעדיי צו דיסקאָנטירנ די הויפּט־פעדעמ, וואָס בינדנ צונויפ אינײנעמ אַלע בענק פונ דער דאָזיקער גרופּע, מוז מענ אונטערשיידנ צווישנ „באַטײליקונג“ פונ ערשטער, צווייטער און דריטער שטופּע, אָדער, — וואָס דאָס איז איינס און דאָס זעלבע, — צווישנ דער אָפּהענגיקײַט (פונ די קלענערע בענק בענגייע צומ

„דײַטשישן באַנק") פון דער ערשטער, צווייטער און דריטער שטופּע. עס באַקומט זיך אַזאַ בילד:

דער „דײַטש. באַנק" באַטייליקט זיך		אָפּהענגיקייט פון דער ערשטער שטופּע:	אָפּהענגיקייט פון דער צווייטער שטופּע:	אָפּהענגיקייט פון דער דריטער שטופּע:
	שטענדיק	אין 17 בענק;	פון זיי 9 אין 34;	פון זיי 4 אין 7.
	אַפּ אַן אומבאַוווסטער צײַט	„ 5 „	„ „ —	„ „ —
	פון צײַט צו צײַט ...	„ 8 „	„ „ 5 „ 14;	„ „ 2 „ 2.
	סאַכאַקל	אין 30 בענק;	פון זיי 14 אין 48;	פון זיי 6 אין 9.

אין דער צאָל פון די 8 בענק מיט אַן „אָפּהענגיקייט פון דער ערשטער שטופּע", וואָס זײַנען אונטערגעוואָרפן דעם „דײַטשישן באַנק", גייען „פון צײַט צו צײַט" אַרײַן 3 אויסלענדישע בענק: איין עסטרײַכישער (דער ווינער „באַנק-פאַריין"—„Bankverein") און צוויי רוסישע (דער „סיבירער האַנדל-באַנק" און דער „רוסישער באַנק פאַר אויסערלעכן האַנדל"). סאַכאַקל גייען אַרײַן אין דער גרופּע פונעם „דײַטשישן באַנק", דירעקט און אומדירעקט, אינגאַנצן און טיילווײַז, 87 בענק, און די אַלגעמיינע סומע קאַפּיטאַל, אייגענער און פרעמדער, איבער וועלכן ס'האָט צו שאַפן די גרופּע, באַטרעפט 2—3 מיליאַרד מאַרק.

ס'איז קלאָר, אַז דער באַנק, וואָס שטייט בעראָש פון אַזאַ גרופּע און וואָס טרעט אַרײַן אין אויסגלײַכן מיט אַ האַלבן טוץ אַנדערע, עטוואָס קלענערע בענק, וועגן באַזונדערס גרויסע און לוינבאַרע פינאַנץ-אָפּעראַציעס, ווי, אַשטייגער, מלוכע-האַלוואָעס,— אַז אַזאַ באַנק איז שוין אַרויסגעוואָקסן פון דער ראָליע פון אַ „פאַרמיטלער" און האָט זיך פאַרוואַנדלט אין אַ פאַרבאַנד פון אַ הײַפל מאָנאָפּאָליסטן.

מיט וואָס פאַר אַ גיכקייט ס'איז גראָד סאָף XIX און אָנהייב XX יאָרהונדערט געגאַנגען די קאָנצענטראַציע פון דעם באַנק-וועזן אין דײַטשלאַנד, איז צו זען פון פאָלגנדיקע ריסערס אָנגאַבן, וואָס מיר ברענגען דאָ פאַרקירצט:

6 בערלינער גרויסע בענק האָבן געהאַט

יאָרן	צװײגן אין דײַטשלאַנד	דעפּאָזיט-קאַסעס און אויסטויש-קאָנטאָרן	באַשטענדיקע באַטייליקונג אין דײַטשישע אקצ. בענק	סאַכאַקל אַנשטאַלטן
1895	16	14	1	42
1900	21	40	8	80
1911	104	276	63	450

מיר זענ, ווי גיכ עס וואַקסט אויס א געדיכטע נעצ קאַנאַלנ, וואָס נעמענ ארום דאָס גאַנצע לאַנד, וואָס צענטראַליזירנ אַלע קאַפּיטאַלנ אונ געלט-האַכנאָסעס, וואָס פאַרוואַנדלענ טויזנטער אונ טויזנטער צעברעקלטע ווירטשאַפטנ אינ אַנ איינהייטלעכער אַלגעמיינ-נאַציאָנאַלער קאַפּיטאַליסטישער, אונ דערנאָכ אויכ אינ אַנ אַלוועלטלעכ־קאַפּיטאַליסטישער ווירטשאַפט. יענע „דעצענטראַליזאַציע", וועגנ וועלכער עס האָט גערעדט אינ דער אויבנ גע־בראַכטער ציטאַטע שולצע-געווערניצ אינ נאָמענ פונ דער בורזשואַזער פּאָ־ליטישער עקאָנאָמיע פונ אונדזער צייט, באַשטייט אינדערעמעסנ אינ אונ־טערוואַרפנ צו אַנ איינהייטלעכנ צענטער אַלצ מער אונ מער ווירטשאַפטלע־כע איינסנ, וועלכע זיינענ פריִער געווענ לעפּיִערעכ „זעלבשטענדיקע", אָדער, ריכטיקער, לאָקאַל (אָרטיק) פאַרשלאָסנ. אינדערעמעסנ איז דאָס, אַלזאָ, צענטראַליזאַציע, א פאַרשטאַרקונג פונ דער ראָליע, פונ דער באַדייטונג, פונ דער מעכטיקייט פונ די מאָנאָפּאָליסטישע גיגאַנטנ.

אינ די עלטערע קאַפּיטאַליסטישע לענדער איז די דאָזיקע „באַנק-נעצ" נאָכ געדיכטער. אינ ענגלאַנד אײנגעם מיט אירלאַנד האָבנ זיכ אינ 1910 יאָר גערעכנט 7151 אָפּטיילונגענ פונ אַלע בענק. פיר גרויסע בענק האָבנ געהאַט יעדערער מער ווי צו 400 אָפּטיילונגענ (פונ 447 ביז 689), ווייטער האָבנ נאָכ 4 געהאַט מער ווי צו 200 אונ 11 — מער ווי צו 100 אָפּטיי-לונגענ.

אינ פראַנקרייכ האָבנ די דריי גרעסטע בענק, «Crédit Lyonnais» «Comptoir National» אונ «Société Générale»,* אַנטוויקלט זייערע אָפּעראַציעס אונ די נעצ פונ זייערע אָפּטיילונגענ אַפ פאָלגנדיקנ אויפנ:

	די צאָל אָפּטיילונגענ אונ קאַסעס:			די גרייס פונ די קאַפּיטאַלנ: (מיליאָנ פראַנק) **	
	אינ פּראָווינצ	אינ פּאַריזש	סאַכאַקל	אייגענעמ	פרעמדנ
1870	47	17	64	200	427
1890	192	66	258	265	1 245
1909	1 033	196	1 229	887	4 363

קעדיי צו כאַראַקטעריזירנ די „פאַרבינדונגענ" פונ א מאָדערנעמ גרויסנ באַנק, ברענגט ריסער אָנגאַבנ וועגנ דער צאָל בריוו, וואָס עס שיקט אוועק אונ באַקומט די „דיסקאָנט-געזעלשאַפט" («Disconto-Gesellschaft»), איי־

* „ליאָנער קרעדיט", „נאַציאָנאַלע דיסקאָנט־קאָנטאָר", „גענעראַלע געזעל־שאַפט". רעד.

** פראַנק — א פראַנצויזישע מאַטבייע. א פראַנק האָט פאַר דער מילכאָמע באַטראָפנ 37,5 קאָפּ., איצט (1933) — 7,6 קאָפּ. רעד.

נער פון די גרעסטע בענק אין דײַטשלאַנד און אין דער גאַנצער וועלט (זײַן קאַפּיטאַל איז אין 1914 יאָר דערגאַנגען ביז 300 מיליאָן מאַרק):

די צאָל בריוו

	ארײַנגײיענדיקע	ארויסגײיענדיקע
1852	6 135	6 292
1870	85 800	87 513
1900	533 102	626 043

אינעם גרויסן פּאַריזשער באַנק „ליאָנער קרעדיט" איז די צאָל קאָנטעס (רעכענונגען) געשטיגן פון 28 535 אין 1875 ביז 633 359 אין 1912.

— די דאָזיקע פּאָשעטע ציפערן באַווײַזן, אייגנטלעך, אָנשוילעכער, איידער לאַנגע בכירעס, ווי מיט דער קאָנצענטראַציע פונעם קאַפּיטאַל און מיטן וווּקס פון די אומזאַצן פון די בענק ענדערט זיך ראַדיקאַל זייער באַדײַטונג. פון צעשפּליטערטע קאַפּיטאַליסטן בילדעט זיך אויס איין קאָלעקטיווער קאַפּיטאַליסט. פירנדיק א קאָנטאָקאָרענט (לויפנדיקער כעזשבן) פון עטלעכע קאַפּיטאַליסטן, פילט דער באַנק, קלומערשט, אויס א ריין טעכנישע, אויסשליסלעך באַהילפיקע אָפּעראַציע. אָבער ווען די דאָזיקע אָפּעראַציע וואַקסט אויס ביז א קאָלאָסאַלן מאַסשטאַב, ווײַזט זיך דאַן ארויס, אז א הײַפעלע מאָנאָפּאָליסטן האַלטן אין זייערע הענט די האַנדל-אינדוסטריעלע אָפּעראַציעס פון דער גאַנצער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט און דורך די באַנק-פאַרבינדונגען, דורך די לויפנדיקע כעזשבוינעס און דורך אַנדערע פינאַנציעלע אָפּעראַציעס באַקומען זיי די מעגלעכקייט צוערשט גענוי זיך צו דערוויסן דעם צושטאַנד פון די געשעפטן בא באַזונדערע קאַפּיטאַליסטן, דערנאָך צו קאָנטראָלירן זיי, ווירקן אַף זיי דורך פאַרברייטערן אָדער דורך פאַרשמעלערן, דורך פאַרגרינגערן אָדער פאַרשווועריקן דעם קרעדיט, און ענדלעך פולשטענדיק צו באַשטימען זייער גורל, באַשטימען זייער האַכנאָסעדיקייט, אָפּנעמען בא זיי דעם קאַפּיטאַל אָדער געבן זיי א מעגלעכקייט גיך און אין א גוואַלדיקן פאַרנעם צו פאַרגרעסערן זייער קאַפּיטאַל אדג. —

מיר האָבן נאָרוואָס דערמאָנט וועגן א קאַפּיטאַל פון 300 מיליאָן מאַרק בא דער „דיסקאָנט-געזעלשאַפט" אין בערלין. די דאָזיקע פאַרגרעסערונג פונעם קאַפּיטאַל אין דער „דיסקאָנט-געזעלשאַפט" איז געווען איינער פון די עפּיזאָדן אינעם קאַמף פאַר העגעמאָניע צווישן צוויי פון די גרעסטע בערלינער בענק, צווישן דעם „דײַטשישן באַנק" און דער „דיסקאָנט-געזעלשאַפט".

אין 1870 יאָר איז דער ערשטער פון זיי נאָך געווען אַן אָנפאַנגער

און האָט פאַרמאָגט א קאַפּיטאַל פון סאַכאַקל 15 מיליאָן, דער צווייטער — פון 30 מיליאָן. אין 1908 יאָר האָט דער ערשטער געהאַט א קאַפּיטאַל פון 200 מיליאָן, דער צווייטער — פון 170 מיליאָן. אין 1914 יאָר האָט דער ערשטער פאַרגרעסערט זײַן קאַפּיטאַל ביז 250 מיליאָן, דער צווייטער האָט זיך צונויפגעגאָסן מיט אַן אַנדער ערשטקלאַסיק-גרויסן באַנק, מיט דעם „שאַפהאַוזענער פאַראייניקטן באַנק" און האָט פאַרגרעסערט זײַן קאַפּיטאַל ביז 300 מיליאָן. און עס פאַרשטייט זיך, אַז דער דאָזיקער קאַמף פאַר העגעמאָניע גייט האַנט בא האַנט מיט אַלץ אָפטער פאַרקומענדיקע און אַלץ פעסטער ווערנדיקע „פאַרשטענדיקונגען" צווישן ביידע בענק. אָט וואָס פאַר אַן אויספירן דער דאָזיקער אַנטוויקלונג-גאַנג צווינגט צו מאַכן די ספּעציאַליסטן פון באַנק־פאַך, וועלכע באַטראַכטן די עקאָנאָמישע פראַגן פון א שטאַנדפּונקט, וואָס גייט אין קיין פאַל ניט ווײַטער פון מעסיקסטער און פּינקטלעכסטער בורזשואַזער רעפאָרמאַטאָרישקייט.

„אנהערע בענק וועלן זיך אויך לאָזן גיין מיטן זעלביקן וועג", — האָט געשריבן דער דײַטשישער זשורנאַל „באַנק" מיקויעך דעם, וואָס די „דיסקאָנט־געזעלשאַפט" האָט געהויבן איר קאַפּיטאַל ביז 300 מיליאָן, — „און פון די 300 מאַן, וואָס רעגירן איצט עקאָנאָמיש איבער דײַטשלאַנד, וועט מיט דער צײַט פאַרבלײַבן 50, 25 אָדער נאָך ווייניקער. ס'איז ניט צו דערוואַרטן, אַז די נײַסטע קאָנצענטראַציע־באַוועגונג זאָל זיך באַגרענעצן בלויז מיטן באַנק־וועזן. די ענגע פאַרבינדונגען צווישן איינצלנע בענק פירן נאַטירלעך אויך צו א דערנעענטערונג צווישן די סינדיקאַטן פון די אינדוסטריעלער, וואָס ווערן פּראָטעזשירט דורך די דאָזיקע בענק... מיר וועלן זיך אויפכאַפּן אין איין שיינעם פרימאָרגן און פאַר אונדזערע איבעראַשטע אויגן וועלן זיך אַרויסווײַזן לויטער טרעסטן; מיר וועלן זײַן געצוווּנגען צו פאַרבײַטן די פּריוואַטע מאָנאָפּאָליעס אויף מעלוכע־מאָנאָפּאָליעס. און דאָך האָבן מיר ניט, אייגנטלעך, וואָס זיך פאַרצוואַרפן, סײַדן דאָס, וואָס מיר האָבן געלאָזט גיין פרײַ די אַנטוויקלונג פון די געשעפטן, וועלכע איז עטוואָס פאַרגיכערט געוואָרן דורך דער אַקציע".

אָט איז א מוסטער פון אומבאַהאָלפנקייט פון דער בורזשואַזער פּובליציסטיק, פון וועלכער די בורזשואַזע וויסנשאַפט אונטערשיידט זיך בלויז דערמיט, וואָס זי איז ווייניקער אָפנהאַרציק און שטרעבט צו פאַרשמירן דעם טאָכ פון דער זאַך, צו פאַרשטעלן מיט די ביימער דעם וואַלד. „איבעראַשט ווערן" פון די רעזולטאַטן פון דער קאָנצענטראַציע, „פאָרוואַרפן" דער רעגירונג פון קאַפּיטאַליסטישן דײַטשלאַנד אָדער דער קאַפּיטאַליסטישער „געזעלשאַפט" („מיר"), מוירע האָבן, אַז די אײַנפירונג פון אַקציעס וועט „פאַרגיכערן" די קאָנצענטראַציע, ווי איין דײַטשישער „קאַרטעלן"־ספּעציאַליסט, טשירשקי, האָט מוירע פאַר די אַמעריקאַנער טרעסטן און „האַלט מער" פון די דײַטשישע קאַרטעלן, ווײַל זיי זײַנען קלומערשט פּייק „ניט אַזוי

איבערמאָסיק צו פארגיכערנ דעמ טעכנישנ אונ עקאָנאָמישנ פראָגרעס, ווי די טרעסטנ", — צי דענ איז דאָס ניט אומבאהאָלפנקייט?

נאָר פאקטנ בלייבנ פאקטנ. אינ דייטשלאנד זיינענ ניטאָ קיינ טרעסטנ, נאָר עס זיינענ פאראנ „בלויז" קארטעלנ, אָבער מיטנ לאנד פארוואלטנ ניט מער ווי 300 מאגנאטנ פונ קאפיטאל. אונ זייער צאָל ווערט אלצ קלע־נער. יעדנפאלס, אינ אלע קאפיטאליסטישע לענדער, בא אלע ווארִיאנטנ פונ באנק-געזעצגעבונג, פארשטארקנ אונ פארגיכערנ די בענק אינ פיל מאָל דעמ פראָצעס פונ דער קאפיטאל-קאָנצענטראציע אונ פונ דער אויסבילדונג פונ מאָנאָפאָליעס.

„די בענק שאפנ אינ א געזעלשאפטלעכנ מאסשטאב די פאָרמ, אָבער טאקע בלויז די פאָרמ, פונ אנ אלגעמיינער כעזשבנ־פירונג אונ פונ אנ אל־געמיינער פארטיילונג פונ די פראָדוציר־מיטלענ", — האָט מארקס געשריבנ מיט א האלבנ יאָרהונדערט צוריק אינ „קאפיטאל" (רוסישע איבערזעצונג, ב. III, ט. 2, ז. 144). די אויבנ געבראכטע אָנגאבנ וועגנ וווּקס פונעמ באנק־קאפיטאל, וועגנ דער פארגרעסערונג פונ דער צאָל קאָנטאָרנ אונ אָפטיילונ־גענ בא די גרעסטע בענק אונ פונ דער צאָל פונ זייערע רעכענונגענ אאוו. באווייזנ אונדז קאָנקרעט אָט די „אלגעמיינע כעזשבנ-פירונג" פונ דעמ גאנצנ קלאס קאפיטאליסטנ אונ אפילע ניט נאָר פונ די קאפיטאליסטנ, ווייל די בענק קלייבנ אופ, זאָל זיינ אפילע נאָר אפ א צייט, אלערליי געלט־האכנאָסעס סיי פונ קליינע באלעבאטימלעכ סיי פונ אָנגעשטעלטע סיי פו־נעמ נישטיקנ אויבערשטנ שיכט ארבעטער. „די אלגעמיינע פארטיילונג פונ די פראָדוציר-מיטלענ" — אָט וואָס עס וואקסט, לויט דער פאָרמעלער זייט פונ דער זאכ, פונ די מאָדערנע בענק, וואָס אינ צאָל פונ אוועלכע דריי—זעקס גרעסטע בענק אינ פראנקרייכ, פונ א 6—8 אינ דייטשלאנד האָבנ זיי צו שאפנ איבער מיליארדנ אונ מיליארדנ. אָבער לויט דעמ אינהאלט אירנ איז די דאָזיקע פארטיילונג פונ די פראָדוציר-מיטלענ קלאל ניט קיינ „אלגעמיינע", נאָר א פריוואטע, דאָס הייסט אזא, וואָס איז צוגעפאסט צו די אינטערעסנ פונ דעמ גרויסנ—אונ, פריִער פאר אלצ, פונ דעמ גרעסטנ, פונ דעמ מאָנאָפאָליסטישנ—קאפיטאל, וואָס ארבעט אינ אזעלכע באדינגונגענ, ווענ די מאסע באפעלקערונג לעבט אינ דאכקעס, ווענ די גאנצע אנטוויקלונג פונ דער ערדארבעט איז האָפענונגלאָז הינטערשטעליק קעגנ דער אנטוויקלונג פונ דער אינדוסטריע, אונ ווענ די „שווערע אינדוסטריע" נעמט צינז פונ אלע איבעריקע אינדוסטריע־צווייגנ.

אינ פראט פונ פארגעזעלשאפטלעכנ די קאפיטאליסטישע ווירטשאפט הייבנ אָנ צו קאָנקורירנ מיט די בענק די שפאָרקאסעס אונ די פאָטשט-אנ־

שטאַלטן, וואָס זיינען מער „דעצענטראַליזירט“, דאָס הייסט, זיי פאַרכאַפּן אין זייער ווירקונג־ספעריע א גרעסערע צאָל געגנטן, א גרעסערע צאָל פאַרוואָרפענע ווינקלען, ברייטערע קרייזן פון דער באַפעלקערונג. אָט זיינען די אָנגאַבן, וואָס עס האָט צונויפגעזאַמלט די אַמעריקאַנער קאָמיסיע בענוגע דער פראַגע וועגן דער פאַרגלייכיקער אַנטוויקלונג פון די דעפּאָזיטן אין די בענק און אין די שפּאָרקאַסעס:

דעפּאָזיטן (אין מיליאַרדן מאַרק)

	ענגלאַנד		פראַנקרייך		דייטשלאַנד		
	אין בענק	אין שפּאָר־קאַסעס	אין בענק	אין שפּאָר־קאַסעס	אין בענק	אין קרעדיט־געזעלשאַפטן	אין שפּאָר־קאַסעס
1880 . . .	8,4	1,6	?	0,9	0,5	0,4	2,6
1888 . . .	12,4	2,0	1,5	2,1	1,1	0,4	4,5
1908 . . .	23,2	4,2	3,7	4,2	7,1	2,2	13,9

צאָלנדיק פאַר דעפּאָזיטן 4 און $4^1/_4$ פּראָצ., זיינען די שפּאָרקאַסעס געצוווּנגען צו זוכן א „האַכנאָסעדיקן“ פּלאַץ פאַר זייערע קאַפּיטאַלן, אַריינצולאָזן זיך אין וועקסלדיקע, היפּאָטעקישע און אַנדערע אָפּעראַציעס. ס'ווערן „אַלץ מער אָפּגעווישט“ די גרענעצן צווישן די בענק און די שפּאָרקאַסעס. די האַנדל־קאַמערן, למשל, אין באָכום, אין ערפורט, פאָדערן, מע זאָל „פאַרווערן“ די שפּאָרקאַסעס צו פאַרנעמען זיך מיט „ריין“־באַנקישע אָפּעראַציעס, ווי דיסקאָנטירן וועקסלען, פאָדערן, אַז מע זאָל באַגרענעצן די „באַנק“־טעטיקייט פון די פּאָטשט־אַנשטאַלטן. די באַנק־גדולים האָבן אַזוי ווי מוירע, צי די מלוכישע מאָנאָפּאָליע גאַנוועט זיך ניט אונטער צו זיי פון אַן אומדערוואַרטער זייט. פאַרשטייט זיך, אַז די דאָזיקע מוירע גייט ניט ווייטער פון קאָנקורענץ צווישן, אַזוי צו זאָגן, צוויי טיש־פאַרוואַלטערס אין איין קאַנצעלאַריע. וואָרעם איבער די מיליאַרד־קאַפּיטאַלן פון די שפּאָרקאַסעס האָבן דאָ, פון איין זייט, סאָפּקאָלסאָפּ צו שאַפן אין דער ווירקלעכקייט די זעלביקע מאַגנאַטן פון באַנק־קאַפּיטאַל; און פון דער אַנדערער זייט, איז די מלוכע־מאָנאָפּאָליע אין דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט דאָך מער ניט ווי א מיטל צו העכערן און פאַרפעסטיקן די האַכנאָסעס פאַר די מיליאָנערן פון דעם אָדער יענעם אינדוסטריע־צווייג, וואָס האַלטן בא באַנקראָט.

דער פאַרבייט פונעם אַלטן קאַפּיטאַליזם, מיט דער הערשאַפט פון פרייער קאָנקורענץ, אַפ א נייעם קאַפּיטאַליזם, מיט דער הערשאַפט פון מאָנאָפּאָליע, דריקט זיך אויס, אגעוו, אין דעם, וואָס עס פאַלט דער באַטייט פון דער בירזשע.

„די בירזשע, — שרייבט דער זשורנאל „באנק“, — האט שוין לאנג אויפ־געהערט צו זיין דער נייטיקער פארמיטלער פון צירקוליאציע, ווי זי איז געווען פריער, ווען די בענק האבן נאך ניט געהאט קיין מעגלעכקייט צו האלטן בא זייערע קליענטן דעם גרעסטן טייל פאנד־ווערטן, וואס זיי לאזן ארויס.

„יעדער באנק איז א בירזשע“ — אט דאס מאדערנע שפריכווארט איז אלץ נעענטער צום עמעס, וואס גרעסער עס איז דער באנק, וואס מער דערפאלגן עס מאכט די קאנצענטראציע אינעם באנק־געשעפט“. „אויב פריער, אין די 70־ער יארן, איז די בירזשע מיט אירע יוגנטלעכע עקס־צעסן (א „דעליקאטע“ אנצוהערעניש וועגן בירזשע־קראך פון 1873 יאר, וועגן די גרינדערישע סקאנדאלן אאוו.) „געווען דער אנהייב פון דער אינדוסטריאליזירונג־עפאכע אין דייטשלאנד, איז בא היינטיקער צייט קא־נען די בענק און די אינדוסטריע „זיך אליין אן אייצע געבן“. די הער־שאפט פון אונדזערע גרויסע בענק איבער דער בירזשע... איז ניט מער ווי אן אויסדרוק פון דער פולשטענדיק ארגאניזירטער דייטשישער אינ־דוסטריעלער מעלוכע. אויב אפ אזא אויפן ווערט פארשמעלערט דער וויר־קונג־געביט פון די אויטאמאטיש פונקציאנירנדיקע עקאנאמישע געזעצן און ס'ווערט אומגעהייער פארברייטערט דער געביט פון באוווסטזיניקן רעגו־לירן דורך די בענק, איז אין צוזאמענהאנג מיט דעם וואקסט אבער גי־גאנטיש אויס אויך די פאלקווירטשאפטלעכע פאראנטווארטלעכקייט פון דער קליינער צאל אנפירנדיקע פערזאנען“ — אזוי שרייבט דער דייטשישער פרא־פעסער שולצע־געווערניץ, אן אפאלאגעט פונעם דייטשישן אימפעריאליזם, אן אויטאריטעט פאר די אימפעריאליסטן פון אלע לענדער, וואס שטרעבט צו פארשמירן „א קלייניקייט“, נעמלעך, אז אט די „באוווסטזיניקע רעגו־לירונג“ דורך די בענק באשטייט אין דעם, וואס א הייפעלע „פולשטענדיק ארגאניזירטע“ מאנאפאליסטן באנעמט דעם אוילעם. די אויפגאבע פונעם בורזשואזן פראפעסער באשטייט ניט אין אויפדעקן די גאנצע מעכאניק, ניט אין דעמאסקירן אלע קונצשטיק פון די באנק־מאנאפאליסטן, נאר אין צופוצן זיי.

פונקט אזוי טוט אויך ריסער, א נאך מער אויטאריטעטער עקאנאמיסט און באנק־„טוער“; ער דרייט זיך אויך ארויס מיט פוסטע פראזעס פון אזעלכע פאקטן, וואס לאזן זיך ניט אפלייקענען:

„די בירזשע פארלירט אלץ מער די אייגנשאפט, וואס איז אומבאדינגט נייטיק פאר דער גאנצער ווירטשאפט און פאר דער צירקוליאציע פון ווערט־פאפירן, — די אייגנשאפט צו זיין ניט נאר דער סאמע פינקטלעכער מעסט־אינסטרומענט, נאר אויך כמעט אן אויטאמאטיש־ווירקנדיקער רעגוליאטער פון די עקאנאמישע באוועגונגען, וואס שטראמען צו איר“.

מיט אנדערע ווערטער: דער אלטער קאפיטאליזמ, דער קאפיטאליזמ פונ פרײַער קאָנקורענצ מיט דער בירזשע, אלס אומבאדינגט נייטיקנ פאר אימ רעגוליאטאָר, גייט אוועק אינ דער פארגאנגענהײַט. אפ זײַנ אָרט איז געקומענ דער נײַער קאפיטאליזמ, וואָס פארמאָגט אינ זיכ בעפיירעשע שטריכנ פונ עפעס איבערגייענדיקס, א מינ געמיש פונ פרײַער קאָנקורענצ מיט מאָנאָפאָליע. נאטירלעכ בעט זיכ דאָ די פראגע, צו וואָס־זשע „גייט איבער“ דער דאָזיקער נײַסטער קאפיטאליזמ, אָבער די בורזשואזע געלערנטע האָבנ מוירע צו שטעלנ די דאָזיקע פראגע.

„מיט דרײַסיק יאָר צוריק פלעגנ די פרײַע קאָנקורירנדיקע אונטערנעמער אויספילנ 9/10 פונ יענער עקאָנאָמישער ארבעט, וואָס געהערט ניט צומ געביט פונ פיזישער כי פונ די „ארבעטער“. בא הײַנטיקער צײַט פילנ אויס די באאמטע 9/10 פונ דער דאָזיקער עקאָנאָמישער גײַסטיקער ארבעט. דער באנק־וועזנ שטייט בעראָש פונ דער דאָזיקער אנטוויקלונג“.

אָט די אנערקענונג שולצע־געווערניצס שטויסט זיכ אָנ נאָכאמאָל אונ נאָכאמאָל אינ דער פראגע, צו וואָס איז עס אנ איבערגאנג דער נײַסטער קאפיטאליזמ — דער קאפיטאליזמ אינ זײַנ אימפעריאליסטישער סטאדיע. — — —

צווישנ דער קליינער צאָל בענק, וואָס פארבלײַבנ מאכמעס דעמ קאָנצענטראציע־פראָצעס בעראָש פונ דער גאנצער קאפיטאליסטישער ווירטשאפט, מערקט זיכ אָנ, נאטירלעכ, אלצ מער אונ ווערט אלצ שטארקער די שטרעבונג צו א מאָנאָפאָליסטישנ אויסגלײַכ, צו א טרעסט פונ די בענק. אינ אמעריקע הערשנ איבער א קאפיטאל פונ 11 מיליארד מארק ניט נײַנ, נאָר צוויי גאָר גרויסע בענק, פונ די מיליארדערנ ראָקפעלער אונ מאָרגאנ. דער פאקט, וואָס די „דיסקאָנט־געזעלשאפט“ ווי מיר האָבנ אויבנ אָנגעמערקט, האָט אײַנגעשלונגענ דעמ „שאפהאוזענער פארייניקטנ באנק“, האָט ארויסגערופנ בא דער „פראנקפורטער צײַטונג“, א צײַטונג פונ די בירזשע־אינטערעסנ, פאָלגנדיקע אָפשאצונג:

„צוגלײַכ מיט דעמ, ווי עס וואקסט די קאָנצענטראציע פונ די בענק, ווערט שמעלער דער קרײַז אנשטאלטנ, צו וועלכע מע קאָנ זיכ ביכלאל ווענדנ נאָכ קרעדיט; אונ דורכ דעמ ווערט די גרויס־אינדוסטריע אלצ מער אָפהענגיק פונ א קליינער צאָל באנק־גרופעס. בא דער ענגער פארבינדונג צווישנ דער אינדוסטריע מיט דער פינאנסיסטנ־וועלט, ווערט געענגט די פרײַהײַט פונ באוועגונג פאר די אינדוסטריע־געזעלשאפטנ, וואָס נייטיקנ זיכ אינ באנק־קאפיטאל. דעריבער קוקט די גרויס־אינדוסטריע מיט געמישטע געפילנ אפ דער אלצ שטארקער ווערנדיקער טרעסטירונג (פאראייניקונג אָדער פארוואנדלונג אינ טרעסטנ) פונ די בענק, אונ ס'איז שוינ טאקע ניט איינ מאָל אויסגעקומענ צו באמערקנ אנהייבנ פונ געוויסע אָפמאכנ צווישנ איינצלנע קאָנצערנע פונ גרויסע בענק, אָפמאכנ, וואָס באשטייענ אינ באגרענעצנ די קאָנקורענצ“.

דאָס לעצטע וואָרט אין דער אנטוויקלונג פון דעם באנק-וועזן איז ווידער און ווידעראמאָל מאָנאָפּאָליע.

וואָס אָנבאַלאנגט דעם ענגן צוזאמענהאנג צווישן די בענק מיט דער אינדוסטריע, איז גראָד אין אָט דעם געביט טרעט ארויס שיר ניט באשיים־פערלעכער ווי אומעטום די נייע ראָליע פון די בענק. אויב דער באנק דיסקאָנטירט די וועקסלען פון דעם געגעבענעם אונטערנעמער, עפנט אים אופּ א לויפנדיקן כעזשבן אאוו., איז די דאָזיקע אָפּעראציעס, באזונדער גענומען, פארקלענערן אפּ קיין האָר ניט די זעלבשטענדיקייט פון דעם דאָ־זיקן אונטערנעמער, און דער באנק גייט ניט ארויס פון זיין באשיידענער ראָליע פון א פארמיטלער. ווען אָבער די דאָזיקע אָפּעראציעס ווערן אָפּ-טער און פעסטער, ווען דער באנק „זאמלט צונויפ" אין זיינע הענט אומ-געהייער גרויסע קאפּיטאלן, ווען דאָס פירן די לויפנדיקע כעזשבוינעס פון דער געגעבענער אונטערנעמונג גיט דעם באנק די מעגלעכקייט — און אזוי איז עס טאקע — אלץ דעטאלער און פולער צו דערגיין די עקאָנאָמישע לאגע פון זיין קליענט, באקומט זיך אין רעזולטאט, אז דער אינדוסטרי־עלער קאפּיטאליסט ווערט אלץ מער פולשטענדיק אָפּהענגיק פונעם באנק.

צוזאמען מיט דעם אנטוויקלט זיך די, אזוי צו זאָגן, פערזענלעכע אוּ־ניע צווישן די בענק מיט די גרעסטע אונטערנעמונגען פון אינדוסטריע און האנדל, די צוזאמענגיסונג פון די מיט יענע דורכן באזיצן די אקציעס, דורך דעם, וואָס די באנק-דירעקטערס טרעטן אריין אלס מיטגלידער פון די אופזיכטראטן (אָדער פון די פארוואַלטונגען) פון די האנדל-אינדו־סטריעלע אונטערנעמונגען און פארקערט. דער דייטשישער עקאָנאָמיסט איי־דעלס האָט צונויפגעקליבן די אויספירלעכסטע אָנגאבן וועגן אָט דעם מין קאָנצענטראציע פון קאפּיטאלן און אונטערנעמונגען. די 6 גרעסטע בער־לינער בענק זיינען דורך זייערע דירעקטערס געווען פאָרגעשטעלט אין 344 אינדוסטריעלע געזעלשאפטן, און דורך די מיטגלידער פון זייערע פארוואל־טונגען — נאָך אין 407, סאכאקל אין 751 געזעלשאפטן. אין 289 געזעל־שאפטן האָבן זיי געהאט אָדער צו צוויי מיטגלידער אין די אופזיכטראטן אָדער די פּאָסטנס פון די פּאָרזיצערס פון די ראטן. צווישן די דאָזיקע האנדל-אינדוסטריעלע געזעלשאפטן געפינען מיר די סאמע פארשיידנאר־טיקע אינדוסטריעלע צווייגן: אי סטראכיר־געשעפטן אי קאָמוניקאציע־וועגן אי רעסטאָראנען אי טעאטערס אי קונסט-אינדוסטריע אאוו. פון דער אנ־דערער זייט, האָבן זיך אין די אופזיכטראטן פון די דאָזיקע זעקס בענק געפונען (אין 1910 יאָר) 51 גרויס־אינדוסטריעלער, צווישן זיי אויך דער דירעקטער פון דער פירמע קרופּ, פון דער גיגאנטישער דאמפער־געזעל-

שאפט «Hapag» (Hamburg — Amerika)* א.א.וו. אדג. יעדערער פון די זעקס בענק האט אין מעשעכ פון 1895 יאר ביז 1910 יאר זיך באטייליקט אין ארויסלאזן אקציעס און אבליגאציעס פאר א סאך הונדערטער אינ־דוסטריעלע געזעלשאפטן, נעמלעך: פון 281 ביז 419.

די „פערזענלעכע אוניע" צווישן די בענק מיט דער אינדוסטריע ווערט דער־גאנצט דורך דער „פערזענלעכער אוניע" פון ביידע מיט דער רעגירונג. „די שטעלעס פון מיטגלידער אין די אויפזיכטראטן, — שרייבט איידעלס, — ווערן פרייוויליק אפגעגעבן צו מענטשן מיט הויכע נעמען, ווי אויך צו געוועזענע מלוכה־באאמטע, וואס קאנען שאפן א סאך פארלייכטערונגען (!!) בא די באציונגען מיט דער מאכט"... „אין אויפזיכטראט פון א גרויסן באנק געפינען מיר געוויינלעך א מיטגליד פון פארלאמענט אדער א מיטגליד פון דער בערלינער שטאט־דומע".

די אויסארבעטונג און די פאנאנדערארבעטונג פון די, אזוי צו זאגן, גרויס־קאפיטאליסטישע מאנאפאליעס גייט, הייסט עס, מיטן גאנצן אימפעט דורך אלע „נאטירלעכע" און „איבערנאטירלעכע" וועגן. ס'בילדעט זיך סיסטעמאטיש אויס א געוויסע ארבעט־צעטיילונג צווישן עטלעכע הונדערט פינאנץ־קיניגן פון דער מאדערנער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט:

„צוגלייך מיט אט דעם פארברייטערן דעם טעטיקייט־געביט פון איינצלנע גרויס־אינדוסטריעלער" (וואס טרעטן ארײַן אין די פארוואלטונגען פון די בענק א.א.וו.) „און מיטן איבערגעבן אין רעשוס פון די פראווינציעלע באנק־דירעקטארס אויס־שליסלעך אין באשטימטן אינדוסטריעלן קרײַז, וואקסט אין א געוויסער מאס די ספעציאליזירונג צווישן די אנפירער פון די גרויסע בענק. אזא ספעציאליזירונג קאן געמאלט זײַן נאר בא א גוואלדיקן מאסשטאב פון דער גאנצער באנק־אונטערנעמונג ביכלאל און פון זײַנע אינדוסטריעלע פארבינדונגען ביפראט. די דאָזיקע ארבעט־צעטיילונג גייט אין צוויי ריכטונגען: פון איין זײַט, ווערן די באציונגען מיט דער אינדוסטריע איבערגעגעבן צו איינעם פון די דירעקטארס, ווי זײַנע א ספעציעלע באשעפטיקונג; פון דער אנדערער זײַט, נעמט אפ זיך יעדער דירעקטאר די אויפזיכט איבער איינצלנע אונטערנעמונגען אדער איבער גרופעס אונטערנעמונגען, וואס שטייען נאענט איינע צו דער צווייטער לויט דער פראפעסיע אדער לויט די אינטערעסן"... (דער קאפיטאליזם איז שוין דערוואקסן ביז צו אן ארגאניזירטער אויפזיכט איבער איינצלנע אונטערנעמונגען...) „איינעמס ספעציאליטעט איז די דײַטשישע אינדוסטריע, אמאל אפילו בלויז די מערב־דײַטשישע" (מערב־דײַטשלאנד איז דער אמערסטן אינדוסטריעלער טייל פון דײַטש־לאנד), „דעם צווייטנס, — די באציונגען צו די מלוכעס און צו דער אויסלענ־דישער אינדוסטריע, יעדנס וועגן דער פערזענלעכקייט פון די אינדוסטריעלער און אנד., בירזשע־געשעפטן א.א.וו. אחוץ דעם באקומט אפטמאל יעדער באנק־דירעקטאר אין זײַן רעשוס א באזונדערע געגנט אדער א באזונדערן אינדוסטריע־צווײַג; איינער אר־

* — „האפאג" (האמבורג—אמעריקע). רעד.

בעט דעריקער אין די אויפזיכטראטן פון עלעקטרע־געזעלשאפטן, דער צווייטער — אין כימישע פאבריקן, ביר־ברויערייען אדער צוקער־זאוואדן, דער דריטער — אין א קלענער צאל איזאלירטע אונטערנעמונגען און אין דער זעלבער צייט אינעם אויפזיכטראט פון סטראכיר־געזעלשאפטן... מיט איין ווארט, ס'איז קיין שום ספעק ניט, אז וואס מער עס וואקסט דער מאסשטאב און די פארשיידנארטיקייט פון זייערע אפעראציעס, ווערט אלץ גרעסער די ארבעט־צעטיילונג צווישן די אנפירער אין די גרויסע בענק, וואס האט דעם ציל (און דעם רעזולטאט) עטוואס אויפצוהייבן זיי, אזוי צו זאגן, העכער פון די ריינע באנק־געשעפטן, מאכן זיי פאר מער פעיִק צו באהאנדלען און בעסער צו פארשטיין אן אויסקוק אין די אלגעמיינע פראגן פון אינדוסטריע און אין ספעציעלע פראגן פון איינצלנע אינדוסטריע־צווייגן, צוגרייטן זיי צו קאנען ארבעטן אין געביט פון דער אינדוסטריעלער ווירקונג־ספערע פון באנק. צו דער דאזיקער סיסטעם פון די בענק קומט נאך צו די שטרעבונג אויסצוקלייבן אין זייערע אויפזיכטראטן מענטשן, וואס זיינען גוט באקאנט מיט דער אינדוסטריע, אונטערנעמער, געוועזענע באאמטע, באזונדערס אזעלכע, וואס האבן געדינט אין דעם אייזנבאן־אמט, בארג־אמט" אאוו.

אינסטיטוציעס פון זעלביקן מין געפינען מיר אינעם פראנצויזישן באנק־וועזן, נאר עטוואס אין אן אנדער פארם. למשל, איינער פון די דריי גרעסטע פראנצויזישע בענק, „ליאנער קרעדיט", האט ארגאניזירט בא זיך א באזונדערע „אפטיילונג צו זאמלען פינאנציעלע ידיעות" (servi-ce des études financières). אין דער דאזיקער אפטיילונג ארבעטן שטענדיק העכער 50 מאן אינזשעניערן, סטאטיסטיקער, עקאנאמיסטן, יוריסטן אאוו. זי קאסט אפ פון 6 ביז 7 הונדערט טויזנט פראנק א יאר. די אפטיילונג איז איינגעטיילט אפ 8 אפטיילן: איינער זאמלט ידיעות ספעציעל וועגן אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען, דער צווייטער שטודירט די אלגעמיינע סטאטיסטיק, דער דריטער — די אייזנבאן־און דאמפער־געזעלשאפטן, דער פערטער — די פאנדן, דער פינפטער — די פינאנץ-באריכטן אאוו.

עס באקומט זיך, פון איין זייט, אלץ א גרעסערע צונויפגיסונג אדער, ווי ס'האט זיך געלונגען אויסגעדריקט נ. אי. בוכארין, א צונויפוואקסונג פונעם באנק־קאפיטאל מיטן אינדוסטריעלן קאפיטאל, און, פון דער אנדערער זייט, באמערקן מיר, אז די בענק וואקסן אריבער אין אינסטיטוציעס מיט א בעמעס „אוניווערסאלן כאראקטער". מיר האלטן פאר נייטיק צו ברענגען וועגן דער דאזיקער פראגע די פינקטלעכע אויסדרוקן בא איידעלסן, — א שרייבער, וואס האט בעסער פון אלעמען שטודירט דעם איניען:

„אלס רעזולטאט פון באטראכטן די אינדוסטריעלע באציִונגען אין זייער גאנצן קאמפלעקס, באקומען מיר דעם א ו נ י ו ו ע ר ס א ל ן כ א ר א ק ט ע ר פון די פינאנץ־אינסטיטוציעס, וואס ארבעטן פאר דער אינדוסטריע לעהייפען צו די איבעריקע

פאָרמען פון די בענק, לעהניפען צו די פאָדערונגען, וואָס ווערן אָפט אַרויסגעשטעלט אין דער ליטעראַטור, אַז די בענק דאַרפן זיך ספּעציאַליזירן אין אַ באַשטימטן געשעפט־געביט אָדער אינדוסטריע־צווייג, כּדי ניט פאַרלירן דעם באָדן אונטער די פיס, — שטרעבן די גרויסע בענק צו מאַכן ווי ווייט מעגלעך פאַרשיידנאַרטיקער, לויטן אָרט און לויטן מין פּראָדוקציע, זייערע פאַרבינדונגען מיט די אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען, זיי באַמיִען זיך צו באַזייטיקן די נישגלייכמעסיקייטן אין דער פאַרטיילונג פונעם קאַפּיטאַל צווישן איינצלנע געגנטן אָדער אינדוסטריע־צווייגן, וואָס לאָזן זיך דערקלערן פון דער געשיכטע פון איינצלנע אונטערנעמונגען". „איין טענדענץ באַשטייט אין דעם, אַז די פאַרבינדונג מיט דער אינדוסטריע זאָל ווערן אַן אַלגעמיינע דערשיינונג; די צווייטע — אין דעם, אַז די דאָזיקע פאַרבינדונג זאָל ווערן פעסט און אינטענסיוו: די ביידע טענדענצן זיינען אין די זעקס גרויסע בענק פאַרווירקלעכט ניט פולשטענדיק, אָבער שוין אין אַ באַדייטנדיקן מאַסשטאַב און אין אַ גלייכער מאָס".

מיצאַד די האַנדל־אינדוסטריעלע קרייזן קאָן מען אָפטמאָל הערן אָנקלאַגעס אפן „טעראָריזם" פון די בענק. און עס איז גאָר קיין וווּנדער ניט, וואָס עס לאָזן זיך הערן אַזעלכע אָנקלאַגעס דאַן, ווען די גרויסע בענק „קאָמאַנדעווען" אַזוי, ווי עס באַווייזט פאָלגנדיקער ביישפּיל. דעם 19־טן נאָיאַבער 1901 יאָר האָט זיך איינער פון די אַזויגערופענע בערלינער „ד" בענק (די נעמען פון די פיר גרעסטע בענק הייבן זיך אָן מיט אַ „ד")* געווענדט צו דער פאַרוואַלטונג פון דעם „צאָפן־מיירעווידיקן מיטל־דייטשישן צעמענט־סינדיקאַט" מיט אַזאַ בריוו:

„פון דער מיטיילונג, וואָס איר האָט פאַרעפנטלעכט דעם 18־טן דעם כוידעש אין דער און דער צייטונג, איז קענטיק, אַז מיר מוזן זיך רעכענען מיט דער מעגלעכקייט, אַז אויף דער אַלגעמיינער פאַרזאַמלונג פון אייער סינדיקאַט, וואָס דאַרף פאָרקומען דעם 30־טן דעם כוידעש, וועלן אָנגענומען ווערן באַשלוסן, וואָס קאָנען ברענגען אין אייער אונטערנעמונג צו אַזעלכע ענדערונגען, וועלכע זיינען פאַר אונדז ניט אָננעמבאַר. דעריבער זיינען מיר, צו אונדזער טיפן באַדויערן, געצווונגען אָפּצושטעלן אייך דעם קרעדיט, וועלכן איר האָט געהאַט... נאָר אויב אויף דער דאָזיקער אַלגעמיינער פאַרזאַמלונג וועלן ניט אָנגענומען ווערן אַזעלכע פאַר אונדז ניט אָננעמבאַרע באַשלוסן, און אויב עס וועלן אונדז אין דעם פּראַט געגעבן ווערן די געהעריקע גאַראַנטיעס אויף ווייטער, זיינען מיר גרייט אָנצוהייבן אונטערהאַנדלונגען וועגן עפענען אייך נייעם קרעדיט".

אין טאָך זיינען דאָס די זעלבע טייַנעס פונעם קליין־קאַפּיטאַל קעגן דעם דרוק פונעם גרויס־קאַפּיטאַל, נאָר אין דער קאַטעגאָריע „קליינע" איז דאָ אַרייַנגעפאַלן אַ גאַנצער סינדיקאַט! דער אַלטער קאַמף

* „דייטשישער באַנק", „דיסקאָנטאָ־געזעלשאַפט", „דרעזדענער באַנק" און „דאַרמשטאַטער באַנק". ר ע ד.

צווישן דעם קליין-קאפיטאל און גרויס-קאפיטאל ווערט באנײַט אף א נײַער, אומגעהייער העכערער אנטוויקלונג-שטופע. ס'פארשטייט זיך, אז די מיליארד-אונטערנעמונגען פון די גרויסע בענק קאָנען אויך דעם טעכנישן פּראָגרעס שטויסן פאָרויס מיט מיטלען, וועלכע קאָנען אין קיין שום פאַרגלײַך ניט גיין מיט די פריערדיקע. די בענק גרינדן, למשל, ספּעציעלע געזעלשאפטן פאר טעכנישע אויספאָרשונגען, און די רעזולטאטן פון די דאָזיקע אויספאָרשונגען נוצן, פארשטייט זיך, אויס בלויז די „פרײַנטלעכע" אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען. אהער געהערן די „געזעלשאפט צו שטודירן די פראגע וועגן עלעקטרישע אײַזנבאנען", די „צענטראלע ביוראָ פאר וויסנשאפט-טעכנישע פאָרשונגען" אדג.

די אָנפירער גופא פון די גרויסע בענק קאָנען ניט ניט אײַנזען, אז עס בילדן זיך אויס עפּעס נײַע באדינגונגען פאר דער פאָלקווירטשאפט, אָבער זיי זײַנען הילפלאָז קעגן דעם:

„ווער ס'האט די לעצטע יארן זיך צוגעקוקט, — שרייבט איידעלס, — צו דעם, ווי עס בײַטן זיך די פּערזאָנען אף די שטעלעס פון דירעקטערס און פון מיטגלידער אין די אויפזיכטראטן פון די גרויסע בענק, יענער האָט ניט געקאָנט ניט באמערקן, ווי די מאכט גייט איבער בעהאדראגע אין די הענט צו פּערזאָנען, וואָס האלטן פאר א נייטיקער און אלץ מער דרינגענדיקער אויפגאבע פון די גרויסע בענק אקטיוו זיך אריינמישן אין דער אלגעמיינער אנטוויקלונג פון דער אינדוסטריע, דערביי אנטוויקלט זיך צווישן די דאָזיקע פּערזאָנען מיט די אלטע באנקדירעקטערס א מיינונגס-פארשיידנהייט אפן געשעפט-באָדן און אָפטמאָל אויך אפן פּערזענלעכן באָדן. דאָ האנדלט זיך, אייגנטלעך, וועגן דעם, צי לײַדן ניט די בענק, ווי קרעדיט-אנשטאלטן, הערפון, וואָס זיי מישן זיך אריין אין אינדוסטריעלן פּראָצעס פון דער פּראָדוקציע, צי ברענגט מען ניט פאר א קארבן די סאָלידע פּרינציפּן און דעם זיכערן רעווע (?) ווּלוב אזא טעטיקייט, וועלכע האט קיין שום שײַכעס ניט צו פארמיטלערן אין איבערן פון קרעדיט-שאפן און וואָס פארפירט דעם באנק אין אזא געביט, וווּ ער איז נאָך מער ווי פריער אונטערגעווארפן דער בלינדער הערשאפט פון דער אינדוסטריעלער קאָניונקטור. אזוי טײַנען א סאך פון די אלטע באנקאָנפירער, און דאַקעגן ווערט די אקטיווע אריינמישונג אין די פראגן פון אינדוסטריע פאר פונקט אזוי נויטווענדיק, ווי דאָס, וואָס האט ארויסגערופן צום לעבן צוזאמען מיט דער איצטיקער גרויס-אינדוסטריע אויך די גרויסע בענק און דאָס נײַסטע אינדוסטריעלע באנק-וועזן. אין איין זאך נאָר גייען זיך צונויף די ביידע צדדים, אז פאר דער נײַער טעטיקייט פון די גרויסע בענק זײַנען ניט פאראן ניט קיין פעסטע פּרינציפּן, ניט קיין קאָנקרעטער ציל".

דער אלטער קאפיטאליזם האָט אָפּגעלעבט זײַן צײַט. דער נײַער — איז אן איבערגאנג צו עפּעס. געפינען „פעסטע פּרינציפּן און א קאָנקרעטן ציל", קעדיי „מאכן א פשרה" צווישן דער מאָנאָפּאָליע און דער פרײַער קאָנקורענץ, איז, פארשטייט זיך, א האָפענונגלאָזער איניען. די אנערקענונג פון

די פראקטיקער קלינגט גאר אנדערש, איידער די אָפיציעלע לויב-געזאנגען פון די אפּאָלאָגעטן פונעם „אָרגאניזירטן" קאפיטאליזם, ווי שולצע־געווער־ניץ, ליפמאן און נאָך אזעלכע „טעאָרעטיקער".

אפ דער וויכטיקער פראגע וועגן דעם, צו וועלכער צייט עס באציט זיך דאָס ענדגילטיקע איינשטעלן די „נייע טעטיקייט" פון די גרויסע בענק, געפינען מיר א גאנץ גענויעם ענטפער בא איידעלסן:

„די פארבינדונגענ צווישנ די אינדוסטריעלע אונטערנעמונגענ, מיט זייער נייעמ אינהאלט, מיט די נייע פארמענ, נייע ארגאנענ, בעמלעכ: די גרויסע בענק, וואס זיינענ גלייכצייטיק ארגאניזירט סיי צענטראליסטיש סיי דעצענטראליסטיש, בילדנ זיכ אויס אלס כאראקטעריסטישע פאלקסווירטשאפטלעכע דערשיינונג קוימ פריער ווי אינ די 1890־ער יארנ; אינ א געוויסנ זינ קאנ מענ אפילע אפרוקנ דעמ דאזיקנ אנהייב־פונקט ביזנ 1897 יאר, מיט זיינע גרויסע „צונויפגיסונגענ" פונ אונטערנעמונגענ, וואס פירנ צומ ערשטנ מאל אריינ א נייע פארמ פונ דעצענטראליזירטער ארגאניזאציע צוליב מאטיווג פונ דער אינדוסטריעלער פאליטיק פונ די בענק. דער דאזיקער אנהייב־פונקט קאנ, עפשער, אפגערוקט ווערנ נאכ ווייטער, ווייל ערשט דער קריזיס פונ 1900 יאר האט גיגאנטיש פארגיכערט דעמ קאנצענטראציע־פראצעס סיי אינ דער אינדוסטריע סיי אינ דעמ באנק־וועזנ, ער האט פארפעסטיקט דעמ דאזיקנ פראצעס, ער האט צומ ערשטנ מאל פארוואנדלט די באציונגענ מיט דער אינדוסטריע אינ אנ עמעסער מאנאפאליע פונ די גרויסע בענק, ער האט די דאזיקע באציונגענ געמאכט א סאכ ענגער און אינטענסיווער".

אלזאָ, דער XX יאָרהונדערט איז דער ווענדפונקט פונעם אלטן צום נייעם קאפיטאליזם, פון דער הערשאפט פונעם קאפיטאל ביכלאל צו דער הערשאפט פונעם פינאנץ־קאפיטאל.

III. דער פינאנץ־קאפיטאל און די פינאנץ-אָליגארכיע

„עס האלט אינ וואקסנ דער טייל אינדוסטריעלער קאפיטאל, — שרייבט הילפערדינג, — וואס געהערט ניט צו יענע אינדוסטריעלער, וועלכע פארווענדנ איממ. זיי באקומענ אינ זייער רעשוס דעמ קאפיטאל נאר דורכ דער פארמיטלונג פונעמ באנק, וועלכער רעפרעזענטירט בענעגיע צו זיי די אייגנטימער פונ דעמ דאזיקנ קאפיטאל. פונ דער אנדערער זייט, קומט דעמ באנק אויכ אויס צו באפעסטיקנ אינ דער אינדוסטריע אלצ א גרעסערנ טייל פונ זיינ קאפיטאל. אדאנק דעמ ווערט ער אלצ אינ א גרעסערער מאס אנ אינדוסטריעלער קאפיטאליסט. אזא באנק־קאפיטאל, — דה. א קאפיטאל אינ געלט־פארמ, — וואס ווערט אפ אזא אויפנ אינ דער ווירקלעכ־קייט פארוואנדלט אינ אינדוסטריע־קאפיטאל, רופ איכ אנ פינאנצ־קאפיטאל". „דער פינאנצ־קאפיטאל איז א קאפיטאל, וואס געפינט זיכ אינ רעשוס פונ די בענק און ווערט פארווענדט פונ די אינדוסטריעלער".

די דאָזיקע דעפיניציע איז ניט קיין פולע, אפ וויפל עס איז אין איר ניט פאראן קיין אָנווייזונג אפ איינעם פון די סאמע וויכטיקע מאָמענטן,

נעמלעך: אַף דעם וווּקס פֿון דער קאָנצענטראַציע פֿון דער פּראָדוקציע און פֿונעם קאַפּיטאַל אין אַזאַ שטאַרקער מאָס, אַז די קאָנצענטראַציע ברענגט און האָט געבראַכט צו מאָנאָפּאָליע. נאָר ביכלאַל אינעם גאַנצן בוך באַ הילפערדינג, און ביפּראַט אין די צוויי קאַפּיטלען, וועלכע גייען פֿאַר דעם קאַפּיטל, פֿונוואַנען עס איז גענומען די דאָזיקע דעפֿיניציע, — ווערט אונטערגעשטראָכן די ראָליע פֿון די קאַפּיטאַליסטישע מאָנאָפּאָליעס.

די קאָנצענטראַציע פֿון דער פּראָדוקציע; די מאָנאָפּאָליעס, וואָס וואַקסן פֿון איר אַרויס; די צונויפֿגיסונג אָדער צונויפֿוואַקסונג פֿון די בענק מיט דער אינדוסטריע — אָט דאָס איז די אַנטשטייונג־געשיכטע פֿונעם פֿינאַנץ־קאַפּיטאַל און דער אינהאַלט פֿון דעם דאָזיקן באַגריף.

מיר דאַרפֿן איצט איבערגיין צו באַשרײַבן, וויאַזוי דאָס „באַלעבאַטעווען" פֿון די קאַפּיטאַליסטישע מאָנאָפּאָליעס ווערט, אין דער אַלגעמיינער סוויווע פֿון סחורה־פּראָדוקציע און פֿון פּריוואַט־אייגנטום, אומפֿאַרמײַדלעך פֿאַרוואַנדלט אין אַ הערשאַפֿט פֿון דער פֿינאַנץ־אָליגאַרכיע. לאָמיר באַמערקן, אַז די פֿאָרשטייער פֿון דער בורזשואַזער דײַטשישער — און ניט נאָר דײַטשישער — וויסנשאַפֿט, ווי ריסער, שולצע־געווערניץ, ליפֿמאַן און אַנד. זײַנען דורכויס אַפּאָלאָגעטן פֿונעם אימפּעריאַליזם און פֿונעם פֿינאַנץ־קאַפּיטאַל. ניט זיי דעקן אויף, נאָר זיי פֿאַרשמירן און פּוצן צו די „מעכאַניק" פֿון דער אויסבילדונג פֿון דער אָליגאַרכיע, אירע מעטאָדן, די גרייס פֿון אירע האַכנאָסעס, „קאָשערע און טרייפֿע", אירע פֿאַרבינדונגען מיט די פּאַרלאַמענטן אדג. אאוו. די „פֿאַרשאָלטענע פֿראַגן" פֿאַטערן זיי אָפּ מיט הויכע, אומקלאָרע פֿראַזן, מיט אַפּעלירן צום „אַכרײַעס־געפֿיל" פֿון די באַנק־דירעקטערס, מיט לויבן דאָס „פֿליכט־געפֿיל" פֿון די פּרײַסישע באַאַמטע, מיט אַן ערנסטן אַנאַליזירן קלייניקײַטן פֿון די גאָר ניט ערנסטע געזעץ־פּראָיעקטן וועגן „אויפֿזיכט", „רעגלאַמענטאַציע", מיט טעאָרעטישער קינדער־שפּיל, ווי לעמאָשל, אַזאַ מין „וויסנשאַפֿטלעכע" דעפֿיניציע, צו וועלכער עס האָט זיך דערעדט דער פּראָפֿעסער ליפֿמאַן: „...דער האַנדל איז אַ געווערב־טעטיקײַט, וואָס איז געווענדט אַף זאַמלען גיטער, אײַנהיטן זיי, איבערגעבן זיי אין רעשום" (דער קורסיוו און דער פֿעטער שריפֿט זײַנען פֿאַראַן אינעם פּראָפֿעסערס ווערק)... ס'קומט אויס, אַז דער האַנדל האָט עקזיסטירט באַ דעם אורמענטשן, וועלכער האָט נאָך ניט געוווּסט פֿון קיין אויסטויש, און ער וועט עקזיסטירן אויך אין דער סאָציאַליסטישער געזעלשאַפֿט!

נאָר די גרויזאַמע פֿאַקטן פֿון דער גרויזאַמער הערשאַפֿט פֿון דער פֿי-

נאנצ־אָליגארכיע ווארפנ זיכ אפ אזויפיל אינ די אויגנ, אז אינ אלע קאפּיטאליסטישע לענדער, סײַ אינ אמעריקע סײַ אינ פראנקרײַכ סײַ אינ דײַטשלאנד, איז אופגעקומענ א ליטעראטור, וואָס שטייט אפ א *בורזשואזנ* שטאנדפּונקט אונ וואָס גיט פונדעסטוועגנ א לעפּערעכ עמעסדיק בילד אונ — פארשטייט זיכ, א קלייִנבירגערלעכע — קריטיק פונ דער פינאנצ־אָליגארכיע.

אפנ ערשטנ אָרט דארפ מענ אוועקשטעלנ יענע „סיסטעמ פונ באטייליקונג“, וועגנ וועלכער עס איז שוינ אויבנ געווענ געזאָגט א פּאָר ווערטער. אָט ווי עס באשרײַבט דעמ טאָכ פונ דעמ איניענ דער דײַטשישער עקאָנאָמיסט היימאנ, וועלכער האָט שיר ניט פּריִער פאר אנדערע געווענדט אפ איר אופמערקזאמקײַט:

„דער אָנפירער קאָנטראָלירט די גרונט־געזעלשאפט (בוכשטעבלעכ: „די מוטער־געזעלשאפט“); זי, פונ איר זײַט, הערשט איבער געזעלשאפטנ, וואָס הענגענ אָפּ פונ איר („טעכטער־געזעלשאפטנ“); זיי — איבער „איניקלעכ־געזעלשאפטנ“ אאוו.

אפ אזא אופנ קאָנ מענ, פארמאָגנדיק ניט גאָר קיינ גרויסנ קאפּיטאל, הערשנ איבער גיגאנטישע פּראָדוקציע־געביטנ. אינדערעמעסנ, אויב פארמאָגנ 50 פּראָצ. פונעמ קאפּיטאל איז שטענדיק גענוג צו קאָנטראָלירנ אנ אקציאָנערע געזעלשאפט, דארפ דער אָנפירער פארמאָגנ סאכאקל איינ מיליאָנ, קעדיי ער זאָל האָבנ די מעגלעכקײַט צו קאָנטראָלירנ 8 מיליאָנ קאפּיטאל בא די „אייניקלעכ־געזעלשאפטנ“. אונ אויב אָט דער „איבערפלעכט“ גייט נאָכ ווײַטער, קאָנ מענ מיט 1 מיליאָנ קאָנטראָלירנ 16 מיליאָנ, 32 מיליאָנ אאוו.

אינדערעמעסנ באווײַזט די דערפארונג, אז ס'איז גענוג צו פארמאָגנ 40 % אקציעס, קעדיי צו זײַנ באלעבאָס איבער דער גאנצער אקציע־געזעלשאפט, ווײַל א געוויסער טייל צעברעקלטע, קליינע אקציאָנערנ האָבנ ניט פּראקטיש קיינ שומ מעגלעכקײַט צו באטייליקנ זיכ אינ די אלגעמיינע פארזאמלונגענ אאוו. די „דעמאָקראטיזירונג“ פונ אקציעס־באזיצ, פונ וועלכער די בורזשואזע סאָפיסטנ אונ די אָפּאָרטוניסטישע „אויכ־מיר־סאָציאל־דעמאָקראטנ“ דערווארטנ (אָדער פארזיכערנ, אז זיי דערווארטנ), אז זי זאָל „דעמאָקראטיזירנ דעמ קאפּיטאל“, פארשטארקנ די ראָליע אונ דעמ באטײַט פונ דער קליינ־פּראָדוקציע אדג., איז אינדערעמעסנ נאָר איינס פונ די מיטלענ צו פארשטארקנ די מאכט פונ דער פינאנצ־אָליגארכיע. אגעוו, דעריבער דערלויבט די געזעצגעבונג אינ די מער פאָרגעשריטענע אָדער אינ עלטערע אונ „געניטערע“ קאפּיטאליסטישע לענדער ארויסצולאָזנ אויכ קלענערע אקציעס. אינ דײַטשלאנד דערלויבט ניט דער געזעצ קיינ אקציעס קלענער

פון 1000 מארק, און די דייטשישע פינאנץ־מאגנאטן קוקן מיט קינע אף ענגלאנד, ווו דער געזעץ דערלויבט אקציעס אפילו צו איין פונט סטער־לינג (=20 מארק, אנערען 10 רובל). איינער פון די גרעסטע אינדוסטריע־לער און „פינאנץ־קיניגן“ פון דייטשלאנד, סימענס, האָט דעם 7-טן יונ 1900 יאָר דערקלערט אין רייכסטאג, אז „די אקציע פון איין פונט סטער־לינג איז דער יעסאָד פונעם בריטישן אימפעריאליזם“. בא דעם דאָזיקן סויכער איז צו באמערקן א טיפערע, מער „מארקסיסטישע“ באנעמונג פון דעם, וואָס עס איז אזוינס אימפעריאליזם, איידער בא א געוויסן ניט־אָנ־שטענדיקן שרייבער, וועלכן מע האלט פאר דעם גרינדער פון דעם רוסישן מארקסיזם* און וועלכער מיינט, אז דער אימפעריאליזם איז א מיִעסע אייגנ־שאפט בא איינעם פון די פעלקער...

נאָר די „סיסטעם פון באטייליקונג“ ניט נאָר זי דינט צו פארגרעסערן גיגאנטיש די מאכט פון די מאָנאָפּאָליסטן, נאָר זי גיט נאָך, אכוץ דעם, א מעגלעכקייט אומבאשטראָפט אָפּצוטאָן קאָלערליי טונקעלע און שמוציקע געשעפטן און צו באנעמען דעם עולעם, ווייל די אָנפירער פון דער „מו־טער־געזעלשאפט“ זיינען פאָרמעל, לויטן געזעץ, ניט פאראנטוואָרטלעך פאר דער „טאָכטער־געזעלשאפט“, וועלכע איז פארעכנט פאר א „זעלבשטענדיקער“ און דורך וועלכער מע קאָן אלץ „דורכפירן“. אָט איז א ביישפּיל, וואָס מיר נעמען פון דעם מיי־ביכל פונעם דייטשישן זשורנאל „באנק“, פון 1914 יאָר:

„די „אקציע־געזעלשאפט פון רעסארנ־שטאל“ אין קאסעל האט מיט עטלעכע יאר צוריק זיך גערעכנט פאר איינער פון די סאמע האכנאָסעדיקע אונטערנעמונגען אין דייטשלאנד. די שלעכטע פארוואלטונג האט אבער געבראכט צו דעם, אז די דיווידענדן זיינען פון 15% געפאלן ביז 0%. ווי ס'האט זיך ארויסגעוויזן, האט די פארוואל־טונג אָנעם וויסן פון די אקציאָנערן געגעבן א האלוואָע פון 6 מיליאָן מארק איינער פון אירע „טעכטער־געזעלשאפטן“ „האסיא“, וואס איר נאמינעלער קאפיטאל איז באשטאנען סאך־הכל פון עטלעכע הונדערט טויזנט מארק. וועגן דער דאָזיקער האלוואָע, וועלכע איז קיימאט דריי מאל גרעסער פארן אקציענ־קאפיטאל פון דער „מוטער־געזעלשאפט“, איז אין אירע באלאנסן קיין איין וואָרט נישט געווען; יורידיש איז אזא פארשווייגן געווען פולקום געזעצלעך און האט געקאנט דויערן גאנצע צוויי יאר, ווייל דערביי האט מען נישט אוויוער געווען אף קיין איין פאראגראף פון דער האנדל־געזעצגעבונג. דער פארזיצער פונעם אויפזיכטראט, וואס פלעגט, אלס פאר־אנטוואָרטלעכע פערזאָן, אונטערשרייבן די פאלשע באלאנסן, איז געווען און געבליבן פארזיצער פון דער קאסעלער האנדל־קאמער. די אקציאָנערן האבן זיך דערוווסט פון דער האלוואָע פאר דער געזעלשאפט „האסיא“ ערשט אין א צייט ארום נאך דעם,

* עס ווערט געמיינט ג. וו. פּליעכאנאָוו. רעד.

ווי ס'האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז דאָס איז געווען „אַ טאָעס“... (דאָס דאָזיקע וואָרט וואָלט דער מעכאַבער געדאַרפט נעמען אין פּיסלעך) ...„און ווען דער פּרייז אַף די אַקציעס פון „רעסאַרנ־שטאַל“ איז געפאַלן אַנערען אַף 100% איבער דעם, וואָס די, וועלכע האָבן געוווּסט פון דער מייסע, האָבן אָנגעהויבן פאַרקויפן די אַקציעס...

„...אַט דיר טיפּישער בײַשפּיל פון עקוויליבריסטיק מיט באַלאַנסן, וואָס איז אַ גאַנץ געוויינלעכע זאַך בא די אַקציע־געזעלשאַפטן, דערקלערט אונדז, פאַרוואָס די פאַרוואַלטונגען פון די אַקציע־געזעלשאַפטן נעמען זיך מיט אַ סאַך אַ גרינגערן געמיט צו ריזיקאַלישע געשעפטן, איידער פּריוואַטע אונטערנעמער. די נײַסטע טעכניק פון מאַכן באַלאַנסן גיט זיי די מעגלעכקייט ניט בלויז אויסצובאַהאַלטן די ריזיקאַלישע געשעפטן פונעם דורכשניטלעכן אַקציאָנער, נאָר זי דערלאָזט, אַז די הויפּט־פאַראינטערעסירטע פּערזאָנען זאָלן אַראָפּוואַרפן פון זיך די פאַראַנטוואָרטלעכקייט דורך דעם, וואָס זיי פאַרקויפן באַצײַטנס די אַקציעס, אויב דער עקספּערימענט גיט זיך ניט אײַן, אין דער צײַט, ווען דער פּריוואַטער אונטערנעמער מוז מיט זײַן אייגענער פעל ענטפערן פאַר אַלץ, וואָס ער טוט...“

„די באַלאַנסן פון פיל אַקציע־געזעלשאַפטן זײַנען ענלעך צו יענע פּאַלימפּ־סעסטן, וואָס זײַנען באַוווּסט פון דער מיטלאַלטער־עפּאָכע, אַף וועלכע מע האָט צו־ערשט געדאַרפט אָפּרײַבן דאָס אָנגעשריבענע, כדיי אויסצוגעפינען די צייכנס, וואָס שטייען אונטער זיי און וואָס גיבן איבער דעם עמעסן אינהאַלט פונעם מאַנוסקריפּט“. (פּאַלימפּסעסטן — דאָס איז פאַרמעט, וואָס דער גרונט־טעקסט איז פון אים אָפּ־געמעקט און אויף אָפּגעמעקטן איז אָנגעשריבן עפּעס אַנדערעס).

„דאָס סאַמע פּאַשעטע און העריבער דאָס סאַמע אָנגענומענע מיטל צו מאַכן די באַלאַנסן פאַר אומדורכדרינגלעך באַשטייט אין דעם, וואָס מע צעטיילט אַן איינהייט־לעכע אונטערנעמונג אַף עטלעכע טיילן דורך גרינדן „טעכטער־געזעלשאַפטן“ אָדער דורך פאַרייניקן אַזעלכע צו דער אונטערנעמונג. די נוצן פון אַזאַ סיסטעם זײַנען פון שטאַנדפּונקט פון פאַרשיידענע צוועקן — געזעצלעכע און ניט געזעצלעכע — אַזוי באַשײַמפּערלעך, אַז בײַ הײַנטיקער צײַט זײַנען מאָמעש אַן אויסנאַם אַזעלכע גרויסע געזעלשאַפטן, וואָס זאָלן ניט האָבן אָנגענומען די דאָזיקע סיסטעם“.

ווי אַ בײַשפּיל פון דער גרעסטער און מאָנאָפּאָליסטישער געזעלשאַפט, וואָס ווענדט אָן אָפט בררייטסטן אויפן די דאָזיקע סיסטעם, רופט דער אויטער אָן די באַרימטע „אַלגעמיינע עלעקטרע-געזעלשאַפט“ (A.E.G.), וועגן איר וועלן מיר נאָך ריידן ווײַטער). אין 1912 יאָר האָט מען געהאַלטן, אַז די דאָזיקע געזעלשאַפט נעמט אָנטייל אין 175 — 200 געזעלשאַפטן, איבער וועלכע זי הערשט, פאַרשטייט זיך, און אַז זי נעמט אַרום אײַנגאַנצן אַ קאַפּיטאַל אַרום $1^1/_2$ מיליאַרד מאַרק.

די אַלערליי קלאַלים פון קאָנטראָל, פון פאַרעפנטלעכן די באַלאַנסן, פון אויסאַרבעטן פאַר זיי אַ באַשטימטע סכעמע, פון אײַנאָרדענען אַן אויפזיכט אאַז״וו., וואָס דערמיט צירען אַף די ערלעכע פּראָפעסאָרן און באַאַמטע — דאָס הייסט, די, וואָס האָבן דעם ערלעכן מיין צו פאַרטיידיקן און פאַרפּוצן

דעם קאפיטאליזמ — ציִענ אָפּ די אופמערקזאמקײַט באם אוילעם, זיי קאָנענ דאָ קײנ שום באטײַט ניט האָבנ. ווײַל דאָס פּריוואט־אייגנטומ איז הייליק, אונ מע קאָנ קיינעם ניט פארווערנ צו קויפנ, פארקויפנ, אויסבײַטנ אקציעס, פארמאשקענענ זיי אאוו.

וועגנ דעם, צוִ וואָס פאר א פארנעמ עס האָט דערגרייכט די „סיסטעמ פונ באטייליקונג" אינ די רוסישע גרויסע בענק, קאָנ מענ באקומענ א באַ־גריפ פונ די אָנגאבנ, וואָס עס גיט איבער יע. אגאד, וועלכער איז 15 יאָר געווענ א באאמטער אינ דעם „רוסיש־כינעזישנ באנק" אונ האָט אינ מײַ 1914 יאָר ארויסגעלאָזט א ווערק מיט ניט קיינ גאנצ פינקטלעכנ נאָמענ: „די גרויסע בענק אונ דער אלוועלטלעכער מארק". דער אווטער טיילט אײַנ די גרויסע רוסישע בענק אינ צוויי גרונט־גרופּעס: א) אזעלכע, וואָס אר־בעטנ לויט „דער סיסטעמ פונ באטייליקונג", אונ ב) „אומאָפּהענגיקע", — אונ אונטערנ וואָרט „אומאָפּהענגיקע" געפעלט אימ צו פארשטיינ די אומאָפּהענ־גיקײַט לעגאבע אויסלענדישע בענק; די ערשטע גרופּע טיילט דער אווטער אײַנ אינ דרײַ אונטער־גרופּעס: 1) דײַטשישע 2) ענגלישע אונ 3) פראנצויזישע באטייליקונג, האָבנדיק אינ אויג די „באטייליקונג" אונ די הער־שאפט פונ די גרעסטע אויסלענדישע בענק פונ דער אנטשפּרעכיקער נאַ־ציאָנאליטעט. די קאפּיטאלנ פונ די בענק טיילט דער אווטער אײַנ אינ אזעלכע, וואָס זײַנענ פארטאָנ „פּראָדוקטיוו" (אינ האנדל אונ אינ אינדוס־טריע), אונ אינ אזעלכע, וואָס זײַנענ פארטאָנ „ספּעקוליאטיוו" (אינ בירזשע־ אונ פינאנצ־אָפּעראציעס); פונ דעם קלײנבירגערלעכ־רעפאָרמיסטישנ שטאנד־פּונקט, וואָס איז פאר אימ אייגנטימלעכ, מיינט ער, אז ס'איז קלוימערשט מעג־לעכ, אײַנהיטנדיק דעם קאפיטאליזמ, אָפּטיילנ דעם ערשטנ מינ קאפּיטאל־אָנווענ־דונג פונ דעם צווייטנ אונ צו באזײַטיקנ דעם צווייטנ מינ.

דעם אווטערס אָנגאבנ זײַנענ אזעלכע:

דער אקטיוו פונ די בענק (לויט די באריכטנ פאר אָקטיאבער — נאָיאבער 1913 יאָר) אינ מיליאָנענ רובל

גרופּעס רוסישע בענק:	די קאפּיטאלנ, וואָס ווערנ פארטאָנ פּראָדוק־טיוו	 ספּעקו־ליאטיוו	 סאכאקל
א 1) 4 בענק: „ס.־פּעטערבורגער האנדל־באנק", „רוסישער", „צווישנפעלקערלעכער" אונ „דיסקאָנט־באנק"	413,7	859,1	1 272,8
א 2) 2 בענק: „האנדל־אינדוסטריעלער" אונ „רוסיש־ענגלישער"	239,3	169,1	408,4

א 3) 5 בענק: „רוסיש-אזיאטישער“, „ס.-פעטערבורגער פריוואטער“, „אזאוו-דאנער“, „מאסקווער אוניאנ“, „רוסיש-פראנצויזישער האנדל-באנק“	711,8	661,2	1 373,0
11) בענק) סאכאקל . . . א =	1 364,8	1689,4	3 054,2
ב) 8 בענק: „מאסקווער סאכרימ - באנק“; „וואלגע-קאמער“; „יונקער עט קאמפ“.; „ס.-פעטערבורגער האנדל-באנק“, געוועזענער וואוועלבערג; „מאסקווער“, געוועזענער ריא-בושינסקיס באנק; „מאסקווער דיסקאנט-באנק“; „מאסקווער האנדל-באנק“ אונ „מאסקווער פריוואטער באנק“	504,2	391,1	895,3
19) בענק) סאכאקל	1 869,0	2 080,5	3 949,5

לויט די דאזיקע אנגאבנ קומט אויס, אז פונ די קימאט 4 מיליארד רובל, וואס בילדנ דעמ „ארבעטנדיקנ“ קאפיטאל פונ די גרויסע בענק, פאלט העכער $^{3}/_{4}$, העכער 3 מיליארד, אפנ כיילעק פונ די בענק, וואס זיינענ אייגנטלעכ „טעכטער-געזעלשאפטנ“ פונ אויסלענדישע בענק, פריער פאר אלצ פונ די פאריזשער (דער בארימטער באנק-טריא: „פאריזשער פאר-באנד“; „פאריזשער אונ נידערלענדישער באנק“; די „גענעראל-געזעלשאפט“) אונ פונ די בערלינער (באזונדערס דער „דייטשישער באנק“ אונ די „דיס-קאנט-געזעלשאפט“). די צוויי גרעסטע רוסישע בענק, דער „רוסישער“ („רוסישער באנק פאר אויסערלעכנ האנדל“) אונ „צווישנפעלקערלעכער“ („ס.-פעטערבורגער צווישנפעלקערלעכער האנדל-באנק“), האבנ פונ 1906 יאר ביז 1912 געהעכערט זייערע קאפיטאלנ פונ 44 ביז 98 מיליאנ ר., אונ די רעזערוונ — פונ 15 ביז 39 מיליאנ, „ארבעטנדיק אפ $^{3}/_{4}$ מיט דייטשישע קאפיטאלנ“; דער ערשטער באנק געהערט צומ „קאנצערנ“ פונ בער-לינער „דייטשישנ באנק“, דער צווייטער — פונ בערלינער „דיסקאנט-געזעל-שאפט“. דער גוטער אגאד איז שטארק אופגעבראכט פונ דעמ, וואס די בערלינער בענק האלטנ אינ זייערע הענט די מערהייט אקציעס אונ וואס די רוסישע אקציאנערנ זיינענ דעריבער גאנצ אנמעכטיק. אונ ס'פארשטייט זיכ, אז דאס לאנד, וואס פירט ארויס קאפיטאל, נעמט זיכ אראפ דעמ פעטסטנ ביסנ: צב. דער בערלינער „דייטשישער באנק“ האט די ארייננגע-פירטע קיינ בערלינ אקציעס פונ „סיבירער האנדל-באנק“ אפגעהאלטנ א גאנצ יאר בא זיכ אינ פארטפעל, דערנאכ האט ער זיי פארקויפט לויטנ

קורס 193 פאר 100, דאָס הייסט, קימאט צוויי מאָל אזוי טײַער, „פארדינענדיק״ בא א 6 מיליאָנ רובל רעווער, וועלכנ הילפערדינג רופט אָנ „גרינדער־רעווער״.[10]

די גאנצע „מעכטיקײַט״ פונ די פעטערבורגער גרויסע בענק באשטימט דער אווטער אינ 8235 מיליאָנ רובל, קימאט $8^1/_4$ מיליארד, דערבײַ פארטײלט ער די „באטײליקונג״ אָדער, ריכטיקער, די הערשאפט פונ די אויסלענדישע בענק אפ אזא אויפנ: די פראנצויזישע בענק — 55%; די ענגלישע — 10%; די דײַטשישע — 35%. פונ דער דאָזיקער סומע, 8235 מיליאָנ, פונקציאָנירנדיקנ קאפיטאל קומט אויס לויטנ אווטערס אויסרעכענונג 3687 מיליאָנ רובל, דה. העכער 40%, אפ די סינדיקאטנ: „פראָדוגאָל״ (קוילנ), [11] „פראָדאמעטא״ (מעטאל), [12] אפ די סינדיקאטנ פונ דער נאפט־, מעטאלורגיע־ אונ צעמענט־אינדוסטריע. הייסט עס, אז די צונויפגיסונג פונ די בענק מיטנ אינדוסטריעלנ קאפיטאל, אינ צוזאמענהאנג מיט דער אויסבילדונג פונ קאפיטאליסטישע מאָנאָפאָליעס, האָט אויכ אינ רוסלאנד געמאכט קאָלאָסאלע טריט פאָרויס.

דער פינאנצ-קאפיטאל, וואָס איז קאָנצענטרירט אינ אײנע הענט אונ וואָס האָט די פאקטישע מאָנאָפאָליע, נעמט א קאָלאָסאלנ אונ אלצ וואקסנדיקנ רעווער פונ גרינדערײַ, פונ ארויסלאָזנ פאָנד-פאפירנ, פונ מעלוכע-האלוואָעס אדג., פארפעסטיקנדיק די הערשאפט פונ די פינאנצ־אָליגארכיעס אונ ארופלײגנדיק אפ דער גאנצער געזעלשאפט צינז לעטויוועס די מאָנאָפאָליסטנ. אָט איז אײנער פונ די אָנ א שיר בײַשפילנ, וועלכע עס ברענגט הילפערדינג וועגנ דעמ, וויאזוי עס „באלעבאטעווענ״ די אמעריקאנער טרעסטנ: אינ 1887 יאָר האָט האװעמײער געגרינדעט א „צוקער-טרעסט״ דורכ צונויפגיסנ 15 קלײנע קאָמפאניעס, וואָס זײער געמײנזאמער קאפיטאל האָט באטראָפנ $6^1/_2$ מיליאָנ דאָלער. דער קאפיטאל פונעם טרעסט איז אָבער, ווי די אמעריקאנער דריקנ זיכ אויס, „צעפירט געוואָרנ מיט וואסער״, אונ איז באשטימט געוואָרנ אינ 50 מיליאָנ דאָלער. די „איבערקאפיטאליזירונג״ האָט ארײַנגענומענ אינ רעכענונג די קומענדיקע מאָנאָפאָליע־רעוואָכימ, פונקט ווי דער „שטאָל-טרעסט״ אינ דער זעלבער אמעריקע האָט, אײַנקויפנדיק אלצ מער ערד מיט אײַזנ־ארצנ, דיסקאָנטירט די קומענדיקע מאָנאָפאָליע-רעוואָכימ. אונ, ווירקלעכ, דער „צוקער-טרעסט״ האָט אײַנגעשטעלט מאָנאָפאָליע-פרײַזנ אונ האָט באקומענ אזויפיל האכנאָסע, אז ער איז געווענ אימשטאנד צו צאָלנ 10% דיווידענד אפנ קאפיטאל, וואָס איז זיבנ מאָל „צעפירט געוואָרנ מיט וואסער״, [18] דה. קימאט 70% אפנ קאפיטאל, וואָס איז ווירקלעכ געווענ ארײַנגעלײגט באמ גרינדנ דעמ טרעסט! אינ 1909

יאָר האָט דער קאפּיטאל פונ דעמ דאָזיקנ טרעסט באטראָפנ 90 מיליאָנ דאָלער. פאר 22 יאָר איז דער קאפּיטאל געוואָרנ גרעסער מער ווי אינ צענ מאָל.

אינ פראנקרײַכ האָט די הערשאפט פונ דער „פינאנצ־אָליגארכיע“ („קעגנ דער פינאנצ־אָליגארכיע אינ פראנקרײַכ“ — אזוי איז דאָס קעפּל פונ ליזיסעס באוווּסטנ בוכ, וואָס איז אינ 1908 יאָר ארויס אינ דער פינפטער אויפלאגע) אָנגענומענ בלויז א ביסל א געענדערטע פאָרמ. באמ ארויסלאָזנ ווערטפּאפּירנ באנוצנ זיכ די פיר גרעסטע בענק ניט מיט קיינ רעלאטיווער, נאָר מיט אנ „אבסאָליוטער מאָנאָפּאָליע“. פאקטיש איז עס „א טרעסט פונ גרויסע בענק“, אונ די מאָנאָפּאָליע גאראנטירט זיי מאָנאָפּאָליע־רעוואָכימ פונ די עמיסיעס. דאָס לאנד, וואָס באקומט א האלוואָע, באקומט געוויינלעכ ניט מער ווי 90% פונ דער גאנצער סומע; 10% פאלט ארײַנ צו די בענק אונ צו די איבעריקע פארמיטלער. פונ דער רוסיש־כינעזישער האלוואָע פונ 400 מיליאָנ פראנק האָבנ די בענק געהאט רעווען 8 פּראָצ., פונ דער רוסישער האלוואָע (1904) פונ 800 מיליאָנ — 10 פּראָצ., פונ דער מאראָקאנישער (1904) פונ $62\frac{1}{2}$ מיליאָנ — $18\frac{3}{4}$ פּראָצ. דער קאפּיטאליזמ, וואָס האָט אָנגעהויבנ זײַנ אנטוויקלונג פונ דעמ קליינעמ וווּכערישנ קאפּיטאל, פארענדיקט זײַנ אנטוויקלונג מיט א גיגאנטישנ וווּכערישנ קאפּיטאל. „די פראנצויזנ זײַנענ די פּראָצענטניקעס פונ אייראָפּע“, זאָגט ליזיס. אלע באדינגונגענ פונעמ עקאָנאָמישנ לעבנ ענדערנ זיכ טיפ צוליב אָט דער איבערגעבורט פונעמ קאפּיטאליזמ. באַ א שטילשטאנד אינעמ וווּקס פונ דער באפעלקערונג, פונ דער אינדוסטריע, פונעמ האנדל, פונעמ יאמ־טראנספּאָרט קאָנ „דאָס לאנד“ רײַכ ווערנ בלויז פונ וווּכערײַ. „פופציק מענטשנ, וואָס שטעלנ פאָר א קאפּיטאל פונ 8 מיליאָנ פראנק, קאָנענ האָבנ צו שאפנ איבער צוויי מיליארד פראנק אינ פיר בענק“. די סיסטעמ פונ „באטייליקונג“, מיט וועלכער מיר זײַנענ שוינ באקאנט, ברענגט צו די זעלביקע רעזולטאטנ: איינער פונ די גרעסטע בענק, די „גענעראל־געזעלשאפט“ („Société Générale“), לאָזט ארויס 64 000 אָבליגאציעס פונ דער „טאָכטער־געזעלשאפט“, די „ראפינאד־זאוואָדנ אינ עגיפּטנ“. דער ארויסלאָז־קורס איז 150%, דה. דער באנק פארדינט 50 קאָפּ. אפ א רובל. די דיווידענדנ פונ דער דאָזיקער געזעלשאפט האָבנ זיכ ארויסגעוויזנ פאר פיקטיווע, דער „עולמ“ האָט פארלאָרנ פונ 90 ביז 100 מיליאָנ פראנק; „איינער פונ די דירעקטאָרס פונ דער „גענעראל־געזעלשאפט“ איז געווענ א מיטגליד פונ דער פארוואלטונג פונ די „ראפינאד־זאוואָדנ“. קיינ וווּנדער ניט, וואָס דער אווטער האָט געמוזט מאכנ אזא אויספיר: „די פראנצויזישע רע-

פובליק איז א פינאנצ־מאָנארכיע"; „די פינאנצ־אָליגארכיע הערשט פולשטענ־דיק; זי געוועלטיקט סײַ איבער דער פרעסע סײַ איבער דער רעגי־רונג".

די אויסשליסלעכ הויכע רעווערדיקײַט פונ ארויסלאָזנ ווערטפאפירני וואָס איז איינע פונ די הויפט־אָפעראציעס באם פינאנצ־קאפיטאל, שפילט זייער א וויכטיקע ראָליע אינ דער אנטוויקלונג אונ פארפעסטיקונג פונ דער פינאנצ־אָליגארכיע. „אינוויינינ אינעם לאנד איז ניטאָ קיינ איינ גע־שעפט, וואָס זאָל געבנ כאָטש אומגעפער אזא הויכנ רעווער, ווי די פארמיטלע־רײַ באם ארויסלאָזנ אויסלענדישע האלוואָעס", — שרײַבט דער דײַטשישער זשורנאל „באנק".

„ניטאָ קיינ איינ באנק־אָפעראציע, וואָס זאָל ברענגענ אזא הויכנ רע־ווער, ווי דער עמיסיע־געשעפט". באם ארויסלאָזנ פאָנדנ פונ אינדוסטריע־לע אונטערנעמונגענ איז דער דורכשניטלעכער רעווער פאר א יאָר געווענ, לויט די אָנגאבנ פונ „דײַטשישנ עקאָנאָמיסט", אזא:

1895 — 38,6%	1897 — 66,7%	1899 — 66,9%
1896 — 36,1%	1898 — 67,7%	1900 — 55,2%

„אינ א משך פונ צענ יאָר, 1891—1900, איז באם ארויסלאָזנ די דײַטשישע אינדוסטריעלע פאָנדנ „פארדינט" געוואָרנ העכער א מיליארד".

אויב אינ צײַט פונ אינדוסטריעלנ אופשטײַג זײַנענ די רעוואָכים פונ־נעם פינאנצ־קאפיטאל אומגעהייער גרויס, איז אינ צײַט פונ יערידע קומענ אום די קליינע אונ ניט־פעסטע אונטערנעמונגענ, אונ די גרויסע בענק „באטייליקנ זיכ" אינ אופקויפנ זיי שפּאָט ביליק אָדער אינ די רע־ווערדיקע „געזונטמאכונגענ" אונ „רעאָרגאניזירונגענ". באם „געזונטמאכנ" אונטערנעמונגענ, וואָס ברענגענ העזעק, „ווערט פארקלענערט דער אקציע־קאפיטאל, דאָס הייסט, די האכנאָסע ווערט פארטיילט אפ א קלענערנ קא־פיטאל אונ אפ ווײַטער ווערט זי שוינ אויסגערעכנט אפ דעם דאָזיקנ פארקלענערטנ קאפיטאל. אָדער, אויב די האכנאָסעדיקײַט איז דערגאנגענ ביז 0, ווערט דאנ צוגעצויגנ א נײַער קאפיטאל, וועלכער וועט שוינ איצט ארײַנטראָגנ א גענוגנדיקע האכנאָסע, האָבנדיק זיכ פארייניקט מיטנ אלטנ קאפיטאל, וועלכער פלעגט ברענגענ א קלענערע האכנאָסע. מע דארפ, אגעוו, באמערקנ, — גיט צו הילפערדינג, — אז די אלע געזונטמאכונגענ אונ רע־אָרגאניזירונגענ האָבנ א צווייענדיקנ באטײַט פאר די בענק: ערשטנס, איז דאָס אנ אָפעראציע, וואָס ברענגט רעווער, אונ, צווייטנס, איז דאָס

א פאסיקע געלעגנהייט אפ צו מאכן אָפּהענגיק פון זיך אזעלכע נויטבאדערפטיקע געזעלשאפטן".

אָט איז א ביישפיל: די בארג-אינדוסטריעלע אקציען-געזעלשאפט „ארגיאָן" אין דאָרטמונד איז געגרינדעט געוואָרן אין 1872 יאָר. מע האָט ארויסגעלאָזן אן אקציען־קאפיטאל פון קימאט 40 מיליאָן מארק, און ווען דאָס ערשטע יאָר האָט געגעבן 12% דיווידענד, האָט זיך דער קורס פון די אקציעס געהויבן ביז 170%. דער פינאנץ-קאפיטאל האָט ארָאָפּגענומען די סמעטענע און האָט פארדינט א קלייניקייט — עפּעס בא 28 מיליאָן מארק. די הויפּט-ראָליע באם גרינדן די דאָזיקע געזעלשאפט האָט געשפּילט דערזעלבער גרעסטער דייטשישער באנק „דיסקאָנט-געזעלשאפט", וואָס האָט בעשאָלעם דערגרייכט צו א קאפיטאל פון 300 מיליאָן מארק. דערנאָך פאלן די דיווידענדן פון „וניאָן" ביז נול. די אקציאָנערן קומט אויס איינגיין אפ „ארָאָפּשרייבן" קאפיטאל, דה. מאסקים זיין צו פארלירן א טייל קאפיטאל, אבי ניט אָנווערן אים אינגאנצן. אין רעזולטאט פון עטלעכע אזעלכע „געזונטמאכונגען" זיינען אין משך פון 30 יאָר פארשווונדן פון די ביכער בא דער געזעלשאפט „וניאָן" העכער 73 מיליאָן מארק. „בא היינטיקן טאָג געפינט זיך אין די הענט פון די ערשטע אקציאָנערן פון דער דאָזיקער געזעלשאפט סאכאקל 5% פונעם נאָמינאלן ווערט פון זייערע אקציעס" — און די בענק האָבן געהאלטן אין איין „פארדינען" בא יעדער „געזונטמאכונג".

א באזונדערס רעווכדיקע אָפּעראציע איז פאר דעם פינאנץ־קאפיטאל אויך די ספעקוליאציע מיט ערד־פלעצער אין די אומגעגנטן פון גיך וואקסנדיקע גרויסע שטעט. די מאָנאָפּאָליע פון די בענק גיסט זיך דאָ צונויפ מיט דער מאָנאָפּאָליע אפ ערד-רענטע און מיט דער מאָנאָפּאָליע אפ קאָמוניקאציע-וועגן, ווייל דער וווקס פון די פרייזן אפ ערד-פלעצער, די מעגלעכקייט לויטבאר צו פארקויפן זיי טיילנווייז אאוו. הענגט אָפּ מער פון אלץ פון גוטע קאָמוניקאציע-וועגן צום צענטער פון שטאָט, און די דאָזיקע קאָמוניקאציע-וועגן געפינען זיך אין די הענט פון גרויסע קאָמפּאניעס, וואָס זיינען פארבונדן מיט די זעלביקע בענק דורך דער סיסטעם פון באטייליקונג און פון פארטיילן די דירעקטער־שטעלעס. ס'באקומט זיך דאָס, וואָס דער דייטשישער שרייבער ל. עשוועגע, א מיטארבעטער פונעם זשורנאל „באנק", וועלכער האָט ספעציעל שטודירט די אָפּעראציעס מיטן ערד־פלעצער־האנדל, מיט היפּאָטעק אאוו., האָט אָנגערופן מיטן נאָמען „זומפּ": ווילדע ספעקוליאציע מיט ביישטאָטישע ערד־פלעצער, קראכן פון בויפירמעס, ווי די בערלינער פירמע „באָסוואו און קנאוער", וואָס האָט דורך

דער פֿאַרמיטלונג פֿונ דעמ „העכסט סאָלידנ אונ גאָר גרויסנ“ „דייַטשישנ באַנק“ («Deutsche Bank») אָנגעכאַפּט אַרומ 100 מיליאָנ מאַרק; דער באַנק האָט, פֿאַרשטייט זיכ, געאַרבעט לויט דער סיסטעמ פֿונ „באַטיילי־קונג“, דה. באַהאַלטענערהייט, הינטער יענעמס פּלייצעס, אונ ער האָט זיכ אַרויסגעדרייט, פֿאַרדינענדיק „סאַכאַקל“ 12 מיליאָנ מאַרק. ווייַטער קומט די רויִנירונג פֿונ קליינע באַלעבאַטימ אונ אַרבעטער, וואָס באַקומענ גאָרניט פֿונ די געבלאָזענע בוי־פֿירמעס, שווינדלערישע געשעפֿטנ מיט דער בערלינער „אָרנטלעכער“ פּאָליציי אונ מיט דער אַדמיניסטראַציע אַפּ אַרייַנצוכאַפּנ צו זיכ אינ די הענט דאָס אַרויסגעבנ יעדיִעס וועגנ ערד־פּלעצער אונ דערלויבענישנ פֿונ שטאָט־דומע אַפּ בויענ בינ־יאָנימ אדג. אאוו.

די „אַמעריקאַנער זיטנ“, וועגנ וועלכע די אייראָפּייִשע פּראָפֿע־סאָרנ אונ די ווילדעגקענדיקע בורזשואַ פֿאַרגלאָצנ מיט צוויִעס זייע־רע אויגנ צומ הימל, זייַנענ אינ דער עפּאָכע פֿונ פֿינאַנצ־קאַפּיטאַל געוואָרנ די זיטנ בוכשטעבלעכ פֿונ יעטווידער גרויסער שטאָט אינ יעטווי־דער לאַנד.

אינ בערלינ האָט מענ אינ אָנהייב 1914 יאָר גערעדט וועגנ דעמ, אַז עס שטייט פֿאָר די אויכבילדונג פֿונ אַ „טראַנספּאָרט־טרעסט“, דה. „אַנ אינטערעס־געמיינזאַמקייט“ צווישנ די דרייַ בערלינער טראַנספּאָרט־אונטער־נעמונגענ: צווישנ דער שטאָטישער עלעקטרישער אייַזנבאַנ, טראַמוויי־געזעל־שאַפֿט אונ אָמניבוס־געזעלשאַפֿט.

„אַז אַזאַ מינ קאָנאַנע איז פֿאַראַנ, דאָס האָבנ מיר געוווּסט — האָט געשריבנ דער זשורנאַל „באַנק“ — פֿונ זינט ס'איז באַוווּסט געוואָרנ, אַז דאָס רוב אַקציעס פֿונ דער אָמניבוס־געזעלשאַפֿט איז איבערגעגאַנגענ אינ די הענט פֿונ די צוויי אַנ־דערע טראַנספּאָרט־געזעלשאַפֿטנ... מע קאָנ פֿולקומ גלייבנ די פּערזאָנענ, וואָס שטעלנ זיכ אַזאַ צוועק, אַז זיי האָפֿנ דורכ דער אייַנאָרטיקער רעגולירונג פֿונ דעמ טראַנספּאָרט־געשעפֿט אַזוי פֿיל אייַנשפּאָרנ, אַז אַ טייל פֿונ דעמ אייַנגעשפּאָרטנ זאָל טאַקע סאָפֿקאָלסאָפֿ צוקומענ דעמ אוילעמ. די פֿראַגע ווערט אָבער קאָמפּליצירטער דורכ דעמ, וואָס הינטער דעמ דאָזיקנ זיכ אויסבילדנדיקנ טראַנספּאָרט־טרעסט שטייענ די בענק, וועלכע האָבנ די מעגלעכקייט, אויב זיי ווילנ, אונטערצוואַרפֿנ די דורכ זיי מאָנאָפּאָליזירטע קאָמוניקאַציע־וועגנ צו די אינטערעסנ פֿונ זייער האַנדל מיט ערד־פּלעצער. קעדיי זיכ צו איבערצייַגנ ווי ווייַט עס איז נאַטירלעכ אַזאַ האַשאָרע, איז גענוג צו דערמאָנענ, אַז שוינ בעת גרינדנ די געזעלשאַפֿט פֿונ דער שטאָטישער עלעקטרישער אייַזנבאַנ זייַנענ פֿאַרמישט געווענ די אינטערעסנ פֿונ יענעמ גרויסנ באַנק, וואָס האָט מיטגעהאָלפֿנ זי גרינדנ. נעמלעכ: די אינטערעסנ פֿונ אָט דער טראַנספּאָרט־אונטערנעמונג זייַנענ געווענ איבערגעפֿלאָכטנ מיט די אינטערעסנ פֿונ האַנדל מיט ערד־פּלעצער. די זאַכ באַשטייט אינ דעמ, וואָס די מיזרעכ־ליניע פֿונ דער דאָזיקער אייַזנבאַנ האָט געזאָלט אַרומנעמענ יענע ערד־פּלעצער, וועלכע דער דאַ־

זיכער באַנק האָט שפּעטער, ווען דאָס אויפבויען די אַנזיבאַן איז שוין געווען א זיכערע זאַך, פאַרקויפט מיט א גרויסן רעווען פאר זיך און פאר עטלעכע אַנטייל־נעמענדיקע פערזאָנען"...

קוים האָט זיך די מאָנאָפּאָליע אויסגעבילדעט און זי האָט צו שאַפן איבער מיליאַרדן, מוז זי מיט אַן אַבסאָליוטער אומפאַרמיידלעכקייט דורכ־דרינגען אַלע זייטן פון געזעלשאַפטלעכן לעבן, אומאָפּהענגיק פון דער פּאָליטישער אָרדענונג און פון וועלכע־ניט־איז אַנדערע „פּראָטים". אין דער דייטשישער עקאָנאָמישער ליטעראַטור איז א געוויינלעכע דערשיינונג דאָס לאַקייִשע זעלבסטלויבן די אָרנטלעכקייט פונעם פּרייסישן באַאַמטנטום און דאָס געבן אָנצוהערענישן וועגן דער פראַנצויזישער פּאַנאַמע [14] אָדער וועגן דער אַמעריקאַנישער פּאָליטישער פאַרקויפטקייט. נאָר א פאַקט איז, אַז אפילו די בורזשואַזע ליטעראַטור, וואָס איז געווידמעט די באַנק־געשעפטן אין דייטשלאַנד, איז שטענדיק געצוווּנגען אַרויסצוגיין ווייט פון די גרענעצן פון ריינע באַנק־אָפּעראַציעס און שרייבן, לעמאָשל, וועגן דער „יאָגעניש אין באַנק אַריין", מיינענדיק די אַלץ אָפטער ווערנדיקע פאַלן, ווען באַאַמטע גייען אַריבער דינען אין די בענק: „ווי האַלט עס מיט דער ניט־אונטערקויפלעכקייט פון דעם מעלוכע־באַאַמטן, וואָס זיין באַהאַלטענע שטרעבונג איז צו פאַרנעמען א וואַרעם אָרט אין דער בערנשטראַסע ?", — די גאַס אין בערלין, וווּ עס געפינט זיך דער „דייטשישער באַנק". אַלפרעד לאַנסבורג, דער אַרויסגעבער פונעם זשורנאַל „באַנק", האָט אין 1909 יאָר אָנגעשריבן אַן אַרטיקל: „דער עקאָנאָמישער באַטייט פון וויזאַנטיניזם", אַגעוו, אין פאַרבינדונג מיט ווילהעלם II רייזע קיין פּאַלעסטינע און מיטן „אומיטלבאַרן רעזולטאַט פון דער דאָזיקער רייזע — מיט דער אויסבויונג פון דער באַגדאַדער אייזנבאַן־ליניע, [15] דעם דאָזיקן פאַטאַלן „גרויסן אופטו פון דעם דייטשישן אונטערנעמונג־גייסט", וואָס איז מער שולדיק אין דער „אַרומרינגלונג", איידער אַלע אונדזערע פּאָליטישע זינד איינעם גענומענ" (אונטער אַרומרינגלונג איז דאָ געמיינט די פּאָליטיק פון עדוואַרד VII, וואָס האָט געשטרעבט צו איזאָלירן דייטשלאַנד און אַרומרינגלען עס מיט א רינג פון אַן אימפּעריאַליסטישן אַנטידייטשישן פאַרבאַנד). דער שוין דערמאָנטער מיטאַר־בעטער פונעם זעלביקן זשורנאַל עשווועגע האָט אין 1912 יאָר אָנגע־שריבן אַן אַרטיקל: „די פּלוטאָקראַטיע און די באַאַמטנשאַפט", וווּ ער האָט אויפגעדעקט, לעמאָשל, דעם פאַל מיטן דייטשישן באַאַמטן פעלקער, וואָס איז געווען א מיטגליד פון דער קאַרטעלן־קאָמיסיע און האָט זיך אויסגע־צייכנט מיט זיין ענערגיע, און אין א געוויסער צייט אַרום האָט זיך אָבער אַרויסגעוויזן, אַז ער פאַרנעמט א האַכנאָסעדיקע שטעלע אין דעם גרעסטן

קארטעל — אינעם „שטאָל-סינדיקאט“. אזעלכע פאלנ, וואָס זײַנענ גאָר ניט צופעליק, האָבנ געצווונגענ דעם זעלביקנ בורזשואזנ שרײַבער מוידע צו זײַנ, אז „די עקאָנאָמישע פרײַהײַט, וואָס איז גאראנטירט דורכ דער דײַטשישער קאָנסטיטוציע, איז אינ א סאכ געביטנ פונעם ווירטשאפטלעכנ לעבנ געוואָרנ א פוסטע פראזע אָנ שום אינהאלט“ אונ בא דער אויסגעבילדעטער הערשאפט פונ דער פלוטאָקראטיע „קאָנ אונדז אפילע די ברייטסטע פאָליטישע פרײַהײַט ניט ראטעווע פונ פארוואנדלט ווערנ אינ א פאָלק פונ ניט קיינ פרײַע מענטשנ“.

וואָס אָנבאלאנגט רוסלאנד, וועלנ מיר זיכ באגרענעצנ מיט איינ בײַשפיל: מיט עטלעכע יאָר צוריק האָבנ אלע צײַטונגענ געבראכט די יעדיע, אז דער דירעקטער פונ דער קרעדיט-קאנצעליאריע דאווידאָוו פארלאָזט די רעגירונג-שטעלע אונ נעמט אָנ א שטעלע אינ איינעם א גרויסנ באנק מיט א געהאלט, וואָס דארפ לויטנ אָפמאכ אינ מעשעכ פונ עטלעכע יאָר באטרעפנ א סומע פונ העכער א מיליאָנ רובל. די קרעדיט-קאנצעליאריע איז אנ אנשטאלט, וואָס זײַנ אופגאבע איז צו „פארייניקנ די טעטיקײַט פונ אלע קרעדיט-אנשטאלטנ פונ דער מעלוכע“ אונ וואָס סובסידירט די בענק פונ די הויפטשטעט אפ א סומע ביז 800—1000 מיליאָנ רובל. — — —

פאר דעם קאפיטאליזם איז בכלל אייגנטימלעכ אָפצוטיילנ דאָס אייגנטום אפ קאפיטאל פונ זײַנ אָנווענדונג אינ דער פראָדוקציע, אָפצוטיילנ דעם געלט-קאפיטאל פונעם אינדוסטריעלנ אָדער פראָדוקטיוונ, אָפצוטיילנ דעם ראנטיע, וואָס לעבט בלויז מיט דער האכנאָסע פונעם געלט-קאפיטאל, פונ דעם אונטערנעמער אונ פונ אלע פערזאָנענ, וואָס זײַנענ דירעקט באטייליקט אונ האָבנ צו שאפנ איבערנ קאפיטאל. דער אימפעריאליזם אָדער די הערשאפט פונעם פינאנצ-קאפיטאל איז יענע העכסטע שטופע פונעם קאפיטאליזם, בא וועלכער דאָס דאָזיקע אָפטיילנ זיכ דערגרייכט צו א קאָלאָסאלנ מאסשטאב. די איבערוואָג פונעם פינאנצ-קאפיטאל איבער אלע איבעריקע פאָרמענ פונ קאפיטאל באטײַט די הערשנדיקע לאגע פונ די ראנטיעס אונ פונ דער פינאנצ-אָליגארכיע, זי באטײַט, אז די קליינע צאָל מעלוכעס, וואָס פארמאָגנ די פינאנציעלע „מאכט“, ווערט ארויסגעטיילט פונ אלע איבעריקע מעלוכעס. אינ וואָס פאר א פארנעם עס גייט דער דאָזיקער פראָצעס, קאָנ מענ זענ פונ דער עמיסיע-סטאטיסטיק, דה. די סטאטיסטיק פונ ארויסלאָזנ אלערליי ווערטפאפירנ.

אינעם „ביולעטענ פונעם אינטערנאציאָנאלנ סטאטיסטישנ אינסטיטוט“ האָט א. ניימארק פארעפנטלעכט זייער אויספירלעכע, פולע אונ פארגלײַכבארע אָנגאבנ וועגנ עמיסיעס אינ דער גאנצער וועלט, — אָנגאבנ, וואָס

זײַנען שוין טיילנווײַז ניט איין מאָל ציטירט געוואָרן אין דער עקאָנאָמישער ליטעראַטור. אָט זײַנען די סאַכאַקלען פאַר 4 יאָרצענדליקער:

די סומע עמיסיעס אין מיליאַרדן פראַנק אין א יאָרצענדליק

1880 — 1871	76,1
1890 — 1881	64,5
1900 — 1891	100,4
1910 — 1901	197,8

אין די 1870-ער יאָרן האָט די אַלגעמיינע סומע עמיסיעס אין דער גאַנצער וועלט זיך פאַרגרעסערט, באַזונדערס דורך האַלוואָעס אין פאַרבינדונג מיט דעם פראַנצויזיש-פּרײַסישן קריג און מיט דער גרינדערײַ-עפּאָכע אין דײַטשלאַנד, וואָס איז געקומען גלײַך נאָכן קריג. אַרום און אַרום גייט די פאַרגרעסערונג אין משך פון די לעצטע דרײַ יאָרצענדליקער פונעם XIX יאָרהונדערט פאַרהעלטנישמעסיק ניט זייער גיך, און נאָר דער ערשטער יאָרצענדליק פון XX יאָרהונדערט גיט א קאָלאָסאַלע פאַרגרעסערונג, קימאַט א פאַרטאָפּלונג פאַר 10 יאָר. דער אָנהייב פון XX יאָרהונדערט איז, אַלזאָ, אַן עפּאָכע פון איבערבראָך ניט בלויז אין פראַט פון וווּקס פון מאָנאָפּאָליעס (קאַרטעלן, סינדיקאַטן, טרעסטן), וואָס וועגן דעם האָבן מיר שוין גערעדט, נאָר אויך אין פראַט פון וווּקס פון פינאַנץ-קאַפּיטאַל.

די אַלגעמיינע סומע ווערטפּאַפּירן אין דער וועלט אין 1910 יאָר באַשטימט ניימאַרק אַנערעך אין 815 מיליאַרד פראַנק. אַראָפּנעמענדיק בערעך די איבערכאַזערונגען, פאַרקלענערט ער די דאָזיקע סומע ביז 575—600 מיליאַרד. אָט איז די פאַרטיילונג צווישן איינצלנע לענדער (מיר נעמען 600 מיליאַרד):

די סומע ווערטפּאַפּירן אין 1910 יאָר (מיליאַרדן פראַנק)

ענגלאַנד	142	479
פאַראייניקטע שטאַטן	132	
פראַנקרײַך	110	
דײַטשלאַנד	95	
רוסלאַנד	31	
עסטרײַך-אונגאַרן	24	
איטאַליע	14	
יאַפּאָניע	12	
האָלאַנד	12,5	
בעלגיע	7,5	
שפּאַניע	7,5	
שווייץ	6,25	

דענעמארק	3,75
שוועדן, נאָרוועגיע, רומעניע אא.	2,5
סאכאקל	600,0

פון די ציפערן איז גלייך קענטיק, ווי שארף עס טיילן זיך אויס די פיר רייכסטע קאפיטאליסטישע לענדער, וואָס האָבן יעדעס אנערעך פון 100 ביז 150 מיליארד פראנק אין ווערטפאפירן. צוויי פון זיי זיינען די סאמע עלטסטע קאפיטאליסטישע לענדער און, ווי מיר וועלן זען, די רייכסטע מיט קאָלאָניעס: ענגלאנד און פראנקרייך; די איבעריקע צוויי זיינען די סאמע פאָרגעשריטענע קאפיטאליסטישע לענדער לויט דער גיכקייט פון אנטוויקלונג און לויט דער מאָס פון פארשפרייטן די קאפיטאליסטישע מאָנאָפאָליעס אין דער פראָדוקציע — די פאריייניקטע שטאטן און דייטשלאנד. אָט די פיר לענדער האָבן אינייַנעם 479 מיליארד פראנק, דאָס הייסט, קימאט 80 % פון דעם אלוועלטלעכן פינאנץ-קאפיטאל. קימאט די גאנצע איבעריקע וועלט שפילט אזוי אָדער אנדערש די ראָליע פון א באלכויוו און פון א צינז-צאָלער בענעגייע די דאָזיקע לענדער — די אינטערנאציאָנאלע באנקירן, אָט די פיר „זיילן" פון דעם אלוועלטלעכן פינאנץ-קאפיטאל.

ספעציעל מוז מען זיך אָפשטעלן אף דער ראָליע, וואָס עס שפילט דער עקספאָרט פונעם קאפיטאל באם שאפן די צווישנפעלקערלעכע נעץ פון אָפהענגיקייט און פארבינדונג פונעם פינאנץ-קאפיטאל.

IV. עקספאָרט פון קאפיטאל

פאַרן אַלטן קאפיטאליזם, מיט דער פולער הערשאפט פון פרייער קאָנקורענץ, איז געווען טיפיש דער עקספאָרט פון ס ח ו ר ע ס. פאר דעם נייסטן קאפיטאליזם, מיט דער הערשאפט פון מאָנאָפאָליעס, איז געוואָרן טיפיש דער עקספאָרט פון ק א פ י ט א ל.

דער קאפיטאליזם איז א סחורה-פראָדוקציע אף דער העכסטער שטופע פון איר אנטוויקלונג, ווען אויך די ארבעטקראפט ווערט א סחורע. דער כאראקטעריסטישער קענצייכן פונעם קאפיטאליזם איז דער וווקס פונעם אויסטויש סיי אינווייניק אין לאנד סיי באזונדערס פונעם צווישנפעלקערלעכן אויסטויש. ניט-גלייכמעסיקייט און שפרונגארטיקייט אין דער אנטוויקלונג פון איינצלנע אונטערנעמונגען, פון איינצלנע אינדוסטריע-צווייגן, פון איינצלנע לענדער זיינען באם קאפיטאליזם אומפארמיידלעך. צוערשט איז ענגלאנד, פריער פון די איבעריקע לענדער, געוואָרן א קאפיטאליס-

טיש לאַנד און צום מיטן XIX יאָרהונדערט, נאָך דעם, ווי עס האָט איינ־
געפירט פרייען האנדל, האָט עס פּרעטענדירט אַפן דער ראָליע פון א „וואר־
שטאט פון דער גאנצער וועלט", א ליפעראנט פון פאבריקאטן פאר אלע
לענדער, וועלכע האָבן געזאָלט דערפאר, אַלס בייט, באזאָרגן עס מיט רוי־
מאטעריאלן. אָבער אָט די מאָנאָפּאָליע ענגלאנדס איז שוין אינעם
לעצטן פערטל פון XIX יאָרהונדערט געווען אונטערגעריסן, ווייל א ריי
אנדערע לענדער, באוואָרענענדיק זיך דורך „שוץ"־אָפּצאָלונגען, האָבן זיך
אנטוויקלט אין זעלבשטענדיקע קאַפּיטאַליסטישע מעלוכעס. אַפן דער שוועל
פון XX יאָרהונדערט זעען מיר די אויסבילדונג פון אן אנדער מין מאָנאָ־
פּאָליעס: ערשטנס, פון מאָנאָפּאָליסטישע פאַרבאַנדן פון קאַפּיטאַליסטן אין
אלע לענדער פון אנטוויקלטן קאַפּיטאַליזם; צווייטנס, פון דער מאָנאָפּאָליס־
טישער לאַגע פאר א קליינער צאָל זייער רייכע לענדער, ווו די אָנזאַמלונג
פון קאַפּיטאַל דערגרייכט צו א גיגאַנטישן מאַסשטאַב. אין די פאָרגעשריטענע
לענדער איז אויפגעקומען א קאָלאָסאַלער „איבערפלוס פון קאַפּיטאַל".

ס'פארשטייט זיך, אז ווען דער קאַפּיטאַליזם וואָלט אימשטאַנד געווען
צו אנטוויקלען די ערדארבעט, וואָס איז איצט אומעטום שרעקלעך אָפּגע־
שטאַנען אנטקעגן דער אינדוסטריע, ווען ער וואָלט אימשטאַנד געווען אויפ־
צוהייבן דעם לעבנ־ניוואָ פון די מאַסן באַפעלקערונג, וואָס בלייבט אומע־
טום, ניט געקוקט אַפן דעם קאָפּשווינדלדיקן טעכנישן פּראָגרעס, האַלב־
הונגעריק און אָרעם, — דאַן וואָלט גאָר קיין רייד ניט געקאָנט זיין וועגן
איבערפלוס פון קאַפּיטאַל. און אזא „ארגומענט" רוקן טאַקע ארויס אַפן
יעדן שריט און טריט די קליינבירגערלעכע קריטיקער פון קאַפּיטאַליזם.
דער קאַפּיטאַליזם וואָלט אָבער דאַן קיין קאַפּיטאַליזם ניט געווען, וואָרעם
אי די ניט־גלייכמעסיקייט פון אנטוויקלונג אי דער האַלב־הונגעריקער לעבנ־
ניוואָ פון די מאַסן זיינען גרינטלעכע, אומפארמיידלעכע באַדינגונגען און
פאָרהאַנאָכעס פון דעם דאָזיקן פּראָדוציר־אויפן. אזוי לאַנג ווי דער קאַפּיטא־
ליזם בלייבט קאַפּיטאַליזם, ווערט דער איבערפלוס פון קאַפּיטאַל פארטאָן
ניט אַפן העכערן דעם לעבנ־ניוואָ פון די מאַסן אין דעם געגעבענעם
לאַנד, וואָרעם דאָס וואָלט געהייסן פארקלענערן דעם רעווער פון די קאַ־
פּיטאַליסטן, נאָר אַפן העכערן דעם רעווער דורך עקספּאָרטירן קאַפּיטאַל קיין
אויסלאַנד, אין די אָפּגעשטאַנענע לענדער. אין די דאָזיקע אָפּגעשטאַנענע
לענדער איז דער רעווער געוויינלעך א הויכער, ווייל קאַפּיטאַלן איז
פאַראַן ווייניק, דער פּרייז אַפן ערד איז לעפּיערעך א קליינער, דער אר־
בעטלוין א נידעריקער, רוימאַטעריאַלן זיינען ביליק. די מעגלעכקייט צו
עקספּאָרטירן קאַפּיטאַל ווערט געשאַפן דורך דעם, וואָס א ריי אָפּגעשטא־

נענע לענדער איז שוינ אריינגעצויגנ אינעם קרייזלויפ פונ וועלט-קאפּיטאליזם, ס'זיינענ דאָרט דורכגעפירט געוואָרנ אָלער אָנגעהויבנ געוואָרנ די הויפּטליניעס פונ אייזנבאנעג, ס'זיינענ גאראנטירט עלעמענטארע באדינגונגענ פאר דער אנטוויקלונג פונ דער אינדוסטריע אאוו. די נייטיקייט צו עקספּאָרטירנ קאפּיטאל ווערט געשאפנ דורכ דעמ, וואָס אינ א קליינער צאָל לענדער איז דער קאפּיטאליזמ „איבערצייטיק געוואָרנ", אונ פארנ קאפּיטאל פעלנ אויס פּלעצער (באמ באדינג פונ ניט-אנטוויקלטקייט פונ דער ערדארבעט אונ אָרעמקייט פונ די מאסנ), ווו מע זאָל „רעוועכדיק" קאָנענ ארײַנלייגנ קאפּיטאל.

אָט זיינענ לעפּיעכדיקע אָנגאבנ וועגנ דער גרייס פונ קאפּיטאל, וואָס איז אריינגעלייגט אינ אויסלאנד דורכ די דריי הויפּט-לענדער.

דער קאפּיטאל, וואָס איז אריינגעלייגט אינ אויסלאנד
(אינ מיליארדנ פראנק)

יאָרנ	ענגלאנד	פראנקרייכ	דייטשלאנד
1862	3,6	—	—
1872	15	10 (1869)	—
1882	22	15 (1880)	?
1893	42	20 (1890)	?
1902	62	37—27	12,5
1914	100 — 75	60	44,0

מיר זעענ פונדאנעג, אז בלויז אינ אָנהייב XX יאָרהונדערט האָט דער עקספּאָרט פונ קאפּיטאל דערגרייכט צו א גיגאנטישער אנטוויקלונג. פאר דער מילכאָמע האָט דער קאפּיטאל, וואָס איז געווענ ארייַנגעלייגט אינ אויסלאנד דורכ די דריי הויפּט-לענדער, דערגרייכט ביז 175—200 מיליארד פראנק. לויט דער באשיידענער נאָרמע פונ 5 % דארפ די האכנאָסע פונ דער דאָזיקער סומע דערגרייכנ 8 — 10 מיליארד פראנק א יאָר. א סאָלידע באזע פאר אימפּעריאליסטישער אונטערדריקונג אונ עקספּלואטאציע פונ דער מערהייט נאציעס אונ לענדער פונ דער וועלט, א באזע פארנ קאפּיטאליסטישנ פּאראזיטיזמ פונ א הייפעלע רייכסטע מעלוכעס!

וויאזוי איז פארטיילט צווישנ פארשיידענע לענדער דער דאָזיקער קאפּיטאל, וואָס איז ארייַנגעלייגט אינ אויסלאנד, אונ ווו איז ער ארייַנגעלייגט, — אפ דער פראגע קאָנ מענ געבנ מער ניט ווי א לעפּיערעכדיקנ ענטפער, וועלכער איז פונדעסטוועגנ אימשטאנד צו באלייכטנ אייניקע אלגעמיינע קעגנזייטיקע באציונגענ אונ פארבינדונגענ פונעמ מאָדערנעמ אימפּעריאליזמ:

די וועלט-טיילנ, צווישנ וועלכע ס'זייַנענ פאַרטיילט (לעפּערעכ) די אויסלענדישע קאַפּיטאַלנ (אַנערעכ אינ) 1910 יאָר

	ענגלאַנד	פראַנקרייַכ	דייַטשלאַנד (אינ מיליאַרדנ מאַרק)	סאַכאַקל
אייראָפּע	4	23	18	45
אַמעריקע	37	4	10	51
אַזיע, אַפריקע אונ אויסטראַליע	29	8	7	44
סאַכאַקל	70	35	35	140

אינ ענגלאַנד רוקנ זיכ אַרויס אפנ ערשטנ אָרט זייַנע קאָלאָניאַלע באַזיצנ, וואָס זייַנענ זייער גרויס אויכ אינ אַמעריקע (קאַנאַדע, לעמאָשל), אָפּגערעדט שוינ וועגנ אַזיע אונ אַנד. דער גיגאַנטישער עקספּאָרט פונ קאַפּיטאַל איז ענגער פונ אַלצ צונויפגעבונדנ דאָ מיט גיגאַנטישע קאָלאָניעס, וואָס וועגנ זייער באַטייַט פאַרנ אימפּעריאַליזמ וועלנ מיר נאָכ שפּעטער ריידנ. אַנדערש איז עס אינ פראַנקרייַכ. דאָ איז דער אויסלענדישער קאַפּיטאַל אַרייַנגעלייגט הויפּטזאַכלעכ אינ אייראָפּע אונ קוידעמקאָל אינ רוסלאַנד (ניט ווייניקער פונ 10 מיליאַרד פראַנק), דערבייַ איז עס דעריקער האַלוואָע-קאַפּיטאַל, מעלוכע-האַלוואָעס, אונ ניט קיינ קאַפּיטאַל, וואָס איז פאַרטאָנ אינ אינדוסטריעלע אונטערנעמונגענ. דעמ פראַנצויזישנ אימפּעריאַליזמ קאָנ מענ, צומ אונטערשייד פונעמ ענגלישנ, פונעמ קאָלאָניאַלנ אימפּעריאַליזמ, אָנרופנ וווכער-אימפּעריאַליזמ. אינ דייַטשלאַנד האָבנ מיר א 3-טנ וואַריאַנט: די קאָלאָניעס פונ דייַטשלאַנד זייַנענ ניט גרויס, אונ זייַנ קאַפּיטאַל אינ אויסלאַנד איז אַמערסטנ גלייַכמעסיק פאַרטיילט צווישנ אייראָפּע אונ אַמעריקע.

דער עקספּאָרט פונ קאַפּיטאַל ווירקט אינ יענע לענדער, וווהינ דער קאַפּיטאַל ווערט עקספּאָרטירט, אפ דער אַנטוויקלונג פונעמ קאַפּיטאַליזמ, פאַרגיכערנדיק ביז גאָר די דאָזיקע אַנטוויקלונג. דעריבער, איז אויב דער דאָזיקער עקספּאָרט קאָנ אינ א געוויסער מאָס ברענגענ צו אַוועלכנ-ניט-איז אָפּהאַלט אינ דער אַנטוויקלונג אינ די עקספּאָרטיר-לענדער, קאָנ עס פאָרקומענ נאָר אפנ כעזשבנ פונ פאַרברייטערנ אונ פאַרטיפערנ די ווייַטערדיקע אַנטוויקלונג פונעמ קאַפּיטאַליזמ אינ דער גאַנצער וועלט.

די לענדער, וואָס עקספּאָרטירנ קאַפּיטאַל, האָבנ קימאַט שטענדיק די מעגלעכקייַט צו באַקומענ פאַר זיכ געוויסע „נוצנ"; דער כאַראַקטער פונ די דאָזיקע „נוצנ" וואַרפט א שייַנ אפ דער אייגנאַרטיקייַט פונ דער עפּאָכע פונ פינאַנצ-קאַפּיטאַל אונ מאָנאָפּאָליעס. אָט וואָס עס האָט, לעמאָשל, געשריבנ אינ אָקטיאַבער 1913 יאָר דער בערלינער זשורנאַל „באַנק":

„אפ דעם אינטערנאַציאָנאַלן מאַרק פון קאַפּיטאַלן שפּילט זיך אָפּ די לעצטע צייַט אַ קאָמעדיע, וואָס איז ווערט געמאָלט צו ווערן פון אַריסטאָפאַנען. אַ גאַנצע ריי פרעמדע מעלוכעס, פון שפּאַניע ביז די באַלקאַנען, פון רוסלאַנד ביז אַרגענטינע, בראַזיליע און כינע, טרעטן אַרויס אָפן אָדער פאַרמאַסקירטערהייט פאַר די גרויסע געלט־מערק מיט פאָדערונגען, אַמאָל ביז גאָר אַקשאַנעסדיקע, צו באַקומען אַ האַלוואָע. די געלט־מערק זייַנען איצט ניט אין גאָר קיין גלענצנדיקער לאַגע, און די פּאָליטישע פּערספּעקטיוון זייַנען ניט קיין פריילעכע. דאָך וואַגט ניט קיין איינער פון די געלט־מערק אָפּצוזאָגן אין אַ האַלוואָע, ווייַל ער האָט מוירע, אַז זייַן שכן וועט אים פאַרלויפן דעם וועג, וועט איינגיין אפ דער האַלוואָע און וועט אפ אַזאַ אויפן זיין באַוואָרנט מיט אַ געוויסער טויווע פאַר דער טויווע. בא אַזעלכע מינים צווישן־פעלקערלעכע געשעפטן פאַלט קיימאָל שטענדיק עפּעס אַראָפּ דערפון דעם קרעדיטאָר: אַ האַנדלס־אָפּמאַך, אַ קוילן־סטאַנציע, אויפבויען אַ האַפן, אַ פעטע קאָנצעסיע, אַ באַשטעלונג אפ האַרמאַטן".

דער פינאַנץ־קאַפּיטאַל האָט געשאַפן די עפּאָכע פון מאָנאָפּאָליעס. און די מאָנאָפּאָליעס ברענגען אומעטום מאָנאָפּאָליסטישע פּרינציפּן: אפן אָרט פון קאָנקורענץ אפן אָפענעם מאַרק קומט די אויסנוצונג פון „פאַרבינדונגען" צוליב אַ לוינעוודיקן געשעפט. אַ גאַנץ געוויינלעכע זאַך: די האַלוואָע ווערט געגעבן מיט אַ טנאַי, אַז אַ טייל אירער זאָל אויסגעגעבן ווערן אפ אייַנקויפן פּראָדוקטן פון דעם לאַנד, וואָס קרעדיטירט, באַזונדערס אפ באַוואָפענונג־זאַכן, אפ שיפן אאוו. אין מעשעך פון די לעצטע צוויי יאָרצענדליקער (1890—1910) פלעגט פראַנקרייַך גאַנץ אָפט אָנווענדן דאָס דאָזיקע מיטל. דער עקספּאָרט פון קאַפּיטאַל קיין אויסלאַנד ווערט אַ מיטל אפ סטימולירן דעם עקספּאָרט פון סכוירעס קיין אויסלאַנד. דערבייַ זייַנען די אָפּמאַכן צווישן די באַזונדערס גרויסע אונטערנעמונגען אַזעלכע, אַז זיי געפינען זיך, — ווי ס'האָט זיך „ווייך" אויסגעדריקט שילדער, — „אפ דער גרענעץ פון אונטערקויפן". קרופּ אין דייַטשלאַנד, שניידער אין פראַנקרייַך, אַרמסטראָנג אין ענגלאַנד זייַנען מוסטערן פון אַזעלכע פירמעס, וואָס זייַנען ענג פאַרבונדן מיט די גיגאַנטישע בענק און מיט דער רעגירונג, און וואָס זיי איז ניט לייַכט „אויסצומייַדן", בייס מע שליסט אַ האַלוואָע.

פראַנקרייַך האָט, אויסלייַענדיק געלט רוסלאַנד, עס „צוגעדריקט" אינעם האַנדל־אָפּמאַך פון 16־טן סעפּטעמבער 1905 יאָר,[16] און האָט אויסגענומען פאַר זיך געוויסע האַנאָכעס ביזן 1917 יאָר; דאָס אייגענע איז אויך לויטן האַנדל־אָפּמאַך מיט יאַפּאָניע פון 19־טן אויגוסט 1911 יאָר.[17] די גרענעץ־אָפּצאָל־מילכאָמע צווישן עסטרייַך מיט סערביע, וועלכע האָט מיט אַ זיבנכאָדאָשימדיקער האַפּסאָקע געדויערט פון 1906 ביז 1911 יאָר,[18] איז טיילווייַז אַרויסגערופן געוואָרן דורך דער קאָנקורענץ צווישן עסטרייַך און פראַנקרייַך אין געביט פון צושטעלן פאַר סערביע קריג־

מאַטעריאַלן. פאָל דעשאַנעל האָט אין יאַנוואַר 1912 יאָר געמאָלדן אין פּאַרלאַמענט, אַז די פראַנצויזישע פירמעס האָבן פאַר די יאָרן 1908—1911 צוגעשטעלט קיין סערביע קריג־מאַטעריאַלן פאַר 45 מיליאָן פראַנק.

אין דעם באַריכט פון דעם עסטרײַך־אונגאַרישן קאָנסול אין סאַאָ־פּאַולאָ (בראַזיליע) ווערט געזאָגט:

„די בויונג פון די בראַזילישע אײַזנבאַנען קומט פאַר דאָסראָוו אָפּ פראַנצויזישע, בעלגישע, בריטישע און דײַטשישע קאַפּיטאַלן; בא די פינאַנץ־אָפּעראַציעס, וואָס זײַנען פאַרבונדן מיט בויען די אײַזנבאַנען, נעמען די דאָזיקע לענדער אויס, אַז זיי וועלן צושטעלן בוי־מאַטעריאַלן פאַר די אײַזנבאַנען“.

דער פינאַנץ־קאַפּיטאַל פאַרשפּרייט אָפּ אַזאַ אופן אין בוכשטעבלעכן, קאָן מען זאָגן, זין פון וואָרט זײַנע נעצן אָפּ אַלע לענדער פון דער וועלט. א גרויסע ראָליע שפּילן דערבײַ די בענק, וואָס ווערן געגרינדעט אין די קאָלאָניעס, און זייערע אָפּטיילונגען. די דײַטשישע אימפּעריאַליסטן קוקן מיט קינאה אָפּ די „אַלטע“ קאָלאָניאַלע לענדער, וואָס האָבן זיך אין דעם פּראַט באַזונ־דערס „דערפאָלגרײַך“ באַוואָרנט: ענגלאַנד האָט אין 1904 יאָר געהאַט 50 קאָלאָניאַלע בענק מיט 2279 אָפּטיילונגען (אין 1910 יאָר: 72 מיט 5449 אָפּטיילונגען); פראַנקרײַך — 20 מיט 136 אָפּטיילונגען; האָלאַנד — 16 מיט 68, און דײַטשלאַנד — „סאַכאַקל“ 13 מיט 70 אָפּטיילונגען. די אַמעריקאַנער קאַפּיטאַליסטן פון זייער זײַט זײַנען מעקאַנע די ענגלישע און דײַטשישע:

„אין האַרעם־אַמעריקע — האָבן זיי זיך געקלאָגט אין 1915 יאָר — האָבן 5 דײַטשישע בענק 40 אָפּטיילונגען, און 5 ענגלישע — 70 אָפּטיילונגען... ענגלאַנד און דײַטשלאַנד האָבן פאַר די לעצטע 25 יאָר אַרײַנגעלייגט אין אַרגענטינע, בראַזיליע, אורוגווײַ אַנערך 4 ביליאָן (מיליאַרד) דאָלער, און דער רעזולטאַט פון דעם איז אַזאַ, אַז אין זייערע הענט געפינט זיך 46% פונעם גאַנצן האַנדל אין די דאָזיקע דרײַ לענדער“.

די לענדער, וואָס עקספּאָרטירן קאַפּיטאַל, האָבן, פיגוראַל גערעדט, אײַנגע־טיילט צווישן זיך די וועלט. אָבער דער פינאַנץ־קאַפּיטאַל האָט געבראַכט אויך צו א ד י ר ע ק ט ע ר צעטיילונג פון דער וועלט.

V. די צעטיילונג פון דער וועלט צווישן די פאַרבאַנדן פון קאַפּיטאַליסטן

די מאָנאָפּאָליסטישע פאַרבאַנדן פון די קאַפּיטאַליסטן — די קאַרטעלן, סינדיקאַטן, טרעסטן — טיילן קודעמקאָל פאַנאַנדער צווישן זיך דעם אינער־

לעכנ מאַרק, פאַרכאַפּנדיק מער אָדער װײניקער פולשטענדיק אינ זײערע הענט די פּראָדוקציע פונעם געגעבענעם לאַנד. אָבער דער אינערלעכער מאַרק איז באַם קאַפּיטאַליזם אומפאַרמײַדלעכ פאַרבונדנ מיטנ אױסערלעכנ. דער קאַפּיטאַליזם האָט שױנ לאַנג באַשאַפנ אַנ אַלװעלטלעכנ מאַרק. און צוגלײַכ מיט דעם, װי ס'איז געװאָקסנ דער עקספּאָרט פונ קאַפּיטאַל און ס'זײַנענ פאַרברײטערט געװאָרנ אַפּ אַלערלײ אױפאַנים די אױסלענדישע און קאָלאָניאַלע פאַרבינדונגענ און די „װירקונג-ספערעס" פונ די גרעסטע מאָנאָפּאָליסטישע פאַרבאַנדנ, אַפּ אַזױפיל איז די זאַכ „נאַטירלעכ" צוגעקומענ צו אַנ אַלװעלטלעכנ אָפּמאַכ צװישנ זײ, צו דער אױסבילדונג פונ צװישנפעלקערלעכע קאַרטעלנ.

דאָס איז אַ נײַע שטופע אינ דער אַלװעלטלעכער קאָנצענטראַציע פונעם קאַפּיטאַל און פונ דער פּראָדוקציע, אָנ אַנ ערעכ אַ העכערע שטופע, אײדער די פריערדיקע. לאָמיר אַ קוק טאָנ, װי עס װאַקסט אױס אָט די איבערמאָנאָפּאָליע.

די עלעקטרע־אינדוסטריע איז די סאַמע טיפּישע פאַר די נײַסטע דערפאָלגנ פונ דער טעכניק, פאַרנ קאַפּיטאַליזם פונ סאָפּ XIX און אָנהײב XX יאָרהונדערטנ. און מער װי אומעטום האָט זי זיכ אַנטװיקלט אינ די צװײ סאַמע פאָרגעשריטענע פונ די נײַע קאַפּיטאַליסטישע לענדער — אינ די פאַרײניקטע שטאַטנ און אינ דײַטשלאַנד. אינ דײַטשלאַנד האָט באַזונדערס שטאַרק געװירקט אַפּנ װוקס פונ דער קאָנצענטראַציע אינ דעם דאָזיקנ צװײַג דער קריזיס פונ 1900 יאָר. די בענק, װאָס זײַנענ שױנ צו יענער צײַט געװענ גענוג צונױפגעװאָקסנ מיט דער אינדוסטריע, האָבנ ביזנ העכסטנ גראַד פאַרגיכערט און פאַרטיפט אינ דער צײַט פונ אָט דעם קריזיס דעם אונטערגאַנג פונ די לעפּיערעכ קלײנע אונטערנעמונגענ, װאָס זײַנענ אײַנגעשלונגענ געװאָרנ דורכ די גרױסע.

„די בענק — שרײַבט אײדעלס, — פּלעגנ אָפּזאָגנ אינ הילפ גראָד יענע אונטערנעמונגענ, װעלכע האָבנ זיכ מער פאַר אַלצ גענײטיקט אינ איר, און דערמיט פּלעגנ זײ אַרױסרופנ צוערשט אַ מעשוגענדיקנ אױפשטײַג און דערנאָכ אַ האָפענונגלאָזנ קראַכ פונ יענע געזעלשאַפטנ, װאָס זײַנענ ניט געװענ ענג צונױפגעבונדנ מיט זײ".

דורכ דעם איז די קאָנצענטראַציע נאָכ דעם 1900 יאָר אַװעק מיט גיגאַנטישע טריט פאָרױס. ביזנ 1900 יאָר איז אינ דער עלעקטרע-אינדוסטריע געװענ זיבנ אָדער אַכט „גרופּעס", און דערבײַ איז יעדע גרופּע באַשטאַנענ פונ עטלעכע געזעלשאַפטנ (אינגאַנצנ איז געװענ 28) און הינטער יעדער גרופּע זײַנענ געשטאַנענ פונ 2 ביז 11 בענק. צו די יאָרנ 1908—1912 האָבנ זיכ אָט די אַלע גרופּעס צונױפגעגאָסנ אינ צװײ אָדער אינ אײנער. אָט װיאַזױ עס איז געגאַנגענ דער דאָזיקער פּראָצעס:

די גרופעס אין דער עלעקטרע־אינדוסטריע

ביז יאָר 1900:	פעלטען און גיליאָם	לאמיי־ער	אוניאָן	A. E. G.	סימענס און האלסקע	שוקערט און קאָ.	בערג־מאַן	קו־מער
	פעלטען און לאמייער			A. E. G. („אלגעמיינע עלעקט. גע־זעלשאפט")	סימענס און האלסקע־שוקערט		בערג־מאַן	גע־קראכט אין 1900
	A. E. G. („אלגעמיינע עלעקטרע־געזעלשאפט")				סימענס און האלסקע־שוקערט			
צום יאָר 1912:	(ענגע „קאָאָפּעראַציע" פון 1908 יאָר אָן)							

די באַוווּסטע A. E. G. („אלגעמיינע עלעקטרע־געזעלשאפט"), וואָס איז אפ אזא אויפן אויסגעוואָקסן, הערשט איבער 175—200 געזעלשאפטן (לויט דער סיסטעם פון „באטייליקונג") און האָט צו שאפן איבער אן אלגעמיינעם קאפיטאל אנערעך פון $1^1/_2$ מיליארד מארק. בלויז דירעקטע אויסלענדישע פארשטייערשאפטן האָט זי 34, דערינ 12 אקציע־געזעלשאפטן — מער ווי אין צען מעלוכעס. נאָך אין 1904 יאָר האָט מען גערעכנט, אז די קאפיטאלן, וועלכע די דײַטשישע עלעקטרע־אינדוסטריע האָט פּאַרטאָן אין אויסלאנד, דערגרייכט ביז 233 מיליאָן מארק, דערפון 62 מיליאָן אין רוסלאנד. ס'איז איבעריק צו ריידן, אז די „א.ע.ג." שטעלט מיט זיך פאָר א גיגאנטישע „קאָמבינירטע" אונטערנעמונג — בלויז די צאָל פון אירע פאבריצירנדיקע געזעלשאפטן איז 16 — מיט א פּראָדוקציע פון סאמע פארשיידענע פּראָדוקטן, פון קאבעלן און איזאָליאטערס ביז אווטאָמאָבילן און פלי־אפאראטן.

אָבער די קאָנצענטראציע אין איירָאָפּע איז געווען אויך א באשטאנדטייל פון דעם קאָנצענטראציע־פּראָצעס אין אמעריקע. אָט ווי־אזוי די זאך איז געגאנגען:

	די „אלגעמיינע עלעקטרע־קאָמפּאניע" (General Electric C0)	
אמעריקע	די קאָמפּ. טאָמפּסאָן־הוּסטאָן גרינדעט א פירמע פאר איירָאָפּע	קאָמפּ. עדיסאָן גרינדעט פאר איירָאָפּע א פירמע „עדיסאָנס פראנצויזישע קאָמפּאניע", וועלכע גיט איבער די פּאטענטן צו א דײַטשישער פירמע
דײַטשלאנד	„אוניאָן קאָמפּ. פאר עלעקטרע"	„אלגעמיינע עלעקטרע־געזעלשאפט" (A. E. G.)
	„אלגעמיינע עלעקטרע־געזעלשאפט" (A. E. G.)	

אפ אזא אויפן האָבן זיך אויסגעבילדעט צוויי עלעקטרע־„מאכטן":
„קיין אנדערע עלעקטרע־געזעלשאפטן, פולקום אומאָפּהענגיקע פון זיי, איז אפ דער וועלט ניטאָ", — שרײַבט היינינג אין זײַן ארטיקל: „דער וועג פון

אנ עלעקטרע־טרעסט". וועגנ דער גרייס פונ די אומזאצנ אונ וועגנ דער גרייס פונ די אונטערנעמונגענ בא דיביידע „טרעסטנ" גיבנ א געוויסע פאר־שטעלונג, הארגאמ ווײַט ניט קיינ פולע, פאלגנדיקע ציפערנ:

		דער סכוירעס־אומזאצ (מיליאָ־נענ מארק)	די צאָל אָנ־געשטעלטע	דער ריינער רע־ווערכ (מיליאָנענ מארק)
אמעריקע: „אלג. עלעקטר. קאָמפ." (G. E. C.)	1907:	252	28 000	35,4
	1910:	298	32 000	45,6
דײַטשלאנד: „אלג. עלעקטרע־גע־זעלשאפט" (A. E. G.) . .	1907:	216	30 700	14,5
	1911:	362	60 800	21,7

איז אָט איז אינ 1907 יאָר צווישנ דעמ אמעריקאנישנ מיטנ דײַטשישנ טרעסט געשלאָסנ געוואָרנ אנ אָפּמאכ וועגנ אײַנטיילנ צווישנ זיכ די וועלט. די קאָנקורענצ ווערט באזײַטיקט. די „אלגעמיינע עלעקטרע־קאָמפּאניע" (G. E. C.) „באקומט" די פאריייניקטע שטאטנ אונ קאנאדע; די „אלגעמיינע עלעקטרע־געזעלשאפט" (A. E. G.) „באקומט" דײַטשלאנד, עסטרײַכ, רוסלאנד, האָלאנד, דענעמארק, שווייצ, טערקײַ, די באלקאנענ. באזונדערע — געהיימע, פארשטייט זיכ — אָפּמאכנ זײַנענ געשלאָסנ געוואָרנ בענעגייע די „טעכטער־געזעלשאפטנ", וואָס דרינגענ ארײַנ אינ נײַע אינדוסטריע־צווײַגנ אונ אינ „נײַע", פאָרמעל נאָכ ניט פאנאנדערגעטיילטע, לענדער. ס׳ווערט אײַנגעשטעלט א קעגנ־זײַטיקער אויסטויש מיט דערפינדונגענ אונ עקספערימענטנ.

ס׳איז זעלבסטפארשטענדלעכ, אז ווי ווײַט שווער עס איז צו קאָנקורירנ קעגנ אזא, פאקטיש איינהײַטלעכנ, אלוועלטלעכנ טרעסט, וואָס האָט אינ זײַנ רעשוס א קאפיטאל פונ עטלעכע מיליארד מארק אונ האָט זײַנע „אָפּטיילונגענ", פאָרשטייערשאפטנ, אגענטורנ, פארבינדונגענ אאַוו. אינ אלע עקנ וועלט. נאָר די צעטיילונג פונ דער וועלט צווישנ די צוויי שטארקע טרעסטנ שליסט, פארשטייט זיכ, ניט אויס קיינ איבערפארטיילונג, אויב עס ענדערנ זיכ די קויכעס־פארהעלטענישנ — איבער דער ניט־גלײַכמעסיקײַט פונ דער אנטוויקלונג, איבער מילכאָמעס, קראכנ אדג.

א באלערעוודיקנ בײַשפּיל פונ אזא מינ פרווו פונ איבערפארטיילונג, פונ א קאמפ פאר איבערפארטיילונג, שטעלט פאָר די נאפט־אינדוסטריע.

„דער נאפט־מארק פונ דער וועלט, — האָט אײַדעלס געשריבנ אינ 1905־טנ יאָר — איז נאָכ איצט אויכ צעטיילט צווישנ צוויי גרויסע פינאנצ־גרופעס: ראָק־פעלערס אמעריקאנישער „נאפט־טרעסט" («Standard Oil C°») אונ די באלעבאטימ פונ דעמ

רוסישן באַקוער נאַפט — ראָטשילד און נאָבעל. ביידע גרופּעס זײַנען ענג צוזאַמענגעבונדן איינע מיט דער צווייטן, אָבער זייער מאָנאָפּאָליסטישער לאַגע דראָעט שוין אין משך פון עטלעכע יאָר א סאַקאָנע מיצאַד פינף סאָנים”: 1) די אויסשעפּונג פון די אַמעריקאַנער נאַפט־קוואַלן; 2) די קאָנקורירנדיקע פירמע פון מאַנטאַשאָוו אין באַקו; 3) די נאַפט־קוואַלן אין עסטרײַך און 4) אין רומעניע; 5) די טראַנסאָקעאַנישע נאַפט־קוואַלן, באַזונדערס אין די האָלענדישע קאָלאָניעס (די זייער רײַכע פירמעס פון סעמיועל און שעל, וואָס זײַנען פאַרבונדן אויך מיטן ענגלישן קאַפּיטאַל). די לעצטע דרײַ גרופּעס אונטערנעמונגען זײַנען פאַרבונדן מיט די גרויסע דײַטשישע בענק, מיטן גרעסטן „דײַטשישן באַנק” בעראָש. די דאָזיקע בענק האָבן זעלבשטענדיק און פּלאַנמעסיק אַנטוויקלט די נאַפט־אינדוסטריע, למשל אין רומעניע, כדי צו האָבן אַן „אייגענעם” אָנשפּאַר־פּונקט. אין דער רומענישער נאַפט־אינדוסטריע האָט זיך אין 1907־טן יאָר גערעכנט 185 מיליאָן פראַנק אויסלענדישע קאַפּיטאַלן, דערונטער 74 מיליאָן דײַטשישע.

ס'האָט זיך אָנגעהויבן א קאַמף, וואָס ווערט אַזוי טאַקע אין דער עקאָנאָמישער ליטעראַטור אָנגערופן: קאַמף פאַר „צעטיילן די וועלט”. פון איין זײַט, האָט ראָקפעלערס „נאַפט־טרעסט”, וועלנדיק פאַרכאַפּן אלץ אין זײַנע הענט, געגרינדעט אין האָלאַנד גופא א „טאָכטער־געזעלשאַפט”, אָנגעהויבן אויפקויפן די נאַפט־קוואַלן אין דער האָלענדישער אינדיע, כדי אַזוי אַרום א קלאַפּ טאָן זײַן הויפּט־סוינע: דעם האָלענדיש־ענגלישן טרעסט „שעל”. פון דער אַנדערער זײַט, האָט דער „דײַטשישער באַנק” און די איבעריקע בערלינער בענק געשטרעבט „אײַנצוהאַלטן” „פאַר זיך” רומעניע און זי פאַראייניקן מיט רוסלאַנד קעגן ראָקפעלערן. דער לעצטער האָט פאַרמאָגט אָן אַן ערעך א גרעסערן קאַפּיטאַל און אַן אויסגעצייכנטע אָרגאַניזאַציע פון טראַנספּאָרט און פון צושטעלן די נאַפט צו די געברויכער. דער קאַמף האָט זיך געמוזט ענדיקן און האָט זיך געענדיקט אין 1907 יאָר מיט א פולשטענדיקער מאַפּלע פון „דײַטשישן באַנק”, וועלכן ס'איז געבליבן איינס פון די ביידע: אָדער ליקווידירן מיט מיליאָנען הEזעק זײַנע „נאַפט־אינטערעסן”, אָדער זיך אונטערגעבן. מע האָט אויסגעקליבן דאָס לעצטע און געשלאָסן מיטן „נאַפט־טרעסט” אַן אָפּמאַך, וואָס האָט זייער ניט געלוינט פאַרן „דײַטשישן באַנק”. לויטן דאָזיקן אָפּמאַך האָט זיך דער „דײַטשישער באַנק” פאַרפליכטעט „ניט פאָרצונעמען קיין שום זאַך, וואָס זאָל ניט לוינען די אַמעריקאַנער אינטערעסן”, נאָר דערבײַ איז פונדעסטוועגן פאָרויסגעזען געוואָרן, אַז דער אָפּמאַך פאַרלירט זײַן קראַפט, אויב אין דײַטשלאַנד וועט דורכגיין א געזעץ וועגן מעלוכישער מאָנאָפּאָליע אויף נאַפט.

דאַן הייבט זיך אָן די „נאַפט־קאָמעדיע”. איינער פון די פינאַנץ־קיניגן אין דײַטשלאַנד, פאָן גווינער, דירעקטער פונעם „דײַטשישן באַנק”, הייבט אויף דורך זײַן פּריוואַט־סעקרעטאַר, שטאַוס, אַן אַגיטאַציע פאַר א נאַפט־מאָ-

נאָפּאָליע. עס ווערט געבראַכט אין באַוועגונג דער גאַנצער גיגאַנטישער אַפּאַ־ראַט פון דעם גרעסטן בערלינער באַנק, אַלע זײַנע ברייטע „פאַרבינדונגען", די פּרעסע ווערט פאַרכלינעט פון „פּאַטריאָטישע" געשרייען קעגן דעם „יאָך" פונעם אַמעריקאַנער טרעסט, און דעם 15־טן מאַרט 1911 יאָר נעמט אָן דער רײַכסטאַג קימאַט איינשטימיק א רעזאָליוציע, וואָס רופט די רעגי־רונג, זי זאָל אויסאַרבעטן א פּראָיעקט וועגן נאַפט־מאָנאָפּאָליע. די רעגירונג האָט זיך אָנגעכאַפּט פאַר אָט דער „פּאָפּולערער" אידיי, און ס'האָט זיך גע־דוכט, אַז דער „דײַטשישער באַנק", וואָס האָט געהאַט בעדייע אָפּצונאַרן זײַן אַמעריקאַנער קאָנטראַגענט און צו פאַרבעסערן זײַנע געשעפטן מיט דער הילף פון דער מעלוכע־מאָנאָפּאָליע, האָט געוווּנען די שפּיל. די דײַטשישע נאַפט־קי־ניגן האָבן שוין באַצײַטנס געסמאַקעוועט דעם ריזיקן רעווע, וואָס וועט זײַן ניט קלענער פאַר דעם רעווע פון די רוסישע צוקער־זאַוואָדטשיקעס... נאָר, ערשטנס, האָבן די גרויסע דײַטשישע בענק זיך צעריסן צווישן זיך פאַר טיילן דעם רויב, און די „דיסקאָנט־געזעלשאַפט" האָט דעמאַסקירט די אייגננוץ־ציקע אינטערעסן פונעם „דײַטשישן באַנק"; צווייטנס, האָט זיך די רעגירונג דערשראָקן פאַרן קאַמף מיט ראָקפעלערן, ווײַל ס'איז געווען א גרויסער סאָ־פעק, צי וועט דײַטשלאַנד קריגן נאַפט ערגעץ־ווו אַנדערש (די פּראָדוקטיוו־קײַט פון רומעניע איז ניט קיין גרויסע); דריטנס, איז אונטערגעקומען די מיליאַרד־אַסיגנירונג פון 1913 יאָר אַף דער מיליטעריִשער צוגרייטונג פון דײַטשלאַנד. דעם פּראָיעקט פון מאָנאָפּאָליע האָט מען אָפּגעלייגט. לעסאַטע איז ראָקפעלערס „נאַפט־טרעסט" אַרויס דער זיגער פונעם קאַמף.

דער בערלינער זשורנאַל „באַנק" האָט אין צוזאַמענהאַנג דערמיט געשריבן, אַז דײַטשלאַנד וואָלט נאָר דאַן געקאָנט קעמפן קעגן „נאַפט־טרעסט", ווען עס וואָלט אײַנגעפירט א מאָנאָפּאָליע אַף עלעקטרישן שטראָם און פאַרוואַנדלט די וואַסער־קראַפט אין ביליקער עלעקטרע.

נאָר — גיט ער צו — „די עלעקטרא־מאָנאָפּאָליע וועט קומען דאַן, ווען זי וועט זײַן נייטיק פאַר די פּראָדוצירער; גראָד דאַן, ווען בײַ דער טיר וועט שטיין דער פאָלגנדיקער גרויסער קראַך פון דער עלעקטרא־אינדוסטריע און ווען די גיגאַנטישע, טײַערע עלעקטראָ־סטאַנציעס, וואָס ווערן איצט אומעטום געבויט דורך פּריוואַטע „קאָנצערנען" פון דער עלעקטרא־אינדוסטריע און פאַר וועלכע די דאָזיקע „קאָנצער־נען" באַקומען שוין איצט גרויסע אײַנצלנע מאָנאָפּאָליעס פון שטעט, מעלוכעס אאַז״וו, וועלן זײַן ניט אימשטאַנד צו אַרבעטן מיט רעווע. דאַן וועט מען מוזן אָנ־הייבן אויסנוצן די וואַסער־קראַפט; מע וועט זי אָבער ניט קאָנען פאַרוואַנדלען אין קיין ביליקער עלעקטרע אויף מעלוכישן כעשבן און מע וועט זי ווידעראַמאָל מוזן איבערגעבן צו דער „פּריוואַטער מאָנאָפּאָליע, וועלכע ווערט קאָנטראָלירט דורך דער מעלוכע", ווײַל די פּריוואַטע אינדוסטריע האָט שוין געשלאָסן א רײַ אָפּמאַכן און האָט אויסגענומען פאַר זיך גרויסע באַלוינונגען... אזוי איז עס געווען מיט דער

> קאָלי־מאָנאָפּאָליע, אַזוי איז עס איצט מיט דער נאַפט־מאָנאָפּאָליע, אַזוי וועט עס זײַנ מיט דער עלעקטרע־מאָנאָפּאָליע. ס'איז שוינ צײַט, אַז אונדזערע מעלוכע־סאָציאַ־ליסטנ, וואָס לאָזנ זיכ פאַרבלענדנ פונ א שײנעמ פּרינציפּ, זאָלנ, סאָפקאָלסאָפ, פאַר־שטײנ, אַז אינ דײַטשלאַנד האָבנ די מאָנאָפּאָליעס קײנמאָל ניט געהאַט אַזאַ צוועק אונ ניט געפירט צו אַזאַ רעזולטאַט, אַז די געברויכער זאָלנ דערפונ עפּעס האָבנ אָדער אַז די מעלוכע זאָל באַקומענ כאָטש א טײל פונעמ אונטערנעמערישנ רעווע, זײ האָבנ בלויז געדינט דערצו, אַז די פּריוואַטע אינדוסטריע, וואָס האָט שוינ גע־האַלטנ קימאַט באַמ באַנקראָטירנ, זאָל געהײלט ווערנ אָפּנ מעלוכישנ כעזשבנ".

אָט אַזוינע ווערטפולע אַנערקענונגענ מוזנ מאַכנ בורזשואַזע עקאָ־נאָמיסטנ אינ דײַטשלאַנד. מיר זעענ דאָ באַשײַמפּערלעכ, ווי אינ דער עפּאָכע פונעמ פינאַנצ־קאַפּיטאַל פלעכטנ זיכ איבער אײנײנעמ די פּריוואַטע אונ מעלוכישע מאָנאָפּאָליעס, ווײַל סײַ די סײַ יענע זײַנענ אינדערעמעסנ ניט מער ווי אײנצלנע רינגענ פונעמ אימפּעריאַליסטישנ קאַמפ צווישנ די גרעסטע מאָנאָפּאָליסטנ פאַר דער צעטײלונג פונ דער וועלט.

אויכ אינעמ האַנדל־פלאָט האָט דער גיגאַנטישער וווּקס פונ דער קאָנ־צענטראַציע געפירט צו דער צעטײלונג פונ דער וועלט. אינ דײַטשלאַנד האָבנ זיכ אויסגעטײלט די צוויי גרעסטע געזעלשאַפטנ: „האַמבורג־אַמעריקע" אונ „צאָפנ־דײַטשישער לויד", בײדע מיט א קאַפּיטאַל צו 200 מיליאָנ מאַרק (אַקציעס אונ אָבליגאַציעס), מיט דאַמפּ־שיפנ, וואָס זײַנענ ווערט 185—189 מיליאָנ מאַרק. פונ דער צווײטער זײַט, האָט זיכ דעמ ערשטנ יאַנוואַר 1903 יאָר אינ אַמעריקע אויסגעבילדעט דער אַזויגערופענער מאָרגאַנ־טרעסט, די „צווישנפעלקערלעכע קאָמפּאַניע פאַר יאַמ־האַנדל", וואָס פאַרײ־ניקט 9 אַמעריקאַנישע אונ ענגלישע שיפ־קאָמפּאַניעס אונ האָט אינ איר רעשוס א קאַפּיטאַל פונ 120 מיליאָנ דאָלער (480 מיליאָנ מאַרק). שוינ אינ 1903 יאָר איז צווישנ די דײַטשישע ריזנ מיט אָט דעמ אַמעריקאַניש־ענגלישנ טרעסט געשלאָסנ געוואָרנ אַנ אָפּמאַכ וועגנ אײַנטײלנ צווישנ זיכ די וועלט אינ צוזאַמענהאַנג מיט דער צעטײלונג פונעמ רעווע. די דײַ־טשישע געזעלשאַפטנ האָבנ זיכ אָפּגעזאָגט פונ קאָנקורענצ אינעמ טראַנספּאָרט צווישנ ענגלאַנד אונ אַמעריקע. ס'איז פּינקטלעכ פעסטגעשטעלט געוואָרנ, וואָס פאַר א האַפנס ווער „ס'באַקומט", ס'איז באַשאַפנ געוואָרנ א געמײנ־זאַמער קאָנטראָל־קאָמיטעט אאַוו. דער אָפּמאַכ איז געשלאָסנ געוואָרנ אַפּ 20 יאָר, מיטנ פאָרזיכטיקנ אויסרײד, אַז אינ פאַל פונ א מילכאָמע פאַר־לירט ער זײַנ קראַפט.

העכסט באַלערעוודיק איז אויכ די געשיכטע, וויאַזוי ס'האָט זיכ אויס־געבילדעט דער „צווישנפעלקערלעכער רעלסנ־קאַרטעל". דעמ ערשטנ מאָל האָבנ געמאַכט א פּרווו צו גרינדנ אַזאַ קאַרטעל די ענגלישע, בעלגישע אונ

דײַטשישע רעלסן־זאַװאָדן נאָך אין 1884 יאָר, — אין א צײַט פון שטאַרק־סטער דעפּרעסיע אין דער אינדוסטריע. מע איז אײַנגעגאַנגען ניט צו קאָנ־קורירן אפן אינערלעכן מאַרק פון די לענדער, װאָס האָבן געשלאָסן צװישן זיך דעם אָפּמאַך, און די אױסערלעכע מערק האָט מען צעטײלט צװישן זיך לױט דער נאָרמע: 66% — ענגלאַנד, 27% — דײַטשלאַנד און 17% — בעלגיע. אינדיע איז אינגאַנצן אָפּגעגעבן געװאָרן צו ענגלאַנד. קעגן אײן ענגלישער פירמע, װעלכע איז ניט צוגעשטאַנען צום אָפּמאַך, האָט מען אָנגעהױבן געמײנזאַמע פירן א מילכאָמע, די הױצאָעס אף דער דאָזיקער מילכאָמע האָט מען געדעקט מיט א געװיסן פּראָצענט פון די אַלגעמײנע געשעפטן. נאָר אין 1886 יאָר, װען פונעם דאָזיקן פאַרבאַנד זײַנען אַרױסגעטראָטן צװײ ענגלישע פירמעס, איז ער צעפאַלן געװאָרן. כאַראַק־טעריסטיש איז, אז אין די שפּעטערדיקע פּעריאָדן פון אופשטײַג אין דער אינדוסטריע האָט זיך ניט אײַנגעגעבן צו קומען צו אן אױסגלײַך.

אין אָנהײב 1904 יאָר איז געגרינדעט געװאָרן דער „שטאָל־סינדי־קאַט" אין דײַטשלאַנד. אין נאָיאַבער 1904 יאָר איז באַנײַט געװאָרן דער „צװישנפעלקערלעכער רעלסן־קאַרטעל" לױט די נאָרמעס: ענגלאַנד — 53,5%, דײַטשלאַנד — 28,83%, בעלגיע — 17,67%. דערנאָך איז צוגעשטאַנען פראַנק־רײַך מיט די נאָרמעס 4,8%, 5,8% און 6,4% דעם ערשטן, צװײטן און דריטן יאָר, איבער 100%, דה. בא דער סומע פון 104,8% אאװ. אין 1905 איז צוגעשטאַנען דער „שטאָל־טרעסט" פון די פאַרײניקטע שטאַטן („די שטאָל־קאָרפּאָראַציע"), דערנאָך עסטרײַך און שפּאַניע.

„אין דעם געגעבענעם מאָמענט, — האָט אין 1910־טן יאָר געשריבן פאָגעל־שטײן, — איז שױן פאַרענדיקט די צעטײלונג פון דער ערד, און די גרױסע גע־ברױכער, אין דער ערשטער רײ די מעלוכישע אײַזנבאַנען, קאָנען זיך לעבן, װי דער פּאָעט בא יופּיטערן אין די הימלען, קױם האָט מען זײערע אינטערעסן ניט גענומען אין באַטראַכט און די װעלט איז שױן פאַרטײלט".

מירן נאָך דערמאָנען דעם „צװישנפעלקערלעכן צינק־סינדיקאַט", װאָס איז געגרינדעט געװאָרן אין 1909 יאָר און װאָס האָט גענױ פאַרטײלט די גרײס פון דער פּראָדוקציע צװישן 5 גרופּעס זאַװאָדן: דײַטשישע, בעל־גישע, פראַנצױזישע, שפּאַנישע, ענגלישע; דערנאָך דעם „צװישנפעלקער־לעכן פּולװער־טרעסט", אָט דעם, װי ליפמאַן דריקט זיך אױס,

„פולשטענדיק מאָדערנעם ענגן פאַרבאַנד צװישן אלע דײַטשישע פאַבריקן פון אופרײס־שטאָפן, װעלכע האָבן דערנאָך צוזאַמען מיט די אַנאַלאָגיש אָרגאַניזירטע פראַנצױזישע און אַמעריקאַנישע דינאַמיט־פאַבריקן צעטײלט צװישן זיך, אַזױ צו זאָגן, די גאַנצע װעלט".

ליפמאַנ האָט געהאַלטנ, אַז אינ 1897 יאָר זײַנענ אײַנגאַנצנ געווענ אַנערכ 40 צווישנפעלקערלעכע קאַרטעלנ, אינ וועלכע דײַטשלאַנד האָט אָנטײלגענומענ, און אינ 1910 יאָר — שוינ אַרומ 100.

אײניקע בורזשואַזע שרײַבער (צו זײ האָט זיכ איצט פאַרײניקט אויכ ק. קאַוטסקי, וועלכער האָט אינגאַנצנ פאַראַטנ זײַנ מאַרקסיסטישע פּאָזיציע, צב., פונ 1909 יאָר) האָבנ אַרויסגעזאָגט אַזאַ מײנונג, אַז די צווישנ־פעלקערלעכע קאַרטעלנ, וואָס זײַנענ אײנער פונ די סאַמע רעליעפע אויס־דרוקנ פונ דער אינטערנאַציאָנאַליזירונג פונעמ קאַפּיטאַל, גיבנ אַ מעגלעכ־קײַט צו האָפנ אַפ שאָלעמ צווישנ די פעלקער באַמ קאַפּיטאַליזמ. די דאָזיקע מײנונג איז טעאָרעטיש אַ פולשטענדיקער אומזינ, און פּראַקטיש איז עס אַ סאָפיזמ און אַ מיטל אַפ אַנ אומערלעכנ אופנ צו פאַרטײדיקנ דעמ ערגסטנ אָפּאָרטוניזמ. די צווישנפעלקערלעכע קאַרטעלנ באַווײַזנ, ווי ווײַט עס זײַנענ איצט אויסגעוואָקסנ די קאַפּיטאַליסטישע מאָנאָפּאָליעס, און צוליב וואָס עס פירט זיכ דער קאַמפ צווישנ די קאַפּיטאַליסטנ־פאַרבאַנדנ. אָט דער לעצטער אומשטאַנד איז דער סאַמע וויכטיקסטער; בלויז ער מאַכט אונדז קלאָר דעמ היסטאָריש־עקאָנאָמישנ זינ פונ דעמ, וואָס עס קומט פאָר, ווײַל די פאָרמ פונ קאַמפ קאָנ זיכ ענדערנ און ענדערט זיכ קעסיידער, אָפּהענגיק פונ פאַרשײדענע, לעפּיערכ פּריוואַטע און צײַטווײַליקע, סיבעס, אָבער דער טאָכ פונעמ קאַמפ, זײַנ קלאַסנ־אינהאַלט קאָנ זיכ ניט ענדערנ, קאָלזמאַנ עס עקזיסטירט קלאַסנ. ס׳פאַרשטײט זיכ, אַז לעמאָשל דער דײַטשישער בורזשואַזיע, וואָס צו איר איז, אינ טאָכ גענומענ, אַריבער אינ זײַנע טעאָרעטישע בקירעס קאַוטסקי (וועגנ דעמ וועלנ מיר נאָכ רײדנ שפּעטער), לוינט צו פאַרשמירנ דעמ אינהאַלט פונ דעמ איצטיקנ עקאָ-נאָמישנ קאַמפ (די צעטײלונג פונ דער וועלט) און אונטערשטרײַכנ אַמאָל די אַמאָל יענע פאָרמ פונ דעמ דאָזיקנ קאַמפ. דעמ זעלביקנ פעלער באַגײט קאַוטסקי. און רײדנ רעדט זיכ, נאַטירלעכ, ניט וועגנ דער דײַטשישער, נאָר וועגנ דער אַלוועלטלעכער בורזשואַזיע. ניט פונ ספּעציעלער שלעכטקײַט טײלנ די קאַפּיטאַליסטנ צווישנ זיכ די וועלט, נאָר דערפאַר, ווײַל די דער־גרײכטע שטופע פונ קאָנצענטראַציע צווינגט זײ צו שטעלנ זיכ אַפ אָט דעמ וועג, קעדײ צו באַקומענ רעווער; דערבײַ טײלנ זײ די וועלט „לויטנ קאַפּיטאַל", „לויטנ קויעכ" — קײנ אַנדער טײלונג־מיטל קאָנ ניט זײַנ אינ דער סיסטעמ פונ סכוירע־פּראָדוקציע און קאַפּיטאַליזמ. דער קויעכ ווידער ענדערט זיכ לויט דער עקאָנאָמישער און פּאָליטישער אַנטוויקלונג; קעדײ צו פאַרשטײנ, וואָס דאָ קומט פאָר, דאַרפ מענ וויסנ, וועלכע פּראַגעס ווערנ געלײזט דורכ די ענדערונגענ פונעמ קויעכ, און צי זײַנענ די דאָזיקע

ענדערונגענ „ריינ״-עקאָנאָמישע אָדער אויסערעקאָנאָמישע (מיליטערישע־ לעמאָשל), — דאָס איז שוינ א פראגע פונ צווייטנ גראד, וואָס קאָנ גאָרנישט ניט ענדערנ אינ די גרונט-אָנשויונגענ אפ דער נייסטער עפּאָכע פונעמ קאַ־ פיטאליזמ. פארבייטנ די פראגע וועגנ אינהאלט פונעמ קאמפ אונ פונ די אָפּמאכנ צווישנ די קאפּיטאליסטנ-פארבאנדנ אפ דער פראגע וועגנ דער פאָרמ פונעמ קאמפ אונ פונ די אָפּמאכנ (וואָס קאָנ היינט פאָרקומענ אפ א פרידלעכנ אופנ, מאָרגנ אפ א ניט־פרידלעכנ, איבערמאָרגנ — ווידער אפ א ניט פרידלעכנ) הייסט אראָפּלאָזנ זיכ צו דער ראָליע פונ א סאָפיסט.

די עפּאָכע פונעמ נייסטנ קאפּיטאליזמ באווייזט אונדז, אז צווישנ די קאפּיטאליסטנ־פארבאנדנ בילדנ זיכ אויס געוויסע פארהעלטענישנ אפנ באָדנ פונ עקאָנאָמישנ צעטיילנ די וועלט, אונ צוגלייכ דערמיט, אינ פאר־ בינדונג דערמיט בילדנ זיכ אויס צווישנ די פּאָליטישע פארבאנדנ, צווישנ די מעלוכעס, געוויסע פארהעלטענישנ אפנ באָדנ פונ טעריטאָריעלנ איינטיילנ די וועלט, אפנ באָדנ פונ קאמפ פאר קאָלאָניעס, פונ „קאמפ פאר א ווירט־ שאפטלעכער טעריטאָריע״.

VI. די צעטיילונג פונ דער וועלט צווישנ די גרויסמאכטנ

דער געאָגראפ א. סופאנ ציט אונטער אינ זיינ בוכ וועגנ דער „טערי־ טאָריעלער אנטוויקלונג פונ די אייראָפּיישע קאָלאָניעס״ אזא מינ קורצנ סאכאקל פונ דער דאָזיקער אנטוויקלונג אינ סאָפ XIX יאָרהונדערט:

דער פּראָצענט ערד־שעטעכ, וואָס געהערט צו די אייראָפּיישע קאָלאָניאלע מאכטנ (ארייגגערעכנט די פּאריייניקטע שטאטנ):

	1876	1900	פארגרעסערט אפ
אינ אפריקע	10,8%	90,4%	+ 79,6%
„ פּאָלינעזיע	56,8%	98,9%	+ 42,1%
„ אזיע	51,5%	56,6%	+ 5,1%
„ אווסטראליע	100,0%	100,0%	—
„ אמעריקע	27,5%	27,2%	— 0,3%

„דער כאראקטעריסטישער שטריכ פונ דעמ דאָזיקנ פעריאָד, — מאכט ער דעמ אויספיר, — איז, הייסט עס, די צעטיילונג פונ אפריקע אונ פּאָלינעזיע״.

אזוי ווי אינ אזיע אונ אינ אמעריקע זיינענ ניטאָ קיינ ניט־פארנומענע טעריטאָריעס, דה. אזעלכע, וואָס זאָלנ ניט געהערנ צו קיינ איינ מעלוכע, דארפ מענ סופאנס אויספיר פארברייטערנ אונ זאָגנ, אז דער כאראקטע־ ריסטישער שטריכ פונ דעמ באטראכטנ פעריאָד איז די ענדגילטיקע צעטיי־ לונג פונ דער וועלט, ענדגילטיקע ניט אינ דעמ זינ, אז ס׳זאָל אומעגלעכ

זײַנ אַנ איבערפּאַרטײלונג — פאַרקערט, איבערפּאַרטײלונגען זײַנען מעגלעך און אומפאַרמײַדלעך—נאָר אינ דעמ זינ, וואָס די קאָלאָניאַלע פּאָליטיק פונ די קאַפּיטאַליסטישע לענדער האָט שוינ פאַרענדיקט דאָס פאַרכאַפּנ די ניט־פאַרנומענע טעריטאָריעס אַפ אונדזער פּלאַנעטע. די וועלט איז צום ערשטנ מאָל אַזוי פאַרטײלט געוואָרנ, אַז אַפ ווײַטער שטייען פאַר בלויז איבערפּאַרטײלונגען, דה. אַנ איבערגאַנג פונ אײנ „באַזיצער“ צו אַ צווייטנ און ניט פונ גאָר אָנ אַ באַלעבאָס צו אַ „באַלעבאָס“.

מיר לעבנ, הייסט עס, איבער אַנ אײגנאַרטיקע עפּאָכע פונ דער אַלוועלטלעכער קאָלאָניאַלער פּאָליטיק, וואָס איז אַפּנ ענגסטנ אויפנ פאַרבונדנ מיט דער „נײַסטער שטופע אינ דער אַנטוויקלונג פונעמ קאַפּיטאַליזם“, מיטנ פינאַנצ־קאַפּיטאַל. דעריבער מוז מענ זיכ קוידעמקאָל אויספירלעכער אָפּשטעלנ אַפ די פאַקטישע אָנגאַבנ, קעדיי ווי ווײַט מעגלעכ פינקטלעכער קלאָר צו מאַכנ סײַ מיט וואָס עס אונטערשײדט זיכ אָט די עפּאָכע פונ די פריערדיקע סײַ די זאַכלאַגע בא הײַנטיקער צײַט. דאָ שווימענ ארויס קוידעמקאָל צוויי פאַקטישע פראַגעס: צי באַמערקט זיכ אַ פאַרשטאַרקונג פונ דער קאָלאָניאַלער פּאָליטיק, אַ פאַרשאַרפונג פונעמ קאַמפּ פאַר קאָלאָניעס, דאַפקע אינ דער עפּאָכע פונעמ פינאַנצ־קאַפּיטאַל, און וויאַזוי טאַקע איז אינ דעמ פראַט צעטײלט די וועלט בא הײַנטיקער צײַט.

דער אַמעריקאַנער שרײַבער מאָריס מאַכט אַ פּרווו אינ זײַנ בוכ וועגנ „דער געשיכטע פונ קאָלאָניזאַציע“ צו סומירנ די ציפערנ וועגנ דער גרייס פונ ענגלאַנדס, פראַנקרײַכס און דײַטשלאַנדס קאָלאָניאַלע באַזיצנ אינ פאַרשײדענע פעריאָדנ פונ XIX יאָרהונדערט. אָט זײַנענ בעקיצער די סאַכאַקלענ, וואָס ער האָט באַקומענ:

די גרייס פונ די קאָלאָניאַלע באַזיצנ

יאָרנ	ענגלאַנד: דער שעטעכ (מיליאָנ קוואַד. מײַלנ)	ענגלאַנד: באַפעלקערונג (אינ מיליאָנענ)	פראַנקרײַכ: דער שעטעכ (מיליאָנ קוואַד. מײַלנ)	פראַנקרײַכ: באַפעלקערונג (אינ מיליאָנענ)	דײַטשלאַנד: דער שעטעכ (מיליאָנ קוואַד. מײַלנ)	דײַטשלאַנד: באַפעלקערונג (אינ מיליאָנענ)
1830 — 1815 . . .	?	126,4	0,02	0,5	—	—
1860	2,5	145,1	0,2	3,4	—	—
1880	7,7	267,9	0,7	7,5	—	—
1899	9,3	309,0	3,7	56,4	1,0	14,7

אינ ענגלאַנד פאַלט אויס דער פעריאָד פונ קאָלאָסאַלער פאַרשטאַרקונג פונ די קאָלאָניאַלע פאַרכאַפּונגענ אַפ די יאָרנ 1860—1880 און פונ גאָר אַ

באדײַטנדיקער פארשטארקונג אפ די לעצטע 20 יאָר פונעם XIX יאָרהונדערט. אינ פראנקרײַכ אונ דײַטשלאנד — אויכ גראָד אפ אָט די 20 יאָר. אויבנ האָבנ מיר געזענ, אז דער פעריאָד פונ דער העכסטער אנטוויקלונג פונעם פאר־מאָנאָפּאָליסטישנ קאפּיטאליזם, פונעם קאפּיטאליזם מיט אנ אי־בערוואָג פונ פרײַער קאָנקורענצ, פאלט אויס אפ די 1860־ער אונ 1870־ער יאָרנ. איצט זעענ מיר, אז גראָד אָט נאָכ דעם פעריאָד הייבט זיכ אָנ א קאָלאָסאלער „אופשטײַג" פונ קאָלאָניאלע פארכאפּונגענ, ס'ווערט אינ א גוואלדיקער מאָס פארשארפט דער קאמפ פאר דער טעריטאָריעלער צעטיילונג פונ דער וועלט. עס איז, אלזאָ, אויסער צווייפל דער פאקט, אז דער איבערגאנג פונעם קאפּיטאליזם צו דער שטופע פונעם מאָנאָפּאָליסטישנ קאפּיטאליזם, צום פינאנצ-קאפּיטאל איז אָנ שום סאָפעק פארבונדנ מיט דער פארשארפונג פונעם קאמפ פאר דער צעטיילונג פונ דער וועלט.

אינ זײַנ ווערק וועגנ אימפּעריאליזם טיילט האָבסאָנ אויס די עפּאָכע פונ די יאָרנ 1884—1900, ווי אנ עפּאָכע פונ פארשטארקטער „עקספּאנסיע" (פארברייטערונג פונ טעריטאָריעס) בא די אייראָפּייִשע הויפּט־מעלוכעס. לויט זײַנ כעזשבנ, האָט ענגלאנד פאר דער דאָזיקער צײַט דערוואָרבנ 3,7 מיליאָנ קוואדראט-מײַל מיט א באפעלקערונג פונ 57 מיליאָנ; פראנקרײַכ האָט דערוואָרבנ 3,6 מיליאָנ קוואדראט־מײַל מיט א באפעלקערונג פונ $36\,^1/_2$ מיליאָנ; דײַטשלאנד — 1,0 מיליאָנ קוואדראט - מײַל מיט א באפעלקערונג פונ 16,7 מיליאָנ; בעלגיע — 900 טויזנט קוו.־מײַל מיט 30 מיליאָנ; פּאָרטוגאל — 800 טויזנט קוו.־מײַל מיט 9 מיליאָנ. די יאָגעניש מיצאד אלע קאפּיטאליסטישע מעלוכעס נאָכ קאָלאָניעס סאָפ XIX יאָרהונדערט, באזונדערס זינט די 1880-ער יאָרנ, איז אנ אלגעמיינ באוווסטער פאקט אינ דער געשיכטע פונ דער דיפּלאָמאטיע אונ פונ דער אויסערלעכער פּאָליטיק.

אינ דער עפּאָכע פונ העכסטנ אופבלי פונ דער פרײַער קאָנקורענצ אינ ענגלאנד, אינ די יאָרנ 1840 — 1860, זײַנענ זײַנע אָנפירנדיקע בורזשואזע פּאָליטיקער געווענ קעגנער פונ קאָלאָניאלער פּאָליטיק, זיי האָבנ געהאלטנ פאר אנ אומפארמײַדלעכער אונ נוצלעכער זאכ די באפרײַונג פונ די קאָלאָניעס, זייער פולשטענדיקע אָפּטיילונג פונ ענגלאנד. אינ זײַנ ארטיקל וועגנ „דעם נײַסטנ ענגלישנ אימפּעריאליזם", וואָס איז דערשינענ אינ 1898 יאָר, ווײַזט אָנ מ. בער, ווי אינ 1852 יאָר האָט אזא מעלוכע-טוער פונ ענגלאנד, ווי דיזראעלי, וועלכער איז, אינ אלגעמיינ גערעדט, געווענ גענייגט צום אימפּעריאליזם, געזאָגט: „די קאָלאָניעס — דאָס זײַנענ מילשטיינער אפ אונדזער האלדז". אונ סאָפ XIX יאָרהונדערט זײַנענ די העלדנ פונ טאָג אינ ענגלאנד שוינ געווענ סעסיל ראָדס אונ דזשאָזעפ טשעמבערלענ,

װעלכע האָבן אָפּן געפּריידיקט אימפּעריאַליזם און האָבן אָנגעװענדט די אימפּעריאַליסטישע פּאָליטיק מיטן גרעסטן ציניזם!

ס'איז אינטערעסאַנט, אַז שױן דאַן איז פאַר די דאָזיקע אָנפירנדיקע פּאָליטיקער פון דער ענגלישער בורזשואַזיע קלאָר געװען דער צוזאַמענהאַנג צװישן די, אַזױ צו זאָגן, רײן-עקאָנאָמישע און די סאָציאַל-פּאָליטישע װאָרצלען פונעם נײַסטן אימפּעריאַליזם. טשעמבערלען האָט געפּריידיקט דעם אימפּעריאַליזם אַלס „עמעסע, קלוגע און שפּאָרעװדיקע פּאָליטיק“, און האָט באַזונדערס אָנגעװיזן אױף דער קאָנקורענץ, מיט װעלכער ענגלאַנד טרעפט זיך איצט אױף דעם װעלט-מאַרק מיצאַד דײַטשלאַנד, אַמעריקע, בעלגיע. די רעטונג איז אין דער מאָנאָפּאָליע, — האָבן געטײַנעט די קאַפּיטאַליסטן, גרינדנדיק קאַרטעלן, סינדיקאַטן, טרעסטן. די רעטונג איז אין דער מאָנאָפּאָליע, — האָבן איבערגעכאַזערט די פּאָליטישע פירער פון דער בורזשואַזיע, אײַלנדיק זיך צו פאַרכאַפּן די נאָך ניט צעטײלטע טײלן פון דער װעלט. און סעסיל ראָדס האָט אין 1895 יאָר, װי ס'גיט איבער זײַן אינטימער פרײַנט, דער זשורנאַליסט סטעד, געזאָגט אים מיקױעך זײַנע אימפּעריאַליסטישע אידײען:

„איך בין נעכטן געװען אין לאָנדאָנער איסט-ענד (אַן אַרבעטער-קװאַרטאַל) און האָב באַזוכט אַ פאַרזאַמלונג פון אַרבעטלאָזע. װען איך האָב דאָרט אױסגעהערט די װילדע רעדעס, װאָס זײַנען באַשטאַנען פון אײן געשרײ: ברױט, ברױט! האָב איך, גײענדיק אַהײם און באַקלערנדיק דאָס, װאָס איך האָב געזען, זיך נאָך מער, אײדער פריִער, איבערצײַגט אין דער װיכטיקײט פונעם אימפּעריאַליזם... די הױלקסטע אידײ איז בײַ מיר די לײזונג פון דער סאָציאַלער פראַגע, נעמלעך: כדי צו ראַטעװען די 40 מיליאָן אײנװױנער פונעם פאַראײניקטן קיניגרײַך פון אַ מערדערישן בירגער-קריג, מוזן מיר, קאָלאָניאַלע פּאָליטיקער, פאַרכאַפּן נײַע טעריטאָריעס, כדי צו באַזעצן דאָרט די איבערפליסיקע באַפעלקערונג, כדי צו באַקומען נײַע געביטן, װוּ אָפּצוזעצן סכױרעס, װאָס װערן אױסגעאַרבעט אין די פאַבריקן און אין די מעטאַל-גרובן. די אימפּעריע — און דאָס האָב איך שטענדיק געזאָגט — איז אַ מאָגן-פראַגע. אױב איר װילט ניט קײן בירגערקריג, מוזט איר װערן אימפּעריאַליסטן“.

אַזױ האָט אין 1895 יאָר געטײַנעט סעסיל ראָדס, אַ מיליאָנער, אַ פינאַנץ-קיניג, דער הױפּט-שולדיקער פון דעם ענגליש-בורישן קריג; נאָר זײַן פאַרטײדיקונג פונעם אימפּעריאַליזם איז בלױז גראָבלעך און ציניש, אָבער אין טאָך אונטערשײדט זי זיך דאָך ניט פון דער „טעאָריע“ פון די ה"ה' מאַסלאָװ, זידעקום, פּאָטרעסאָװ, דאַװיד, פונעם גרינדער פונעם רוסישן מאַרקסיזם* אאַ. אאַ. סעסיל ראָדס איז נאָר געװען אַ ביסעלע אַ מער ערלעכער סאָציאַל-שאָװיניסט...

כדי צו געבן אַ װי װײַט מעגלעך פּינקטלעך בילד װעגן דער טעריטאָריעלער צעטײלונג פון דער װעלט און װעגן די ענדערונגען, װאָס

* געמײנט ג. װ. פּלעכאַנאָװ. רעד.

זײַנען אין דעם פּראַט פאָרגעקומען די לעצטע יאָרצענדליקער, וועלן מיר אויסנוצן די סאכאקלען, וואָס סופאן ברענגט אין דעם אָנגערופענעם ווערק צו דער פראגע וועגן די קאָלאָניאַלע באזיצן פון אַלע מעלוכעס אין דער וועלט. סופאן נעמט דאָס 1876-טע און דאָס 1900־טע יאָר; מיר וועלן נעמען דאָס 1876-טע יאָר — א דאטע, וואָס איז אויסגעקליבן זייער געלונגען, ווײַל גראָד צו דער צײַט קאָן מען, אין אלגעמיין, האלטן, אז עס האָט זיך פארענדיקט די אנטוויקלונג פונעם מײַרעוו-אייראָפּייִשן קאפיטאליזם אין זײַן פארמאָנאָפּאָליסטישער סטאדיע — און דאָס יאָר 1914, דערבײַ וועלן מיר נאָר פארבײַטן סופאנס ציפערן מיט נײַערע, לויט היבנערס „געאָגראפיש־סטאטיסטישע טאבעלן". סופאן נעמט נאָר די קאָלאָניעס; מיר האלטן פאר נוצלעך — קעדיי פאָרצושטעלן א מער פול בילד וועגן דער צעטיילונג פון דער וועלט — צוגעבן קורצע ידיעות אויך וועגן די ניט-קאָלאָניאַלע לענדער און וועגן די האלב־קאָלאָניעס, צו וועלכע מיר רעכענען צו פערסיע, כינע און טערקײַ: דאָס ערשטע פון די דאָזיקע לענדער איז שוין קימאט אינגאנצן געוואָרן א קאָלאָניע, דאָס צווייטע און דאָס דריטע האלטן באַם ווערן.

מיר באקומען אזעלכע סאכאקלען:

די קאָלאָניאַלע באזיצן פון די גרויסמאכטן:

(מיליאָנען קוואדראט־קילאָמעטער און מיליאָנען אײַנוווינער)

	קאָלאָניעס 1876 יאָר קוואד. קיל.	קאָלאָניעס 1876 יאָר אײַנוו.	קאָלאָניעס 1914 יאָר קוואד. קיל.	קאָלאָניעס 1914 יאָר אײַנוו.	מעטראָפּאָליעס 1914 יאָר קוואד. קיל.	מעטראָפּאָליעס 1914 יאָר אײַנוו.	סאכאקל 1914 יאָר קוואד. קיל.	סאכאקל 1914 יאָר אײַנוו.
ענגלאנד	22,5	251,9	33,5	393,5	0,3	46,5	33,8	440,0
רוסלאנד	17,0	15,9	17,4	33,2	5,4	136,2	22,8	169,4
פראנקרײַך	0,9	6,0	10,6	55,5	0,5	39,6	11,1	95,1
דײַטשלאנד	—	—	2,9	12,3	0,5	64,9	3,4	77,2
פאראייניקטע שטאטן .	—	—	0,3	9,7	9,4	97,0	9,7	106,7
יאפּאניע	—	—	0,3	19,2	0,4	53,0	0,7	72,2
אינאיינעם 6 גרויסע מעלוכעס . .	40,4	273,8	65,0	523,4	16,5	437,2	81,5	960,6
די קאָלאָניעס פון די איבעריקע מעלוכעס (בעלגיע, האלאנד אא.)							9,9	45,3
האלב־קאָלאָניעס (פערסיע, כינע, טערקײַ)							14,5	361,2
די איבעריקע לענדער							28,0	289,9
די גאנצע ערד							133,9	1657,0

מיר זעענ דאָ באַשײַמפּערלעך, ווי אפנ גרענעצ פונעמ XIX אונ XX יה. איז „פארענדיקט“ געוואָרנ די צעטיילונג פונ דער וועלט. נאָכנ יאָר 1876 האָבנ זיך די קאָלאָניאַלע באזיצנ גיגאנטיש פארברייטערט: מער ווי אינ אָנ־דערהאלבנ מאָל, פונ 40 ביז 65 מיליאָנ קוואדראט־קילאָמעטער בא די זעקס גרעסטע מעלוכעס; דער צוּוואוקס באטרעפט 25 מיליאָנ קוואד. קילאָמעטער — אָנדערהאלבנ מאָל מער פאר דעמ שעטעכ פונ די מעטראָפּאָליעס (16$^{1}/_{2}$ מי-ליאָנ). דרײַ מעלוכעס האָבנ אינ 1876 יאָר ניט געהאט גאָר קיינ קאָלאָניעס, אונ די פערטע, פראנקרײַך, האָט קימאט ווי ניט געהאט. צומ יאָר 1914 האָבנ די דאָזיקע פיר מעלוכעס באקומענ קאָלאָניעס מיט א שעטעכ פונ 14,1 מיליאָנ קוואדראט־קילאָמעטער, דאָס הייסט, אנערעכ אָנדערהאלבנ מאָל גרע־סער ווי דער שעטעכ פונ אייראָפּע, מיט א באפעלקערונג פונ קימאט 100 מיליאָנ. די ניט-גלײַכמעסיקײַט אינ דער פארברייטערונג פונ די קאָלאָניאַלנ באזיצ איז זייער גרויס. אויב מע זאָל, לעמאָשל, פארגלײַכנ פראנקרײַך, דײַטש־לאנד אונ יאפּאָניע, וואָס אונטערשיידנ זיך ווייניק איינס פונעמ צווייטנ לויט דער גרייס פונעמ שעטעכ אונ לויט דער באפעלקערונג, וועט זיך ארויסווײַזנ, אז דאָס ערשטע פונ אָט די לענדער האָט באקומענ קי-מאט דרײַ מאָל אזויפיל קאָלאָניעס (לויטנ שעטעכ), ווי דאָס צווייטע מיטנ דריטנ אינאיינעמ. נאָר לויט דער גרייס פונעמ פינאנצ־קאפּיטאל איז פראנקרײַך אינ אָנהייב פונ דעמ באטראכטנ פעריאָד אויכ געווענ עפשער אינ עטלעכע מאָל רײַכער איידער דײַטשלאנד מיט יאפּאָניע אינאיינעמ. אכוצ די ריינ-עקאָ-נאָמישע באדינגונגענ אונ טאקע אפנ באזיס פונ די דאָזיקע באדינגונגענ ווירקנ אפ דער גרייס פונ די קאָלאָניאַלע באזיצנ אויכ די געאָגראפישע אונ אנדערע באדינגונגענ. ווי שטארק ס'איז פאר די לעצטע יאָרצענדליקער ניט געגאנגענ די ניוועלירונג פונ דער וועלט, די אויסגלײַכונג פונ די באדינ־גונגענ אינ דער ווירטשאפט אונ אינ דעמ לעבנ פונ פארשיידענע לענדער אונטערנ דרוק פונ דער גרויסער אינדוסטריע, פונעמ אויסטויש אונ פונעמ פינאנצ-קאפּיטאל, איז פונדעסטוועגנ דער כילעק צווישנ זיי נאָכ אלצ ניט קיינ קליינער, אונ צווישנ די זעקס אָנגערופענע לענדער זעענ מיר, פונ איינ זײַט, יונגע, אומגעווייניִלעכ גיכ פּראָגרעסירנדיקע קאפּיטאליסטישע לענ-דער (אמעריקע, דײַטשלאנד, יאפּאָניע); אונ פונ דער צווייטער זײַט,— לענ־דער פונ דער אלטער קאפּיטאליסטישער אנטוויקלונג, וואָס האָבנ די לעצטע צײַט פּראָגרעסירט א סאכ לאנגזאמער, איידער די פריערדיקע (פראנ-קרײַכ אונ ענגלאנד); פונ דער דריטער זײַט, א לאנד, וואָס איז אמערסטנ אָפּגעשטאנענ אינ עקאָנאָמישער הינזיכט (רוסלאנד), ווו דער נײַסטער קאפּיטאליסטישער אימפעריאַליזמ איז נאָכ, אזוי צו זאָגנ, ארומ־

געפלאָכטנ מיט א באזונדערס געדיכטער נעצ פאָרקאפּיטאליסטישע פארהעל־טענישנ.

לעבנ די קאָלאָניאַלע באזיצנ פונ די גרויסמאכטנ האָבנ מיר אוועק־געשטעלט די קליינע קאָלאָניעס פונ די קליינע מעלוכעס, וועלכע זיינענ, אזוי צו זאָגנ, דער נאָענטסטער אָביעקט פאר דער מעגלעכער אונ ווארשיינ־לעכער „איבערפארטיילונג" פונ די קאָלאָניעס. די דאָזיקע קליינע מעלוכעס האלטנ איינ זייערע קאָלאָניעס דאָסראָוו נאָר אדאנק דעמ, וואָס צווישנ די גרויסמאכטנ עקזיסטירנ קעגנזעצלעכע אינטערעסנ, רייבונגענ, אאוו., וועל־כע דערלאָזנ ניט קיינ אויסגלייכ אינ פּראט פונ צעטיילנ דעמ רויב. וואָס אָנבאלאנגט די „האלב־קאָלאָניאַלע" מעלוכעס, גיבנ זיי א מוסטער פונ יע־נע איבערגאנג-פאָרמענ, וואָס באגעגענענ זיכ אפּ אלע געביטנ פונ דער נאטור אונ פונ דער געזעלשאפט. דער פינאנצ־קאפּיטאל איז אזא גרויסער, מע קאָנ זאָגנ, אנטשיידנדיקער קויעכ אינ אלע עקאָנאָמישע אונ אינ אלע צווישנפעלקערלעכע פארהעלטענישנ, אז ער איז בעקויעכ אונטערטעניק צו מאכנ פאר זיכ אונ מאכט טאקע ווירקלעכ אונטערטעניק אפילע אזעל־כע מעלוכעס, וואָס זיינענ פּאָליטיש פולשטענדיק אומאָפּהענגיק; מיר וועלנ באלד זענ אזעלכע ביישפילנ. די גרעסטע „באקוועמלעכקייטנ" אונ די גרעסטע נוצנ ברענגט אָבער, פארשטייט זיכ, דעמ פינאנצ-קאפּיטאל א ז א אונטערטעניקייט, בא וועלכע די אונטערטעניקע לענ־דער אונ פעלקער פארלירנ זייער פּאָליטישע אומאָפּהענגיקייט. די האלב־קאָלאָניאַלע לענדער זיינענ טיפּיש, ווי א „מיט" אינ דעמ פּראט. ס'איז פארשטענדלעכ, אז דער קאמפּ פאר אָט די האלב-אָפּהענ־גיקע לענדער האָט באזונדערס געמוזט פארשארפט ווערנ אינ דער עפּאָכע פונעמ פינאנצ־קאפּיטאל, ווענ די איבעריקע וועלט איז שוינ געווענ צעטיילט.

די קאָלאָניאַלע פּאָליטיק אונ דער אימפּעריאַליזמ האָבנ עקזיסטירט אויכ ביז דער נייסטער שטופע פונעמ קאפּיטאליזמ אונ אפילע ביזנ קאַ־פּיטאליזמ. רוימ, וועלכער איז געווענ באזירט אפּ שקלאפעריי, האָט גע־פירט א קאָלאָניאַלע פּאָליטיק אונ האָט פארווירקלעכט דעמ אימפּעריאַליזמ.[19] אָבער „אלגעמיינע" סוואָרעס וועגנ אימפּעריאליזמ, וועלכע פארגעסנ אָדער רוקנ אָפּ אפּנ הינטערגרונט דעמ ראדיקאלנ אונטערשייד צווישנ די געזעל־שאפטלעכ-עקאָנאָמישע פאָרמאציעס, ווערנ אומפארמיידלעכ פארוואנדלט אינ פוסטע באנאליטעטנ אָדער בארימערייַ, ווי, אשטייגער, דער פארגלייכ צווישנ „דעמ גרויסנ רוימ מיט דער גרויסער בריטאניע". אפילע די קאפּי־טאליסטישע קאָלאָניאַלע פּאָליטיק פונ די פ ר י ע ר ד י ק ע סטאדיעס פונעמ קאַ־

פּיטאַליזם אונטערשיידט זיך וועזנטלעך פון דער קאָלאָניאַלער פּאָליטיק פונעם פינאנץ-קאַפּיטאַל.

די גרונט־אייגנשאַפט פונעם נײַסטן קאַפּיטאַליזם איז די הערשאַפט פון מאָנאָפּאָליסטישע פאַרבאַנדן פון די גרעסטע אונטערנעמער. אזעלכע מאָנאָפּאָליעס זײַנען שטאַרקער פאַר אלץ דאַן, ווען ס'ווערן פאַרכאַפּט אין איין האַנט אלע קוואַלן פון רוימאַטעריאַלן, און מיר האָבן געזען, מיט וואָס פאַר א פלײַס די צווישנפעלקערלעכע פאַרבאַנדן פון די קאַפּיטאַליסטן שטרעבן־ גען אָן אלע קויכעס, קעדיי אַרויסצורײַסן באַם קעגנער יעדע מעגלעכקײַט פון קאָנקורענץ, קעדיי אויפצוקויפן, למשל, די ערד־פעלצער, וואָס זײַנען רײַך מיט אײַזנאַרץ אָדער מיט נאַפט-קוואַלן אד"ג. בלויז דאָס באַזיצן קאָלאָניעס גיט א פולשטענדיקע גאַראַנטיע פאר דעם דערפאָלג פון דער מאָנאָפּאָליע קעגן אלערליי צופעליקײַטן אינעם קאַמף מיטן קעגנער, — אפילו ביז אזא צופעליקײַט, ווען דער קעגנער וואָלט געוואָלט זיך פאַרטיידיקן מיט א געזעץ וועגן מעלוכע־מאָנאָפּאָליע. וואָס העכער עס שטייט די אַנט־ וויקלונג פונעם קאַפּיטאַליזם, וואָס שטאַרקער עס פילט זיך דער מאַנגל אין רויוואַרג, וואָס שאַרפער עס איז די קאָנקורענץ און יאָגעניש נאָך רויוואַרג-קוואַלן אין דער גאַנצער וועלט, אלץ פאַרצווייפלטער איז דער קאַמף פאַרן דעראָבערן קאָלאָניעס.

„מען קאָן אַרויסזאָגן א מיינונג, — שרייבט שילדער, — וועלכע איצטיקע וועלן, עפשער, האלטן פאר א פּאַראַדאָקסאַלער, נעמלעך: אז דער וווּקס פון דער שטאַטישער און אינדוסטריעלער באַפעלקערונג וועט אין דער מער אָדער ווייניקער באַלדיקער צו־ קונפט א סך גיכער זיך באַגעגענען מיט א מאנגל פון רויוואַרג פאר דער אינדוס־ טריע, איידער אין דעם מאנגל פון דערנערונג־פּראָדוקטן". אזוי, למשל, ווערט פאר־ שאַרפט דער מאנגל אין האָלץ, וואָס ווערט אלץ טייערער, אין פעל, — דעם רויסטאָף פאר דער טעקסטיל־אינדוסטריע. „די פאַרבאַנדן פון די אינדוסטריעלער פּרוּוון שאפן א גלייכגעוויכט צווישן דער לאַנדווירטשאַפט מיט דער אינדוסטריע אין די גרענעצן פון דער גאַנצער וועלט־ווירטשאַפט; אלס ביישפּיל קאָן מען אָנרופן דעם צווישנפעל־ קערלעכן פאַרבאַנד פון די פאַרבאַנדן פון באַוולשפּינערײ־פאַבריקאַנטן אין עטלעכע זייער וויכטיקע אינדוסטריעלע מעלוכעס, וואָס עקזיסטירט פון 1904־טן יאָר; דער־ נאָך דעם פאַרבאַנד פון די אייראָפּעיִשע פאַרבאַנדן לײַנשפּינער, וואָס איז געגרינ־ דעט געוואָרן לויטן זעלבן מוסטער אין 1910 יאָר".

ס'פאַרשטייט זיך, אז די בורזשואזע רעפאָרמיסטן און צווישן זיי באַזונדערס די איצטיקע קאַוטסקיאַנער פּרוּוון זיך אָפּשוואַכן דעם באַטײַט פון אזעלכע פאַקטן, אָנווײַזנדיק, אז רויוואַרג „וואָלט מעגלעך געווען" צו באַקומען אָפן פרײַען מאַרק אָן דער „טײַערער און געפערלעכער" קאָלאָ־ ניאַלער פּאָליטיק, אז „מע וואָלט קאָנען" גיגאַנטיש פאַרגרעסערן דעם אָנ־

באַט פונ רויוואַרג דורכ א „פּאַשעטנ“ פאַרבעסערנ די באַדינגונגענ פונ דער
לאַנדווירטשאַפט ביכלאל. נאָר אזעלכע אַגוויַיזונגענ פאַרוואַנדלענ זיכ אינ
אַפּאָלאָגעטיק פונעמ אימפּעריאַליזמ, אינ צופּוצנ אימ, ווייַל זיי זייַנענ באַ-
גרינדעט אפּ דעמ, וואָס מע פאַרגעסט די הויפּט־באַזונדערקייַטנ פונ דעמ
נייַסטנ קאַפּיטאַליזמ: די מאָנאָפּאָליעס. דער פרייַער מאַרק ווערט אַלצ מער
א פאַרגאַנגענהייַט, די מאָנאָפּאָליסטישע סינדיקאַטנ אונ טרעסטנ פאַרשמע-
לערנ אימ מיט יעדנ טאָג, אונ די „פּאַשעטע“ פאַרבעסערונג פונ די באַדינ־
גונגענ פונ דער לאַנדווירטשאַפט דאַרפ באַשטיינ אינ פאַרבעסערנ די לאַגע
פונ די מאַסנ, אינ העכערנ דעמ אַרבעטלוינ אונ פאַרקלענערנ דעמ רעוועכ.
איז וואו־זשע, אכוצ ווי אינ דער פאַנטאַזיע פונ די זיסינקע רעפאָרמיסטנ,
זייַנענ עס פאַראַנ טרעסטנ, וואָס זאָלנ זייַנ פייִק צו זאָרגנ וועגנ דער לא-
גע פונ די מאַסנ, אַנשטאָט אייַנצונעמענ קאָלאָניעס?

פאַרנ פינאַנצ-קאַפּיטאַל האָבנ א באַדייַטונג ניט נאָר די שוינ אַנט-
דעקטע קוואַלנ פונ רויוואַרג, נאָר אויכ די מעגלעכע קוואַלנ, וואָרעמ די
טעכניק אַנטוויקלט זיכ הייַנטיקע צייַטנ מיט אנ אומגעהייערער שנעלקייַט,
אונ ערד־פלעצער, וואָס טויגנ ניט הייַנט, קאָנענ געמאַכט ווערנ טויגבאַר
מאָרגנ, אויב עס וועלנ אויסגעפונענ ווערנ נייַע מעטאָדנ (אונ א גרויסער
באַנק קאָנ צוליב דעמ אויסריכטנ א ספּעציעלע עקספּעדיציע, פונ אינזשע־
ניערנ, אגראָנאָמענ אאַוו.), אויב עס וועט אַרייַנגעלייגט ווערנ א גרויסער
קאַפּיטאַל. דאָס אייגענע איז אויכ מיט אָפּזוכנ מינעראַל־רייַכטימער, מיט
נייַע אויפנאַנימ פונ באַאַרבעטנ אונ אויטיליזירנ די אָדער יענע רוי-מאַטע-
ריאַלנ אאַ. אדג. פונדאַנענ נעמט זיכ די אומפאַרמייַדלעכע שטרעבונג פונעמ
פינאַנצ-קאַפּיטאַל צו פאַרברייטערנ די ווירטשאַפטלעכע טעריטאָריע אונ אפילע
די טעריטאָריע ביכלאל. פונקט ווי די טרעסטנ קאַפּיטאַליזירנ זייער פאַר-
מעגנ לויט א צווייִקער אָדער דרייַיקער אָפּשאַצונג, דיסקאָנטירנדיק די
„מעגלעכע“ רעוואָכימ אינ דער צוקונפט (אונ ניט די איצטיקע), דיסקאָנטירנ־
דיק די ווייַטערדיקע רעזולטאַטנ פונ דער מאָנאָפּאָליע, אזוי שטרעבט אויכ
דער פינאַנצ־קאַפּיטאַל ביכלאל צו פאַרכאַפּנ וואָס מער ערד, וואָסערע-ניט־
איז, וואו־ניט-איז, ווי-ניט-איז, דיסקאָנטירנדיק די מעגלעכע קוואַלנ פונ רוי-
וואַרג, מוירע האָבנדיק צו בלייַבנ הינטערשטעליק אינעמ ווילדנ קאַמפּ פאַר די
לעצטע שטיקלעכ נאָכ ניט צעטיילטער וועלט אָדער פאַר איבערפאַרטיילנ
די שטיקלעכ, וואָס זייַנענ שוינ צעטיילט.

די ענגלישע קאַפּיטאַליסטנ זעענ מיט אַלע מיטלענ צו אַנטוויקלענ די פּראָדוק־
ציע פונ בוימוואָל אינ זייער קאָלאָניע, אינ עגיפּטנ, — אינ 1904 יאָר איז פונ
די 2,3 מיליאָנ העקטאַר קולטורעל-באַאַרבעטע ערד 0,6 מיליאָנ, דאָס

הייסט, העכער אַ פערטל, געוועז שוין פאַרזייט מיט בוימוואָל, — די רוסישע אין זייער קאָלאָניע — טורקעסטאַן, ווייל אָפּ אַזאַ אויפן איז זיי גרינגער בייצוקומען זייערע אויסלענדישע קאָנקורענטן, אָפּ אַזאַ אויפן קאָנען זיי גרינגער צוקומען צו מאָנאָפּאָליזירן די קוואַלן פון רויוואַרג, אָפּ אַזאַ אויפן וועלן זיי גרינגער שאַפן אַ מער שפּאָרעוודיקן און מער האַכנאָסעדיקן טעקסטיל־טרעסט מיט אַ „קאָמבינירטער" פּראָדוקציע, קאָנצענטרירנדיק אין איינע הענט אַלע סטאַדיעס פון דער פּראָדוקציע און פון באַאַרבעטן די בוימוואָל.

דאָסגלייכן שטויסן די אינטערעסן פון קאַפּיטאַל־עקספּאָרט צו דעראָבערן קאָלאָניעס, ווייל אָפּן קאָלאָניאַלן מאַרק איז גרינגער (און אַמאָל איז עס דאָס איינציקע מעגלעכע אָרט) צו באַזייטיקן אָפּ אַ מאָנאָפּאָליסטישן אויפן דעם קאָנקורענט, צו זיכערן פאַר זיך די ליפערונג, צו פאַרפעסטיקן די געהעריקע „פאַרבינדונגען" אאוו.

דער אויסער־עקאָנאָמישער איבערבוי, וואָס וואַקסט אויס אָפּן באָדן פון פינאַנץ־קאַפּיטאַל, זיין פּאָליטיק, זיין אידעאָלאָגיע פאַרשטאַרקן די שטרעבונג צו קאָלאָניאַלע דעראָבערונגען. „דער פינאַנץ־קאַפּיטאַל וויל ניט קיין פרייהייט, נאָר הערשאַפט", — זאָגט מיט רעכט הילפערדינג. און איין פראַנצויזישער בורזשואַזער שרייבער, גלייך ווי ער וואָלט אַנטוויקלען און דערגאַנצן סעסיל ראָדס * אויבן געבראַכטע געדאַנקען, שרייבט, אַז צו די עקאָנאָמישע סיבעס פון דער איצטיקער קאָלאָניאַלער פּאָליטיק דאַרף מען נאָך צוגעבן סאָציאַלע סיבעס:

„מאַכמעס דער וואַקסנדיקער קאָמפּליצירטקייט פונעם לעבן און די שווערי־קייטן, וואָס דריקן ניט נאָר אָפּ די אַרבעטער־מאַסן, נאָר אויך אָפּ די מיטלקלאַסן, קלייבן זיך אין אַלע לענדער פון דער אַלטער ציוויליזאַציע אומגעדולד, אויפרעגונג, האַס, וואָס זיינען אַ געפאַר פאַר דער געזעלשאַפטלעכער רויִקייט; די ענערגיע, וואָס ווערט אַרויסגעשטויסן פון אַ באַשטימטער קלאַסן־קאַליע, דאַרף מען זען ערגעץ אָנ־ווענדן, געבן איר וואָס צו טאָן אויסערן לאַנד, כדי עס זאָל ניט פאָרקומען קיין אויפרייס אינעווייניק".

ווייבאַלד ס'האַנדלט זיך וועגן דער קאָלאָניאַלער פּאָליטיק אין דער עפּאָכע פונעם קאַפּיטאַליסטישן אימפּעריאַליזם, מוז מען פאַרצייכענען, אַז דער פינאַנץ־קאַפּיטאַל און די אים אַנטשפּרעכיקע צווישנפעלקערלעכע פּאָליטיק, וואָס באַשטייט אין עם קאַמף צווישן די גרויסע מעלוכעס פאַר דער עקאָנאָמישער און פּאָליטישער צעטיילונג פון דער וועלט, שאַפן אַ גאַנצע ריי איבערגאַנג־פאָרמען פון מעלוכישער אָפּהענגיקייט. פאַר דער דאָזיקער

* זע ז. 72—73 פונעם דאָזיקן בוך. רעד.

עפּאָכע זײַנען טיפּיש ניט בלויז די צוויי גרונט־גרופּעס לענדער: די, וואָס האָבן קאָלאָניעס, און די, וואָס זײַנען קאָלאָניעס, נאָר אויך די פאַרשיידנאַרטיקע פאָרמען אָפּהענגיקע לענדער, וואָס זײַנען פּאָליטיש, פאָרמעל זעלבשטענדיק, אָבער פאַקטיש זײַנען זיי פאַרפּלאָנטערט אין א נעץ פון פינאַנציעלער און דיפּלאָמאַטישער אָפּהענגיקייט. איינע פון די פאָרמען — האַלב-קאָלאָניעס — האָבן מיר שוין אָנגעוויזן אויבן. פאַר א מוסטער פון א צווייטער פאָרם קאָן דינען, למשל, אַרגענטינע.

„דרום־אַמעריקע, און באַזונדערס אַרגענטינע, — שרײַבט שולצע־געווערניץ אין זײַן ווערק וועגן דעם בריטישן אימפּעריאַליזם, — איז אזוי פיל פינאַנציעל אָפּהענגיק פון לאָנדאָן, אז מען דאַרף זי קימאַט אָנרופן ענגלישע האַנדל־קאָלאָניע“.

די קאַפּיטאַלן, וואָס ענגלאַנד האָט פאַרטאָן אין אַרגענטינע, רעכנט שילדער אויס, לויט די מיטיילונגען פון דעם עסטרײַך-אונגאַרישן קאָנסול אין בוענאָס־אײַרעס פאַרן 1909 יאָר, אין א סומע פון $8^3/_4$ מיליאַרד פראַנק. ס'איז ניט שווער זיך פאָרצושטעלן, וואָס פאַר א פעסטע פאַרבינדונגען ס'באַקומט אדאַנק דעם דער פינאַנץ־קאַפּיטאַל — און זײַן געטרײַער „פרײַנט“ די דיפּלאָמאַטיע — פון ענגלאַנד מיט דער בורזשואַזיע פון אַרגענטינע, מיט די אָנפירנדיקע קרײַזן פון איר גאַנצן עקאָנאָמישן און פּאָליטישן לעבן.

עטוואָס אן אנדער פאָרם פון פינאַנציעלער און דיפּלאָמאַטישער אָפּהענגיקייט, בא פּאָליטישער אומאָפּהענגיקייט, באַווײַזט אונדז דער בײַשפּיל פון פּאָרטוגאַל. פּאָרטוגאַל איז א זעלבשטענדיקע, סוווערענע מעלוכע, פאַקטיש אָבער געפינט עס זיך אין א מעשעכ פון מער ווי 200 יאָר, זינט דער מילכאָמע איבער דער שפּאַנישער יערושע (1700 — 1714), אונטערן פּראָטעקטאָראַט פון ענגלאַנד. קעדיי צו פאַרפעסטיקן זײַן פּאָזיציע אינעם קאַמף מיט זײַנע קעגנער, מיט שפּאַניע און פראַנקרײַך, האָט ענגלאַנד פאַרטיידיקט פּאָרטוגאַל און זײַנע קאָלאָניאַלע באַזיצן. דערפאַר האָט ענגלאַנד באַקומען האַנדל־פּריווילעגיעס, בעסערע באַדינגונגען אַרויסצופירן סכוירעס און באַזונדערס אַרויסצופירן קאַפּיטאַל קיין פּאָרטוגאַל און אין זײַנע קאָלאָניעס, א מעגלעכקייט צו באַנוצן זיך מיט די האַפנס און מיט די אינדזלען פון פּאָרטוגאַל, מיט זײַנע קאַבעלן אא. אאוו. באַציִונגען פון אזא מין צווישן איינצלנע גרויסע און קליינע מעלוכעס זײַנען אַלעמאָל געווען, נאָר אין דער עפּאָכע פונעם קאַפּיטאַליסטישן אימפּעריאַליזם ווערן זיי אן אַלגעמיינע סיסטעם, זיי גייען אַרײַן אַלס א טייל אינעם סכום באַציִונגען פון „צעטיילן די וועלט“, זיי ווערן פאַרוואַנדלט אין רינגען פון די אָפּעראַציעס פונעם אַלוועלטלעכן פינאַנץ־קאַפּיטאַל.

קעדיי צו פאַרענדיקן מיט דער פראַגע וועגן צעטיילן די וועלט, מוזן מיר נאָך פאַרצייכענען אָט וואָס. שוין גאָר צום סוף XIX און אָנהייב XX יאָרהונדערט האָט ניט בלויז די אַמעריקאַנישע ליטעראַטור נאָכן שפּאַניש-אַמעריקאַנישן קריג און די ענגלישע נאָכן ענגליש-בורישן קריג גאַנץ אָפן און קלאָר אַוועקגעשטעלט די דאָזיקע פראַגע, ניט בלויז די דײַטשישע ליטעראַטור, וואָס האָט „מיטן גרעסטן פלײַס" נאָכגעשפּירט נאָכן „בריטישן אימפּעריאַליזם", פלעגט סיסטעמאַטיש אָפּשאַצן דעם דאָזיקן פאַקט. אויך אין דער פראַנצויזישער בורזשואַזער ליטעראַטור איז די פראַגע אַוועקגעשטעלט געוואָרן גאַנץ קלאָר און ברייט, אויף וויפל דאָס איז ביכלאַל מעגלעך פונעם בורזשואַזן שטאַנדפּונקט. מיר וועלן זיך פאַררופן אויפן היסטאָריקער דריאָ, וועלכער האָט אין זײַן בוך: „די פּאָליטישע און סאָציאַלע פּראָבלעמעס אין סוף XIX יאָרהונדערט", אינעם קאַפּיטל וועגן „די גרויסע מלוכעס און די צעטיילונג פון דער וועלט" אַזוי געשריבן:

„אין משך פון די לעצטע יאָרן זײַנען אַלע פרײַע פלעצער אויף דער ערד, אַחוץ כינע, פאַרנומען פון די מלוכות פון אייראָפּע און פון צפון-אַמעריקע. אויף דעם דאָזיקן באָדן זײַנען שוין פאָרגעקומען עטלעכע קאָנפליקטן און עס האָבן זיך שוין געביטן די האַשפּאָעס, וואָס דאָס איז אַן אָנזאָג פון מער שרעקלעכע אויפרײַסן אין דער נאָענטסטער צוקונפט. וואָרעם עס קומט אויס צו אײַלן זיך: די פעלקער, וואָס האָבן זיך ניט באַזאָרגט, שטייען פאַר דער סאַקאָנע קיינמאָל ניט צו באַקומען זייער חלק און ניט צו באַטייליקן זיך אין יענער גיגאַנטישער עקספּלואַטאַציע פון דער וועלט, וואָס וועט זײַן איינער פון די איקער-פאַקטן אין דעם קומענדיקן (דאָס הייסט צוואַנציקסטן) יאָרהונדערט. אָט פאַרוואָס גאַנץ אייראָפּע און אַמעריקע געפינען זיך די לעצטע צײַט אין אַ פיבער פון קאָלאָניאַלע פאַרברייטערונגען, פון „אימפּעריאַליזם", וואָס איז דער סאַמע מערקווירדיקסטער כאַראַקטעריסטישער שטריך פונעם סוף נײַנצנטן יאָרהונדערט".

און דער אַווטאָר גיט נאָך צו:

„בײַ דער דאָזיקער צעטיילונג פון דער וועלט, אין דער דאָזיקער ווילדער יאָגעניש נאָך די אוצרות און נאָך די גרויסע מערק פון דער וועלט אָנטשפּרעכט אַבסאָליוט ניט די רעלאַטיווע קראַפט פון די אימפּעריעס, וואָס זײַנען געגרינדעט געוואָרן אין דעם דאָזיקן, נײַנצנטן יאָרהונדערט, דעם פּלאַץ, וועלכן עס פאַרנעמען אין אייראָפּע די פעלקער, וואָס האָבן זיי געגרינדעט. די מלוכעס, וואָס האָבן די איבערהאַנט אין אייראָפּע, וואָס אין זייערע הענט געפינט זיך איר גורל, פאַרנעמען ניט אין דער זעלביקער מאָס דעם איבערהאַנט אין דער גאַנצער וועלט. און אַזוי ווי די קאָלאָניאַלע מעכטיקייט, די האָפענונג צו באַקומען ניט-אָפּגעשאַצטע רײַכטימער, וואָס זײַנען נאָך ניט דיסקאָנטירט געוואָרן, וועט אָפּענבאַר האָבן איר אָפּגעשפּיגלטע ווירקונג אויף דער רעלאַטיווער קראַפט פון די אייראָפּעיִשע מלוכעס, וועט דערפאַר די קאָלאָניאַלע פראַגע — דער „אימפּעריאַליזם", אויב איר ווילט — וואָס האָט שוין געענדערט די פּאָליטישע באַדינגונגען אין אייראָפּע גופא, זיי ווײַטער ענדערן אַלץ מער און מער".

VII. דער אימפעריִאליזמ, אלס באזונדערע סטאדיע פונעמ קאפיטאליזמ

איצט דארפנ מיר פרווונ אונטערציִענ געוויסע סאכאקלענ, צונויפנעמענ אייניגעמ אלצ, וואָס איז אויבנ געזאָגט געוואָרנ וועגנ דעמ אימפעריִאליזמ. דער אימפעריִאליזמ איז אויסגעוואַקסנ אלס אנטוויקלונג אונ דירעקטע פאָרזעצונג פונ די גרונט־אייגנשאפטנ פונעמ קאפיטאליזמ ביכלאל. אָבער בלויז אפ א באשטימטער, זייער הויכער שטופע פונ זײַנ אנטוויקלונג איז דער קאפיטאליזמ געוואָרנ א קאפיטאליסטישער אימפעריאליזמ, — דאנ, ווענ אייניקע גרונט־אייגנשאפטנ פונעמ קאפיטאליזמ האָבנ גענומענ פארוואנדלט ווערנ אינ זייער היפּעכ, ווענ דורכויס האָבנ זיכ אויסגעבילדעט אונ אנטפלעקט שטריכנ פונ אנ איבערגאנג־עפּאָכע פונ קאפיטאליזמ צו א העכערנ געזעלשאפטלעכ־עקאָנאָמישנ סיידער. דאָס עקאָנאָמיש גרונטלעכע אינ דעמ דאָזיקנ פראָצעס איז דער פארבײַט פונ דער קאפיטאליסטישער פרײַער קאָנקורענצ אפ קאפיטאליסטישע מאָנאָפּאָליעס. די פרײַע קאָנקורענצ איז די גרונט־אייגנשאפט פונעמ קאפיטאליזמ אונ פונ דער סכוירע־פּראָדוקציע ביכלאל; די מאָנאָפּאָליע איז א דירעקטער היפּעכ פונ פרײַער קאָנקורענצ, נאָר פאר אונדזערע אויגנ האָט זיכ די פרײַע קאָנקורענצ אָנגעהויבנ פארוואנדלענ אינ א מאָנאָפּאָליע דורכ שאפנ די גרויס־פּראָדוקציע, דורכ ארויסשטופנ די קליינע, דורכ פארבײַטנ די גרויס־פּראָדוקציע אפ גאָר א גרויסער, דערפירנדיק די קאָנצענטראציע פונ דער פּראָדוקציע אונ פונעמ קאפיטאל אזוי וויט, אז פונ איר פלעגט אויסוואַקסנ אונ ס'וואַקסט אויס די מאָנאָפּאָליע: קארטעלנ, סינדיקאטנ, טרעסטנ, אונ דערמיט גיסט זיכ צונויפּ דער קאפיטאל פונ אוועלכנ צענדליק בענק, וואָס דרייענ מיט מיליארדנ. אונ אינ דער זעלביקער צײַט, ארויסוואַקסנדיק פונ דער פרײַער קאָנקורענצ, באזײַטיקנ ניט די מאָנאָפּאָליעס די פרײַע קאָנקורענצ, נאָר זיי עקזיסטירנ איבער איר אונ זײַט בא זײַט מיט איר, ארויסרופנדיק דורכ דעמ א רײ באזונדערס שארפע אונ שטילע ווידערשפּרוכנ. רײַבונגענ, קאָנפליקטנ. די מאָנאָפּאָליע איז אנ איבערגאנג פונעמ קאפיטאליזמ צו א העכערנ סיידער.

אויב ס'וואָלט געווענ נייטיק צו געבנ א ווי וויט מעגלעכ קורצע דעפיניציע פונעמ אימפעריאליזמ, וואָלט מענ געדארפט זאָגנ, אז דער אימפעריִאליזמ איז די מאָנאָפּאָליסטישע סטאדיע פונעמ קאפיטאליזמ. אזא דעפיניציע וואָלט אינ זיכ אײַנגעשלאָסנ דעמ סאמע איקער, ווײַל, פונ איינ זײַט, איז דער פינאנצ־קאפיטאל א באנק־קאפיטאל פונ א מאָנאָפּאָליסטיש קליי-

נער צאָל גרעסטע בענק, וואָס האָט זיך צונויפגעגאָסן מיטן קאַפּיטאַל פון די מאָנאָפּאָליסטישע פאַרבאַנדן פון אינדוסטריעלער; און, פון דער אַנדערער זייט, איז די צעטיילונג פון דער וועלט אַן איבערגאַנג פון דער קאָלאָניאַלער פּאָליטיק, וואָס פאַרברייטערט זיך אומגעשטערט אויף די געגנטן, וועלכע זיינען נאָך ניט פאַרכאַפּט געוואָרן פון קיין איין קאַפּיטאַליסטישער מעלוכע, צו אַ קאָלאָניאַלער פּאָליטיק פון מאָנאָפּאָליסטישער הערשאַפט איבער דער וועלט-טעריטאָריע, וועלכע איז שוין צעטיילט ביזן סאָף.

אָבער צו קורצע דעפיניציעס, האָגאַם זיי זיינען באַקוועם, ווייל זיי פאַרסאַכאַקלען דאָס הויפּטזאַכלעכע, — זיינען זיי דאָך ניט גענוג, אויב וויפל מע דאַרף פון זיי ספּעציעל אַרויסדרינגען ביז גאָר וועזנטלעכע שטריכן פון דער דערשיינונג, וועלכע מע דאַרף דעפינירן. דעריבער איז, ניט פאַרגעסנדיק דעם באַדינגלעכן און רעלאַטיוון באַטייט פון אַלע דעפיניציעס בכלל, וואָס קאָנען קיינמאָל ניט אַרומנעמען די אַלזייטיקע פאַרבינדונגען פון דער דערשיינונג אין איר פולער אַנטוויקלונג, דאַרף מען געבן אַזאַ דעפיניציע פונעם אימפעריאַליזם, וואָס זאָל איינשליסן פאָלגנדיקע פינף גרונט-סימאָנים זיינע: 1) די קאָנצענטראַציע פון דער פּראָדוקציע און פון קאַפּיטאַל, וועלכע איז דערגאַנגען צו אַזאַ הויכער אַנטוויקלונג-שטופע, אַז זי האָט געשאַפן די מאָנאָפּאָליעס, וואָס שפּילן אַן אַנטשיידנדיקע ראָליע אינעם ווירטשאַפטלעכן לעבן; 2) די צונויפגיסונג פונעם באַנק-קאַפּיטאַל מיטן אינדוסטריעלן און די שאַפונג פון אַ פינאַנץ-אָליגאַרכיע אויף דער באַזע פון דעם דאָזיקן „פינאַנץ-קאַפּיטאַל”; 3) דער עקספּאָרט פון קאַפּיטאַל, וואָס באַקומט, צום אונטערשייד פונעם סכוירע-עקספּאָרט, אַ באַזונדערס וויכטיקן באַטייט; 4) עס בילדן זיך אויס צווישנפעלקערלעכע מאָנאָפּאָליסטישע קאַפּיטאַליסטן-פאַרבאַנדן, וואָס טיילן די וועלט, און 5) ס'איז פאַרענדיקט די טעריטאָריעלע פאַנאַנדערטיילונג פון דער וועלט צווישן די גרעסטע קאַפּיטאַליסטישע מעלוכעס. דער אימפעריאַליזם — דאָס איז דער קאַפּיטאַליזם אויף יענער אַנטוויקלונג-סטאַדיע, ווען ס'האָט זיך אויסגעבילדעט די הערשאַפט פון די מאָנאָפּאָליעס און פונעם פינאַנץ-קאַפּיטאַל, ווען ס'האָט באַקומען אַן אָנגעזעענע באַדייטונג דער עקספּאָרט פון קאַפּיטאַל, ווען די צווישנפעלקערלעכע טרעסטן האָבן אָנגעהויבן פאַנאַנדערטיילן די וועלט און ווען ס'האָט זיך פאַרענדיקט די צעטיילונג פון דער גאַנצער וועלט-טעריטאָריע צווישן די גרעסטע קאַפּיטאַליסטישע מעלוכעס.

מיר וועלן נאָך ווייטער זען, וויאַזוי מע קאָן און מע דאַרף אַנדערש דעפינירן דעם אימפעריאַליזם, ווען מע זאָל האָבן אינזינען ניט בלויז די

ריינ־עקאָנאָמישע גרונט־באַגריפנ (מיט וועלכע עס באַגרענעצט זיך די גע־בראַכטע דעפּיניציע), נאָר דאָס היסטאָרישע אָרט פונ דער געגעבענער סטאַדיע פונעמ קאַפּיטאַליזמ בענעגייע דעמ קאַפּיטאַליזמ ביכלאַל, אָדער די באַציִונג צווישנ דעמ אימפּעריאַליזמ אונ די צוויי גרונט־ריכטונגענ אינ דער אַרבעטער־באַוועגונג. איצט אָבער מוז מענ פאַרצייכענענ, אַז דער אימפּעריאַ־ליזמ, אויב מע פאַרשטייט אימ אינ דעמ אָנגעוויזענעמ זינ, שטעלט פונ זיך פאָר, אָנ שומ ספאָפעק, א באַזונדערע סטאַדיע אינ דער אַנטוויקלונג פונעמ קאַפּיטאַליזמ. קעדיי צו געבנ דעמ לעזער א ווי ווײַט מעגלעכ מער באַ־גרינדעטע פאָרשטעלונג וועגנ אימפּעריאַליזמ, האָבנ מיר בעקיוונ געזוכט צו ברענגענ וואָס מער מיינונגענ פונ בורזשואזע עקאָנאָמיסטנ, וואָס זײַנענ געצוונגענ צו אַנערקענענ די באַזונדערס אומבאַשטרײַטלעכ פעסטגעשטעלטע פאַקטנ פונ דער נײַסטער עקאָנאָמיק פונעמ קאַפּיטאַליזמ. צוליב דעמ זעלבנ ציל האָבנ מיר געבראַכט אויספירלעכע סטאַטיסטישע מאַטעריאַלנ, וואָס גיבנ אונדז די מעגלעכקײַט צו זענ, אפ וויפל ס'איז אויסגעוואַקסנ דער באַנק־קאַפּיטאַל אאַוו., אינ וואָס נעמלעכ עס האָט זיך אויסגעדריקט דער איבערגאַנג פונ קוואַנטי־טעט אינ קוואַליטעט, דער איבערגאַנג פונעמ אַנטוויקלטנ קאַפּיטאַליזמ אינ אימ־פּעריאַליזמ. ס'איז, פאַרשטייט זיך, איבעריק צו ריידנ, אַז אינ דער נאַטור אונ אינ דער געזעלשאַפט זײַנענ אַלע גרענעצנ באַדינגלעכ אונ באַוועגלעכ, אַז עס וואָלט געווענ אַנ אומזינ צו שטרײַטנ, לעמאָשל, וועגנ דעמ, אינ וואָס פאַר א יאָר אָדער יאָרצענדליק האָט זיך „ענדגילטיק" אײַנגעשטעלט דער אימפּעריאַליזמ.

אָבער שטרײַטנ וועגנ דער דעפיניציע פונעמ אימפּעריאַליזמ קומט יאָ אויס אונ קוידעמקאָל קעגנ דעמ מאַרקסיסטישנ הויפּט-טעאָרעטיקער פונ דער עפּאָכע פונ דעמ אזויגערופענעמ II אינטערנאַציאָנאַל, דאָס הייסט, פונ די 25 יאָר 1889—1914, — קעגנ ק. קאַוטסקינ.

קעגנ די גרונט-אידייענ, וואָס זײַנענ אויסגעדריקט אינ דער דעפיניציע פונעמ אימפּעריאַליזמ, וועלכע מיר האָבנ געגעבנ, איז קאַוטסקי גאַנצ קאַ־טעגאָריש אַרויסגעטראָטנ סײַ אינ 1915 יאָר אונ אפילע נאָכ אינ נאָ־יאַבער 1914 יאָר. ער האָט דערקלערט, אַז אונטער אימפּעריאַליזמ דאַרפ מענ פאַרשטיינ ניט קיינ „פאַזע" אָדער שטופע פונ דער ווירטשאַפט, נאָר א פּאָליטיק, נעמלעכ, א באַשטימטע פּאָליטיק, וועלכע „געפעלט בעסער" דעמ פינאַנצ־קאַפּיטאַל, אַז מע טאָר ניט „אידענטיפיצירנ" דעמ אימפּעריאַ־ליזמ מיט דעמ „מאָדערנעמ קאַפּיטאַליזמ", אַז אויב מע זאָל אונטער אימ־פּעריאַליזמ פאַרשטיינ „אַלע דערשײַנונגענ פונ דעמ מאָדערנעמ קאַפּיטאַ־ליזמ" — די קאַרטעלנ, דעמ פּראָטעקציאָניזמ, די הערשאַפט פונ די פינאַנ־סיסטנ, די קאָלאָניאַל-פּאָליטיק — דאַנ וועט די פראַגע וועגנ דער נייטיקײַט פונעמ

אימפּעריאַליזם פאַרן קאַפּיטאַליזם זײַנען די „פלאַכסטע טאַווטאָלאָגיע", ווײַל דאַן „איז דער אימפּעריאַליזם, נאַטירלעך, א לעבנס-נויטווענדיקייט פאַרן קאַפּיטאַליזם" אאַז. מיר וועלן פּינקטלעכער פאַר אַלץ אויסדריקן קאַוטסקיס געדאַנק, אויב מיר וועלן ברענגען די דעפיניציע פונעם אימפּעריאַליזם, וואָס ער האָט געגעבן און וואָס איז געווענדט דירעקט קעגן דעם טאָך פון די אידייען, וואָס מיר זאָגן אַרויס (וואָרעם די דערווידערונגען פונעם לאַגער פון די דײַטשישע מאַרקסיסטן, וואָס האָבן אין משך פון א גאַנצער ריי יאָרן דורכגעפירט ענלעכע אידייען, זײַנען לאַנג באַוווסט קאַוטסקין אַלס דערווידערונגען פון א באַשטימטער שטרעמונג אינעם מאַרקסיזם).

קאַוטסקיס דעפיניציע איז אַזאַ:

„דער אימפּעריאַליזם איז א פּראָדוקט פון דעם הויכ-אַנטוויקלטן אינדוסטריעלן קאַפּיטאַליזם. ער באַשטייט אין דער שטרעבונג פון איטלעכער אינדוסטריעלער קאַפּיטאַליסטישער נאַציע צוצונעמען פאַר זיך אָדער אונטערוואַרפן צו זיך אַלץ גרעסערע אַגראַרע (קאַוטסקיס קורסיוו) געגנטן, ניט אָפּהענגיק פון דעם, מיט וואָס פאַר א פעלקער די דאָזיקע געגנטן זײַנען באַזעצט".

די דאָזיקע דעפיניציע טויג לאַכלוטן צו גאָרניט, ווײַל זי טיילט אויס איינזײַטיק, דה. ווילקירלעך בלויז די נאַציאָנאַלע פראַגע אַליין (האָגאַם דאָס איז זייער א וויכטיקע פראַגע סײַ אַליין פאַר זיך סײַ אין איר שײַכעס צום אימפּעריאַליזם), בינדט זי צונויף ווילקירלעך און ניט ריכטיק בלויז מיטן אינדוסטריעלן קאַפּיטאַל אין די לענדער, וועלכע אַנעקסירן אַנדערע נאַציעס, פּונקט ווי זי רוקט ווילקירלעך און ניט ריכטיק אַרויס די אַנעקסיע פון אַגראַר-געגנטן.

דער אימפּעריאַליזם איז א שטרעבונג צו אַנעקסיעס — אָט אין וואָס עס באַשטייט דער פּאָליטישער טייל פון קאַוטסקיס דעפיניציע. ער איז ריכטיק, אָבער אויסערסט ניט פול, ווײַל דער אימפּעריאַליזם איז פּאָליטיש בכלל א שטרעבונג צו גוואַלט און צו רעאַקציע. אונדז אינטערעסירט דאָ אָבער די עקאָנאָמישע זײַט פונעם איניען, וואָס קאַוטסקי האָט אַליין אַרײַנגעבראַכט אין זײַן דעפיניציע. די ניט-ריכטיקייטן אין קאַוטסקיס דעפיניציע וואַרפן זיך אין די אויגן. פאַרן אימפּעריאַליזם איז כאַראַקטעריסטיש גראָד ניט דער אינדוסטריעלער קאַפּיטאַל, נאָר דער פינאַנץ-קאַפּיטאַל. ס'איז ניט קיין צופעליקייט, וואָס אין פראַנקרײַך האָט גראָד די באַזונדערס גיכע אַנטוויקלונג פונעם פינאַנץ-קאַפּיטאַל בײַ דער אָפּגעשוואַכטקייט פונעם אינדוסטריעלן קאַפּיטאַל, אַרויסגערופן, אָנהייבנדיק פון די 80-ער יאָרן פונעם פאָריקן יאָרהונדערט, א שטאַרקע פאַרשאַרפונג פון דער אַנעקסיאָניסטישער (קאָלאָניאַלער) פּאָליטיק. פאַרן אימפּעריאַליזם איז כאַראַק-

מעריסטיש גראָד די שטרעבונג צו אנעקסירנ נית בלויז אגראר-געגנטנ, נאָר אפילע די סאמע אינדוסטריעלע (דײַטשלאנדס אפעטיטנ בענעגײע בעלגיע, פראנקרײַכס בענעגײע לאָטארינגיענ), ווארעם, ערשטנס, צווינגט די פארענדיקטע צעטײלונג פונ דער ערד אויסצושטרעקנ די האנט, בא דער איבערפארטײלונג, צו אלערלײ טעריטאָריעס; צווײטנס, איז פארנ אימפעריאַליזם וועזנטלעכ דער פארמעסט צווישנ עטלעכע גרויסע מעכטעס אינ דער שטרעבונג צו העגעמאָניע, דה. צו פארכאפנ לענדער נית אזויפיל דירעקט פאר זיכ, וויפל קעדײ אָפּצושוואכנ דעם קעגנער און אונטערײַנ זײַנ העגעמאָניע (פאר דײַטשלאנד איז באזונדערס וויכטיק בעלגיע, ווי א שטיצפונקט קעגנ ענגלאנד; פאר ענגלאנד — באגדאד, ווי א שטיצפונקט קעגנ דײַטשלאנד[20] אאוו.).

קאוטסקי פארופט זיכ באזונדערס — און נית אײנ מאָל — אפ די ענגלענדער, וועלכע האָבנ, קלומערשט, אײַנגעפירט דעם רײנ-פּאָליטישנ באטײַט פונעם וואָרט אימפעריאַליזם אינ דעם זעלביקנ זינ, ווי ער, קאוטסקי. מיר נעמענ דעם ענגלענדער האָבסאָנ און לײענענ אינ זײַנ ווערק „אימפעריאַליזם“, וואָס איז ארויס אינ 1902 יאָר:

„דער נײַער אימפעריאַליזם אונטערשײדט זיכ פונ דעם אלטנ, ערשטנס, דערמיט, וואָס אָנשטאָט די שטרעבונגענ פונ אײנ וואקסנדיקער אימפעריע שטעלט ער אוועק די טעאָריע און די פראקטיק פונ קאָנקורירנדיקע אימפעריעס, וואָס יעדע פונ זײ איז דורכגעדרונגענ מיט אלצײַנע גלוסטענישנ צו פּאָליטישער פארברײטערונג און צו קאָמערציעלע געווינסנ; צווײטנס, דערמיט, וואָס איבער די האנדל-אינטערעסנ הערשנ די פינאנציעלע אינטערעסנ אדער אזעלכע, וואָס זײַנענ שײַעכ צומ ארײַנלײגנ קאפּיטאל“.

מיר זעענ, אז קאוטסקי איז פאקטיש אבסאָליוט נית גערעכט אינ זײַנ פארופנ זיכ אפ די ענגלענדער ביכלאל (ער וואָלט זיכ נאָכ עפשער געקאָנט פארופנ אפ די וווּלגארע ענגלישע אימפעריאליסטנ אָדער אפ די דירעקטע אפּאָלאָגעטנ פונעם אימפעריאליזם). מיר זעענ, אז קאוטסקי, וואָס פּרעטענדירט דערויפ, אז ער זעצט פאָר די פארטײדיקונג פונ מארקסיזם, מאכט אינדערעמעסנ א טריט אפ צוריק אינ פארגלײַכ מיטנ סאָציאַל-ליבעראל האָבסאָנ, וועלכער דיסקאָנטירט ריכטיקער די צווײ „היסטאָריש-קאָנקרעטע“ (קאוטסקי מיט זײַנ דעפיניציע כויזעקט גראָד אָפּ פונ דער היסטאָרישער קאָנקרעטקײַט!) באזונדערקײַטנ פונ דעם מאָדערנעם אימפעריאַליזם: 1) די קאָנקורענצ צווישנ עטלעכע אימפעריאַליזמענ און 2) די אויבערהאנט פונעם פינאנסיסט איבערנ הענדלער. ווענ ס'האנדלט זיכ אָבער דעריקער וועגנ דעם, אז אנ אינדוסטריעל לאנד אנעקסירט אנ אגראר-לאנד, איז מיט דעם רוקט מענ דאָכ ארויס די אָנפירנדיקע ראָליע פונ דעם הענדלער.

קאוטסקיס דעפיניציע איז ניט נאָר ניט קיינ ריכטיקע און ניט קיינ מארקסיסטישע. זי דינט פאר א באזע פונ א גאנצער סיסטעם אָנשויונגענ, וואָס רײַסנ אײַנ איבער דער גאנצער ליניע סײַ מיט דער מארקסיסטישער טעאָריע סײַ מיט דער מארקסיסטישער פראקטיק; וועגנ דעם וועלנ מיר נאָכ שפעטער ריידנ. אינגאנצנ ניט ערנסט איז יענער שטרײַט וועגנ ווערטער, וואָס קאוטסקי האָט אויפגעהויבנ: צי דארפ מענ אָנרופנ די נײַסטע שטופע פונעם קאפיטאליזם אימפעריאליזם, אָדער שטופע פונעם פינאנצ־קאפיטאל. רופט אָנ, ווי איר ווילט; דאָס איז אלצ איינס. דער טאָכ פונ דער זאכ באשטייט אינ דעם, וואָס קאוטסקי רײַסט אָפ די פאָליטיק פונעם אימפעריאליזם פונ זײַנ עקאָנאָמיק, וועננ ער רעדט וועגנ אנעקסיעס, ווי וועגנ א פאָליטיק, וואָס „געפעלט בעסער" דעם פינאנצ-קאפיטאל, און וועננ ער שטעלט איר אנטקעגנ אנ אנדער בורזשואזע פאָליטיק, וועלכע איז קלוימערשט מעגלעכ אָפ דער זעלבער באזע פונעם פינאנצ־קאפיטאל. עס קומט אויס, אז מאָנאָפאָליעס אינ דער עקאָנאָמיק קאָנענ זיכ פאָרנ מיט ניט קיינ מאָנאָפאָליסטישער, מיט ניט קיינ גוואלטזאמער, מיט ניט קיינ פארכאפערישער האנדלונג אינ דער פאָליטיק. עס קומט אויס, אז די טעריטאָריעלע פאנאנדערטיילונג פונ דער ערד, וואָס איז פארענדיקט געוואָרנ גראָד אינ דער עפאָכע פונעם פינאנצ־קאפיטאל און וואָס איז דער גרונט פונ דער אייגנארטיקײַט פונ די איצטיקע פאָרמענ פונ קאָנקורענצ צווישנ די גרעסטע קאפיטאליסטישע מעלוכעס, קאָנ זיכ פאָרנ מיט א ניט־אימפעריאליסטישער פאָליטיק. אָפ אזא אויפנ ווערנ פארשמירט און פארטעמפט די סאמע גרונטלעכע ווידערשפרוכנ פונ דער נײַסטער שטופע פונעם קאפיטאליזם, אָנשטאָט אויפצודעקנ זייער טיפקײַט, עס באקומט זיכ בורזשואזער רעפאָרמיזם אָנשטאָט מארקסיזם.

קאוטסקי פאָלעמיזירט מיט דעם דײַטשישנ אָפּלאָגעט פונ אימפעריאליזם און פונ אנעקסיעס קונאָוו, וועלכער טײַנעט ווולגאר און ציניש: דער אימפעריאליזם איז דער מאָדערנער קאפיטאליזם; די אנטוויקלונג פונעם קאפיטאליזם איז אומפארמײַדלעכ און פראָגרעסיוו; הייסט עס, אז דער אימפעריאליזם איז פראָגרעסיוו; הייסט עס, אז מע דארפ זיכ בוקנ פארנ אימפעריאליזם און זינגענ אים לויבגעזאנגענ! ס׳דערמאָנט א ביסל יענע קאריקאטור, וואָס די פאָלקיסטנ פלעגנ מאָלנ קעגנ די רוסישע מארקסיסטנ אינ די יאָרנ 1894—1895: ווי איינער רעדט, אויב די מארקסיסטנ האלטנ דעם קאפיטאליזם אינ רוסלאנד פאר אומפארמײַדלעכ און פראָגרעסיוו, דארפנ זיי עפענענ א שענק און זיכ פארנעמענ מיט אײַנפלאנצנ קאפיטאליזם. קאוטסקי „דערווידערט" קעגנ קונאָוונ: ניינ, דער אימפעריאליזם

איז ניט דער מאָדערנער קאפּיטאליזם, ער איז בלויז איינע פון די פאָרמען פון דער פּאָליטיק פונעם מאָדערנעם קאפּיטאליזם, און מיר קאָנען און דארפן קעמפן קעגן דער דאָזיקער פּאָליטיק, קעמפן קעגן אימפּעריאליזם, קעגן אנעקסיעס אאוו.

די דאָזיקע דערווידערונג זעט גאנץ פיין אויס, אינדערעמעסן אָבער איז זי בלויז געגליכן צו א מער ראפינירטער, מער פארדעקטער (און דעריבער מער געפערלעכער) פריידיקונג פון שאָלעם מאכן מיטן אימפּעריאליזם, ווייל א „קאמפּ" קעגן דער פּאָליטיק פון די טרעסטן און פון די בענק, וואָס רירט ניט אָן די יעסוידעס פון דער עקאָנאָמיק פון די טרעסטן און בענק, לאָזט זיך אויס צו בורזשואזן רעפאָרמיזם און פאציפיזם, צו גוטינקע און אומשולדיקע פרומע ווונטשן. ארויסדרייען זיך פון די עקזיסטירנדיקע ווידערשפּרוכן, פארגעסן וועגן די וויכטיקסטע פון זיי, אָנשטאָט אופצודעקן די גאנצע טיפקייט פון די ווידערשפּרוכן — אָט דאָס איז קאוטסקיס טעאָריע, וואָס האָט לאכלוטן גאָרנישט צו טאָן מיט מארקסיזם. און ס'פארשטייט זיך, אז אזא „טעאָריע" דינט בלויז צו פארטיידיקן די אידיי פון אכדעס מיט קונאָוון!

„פון ריין־עקאָנאָמישן שטאנדפּונקט, — שרייבט קאוטסקי, — איז ניט אומעגלעך, אז דער קאפּיטאליזם זאָל איבערלעבן נאָך איין נייע פאזע, ווען די פּאָליטיק פון די קארטעלן וועט אריבערגעטראָגן ווערן אף דער אויסערלעכער פּאָליטיק, א פאזע פון אולטרא־אימפּעריאליזם," דאָס הייסט אן איבער־אימפּעריאליזם, א פאריייניקונג צווישן די אימפּעריאליזמען פון דער גאנצער וועלט און ניט קיין קאמפּ צווישן זיי, א פאזע, ווען באם קאפּיטאליזם הערן אוף מילכאָמעס, א פאזע פון „געמיינזאמען עקספּלואטירן די וועלט דורך דעם אינטערנאציאָנאל־פאריייניקטן פינאנץ־קאפּיטאל".

אף דער דאָזיקער „טעאָריע פון אולטרא־* אימפּעריאליזם" וועט אונדז נאָך אויסקומען אָפּצושטעלן זיך, קעדיי אויספירלעך צו באווייזן, אף וויפל זי רייסט איין מיטן מארקסיזם אנטשיידן און ניט אף אומצוקערן זיך. דאָ אָבער דארפן מיר אין העסקעם מיט דעם אלגעמיינעם פּלאן פון אונדזער עסקיז א קוק טאָן אף די פּינקטלעכע עקאָנאָמישע אָנגאבן, וואָס זיינען שייעך צו דער דאָזיקער פראגע. צי איז „פון ריין־עקאָנאָמישן שטאנדפּונקט" מעגלעך אן „אולטרא־אימפּעריאליזם" אָדער דאָס איז אן אולטרא־נארישקייט?

אויב מיר זאָלן אונטער דעם ריין־עקאָנאָמישן שטאנדפּונקט פארשטיין א „ריינע" אבסטראקציע, דאן וועט אלץ, וואָס מע קאָן זאָגן, באשטיין אין

* אולטרא — איבער. רעד.

דער האנאָכע, אז די אנטוויקלונג גייט צו מאָנאָפּאָליעס, אַלזאָ, צו איינ אַלוועלטלעכער מאָנאָפּאָליע, צו איינ אַלוועלטלעכנ טרעסט. דאָס איז אומבאשטרײַטלעכ, אָבער דאָס איז אויכ אבסאָליוט אינהאַלטלאָז, פּונקט ווי מע זאָל אָנווײַזנ, אז „די אנטוויקלונג גייט" צו דער פּראָדוקציע פונ שפּײַזמיטלענ אינ לאַבאָראטאָריעס. אינ דעמ פראט איז די „טעאָריע" פונ אולטרא-אימפעריאַליזמ פּונקט אזא אומזינ, ווי עס וואָלט געווענ די „טעאָריע פונ אולטרא-לאנדווירטשאפט".

אויב מע זאָל אָבער ריידנ וועגנ די „ריינ-עקאָנאָמישע" באדינגונגענ פונ דער עפּאָכע פונעמ פינאנצ-קאפּיטאַל, ווי וועגנ א היסטאָריש קאָנקרעטער עפּאָכע, וואָס געהערט צומ אָנהייב XX יאָרהונדערט, וועט דער בעסטער ענטפער אפ די טויטע אבסטראקציעס פונעמ „אולטרא-אימפעריאַליזמ" (וואָס דינענ אויסשליסלעכ דעמ סאמע רעאקציאָנערסטנ ציל: אָפּווענדנ די אויפמערקזאמקײַט פונ דער טיפקײַט פונ די *פאראנענע* ווידערשפּרוכנ) זײַנ דאָס אנטקעגנשטעלנ קעגנ זיי די קאָנקרעט-עקאָנאָמישע ווירקלעכקײַט פונ דער איצטיקער אַלוועלטלעכער ווירטשאפט. אגעוו, קאוטסקיס ביז גאָר אינהאַלטלאָזע רייד וועגנ אולטרא-אימפעריאַליזמ מונטערנ אופ דעמ העכסט פאַלשנ געדאנק, וואָס גיסט וואסער אפ די רעדער פונ די אפּאָלאָגעטנ פונ אימפעריאַליזמ, אז די הערשאפט פונ דעמ פינאנצ-קאפּיטאַל *שוואכט*, קלומערשט, אָפּ די ניט-גלײַכמעסיקײַט און ווידערשפּרוכנ אינעווייניק אינ דער אַלוועלטלעכער ווירטשאפט, ווענ אינדערעמעסנ מאכט זיי די דאָזיקע הערשאפט נאָכ *שטארקער*.

אינ זײַנ קליינעמ ביכל „ארײַנפיר אינ דער אַלוועלטלעכער ווירטשאפט" האָט ר. קאַלווער געפּרוּווט צו פארסאכאקלענ די ריינ-עקאָנאָמישע הויפּט־פאקטנ, וואָס גיבנ די מעגלעכקײַט קאָנקרעט פאָרצושטעלנ די צווישנבאַציִונגענ אינעווייניק אינ דער אַלוועלטלעכער ווירטשאפט אפנ גרענעצ צווישנ XIX און XX יאָרהונדערטנ. ער טיילט איינ די גאנצע וועלט אפ פינפ „ווירטשאפטלעכע הויפּט-געביטנ": 1) דער מיטל־אייראָפּייִשער (גאנצ אייראָפּע, אכוצ רוסלאנד און ענגלאנד); 2) דער בריטישער; 3) דער רוסלענדישער; 4) דער מיזרעכ־אזיאַטישער און 5) דער אמעריקאנישער, ארײַנעמענדיק די קאָלאָניעס אינ די „געביטנ" פונ יענע מעלוכעס, צו וועלכע זיי געהערנ, און „לאָזנדיק אָנ א זײַט" די קליינע צאָל לענדער, וואָס זײַנענ ניט פארטיילט לויט געביטנ, ווי למשל פּערסיע, אפגאניסטאנ, אראַביע און אזיע, מאראָקאָ און אביסיניע אינ אפריקע אדג.

אָט זײַנענ בעקיצער די עקאָנאָמישע אָנגאבנ, וועלכע ער ברענגט וועגנ די דאָזיקע געביטנ:

די ווירטשאַפט־לעכע הויפּטגע־ביטנ פונ דער וועלט	די פּאַרקער־וועגנ: דער שטעכ (מיליאָנ קוואַד. קילאָמעטער)	די באַפעלקערונג (אינ מיליאָנען)	אײַזנבאַנען (טויזנטער קילאָמעטער)	האנדל־פלאָט (מיליאָנען טאָנ)	דער האנדל: דער אימפּאָרט אונ עקספּאָרט צוזאַמען (אינ מיליאַרדנ מאַרק)	די אינדוסטריע: אַרויסבאַקום — שטיינ־קוילנ (מיליאָנען טאָנ)	די אינדוסטריע: אַרויסבאַקום — טשוהונ (מיליאָנען טאָנ)	די צאָל שפּינדלען אינ דער בוימוואָל־אינדוסטריע (מיליאָנען)
1) מיטל־אייראָ־פּייִשע * . .	27,6 (23,6)	388 (146)	204	8	41	251	15	26
2) בריטישע *	28,9 (28,6)	398 (355)	140	11	25	249	9	51
3) רוסלענדישע	22	131	63	1	3	16	3	7
4) מיזרעכ־אזיא־טישע . . .	12	389	8	1	2	8	0,02	2
5) אמעריקאנישע	30	148	379	6	14	245	14	19

מיר זעענ דרײַ געביטנ מיט א הויכ אנטוויקלטנ קאַפּיטאליזמ (א שטאַר־קע אנטוויקלונג סײַ פונ די טראַנספּאָרט־מיטלענ סײַ פונעמ האנדל סײַ פונ דער אינדוסטריע): דעמ מיטל־אייראָפּייִשנ, דעמ בריטישנ אונ דעמ אמע־ריקאַנישנ. צווישנ זיי געפינענ זיכ דרײַ מעלוכעס, וואָס הערשנ איבער דער וועלט: דײַטשלאַנד, ענגלאנד אונ די פאַראייניקטע שטאַטנ. די אימפּע־ריאַליסטישע קאָנקורענצ צווישנ זיי אונ דער קאַמפּ זײַנענ ביז גאָר פאַר־שאַרפט דורכ דעמ, וואָס דײַטשלאַנד האָט א נישטיקנ געביט אונ ווייניק קאָלאָניעס; דאָס שאַפט א „מיטל־אייראָפּע" איז נאָכ אינ דער צוקונפט, אונ זי ווערט געבוירנ אינ א פאַרצווייפלטנ קאַמפּ. דערווײַל איז דער צייכנ פונ גאַנצ אייראָפּע די פּאָליטישע צעבראָקנקײַט. אינ דעמ בריטישנ אונ אמעריקאַנישנ געביט שטייט, פאַרקערט, זייער הויכ די פּאָליטישע קאָנצענ־טראַציע, נאָר ס'איז פאַראַנ א קאָלאָסאַלע ניט־אנטשפּרעכיקײַט צווישנ די מוירעדיק גרויסע קאָלאָניעס פונ דעמ ערשטנ אונ די נישטיקע — פונ דעמ צווייטנ געביט. אונ אינ די קאָלאָניעס הייבט ערשט אָנ דער קאַפּיטאליזמ צו אנטוויקלענ זיכ. דער קאַמפּ פאַר דאָרעמ-אמעריקע ווערט אלצ שאַרפער.

צוויי געביטנ מיט א שוואַכ אנטוויקלטנ קאַפּיטאליזמ — דאָס איז דער רוסלענדישער אונ דער מיזרעכ־אזיאַטישער. אינ דעמ ערשטנ איז די באַ־פעלקערונג זייער א שיטערע, אינעמ צווייטנ — זייער א געדיכטע; אינעמ ערשטנ איז די פּאָליטישע קאָנצענטראַציע גרויס, אינ דעמ צווייטנ איז זי

* אינ די קלאַמערנ דער שטעטכ אונ די באַפעלקערונג פונ די קאָלאָניעס.

ניט פאראנ. כינע האָט מענ ערשט אָנגעהויבנ טיילנ, און דער קאמפ איבער איר צווישנ יאפּאָניע, פאראייניקטע שטאטנ אאוו. ווערט אלץ שטארקער.

פארגלײַכט מיט אָט דער ווירקלעכקײַט — מיט דער גיגאנטישער פארשיידנארטיקײַט פונ די עקאָנאָמישע און פּאָליטישע באדינגונגענ, מיט דער גרעסטער ניט־אנטשפּרעכיקײַט אינ דער גיכקײַט פונעם וווּקס פונ פארשיידענע לענדער אאוו., מיטנ ווילדנ קאמפ צווישנ די אימפּעריאליסטישע מעלוכעס — אָט מיט דעם אלץ פארגלײַכט קאוטסקיס נארישע באָבעמײַסע וועגנ א „פרידלעכנ" אולטרא־אימפּעריאליזמ. איז עס דענ ניט א רעאקציאָנערער פּרווו פונ אנ אָנגעשראָקענעם קלײנבירגער אויסצובאהאלטנ זיכ פונ דער גרויזאמער ווירקלעכקײַט? גיבנ אונדז דענ ניט די אינטערנאציאָנאלע קארטעלנ, וועלכע זעענ אויס קאוטסקינ ווי עמבריאָנענ פונעם „אולטרא־אימפּעריאליזמ" (פּונקט אזוי „קאָנ מענ" די פּראָדוקציע פונ טאבלעטקעס אינ א לאבאָראטאָריע אויכ דערקלערנ פאר אנ „עמבריאָנ" פונ אולטרא־לאנדווירטשאפט), א בײַשפּיל פונ פארטיילנ *און* פונ *איבערפארטיילנ* די וועלט, פונ איבערגאנג פונ א פרידלעכער צעטיילונג צו א ניט־פרידלעכער, און פארקערט? *טיילנ* דענ איצט ניט *איבער* דער אמעריקאנישער און דער איבעריקער פינאנצ־קאפּיטאל, וואָס האָט מיט דײַטשלאנדס אָנטייל אפ א פרידלעכנ אופנ שוינ געהאט צעטיילט די גאנצע וועלט, לאָמיר זאָגנ, אינ דעמ „אינטערנאציאָנאלנ רעלסנ־סינדיקאט" אָדער אינעמ „אינטערנאציאָנאלנ טרעסט פאר האנדל־שיפגאנג", *טיילנ זיי* דענ איצט ניט *איבער* די וועלט אפנ גרונט פונ נײַע קויכעס־פארהעלטענישנ, וואָס ענדערנ זיכ אפ גאָר *ניט* קיינ פרידלעכנ אופנ?

דער פינאנצ־קאפּיטאל און די טרעסטנ שוואכנ ניט אָפּ, נאָר זיי פארשטארקנ די אונטערשיידנ צווישנ דער גיכקײַט פונ דעמ וווּקס בא פארשיידענע טיילנ פונ דער אלוועלטלעכער ווירטשאפט. און וויבאלד די קויכעס־פארהעלטענישנ האָבנ זיכ געענדערט, איז אינ וואָס־זשע קאָנ, *באמ קאפּיטאליזמ*, באשטיינ די לײזונג פונ דעמ ווידערשפּרוכ, אויב ניט אינ *קראפט*? העכסט פּינקטלעכע אָנגאבנ וועגנ דער פארשיידענער גיכקײַט פונ וווּקס פונעמ קאפּיטאליזמ און פונ דעמ פינאנצ־קאפּיטאל אינ דער גאנצער אלוועלטלעכער ווירטשאפט האָבנ מיר אינ דער סטאטיסטיק פונ די אײַזנבאנענ. פאר די לעצטע יאָרצענדליקער פונ דער אימפּעריאליסטישער אנטוויקלונג האָט זיכ די לענג פונ די אײַזנבאנענ געענדערט אפ אזא אופנ:

די אײַזנבאַנענ
(אינ טויזנט. קילאָמ.)

	1890 י.		1913 י.			
אייראָפּע	224		346		+122	
די פאַרייניקטע שטאַטנ פונ אמעריקע .	268		411		+143	
אַלע קאָלאָניעס	82		210		+128	
זעלבשטענדיקע אונ האַלב־זעלבשטענדיקע		125		347		+222
מעלוכעס פונ אזיע אונ אמעריקע . .	43		137		+94	
סאַכאַקל	617		1 104			

דאָס הייסט, אז גיכער פאַר אַלצ איז געגאַנגענ די אנטוויקלונג פונ אײַזנבאַנענ אינ די קאָלאָניעס אונ אינ די זעלבשטענדיקע (אונ האַלב-זעלבשטענדיקע) מעלוכעס פונ אזיע אונ אמעריקע. ס'איז באַוווסט, אז דער פינאַנצ־קאַפּיטאַל פונ די 4—5 גרעסטע קאַפּיטאַליסטישע מעלוכעס הערשט אונ רעגירט דאָ פולשטענדיק. צוויי הונדערט טויזנט קילאָמעטער נײַע אײַזנ-באַנענ אינ די קאָלאָניעס אונ אינ די איבעריקע לענדער פונ אזיע אונ אמעריקע באַדײַטנ, אז א נײַער קאַפּיטאַל פונ העכער 40 מיליאַרד מאַרק איז פאַרטאָנ געוואָרנ אפּ באַזונדערס לוינבאַרע באַדינגונגענ, מיט באַזונ־דערע גאַראַנטיעס פונ האַכנאָסעדיקײַט, מיט רעווערדיקע באַשטעלונגענ פאַר די שטאָלגוס־זאַוואָדנ אדג. אאַו.

גיכער פאַר אַלצ וואַקסט דער קאַפּיטאַליזמ אינ די קאָלאָניעס אונ אינ די טראַנסאָקעאַנישע לענדער. צווישנ זיי קומענ אופ נײַע אימפּעריאַ־ליסטישע מעלוכעס (יאַפּאָניע). דער קאַמפּ צווישנ די אַלוועלטלעכע אימפּע־ריאַליזמענ פאַרשאַרפט זיכ. ס'וואַקסט דער צינז, וועלכנ דער פינאַנצ־קאַ-פּיטאַל נעמט פונ די באַזונדערס רעווערדיקע קאָלאָניאַלע אונ טראַנס־אָקע-אַנישע אונטערנעמונגענ. אנ אויסשליסלעכ גרויסער כיילעק באַמ טיילנ דעמ דאָזיקנ „רויב״ פאַלט אַרײַנ אינ די הענט פונ די לענדער, וואָס ניט שטענ-דיק פאַרנעמענ זיי דאָס ערשטע אָרט לויט דער גיכקײַט פונ אנטוויקלענ די פּראָדוקטיווע קויכעס. אינ די גרעסטע מעלוכעס, צוזאַמענ מיט זייערע קאָלאָניעס, האָט די לענג פונ אײַזנבאַנענ באַטראָפנ:

(טויזנטער קילאָמעטער)

	1890 י.	1913 י.	
פאַרייניקטע שטאַטנ	268	413	+145
די בריטישע אימפּעריע . . .	107	208	+101
רוסלאַנד	32	78	+46
דײַטשלאַנד	43	68	+25
פראַנקרײַכ	41	63	+22
סאַכאַקל אינ 5 מעלוכעס	491	830	+339

אַלזאָ, קאָרעוו צו 80 פּראָצ. פון דעם גאַנצן סכום אײַזנבאַנען איז קאָנצענטרירט אין פינף גרעסטע מעלוכעס. אָבער די קאָנצענטראַציע פון אייגנטום אויף די דאָזיקע באַנען, די קאָנצענטראַציע פונעם פינאַנץ-קאַפּיטאַל איז נאָך אָן אַן ערעך באַדײַטנדיקער, ווײַל אַן אומגעהייער גרויסע מאַסע אַקציעס און אָבליגאַציעס פון די אַמעריקאַנישע, רוסלענדישע און אַנד. אײַזנבאַנען געהערט, לעמאָשל, די ענגלישע און פראַנצויזישע מיליאָנערן.

אַדאַנק זײַנע קאָלאָניעס האָט ענגלאַנד פאַרגרעסערט „זײַן" אײַזנבאַנ־נעץ אויף 100 טויזנט קילאָמעטער, אין פיר מאָל מער, איידער דײַטשלאַנד. און אַלעמען איז דאָך באַוווּסט, אַז די אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיווע קויכעס, באַזונדערס אין דער פּראָדוקציע פון שטיינקוילן און פון אײַזן, איז פאַר דער צײַט געגאַנגען אין דײַטשלאַנד אָן אַן ערעך גיכער, איידער אין ענגלאַנד, שוין אָפּגערעדט פון פראַנקרײַך און רוסלאַנד. אין 1892 יאָר האָט דײַטשלאַנד פּראָדוצירט 4,9 מיליאָן טאָן טשוהון קעגן 6,8 אין ענגלאַנד; און אין 1912 יאָר — שוין 17,6 קעגן 9,0, דה. אַ גיגאַנטישע איבערוואָג איבער ענגלאַנד! פרעגט זיך, וואָס פאַר אַן אַנדער מיטל, אַחוץ מילכאָמע, האָט אויפן באָדן פון קאַפּיטאַליזם געקאָנט זײַן, קעדיי באַזײַטיקן די אומאַנטשפּרעכיקײַט צווישן דער אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיווע קויכעס און דער אָנזאַמלונג פון קאַפּיטאַל, פון איין זײַט, און דער צעטיילונג פון די קאָלאָניעס און „ווירקונג-ספערעס" פאַרן פינאַנץ־קאַפּיטאַל, פון דער אַנדערער זײַט?

VIII. פּאַראַזיטיזם און פאַרפוילונג פונעם קאַפּיטאַליזם

איצט דאַרפן מיר זיך אָפּשטעלן נאָך אויף איין זייער וויכטיקער זײַט פונעם אימפּעריאַליזם, וועלכע ווערט דאָסראָוו ניט גענוג אָפּגעשאַצט אין דער מערהײַט אָפּהאַנדלונגען איבער דער דאָזיקער טעמע. איינער פון די כעסרוינעס פונעם מאַרקסיסט הילפערדינג איז דאָס, וואָס ער האָט געמאַכט אַ טריט אויף צוריק אין פאַרגלײַך מיטן ניט־מאַרקסיסט האָבסאָן. מיר ריידן וועגן דעם פּאַראַזיטיזם, וואָס איז אייגנטימלעך דעם אימפּעריאַליזם.

ווי מיר האָבן געזען, איז די מאָנאָפּאָליע די סאַמע טיפסטע עקאָנאָמישע באַזע פונעם אימפּעריאַליזם. דאָס איז אַ קאַפּיטאַליסטישע מאָנאָפּאָליע, דה. אַזאַ, וואָס איז אויסגעוואַקסן פונעם קאַפּיטאַליזם און געפינט זיך אין דער אַלגעמיינער סוויווע פון קאַפּיטאַליזם, פון סכוירע־פּראָדוקציע, פון קאָנקורענץ, אין אַ שטענדיקן און אויסוועגלאָזן ווידערשפּרוך מיט דער דאָזיקער אַלגעמיינער סוויווע. און פונדעסטוועגן רופט זי, ווי יעדע מאָנאָ־

פּאָליע, אומפאַרמײַדלעכ אַרויס אַ שטרעבונג צו פאַרגליווערונג אונ פאַרפוי־
לונג. אַפ וויפל ס'ווערנ אײַנגעשטעלט, זאָל זײַנ נאָר צײַטווײַליק, מאָנאָ־
פּאָל־פּרײַזנ, אַפ אַזויפיל פאַרשווינדנ ביז אַ געוויסנ גראַד די סטימולירנדי־
קע סיבעס פאַרנ טעכנישנ, אונ בעמייִלע אויכ פאַר יעדנ אַנדערנ פּראָגרעס,
פאַר דער באַוועגונג פאָרויס; אַפ אַזויפיל, ווײַטער, קומט אויפ אַנ עקאָ־
נאָמישע מעגלעכקײַט קינסטלעכ צו פאַרהאַלטנ דעם טעכנישנ פּראָגרעס.
אַ בײַשפּיל: אינ אַמעריקע האָט איינער אָוענס דערפונדנ אַ פלאַש־מאַ־
שינ, וואָס רופט אַרויס אַ רעוואָליוציע אינ דער פּראָדוקציע פונ פלעשער.
דער דײַטשישער קאַרטעל פונ פלעשער־פאַבריקאַנטנ קויפט אָפּ אָוענס פּאַ־
טענטנ, באַהאַלט זיי באַ זיכ אונ פאַרהאַלט זייער אָנווענדונג. פאַרשטייט
זיכ, אַז באַם קאַפּיטאַליזם קאָנ די מאָנאָפּאָליע קיינמאָל ניט באַזײַטיקנ
פונעמ אַלוועלטלעכנ מאַרק פולשטענדיק אונ אַפ זייער אַ לאַנגער צײַט די
קאָנקורענצ (אינ דעמ שטעקט, אַגעוו, איינע פונ די סיבעס, צוליב וועל־
כע די טעאָריע וועגנ אולטראַ־אימפּעריאַליזמ איז אַנ אומזינ). פאַרשטייט
זיכ, אַז די מעגלעכקײַט אַראָפּצוזעצנ די הויצאָעס פונ דער פּראָדוקציע אונ
צו פאַרגרעסערנ דעמ רעווּעכ דורכ אײַנפירנ טעכנישע אויסבעסערונגענ
ווירקט לעטויוועס ענדערונגענ. ס'ווירקט אָבער ווײַטער אויכ, פונ איר זײַט, די
טענדענצ צו פאַרגליווערונג אונ פאַרפוילונג, וואָס איז אייגנטימלעכ פאַר
דער מאָנאָפּאָליע, אונ אינ איינִיקע אינדוסטריע־צווײַגנ, אינ איינצלנע לענ־
דער באַקומט זי אַפ אַ געוויסער צײַט די אויבערהאַנט.

אינ דער זעלבער ריכטונג ווירקט די מאָנאָפּאָליע אַפ באַזיצנ באַזונ־
דערס גרויסע, רײַכע אָדער באַקוועמ ליגנדיקע קאָלאָניעס.

ווײַטער. דער אימפּעריאַליזמ באַטײַט אַ גוואַלדיקע אָנזאַמלונג פונ
געלט־קאַפּיטאַל אינ אַ קליינער צאָל לענדער, וואָס דערגרייכט, ווי מיר
האָבנ געזענ, ביז 100—150 מיליאַרד פראַנק אינ ווערטפּאַפּירנ. פונדאַנענ
נעמט זיכ דער אויסערגעוויינלעכער ווּקס פונעמ קלאַס אָדער, ריכטיקער,
פונעמ שיכט ראַנטיע, ד.ה. מענטשנ, וואָס לעבנ פונ „שנײַדנ קופּאָנעס"— מענטשנ,
לאַכלוטנ אָפּגעשיידטע פונ צו באַטייליקנ זיכ אינ אַוועלכער־ניט־איז אונ־
טערנעמונג, — מענטשנ, וואָס זייער פּראָפעסיע איז ליידיקגייערײַ. דער קאַ־
פּיטאַל־עקספּאָרט, אַלס איינער פונ די סאַמע וועזנטלעכע עקאָנאָמישע יעסוידעס
פונעמ אימפּעריאַליזמ, פאַרשטאַרקט נאָכ מער אָט די פולשטענדיקע אָפּגע־
ריסנקײַט פונ דער פּראָדוקציע באַ דעמ שיכט ראַנטיע, ער לייגט אַרופ אַ
שטעמפּל פונ פּאַראַזיטיזמ אַפ דעמ גאַנצנ לאַנד, וואָס לעבט פונ עקס־
פּלואַטירנ די אַרבעט פונ עטלעכע טראַנס־אָקעאַנישע לענדער אונ קאָ־
לאָניעס.

„אינ 1893 יאָר, — שרײַבט האָבסאָנ, — האָט דער בריטישער קאַפּיטאַל, וואָס איז געווענ אינוועסטירט אינ אויסלאַנד, אויסגעמאַכט באַ 15 פּראָצענט פונ דעמ גאַנצנ רײַכטום פונעמ פאַראייניקטנ קיניגרײַכ“.

מיר וועלנ דערמאָנענ, אז צום 1915 יאָר האָט זיכ דער דאָזיקער קאַפּיטאַל פאַרגרעסערט אנערעכ אינ צוויי א האַלב מאָל.

„דער אגרעסיווער אימפּעריאַליזמ, — ליִיענענ מיר ווײַטער באַ האָבסאָנענ, — וועלכער קאָסט אָפּ אַזוי טײַער די שטײַערצאָלער און וועלכער האָט אַזאַ קלײנעמ באַטײַט פאַרנ אינדוסטריעלער אונ פאַרנ סוחר... איז א קוואַל פונ גרויסע רעוואַכימ פאַרנ קאַפּיטאַליסט, וועלכער זוכט ווו צו אינוועסטירנ זײַנ קאַפּיטאַל“... (אינ ענגליש ווערט דער דאָזיקער באַגריפ באַצייכנט מיט איינ וואָרט „אינוועסטער“—ראַנטיע)... „די גאַנצע יאָריקע האַכנאָסע, וואָס גרויסבריטאַניע באַקומט פונ איר גאַנצנ אויסערלעכנ אונ קאָלאָניאַלנ האַנדל, פונ אימפּאָרט אונ עקספּאָרט, רעכנט אויס דער סטאַטיסטיקער גיפּענ אינ 18 מיליאָנ פונט סטערלינג (ארומ 170 מיליאָנ רובל) אינ 1899 יאָר, רעכענענדיק צו צוויי א האַלב פּראָצ. אפּנ גאַנצנ אומזאַץ פונ 800 מיליאָנ פונט סטערלינג“.

ווי גרויס ס'זאָל ניט זײַנ די דאָזיקע סומע, קאָנ מיט איר פונדעסטוועגנ ניט דערקלערט ווערנ דער אגרעסיווער אימפּעריאַליזמ פונ גרויס־בריטאַניע. ער ווערט דערקלערט דורכ דער סומע 90—100 מיליאָנ פונט סטערלינג, וואָס שטעלט פאָר די האַכנאָסע פונעמ „אינוועסטירטנ“ קאַפּי־טאַל, די האַכנאָסע פונ דעמ שיכט ראַנטיע.

די האַכנאָסע פונ די ראַנטיע איז פינפ מאָל אַזוי גרויס ווי די האַכנאָסע פונעמ אויסערלעכנ האַנדל אינ דעמ סאַמע „האַנדלס“־לאַנד פונ דער וועלט! אָט דאָס איז דער טאָכ פונעמ אימפּעריאַליזמ אונ פונעמ אימ־פּעריאַליסטישנ פּאַראַזיטיזמ.

דער באַגריפ „ראַנטיע-מעלוכע“ (Rentnerstaat) אָדער וווכער־מעלוכע הייבט אָנ דעריבער פונ אַלעמענ באַנוצט ווערנ אינ דער עקאָנאָמישער לי־טעראַטור וועגנ אימפּעריאַליזמ. די וועלט האָט זיכ צעטיילט אפּ א הײַ־פעלע וווכער-מעלוכעס אונ אפּ א גיגאַנטישער מערהײַט מעלוכעס-באַל־כויוועס.

„צווישנ די קאַפּיטאַלנ, — שרײַבט שולצע־געוועדניץ, — וואָס זײַנענ אינוועס־טירט אינ אויסלאַנד, פאַרנעמענ דאָס ערשטע אָרט די, וואָס גייענ אינ פּאָליטיש אָפּ־הענגיקע אָדער פאַרבינדעטע לענדער: ענגלאַנד גיט האַלוואָעס עגיפּטנ, יאַפּאַניע, כינע, דרום־אַמעריקע. זײַנ קריג־פלאָט שפּילט, אינ פאַל פונ נויט, די ראָליע פונ א גע־ריכט־עקזעקוטער. די פּאָליטישע קראַפט פונ ענגלאַנד באַשיצט עס קעגנ דעמ צאָרנ פונ די באַלכויוועס“.

סארטאָריוס פאָן וואלטערסהאוזען שטעלט ארויס אין זיין ווערק „די פאָלקווירטשאפטלעכע סיסטעם פון אינוועסטירן קאפיטאל אין אויסלאנד“ האָלאנד פאר א מוסטער פון א „ראנטיע־מעלוכע“ און ווייזט אָן, אז ענגלאנד און פראנקרייך ווערן איצט אויך אזוינע מעלוכעס. שילדער האלט, אז פינף אינדוסטריעלע מעלוכעס — ענגלאנד, פראנקרייך, דייטשלאנד, בעלגיע און שווייץ — זיינען „קלאָר אויסגעשפראָכענע לענדער קרעדיטאָרן“. האָלאנד פארעכנט ער ניט אהער בלויז דערפאר, וואָס עס איז „ווייניק אינדוסטריעל“. די פאראייניקטע שטאטן זיינען א קרעדיטער מער ניט ווי בענוגע צו אמעריקע.

„ענגלאנד, — שרייבט שולצע־געווערניץ, — וואקסט ביסלעכווייז אריבער פון אן אינדוסטריעלער מעלוכע אין א מעלוכע א קרעדיטער. ניט געקוקט אפ דער אבסאָלוטער פארגרעסערונג פון דער אינדוסטריעלער פראָדוקציע און פונעם אינדוסטריעלן עקספאָרט, וואקסט אויס דער רעלאטיווער באטייט פון די האכנאָסעס פון פראָצענטן און דיווידענדן, פון עמיסיעס, קאָמיסיעס און ספעקולאציע פאר דער גאנצער פאָלקווירטשאפט. לויט מיין מיינונג, איז גראָד אָט דער פאקט דער עקאָנאָמישער באָדן פון דעם אימפעריאליסטישן אופשטייג. דער קרעדיטער איז פעסטער פארבונדן מיטן באלכויוו, איידער דער פארקויפער מיטן קויפער“.

דער ארויסגעבער פונעם בערלינער זשורנאל „באנק“ א. לאנסבורג האָט אין 1911 יאָר אין ארטיקל: „דייטשלאנד — א ראנטיע־מעלוכע“ אזוי געשריבן וועגן דייטשלאנד:

„אין דייטשלאנד לאכט מען גערן פון דער נייגונג צו פארוואנדלען זיך אין ראנטיע, וואָס באמערקט זיך אין פראנקרייך. מע פארגעסט אָבער דערביי, אז אפ וויפל ס'האנדלט זיך וועגן דער בורזשואזיע, ווערן די דייטשישע באדינגונגען אלץ מער ענלעך צו די פראנצויזישע“.

א ראנטיע־מעלוכע איז א מעלוכע פון א פאראזיטישן, פארפוילנדיקן קאפיטאליזם, און אָט דער אומשטאנד מוז זיך אָפשפיגלען סיי אפ אלע סאָציאל־פּאָליטישע באדינגונגען פון די געגעבענע לענדער בכלל סיי באזונדערס אפ די צוויי גרונט־שטרעמונגען אין דער ארבעטער־באוועגונג. קעדיי עס צו באווייזן ווי ווייט מעגלעך אָנשוילעכער, וועלן מיר לאָזן ריידן האָבסאָנען, וועלכער איז מער פון אלץ „באגלייבט“ ווי אן איידעס, ווייל אים קאָן מען ניט כושעד זיין אין פניעס צו דער „מארקסיסטישער אָרטאָדאָקסיע“, און פון דער אנדערער זייט, איז ער אן ענגלענדער, וואָס ווייס גוט די זאכלאגע אינעם לאנד, וואָס איז רייכער פון אנדערע סיי מיט קאָלאָניעס סיי מיט פינאנץ־קאפיטאל סיי מיט אימפעריאליסטישער דערפארונג.

באשרײַבנדיק, אונטערנ פרישנ אײַנדרוק פונ דעמ ענגליש־בורישנ קריג,[8] דעמ צוזאמענהאנג צווישנ דעמ אימפעריאליזמ מיט די אינטערעסנ פונ די פינאנסיסטנ", דעמ ווּקס פונ זײערע רעוואָכימ אפ די פּאָדריאדנ, ליפערונגענ אאזוו., האָט האָבסאָנ געשריבנ:

„די ריכטונג־געבער פונ אָט דער בעפּײרעש פאראזיטישער פּאָליטיק זײַנענ די קאפּיטאליסטנ; די זעלביקע מאָטיוונ ווירקנ אָבער אויכ אפ ספּעציעלע קאטעגאָריעס ארבעטער. אינ א סאכ שטעט זײַנענ די סאמע וויכטיקסטע אינדוסטריע־צווײַגנ אָפּהענגיק פונ רעגירונג־באשטעלונגענ; פונ אָט דעמ פאקט הענגט אָפּ אינ ניט קײנ קלײנער מאָס דער אימפעריאליזמ פונ די צענטערס פונ דער מעטאלורגישער אינדוסטריע אונ פונ דער שיפּבוי־אינדוסטריע".

לויט דער מײנונג פונעמ אווטער, האָבנ צווײערלײ אומשטענדנ אָפּגעשוואכט די קראפט פונ די אלטע אימפעריעס: 1) דער „עקאָנאָמישער פּאראזיטיזמ" אונ 2) דאָס, וואָס די ארמײ פלעגט צוזאמענגעשטעלט ווערנ פונ אָפּהענגיקע פעלקער.

„דער ערשטער אומשטאנד איז די געוווינהײט פונ עקאָנאָמישנ פּאראזיטיזמ, לויט וועלכנ די הערשנדיקע מעלוכע נוצט אויס אירע פּראָווינצנ, קאָלאָניעס אונ אָפּהענגיקע לענדער, כדי צו באררײַכערנ איר רעגירנדיקנ קלאס אונ כדי אונטערצוקויפנ אירע נידעריקערע קלאסנ, אז זײ זאָלנ בלײַבנ רויק".

פאר דער עקאָנאָמישער מעגלעכקײַט פונ אזא אונטערקויפנ, אינ וואָס פאר א פאָרמ דאָס זאָל ניט פאָרקומענ, איז נײטיק — וועלנ מיר צוגעבנ פונ זיכ — א מאָנאָפּאָליסטיש הויכער רעווח.

וועגנ דעמ צווײטנ אומשטאנד שרײַבט האָבסאָנ:

„אײנער פונ די סאמע מעשונעדיקע סימפּטאָמענ פונ דער בלינדקײַט פונעמ אימפעריאליזמ איז די זאָרגלאָזיקײַט, מיט וועלכער גרויס־בריטאניע, פראנקרײַכ אונ די איבעריקע אימפּעריאליסטישע נאציעס שטעלנ זיכ אפ דעמ דאָזיקנ וועג. גרויס־בריטאניע איז אוועק ווײַטער פונ אלעמענ. דעמ גרעסטנ טײל שלאכטנ, דורכ וועלכע מיר האָבנ דעראָבערט אונדזער אינדישע אימפּעריע, האָבנ געפירט אונדזערע ארמײענ, וואָס זײַנענ געווענ צונויפגעשטעלט פונ ארטגעבוירטיקע אײַנוווינער; אינ אינדיע, ווי אויכ די לעצטע צײַט אינ עגיפּטנ, געפינענ זיכ די גרויסע שטענדיקע ארמײענ אונטער דער קאָמאנדע פונ ענגלענדער; קימאט אלע מילכאָמעס, וואָס זײַנענ פארבונדנ מיט אונדזער אײַנעמענ אפריקע, אכוצנ דאָרעמ־טײל, האָבנ דורכגעפירט פאר אונדז די ארטגעבוירטיקע אײַנוווינער".

די פּערספּעקטיוו פונ צעגײלנ כינע רופט ארויס בא האָבסאָנענ אזא עקאָנאָמישע אָפּשאצונג:

„דער גרעסטער טייל פונ מיַרעוו־אייראפע וואלט דאנ געקאנט באקומענ דעמ אויסזענ אונ דעמ כאראקטער, וואס עס האבנ איצט באזונדערע טיילנ פונ די דאזיקע לענדער: דארעמ־ענגלאנד, די ריוויערא, די ערטער פונ איטאליע אונ פונ דער שווייצ, וואס ווערנ אמערסטנ באזוכט פונ טוריסטנ אונ זיינענ באזעצט מיט גווירימ, נעמלעכ: א קליינ הויפעלע רייכע אריסטאקראטנ, וואס באקומענ דיווי־דענדנ אונ פענסיעס פונעמ ווייטנ מיזרעכ, מיט אנ עטוואס גרעסערער גרופע פראפעסיאנעלע אנגעשטעלטע אונ סאכרימ אונ מיט נאכ א גרעסערער צאל הויזדינער אונ ארבעטער אינ דער טראנספארט־אינדוסטריע אונ אינ דער אינדוסטריע, וואס איז פארנומענ מיט דער ענדגילטיקער באארבעטונג פונ פאבריקאטנ. אבער די הויפט־צווייגנ פונ דער אינדוסטריע וואלטנ פארשוווּנדנ, אונ די מאסעווע דערנערונג־פראדוקטנ, די מאסעווע האלב־פאבריקאטנ וואלטנ קומענ, ווי צינז, פונ אזיע אונ פונ אפריקע“. „אט וואס פאר א מעגלעכקייטנ ס'עפנט פאר אונדז א מער ברייטע פארבאנד פונ די מיַרעוו־מעלוכעס, אנ אייראפעיִשע פעדעראציע פונ די גרויסע מעלוכעס: זי וואלט ניט נאר ניט געטריבנ פאראויס די אלוועלטלעכע ציוויליזאציע, נאר זי וואלט געקאנט באדייטנ א ריזיקע געפאר פונ א מיַרעוו־פאראזיטיזמ: זי וואלט אויסגעטיילט א גרופע פארגעשריטענע אינדוסטריעלע נאציעס, וואס זייערע העכערע קלאסנ באקומענ א קאלאסאלנ צינז פונ אזיע אונ פונ אפריקע אונ מיט דער הילפ פונ דעמ דאזיקנ צינז האלטנ זיי אויס גרויסע דרעסירטע מאסנ אנגעשטעלטע אונ דינער, וואס זיינענ שוינ פארנומענ ניט מיט פראדוצירנ לאנדווירטשאפטלעכע אונ אינדוסטריעלע מאסנ־פראדוקטנ, נאר מיט פערזענלעכער באדינונג אדער מיט א צווייט־ראנגיקער אינדוסטריעלער ארבעט, אונטערנ קאנטראל פונ דער נייער פינאנצ־אריסטא־קראטיע. זאלנ די, וואס זיינענ גרייט אוועקצומאכנ מיט דער האנט אזא טעאריע“ (מע האט באדארפט זאגנ: פערספעקטיוו) „אלס אזא, וואס פארדינט ניט, מע זאל זי באטראכטנ, זאלנ זיי זיכ ארײַנטראכטנ אינ די עקאנאמישע אונ סאציאלע באדינגונגענ פונ יענע באצירקנ פונ איצטיקנ דארעמ־ענגלאנד, וואס זיינענ שוינ געבראכט געווארנ צו אזא צושטאנד. זאלנ זיי א טראכט טאנ, וואס פאר א קאלאסאלע פארברייטערונג פונ אזא סיסטעמ עס וואלט מעגלעכ געווארנ, ווענ כינע וואלט אונטערפאלנ אונטערנ עקאנאמישנ קאנטראל פונ אזעלכע גרופעס פינאנסיסטנ, „קאפיטאל־אינוועסטערס“, פונ זייערע פאליטישע אונ האנדל־אינדוסטריעלע אנגעשטעלטע, וואס פאמפענ ארויס רעוואכימ פונ דעמ גרעסטנ פאטענציעלנ רעזערוואר, וועלכנ די וועלט האט אמאל געוווּסט, קעדיי צו פארברויכנ די דאזיקע רעוואכימ אינ אייראפע. פארשטייט זיכ, די סיטואציע איז א צו פארוויקלטע, ס'איז צו שווער צו דיסקאנטירנ די שפיל פונ די וועלט־קויכעס, אז מע זאל רעכענענ פאר זייער ווארשיינלעכ די אדער אנדערע אויס־טייטשונג פונ דער צוקונפט בלויז אינ איינ ריכטונג. אבער די ווירקונגענ, וואס באהערשנ דעמ היינטיקנ אימפעריאליזמ אינ מיַרעוו־אייראפע, גייענ אינ אט דער ריכטונג, אונ אויב זיי וועלנ ניט קריגנ קיינ ווידערשטאנד, אויב זיי וועלנ ניט אפגעצויגנ ווערנ אינ אנ אנדער זייט, ארבעטנ זיי בעפיירעש אינ דער ריכטונג פונ אט אזא מינ פארענדיקנ דעמ פראצעס“.

דער אווטער איז פולשטענדיק גערעכט: אויב די קויכעס פונעמ אימפעריאליזמ וואלטנ ניט באגעגנט קיינ ווידערשטאנד, וואלטנ זיי בעפיירעש

גערבראַכט דערצו. דער באַטײַט פון די „פּאַרייניקטע שטאַטן פון אייראָפּע" אין דער מאָדערנער, אימפּעריאַליסטישער, סיטואַציע איז דאָ ריכטיק אָפּגעשאַצט. מע האָט נאָר געדאַרפט צוגעבן, אַז אויך אינווייניק אין דער אַרבעטער־באַוועגונג „אַרבעטן" די אָפּאָרטוניסטן, וואָס האָבן איצט צײַטווײַליק געזיגט אין דעם גרעסטן טייל לענדער, סיסטעמאַטיש און אומאָפּנייגלעך דאַפקע אין אָט דער ריכטונג. דער אימפּעריאַליזם, וואָס באַטײַט די צעטיילונג פון דער וועלט און די עקספּלואַטאַציע ניט נאָר פון איין כינע, וואָס באַטײַט מאָנאָפּאָליסטיש־הויכע רעוואַכים פאַר אַ הײַפעלע זייער רײַכע לענדער, שאַפט אַן עקאָנאָמישע מעגלעכקײַט אונטערצוקויפן די אויבערשטע צווישנשיכטן פונעם פּראָלעטאַריאַט, און דערמיט שפּײַזט ער, פאָרמירט אויס און פאַרשטאַרקט דעם אָפּאָרטוניזם. מע דאַרף נאָר ניט פאַרגעסן אָן יענע קויכעס, וואָס ווירקן קעגן דעם אימפּעריאַליזם בכלל און קעגן דעם אָפּאָרטוניזם בפרט, קויכעס, וואָס דער סאָציאַל־ליבעראַל האָבסאָן האָט, נאַטירלעך, ניט געקאָנט זען.

דער דײַטשישער אָפּאָרטוניסט גערהאַרד הילדעבראַנד, וואָס איז בעשײַטע אויסגעשלאָסן געוואָרן פון דער פּאַרטיי דערפאַר, ווײַל ער האָט פאַרטיידיקט דעם אימפּעריאַליזם, און וואָס וואָלט איצט געקאָנט זײַן אַ פירער פון דער אַזויגערופענער „סאָציאַל־דעמאָקראַטישער" פּאַרטיי פון דײַטשלאַנד, דערגאַנצט גוט האָבסאָנען, ווען ער פאַרייריקט „פאַרייניקטע שטאַטן פון מײַרעוו־אייראָפּע" (אָן רוסלאַנד) צוליב „געמיינזאַמע" אַקציעס... קעגן די אַפריקאַנישע נעגערס, קעגן דער „גרויסער איסלאַם-באַוועגונג", קעדיי אויסהאַלטן „אַ שטאַרקע אַרמיי און פלאָט" קעגן דער „יאַפּאַניש־כינעזישער קאָאַליציע" אאַ.

די באַשרײַבונג פונעם „בריטישן אימפּעריאַליזם" בײַ שולצע־געווערניצן באַווײַזט אונדז די זעלבע שטריכן פון פּאַראַזיטיזם. די פעלק־האַכנאָסע אין ענגלאַנד איז פונעם 1865 יאָר ביז 1898 יאָר געוואָרן קימאַט 2 מאָל אַזוי די גרייס, און די האַכנאָסע „פון אויסלאַנד" איז פאַר דער זעלבער צײַט אויסגעוואָקסן אין נײַן מאָל. אויב דער „פאַרדינסט" פונעם אימפּעריאַליזם באַשטייט אין „דערציִען דעם נעגער צו אַרבעט" (אָן צוואַנג קאָן מען זיך ניט באַגיין...), באַשטייט די „געפאַר" פונעם אימפּעריאַליזם אין דעם, וואָס

„אייראָפּע וועט אַרויפוואַרפן די פיזישע אַרבעט — צוערשט די לאַנדווירטשאַפטלעכע און באַרגישע און דערנאָך די גראָבערע אינדוסטריעלע אַרבעט — אויף די פּלייצעס פון דער טונקלהויטיקער מענטשהײַט, און אַליין וועט זי זיך באַנוגענען מיט דער ראָליע פון ראַנטיע, צוגרייטנדיק דערמיט, עפּשער, די עקאָנאָמישע, דערנאָך אויך די פּאָליטישע עמאַנסיפּאַציע פון די רויטהויטיקע און טונקלהויטיקע ראַסעס".

אין ענגלאנד נעמט מען אפ אלץ מער און מער ערד בא דער לאנד-ווירטשאפטלעכער פראדוקציע און מע גיט זי אוועק אפ ספארט, אפ פאר-ווייליגנגען פאר די גווירים. וועגן שאטלאנד — דאס סאמע אריסטאקראטישע ארט פאר געיעג און אנדערליי ספארט — זאגט מען, אז „עס לעבט פון זיינע פארגאנגענהייט און פון דעם מיסטער קארנעדזשי" (אן אמעריקאנער מיליארדער). בלויז אפ פערד-ספארט און געיעג אפ פוקסן גיט ענגלאנד אויס 14 מיליאן פונט סטערלינג (בא 130 מיליאן רובל) א יאר. די צאל ראנ-טיע באטרעפט אין ענגלאנד בא א מיליאן. דער פראצענט פראדוקטיווע באפעלקערונג ווערט אלץ קלענער:

	די באפעלקערונג אין ענגלאנד	די צאל ארבעטער אין די הויפט-צווייגן פון דער אינדוסטריע	וויפל פראצ. באפעלקערונג מאכט עס אויס
	(אין מיליאנען)		
1851	17,9	4,1	23%
1901	32,5	4,9	15%

און, ריידנדיק וועגן דעם ענגלישן ארבעטער-קלאס, איז דער בורזשוא-אזער פארשער פונעם „בריטישן אימפעריאליזם פון אנהייב XX יארהונ-דערט" געצוווּנגען סיסטעמאטיש דורכצופירן א כילעק צווישן דעם „אויבערשיכט" ארבעטער און „אייגנטלעכ פראלעטארישן אונטערשטן שיכט". דער אויבערשטער שיכט גיט די מאסע מיטגלידער פון קאאפעראטיוון און פראפאריינען, ספארט-געזעלשאפטן און פילצאליקע רעליגיעזע סעקטעס. צו זיין ניוואָ איז צוגעפאסט דאס וואלרעכט, וואס איז אין ענגלאנד „נאך אלץ גענוג באשרענקט, קעדיי אויסצו-שליסן דעם אייגנטלעכ פראלעטארישן אונטערשטן שיכט"!! קעדיי צוצופוצן די לאגע פונעם ענגלישן ארבעטער-קלאס, רעדט מען גע-וויינלעכ בלויז וועגן דעם דאזיקן אויבערשטן שיכט, וואס באטרעפט א מינ-דערהייט פונעם פראלעטאריאט: לעמאשל,

„די פראגע וועגן ארבעטלאזיקייט איז דעריקער א פראגע, וואס רירט אן לאנ-דאן און דעם פראלעטארישן אונטערשטן שיכט, מיט וועלכן די פאליטיקער רעכענען זיך וויניק..."

מע וואלט געדארפט זאגן: מיט וועלכן די בורזשואזע פאליטיקאנער און די „סאציאליסטישע" אפארטוניסטן רעכענען זיך וויניק.

צו די באַזונדערקייטן פונעם אימפּעריאַליזם, וואָס זיינען פאַרבונדן מיט דעם קרייז דערשיינונגען, וועלכע מיר האָבן באַשריבן, געהערט אויך די פאַרקלענערונג פון דער עמיגראַציע, וואָס גייט פון די אימפּעריאַליסטישע לענדער, און די פאַרגרעסערונג פון דער אימיגראַציע (דאָס אַריינקומען פון אַרבעטער און איבערוואַנדערונג) אין די דאָזיקע לענדער פון די מער אָפּגעשטאַנענע לענדער, מיט אַ נידעריקערן אַרבעטלוין. ווי עס מערקט אָן האָבסאָן, פאַלט די עמיגראַציע פון ענגלאַנד, אָנהייבנדיק פון 1884 יאָר: אין דעם יאָר האָבן עמיגרירט 242 טויזנט מאַן, און אין 1900 יאָר — 169 טויזנט. די עמיגראַציע פון דייטשלאַנד האָט דערגרייכט איר מאַקסימום אין דעם יאָרצענדליק 1881—1890: 1453 טויזנט, און אין די צוויי ווייטערדיקע יאָרצענדליקער איז זי געפאַלן ביז 544 און 341 טויזנט. דערפאַר איז געוואָקסן די צאָל אַרבעטער, וואָס קומען קיין דייטשלאַנד פון עסטרייך, איטאַליע, רוסלאַנד אאַ. לויט דער פאָלק־ציילונג פון 1907 יאָר, זיינען אין דייטשלאַנד געווען 134 2294 אויסלענדער, פון זיי אינדוסטריעלע אַרבעטער — 440.800, לאַנדווירטשאַפטלעכע — 257329. אין פראַנקרייך זיינען די אַרבעטער פון דער באַרג־אינדוסטריע „אין אַ באַדייטנדיקן טייל" אויסלענדער: פּאָליאַקן, איטאַליענער, שפּאַניער. אין די פאַראייניקטע שטאַטן פאַרנעמען די אימיגראַנטן פון מיזרעך־ און דאָרעם־אייראָפּע די ערטער, וואָס ווערן באַצאָלט אַמערגסטן, און די אַמעריקאַנער אַרבעטער גיבן דעם גרעסטן פּראָצענט אַזעלכע, וואָס רוקן זיך אַרויס אַלס אויפזעער און באַקומען די אַמבעסטן באַצאָלטע אַרבעט. דער אימפּעריאַליזם האָט אַ טענדענץ אויסצוטיילן אויך פון די אַרבעטער פּריווילעגירטע קאַטעגאָריעס און זיי אָפּשפּאַלטן פון דער ברייטער מאַסע פּראָלעטאַריאַט.

ס'איז נייטיק צו פאַרצייכענען, אַז אין ענגלאַנד האָט די טענדענץ פונעם אימפּעריאַליזם צו צעשפּאַלטן די אַרבעטער און צו פאַרשטאַרקן צווישן זיי דעם אָפּאָרטוניזם אַרויסצורופן אַ צייטווייליקע פאַרפוילונג פון דער אַרבעטער־באַוועגונג — זיך אָנגעהויבן אַרויסווייזן אַ סאַך פריער, איידער סאָף XIX און אָנהייב XX יאָרהונדערט. וואָרעם צוויי גרויסע קענצייכנס פונעם אימפּעריאַליזם זיינען אין ענגלאַנד געווען נאָך פון מיטן XIX יאָרהונדערט: קאָלאָסאַלע קאָלאָניאַלע באַזיצן און די מאָנאָפּאָליסטישע לאַגע אויפן אַלוועלטלעכן מאַרק. מאַרקס און ענגעלס האָבן סיסטעמאַטיש, אין משך פון אַ ריי יאָרצענדליקער, נאָכגעשפּירט נאָך אָט דער פאַרבינדונג צווישן דעם אָפּאָרטוניזם אין דער אַרבעטער־באַוועגונג און די אימפּעריאַליסטישע באַזונדערקייטן פון דעם ענגלישן קאַפּיטאַליזם. ענגעלס, למשל, האָט געשריבן מאַרקסן דעם 7־טן אָקטיאַבער 1858 יאָר:

„דער ענגלישער פּראָלעטאַריאַט ווערט פאַקטיש אַלצ מער אונ מער פאַרבורזשואַ־זעוועט, אַזוי, אַז די דאָזיקע סאַמע בורזשואַזע נאַציע פונ אַלע נאַציעס וויל אַפּאָ־נעמ דערפירנ די זאַכ סאַפקאַלסאַפ צו דעמ, אַז צוגלײַכ מיט דער בורזשואַזיע זאָל זי האָבנ אויכ א בורזשואַזע אַריסטאָקראַטיע אונ א בורזשואַזנ פּראָלעטאַריאַט. פאַרשטייט זיכ, מיצאַד אַזאַ נאַציע, וואָס עקספּלואַטירט די גאַנצע וועלט, איז דאָס אינ א געוויסער מאָס רעכטמעסיק".

קימאַט אינ א פערטל יאָרהונדערט אַרומ רעדט ער אינ זײַנ בריוו פונ 11־טנ אווגוסט 1881 יאָר וועגנ

„די ערגסטע ענגלישע טרעד־יוניאָנס, וועלכע דערלאָזנ, אַז ס'זאָלנ מיט זיי אָנפירנ מענטשנ, אונטערגעקויפטע פונ דער בורזשואַזיע אָדער יעדנפאַלס פונ איר באַצאָלטע".

אונ אינ זײַנ בריוו צו קאַוטסקינ פונ 12־טנ סענטיאַבער 1882 יאָר האָט ענגעלס געשריבנ:

„איר פרעגט מיכ, וואָס דענקענ די ענגלישע אַרבעטער וועגנ דער קאָלאָניאַלער פּאָליטיק? דאָס אייגענע, וואָס זיי דענקענ בכלל וועגנ פּאָליטיק. דאָ איז ניט פאַ־ראַנ קיינ אַרבעטער־פּאַרטיי, דאָ זײַנענ פאַראַנ נאָר קאָנסערוואַטיווע אונ ליבעראַלע ראַדיקאַלנ, אונ די אַרבעטער באַנוצנ זיכ גאַנצ רויִק באַגלײַכ ווי זיי מיט ענגלאַנדס קאָלאָניאַלער מאָנאָפּאָליע אונ מיט זײַנ מאָנאָפּאָליע אַפ דעמ אַלוועלטלעכנ מאַרק" (דאָס זעלבע האָט ענגעלס אויכ געשריבנ אינ זײַנ פאָרעדע צו דער צווייטער אויפלאַגע פונעמ בוכ „די לאַגע פונעמ אַרבעטער־קלאַס אינ ענגלאַנד", אינ 1892 יאָר). [21]

דאָ זײַנענ קלאָר אָנגעוויזנ די סיבעס אונ די פאָלגנ. די סיבעס: 1) דאָס, וואָס דאָס געגעבענע לאַנד עקספּלואַטירט די גאַנצע וועלט; 2) זײַנ מאָנאָפּאָליסטישע לאַגע אַפ דעמ אַלוועלטלעכנ מאַרק; 3) זײַנ קאָלאָניאַלע מאָנאָפּאָליע. די פאָלגנ: 1) א טייל פונעמ ענגלישנ פּראָלעטאַריאַט ווערט פאַרבורזשואַזעוועט; 2) א טייל פונ אימ דערלאָזט, אַז מ'זאָל אימ אָנ־פירנ מענטשנ, וואָס זײַנענ געקויפט פונ דער בורזשואַזיע אָדער וואָס ווערנ יעדנפאַלס באַצאָלט פונ איר. דער אימפּעריאַליזמ פונ אָנהייב XX יאָרהונדערט האָט פאַרענדיקט די צעטיילונג פונ דער וועלט צווישנ א הײַפעלע מעלוכעס, וואָס איטלעכע פונ זיי עקספּלואַטירט איצט (אינ זינ פונ באַקומענ איבער־רעווחימ) עטוואָס א קלענערנ טייל פונ „דער גאַנצער וועלט", איידער ענגלאַנד אינ 1858 יאָר; איטלעכע פאַרנעמט א מאָנאָפּאָליסטישע לאַגע אַפ דעמ אַלוועלטלעכנ מאַרק אַדאַנק די טרעסטנ, קאַרטעלנ, דעמ פינאַנצ־קאַפּיטאַל, די באַציִונגענ פונעמ קרעדיטער צומ

באַלכוריוו; איטלעכע פאַרמאָגט ביז א געוויסער מאָס א קאָלאָניאַלע מאָ־נאָפּאָליע (מיר האָבן געזען, אז פון 75 מיליאָן קוואַדראַט־קילאָמעטער, וואָס עס פאַרנעמען אַלע קאָלאָניעס פון דער וועלט, זיינען *65* מיליאָן, דה. 86 פּראָצענט, קאָנצענטרירט אין די הענט פון זעקס מעלוכעס; *61* מיליאָן, דה. 81 פּראָצענט, איז קאָנצענטרירט אין די הענט פון דריי מע־לוכעס).

דער קענצייכן פון דער איצטיקער לאַגע באַשטייט אין אַזעלכע עקאָ־נאָמישע און פּאָליטישע באַדינגונגען, וואָס האָבן ניט געקאָנט ניט פאַר־שטאַרקן די אומבעשאָלעמדיקייט צווישן דעם אָפּאָרטוניזם מיט די אַלגע־מיינע און איקערדיקע אינטערעסן פון דער אַרבעטער־באַוועגונג: דער אימפּעריאַליזם איז פון אַן עמבריאָן אויסגעוואָקסן אין א הערשנדיקער סיסטעם; די קאַפּיטאַליסטישע מאָנאָפּאָליעס האָבן פאַרנומען דאָס ערשטע אָרט אין דער פאָלקווירטשאַפט און אין דער פּאָליטיק; די צעטיילונג פון דער וועלט איז דערפירט ביזן סאָף; און, פון דער אַנדער זייט, זעען מיר, אַנשטאָט דער ניטגעטיילטער מאָנאָפּאָליע פון ענגלאַנד, א קאַמף צווישן א קליינער צאָל אימפּעריאַליסטישע מעלוכעס פאַרן אָנטיילנעמען אין דער מאָנאָפּאָליע — א קאַמף, וואָס כאַראַקטעריזירט דעם גאַנצן אָנהייב פון XX יאָרהונדערט. דער אָפּאָרטוניזם קאָן איצט ניט אַרויסווייזן זיך אַלס פולשטענדיקער זיגער אין דער אַרבעטער־באַוועגונג פון אַוועלכן־ניט־איז לאַנד אַף א לאַנגער ריי יאָרצענדליקער, ווי עס האָט געהאַט געזיגט דער אָפּאָרטוניזם אין ענגלאַנד אין דער צווייטער העלפט XIX יאָרהונדערט, נאָר ער איז שוין ענדגילטיק צייטיק געוואָרן, ער האָט איבערגעצייטיקט און איז צעפוילט אין א ריי לענדער, האָבנדיק זיך פולקום צונויפגעגאָסן מיט דער בורזשואַזער פּאָליטיק, אַלס סאָציאַל־שאָוויניזם.*

IX. די קריטיק פונעם אימפּעריאַליזם

די קריטיק פונעם אימפּעריאַליזם פאַרשטייען מיר אין ברייטן זינען פונעם וואָרט, ווי א באַציִונג צו דער פּאָליטיק פונעם אימפּעריאַליזם מי־צאַד פאַרשיידענע קלאַסן פון דער געזעלשאַפט אין צוזאַמענהאַנג מיט זיי־ער אַלגעמיינער אידעאָלאָגיע.

---

* דער רוסישער סאָציאַל־שאָוויניזם פון די הערן פּאָטרעסאָוו, טשכענקעליס, מאַסלאָוו און אאַ. סיי דער אָפענער און סיי דער פאַרשטעלטער (פון די הערן טשכע־ידזע, סקאָבעלעוו, אַקסעלראָד, מאַרטאָוו אאַ.), איז אויך אויסגעוואַקסן פון דער רו־סישער וואַריאַציע פון אָפּאָרטוניזם, נעמלעך, פון דער ליקווידאַטאָרן.

פון איין זייט, די ריזיקע מאסשטאבן פונעם פינאנצ-קאפיטאל, וואס איז קאנצענטרירט אין א קליינער צאל הענט און שאפט אן אויסערגעוויינלעך ברייט צעווארפענע און געדיכטע נעצ פארהעלטענישן און פארבינדונגען, וועלכע מאכט צו אים אונטערטעניק א מאסע ניט בלויז מיטעלע און קליינע, נאר אויך די סאמע דריבנע קאפיטאליסטן און באלעבעסלעך, און פון דער אנדער־ער זייט, דער פארשארפטער קאמפ קעגן אנדערע נאציאנאל מעלוכישע גרופעס פינאנסיסטן פאר דער צעטיילונג פון דער וועלט און פאר דער הערשאפט איבער די איבעריקע לענדער, — דאס אלצ רופט ארויס א מאסנווייזן איבערגאנג פון אלע פארמעגלעכע קלאסן אפ דער זייט פונעם אימפעריאליזם. „אלגעמיינע״ באגייסטערונג פון זיינע פערספעקטיוון, מעשוגענע פארטיידיקונג פונעם אימפעריאליזם, אלערליי פארפוצונגען פאר אים, — אט דאס איז דער צייכן פון אונדזער צייט. די אימפעריאליסטישע אידעאלאגיע דרינגט אריין אויך אינעם ארבעטער־קלאס. קיין כינעזישע וואנט זונדערט אים ניט אפ פון די איבעריקע קלאסן. אויב די פירער פון דער איצטיקער אזויגערופענער „סאציאל־דעמאקראטישער״ פארטיי אין דייטשלאנד האבן מיט רעכט באקומען דעם נאמען „סאציאל-אימפעריאליסטן״, דאס הייסט, סאציאליסטן לויט זייערע רייד און אימפעריאליסטן לויט זייערע מייסים, האט האבסאן נאך אין 1902 יאר פארצייכנט די עקזיסטענצ פון „פאביאנישע אימפעריאליסטן״ אין ענגלאנד, וואס געהערן צו דער אפארטוניסטישער „פאביאנער געזעלשאפט״.

די בורזשואזע געלערנטע און פובליציסטן טרעטן געוויינלעך ארויס אלס פארטיידיקער פון דעם אימפעריאליזם אין עטוואס א פארדעקטער פארם, — זיי פארשמירן די פולשטענדיקע הערשאפט פונעם אימפעריאליזם און זיינע טיפעווארצלען און זעען ארויסצורוקן אפן פאדערגרונט פראטים און איינצלהייטן פון צווייטן ראנג; זיי באמיען זיך אפצוציען די אויפמערקזאמקייט פון דעם עצעם איניען מיט גאר ניט קיין ערנסטע פראיעקטן וועגן אזעלכע „רעפארמעס״, ווי פאליציישער אופזיכט אפ די טרעסטן אדער אפ די בענק אדג. זעלטענער טרעטן ארויס ציניש, אפנהארציקע אימפעריאליסטן, וואס האבן דעם מוט צו אנערקענען דעם אומזין פונעם געדאנק צו רעפארמירן די גרונט־אייגנשאפטן פונעם אימפעריאליזם.

מיר וועלן ברענגען איין ביישפיל. די דייטשישע אימפעריאליסטן באמיען זיך אין דער אויסגאבע: „דער ארכיוו פון דער אלוועלטלעכער ווירטשאפט״ נאכצושפירן די נאציאנאל־באפרייערישע באוועגונגען אין די

קאָלאָניעס, באַזונדערס, פאַרשטייט זיך, אין די ניט־דײַטשישע. זיי פאַרצייכענען יזירונג און פּראָטעסטן אין אינדיע, א באַוועגונג אין נאַטאַל (דאָרעם־אפריקע), אין דער האָלענדישער אינדיע אאַוו. אָט וואָס עס שרײַבט איינער פון זיי אין א נאָטיץ וועגן אן ענגלישער אויסגאַבע, וואָס גיט א באַריכט וועגן דער קאָנפערענץ פון אונטערטעניקע פעלקער און ראַסעס, וועלכע איז פאָרגעקומען דעם 28—30 יוני 1910, א קאָנפערענץ פון פאָרשטייער פון פאַרשיידענע פעלקער פון אזיע, אפריקע, אייראָפּע, וואָס געפינען זיך אונטער פרעמדלענדישער הערשאַפט. אָפּשאַצנדיק די רעדעס, וואָס זײַנען געהאַלטן געוואָרן אויף דער דאָזיקער קאָנפערענץ, שרײַבט ער:

„מע זאָגט אונדז, אַז מע מוז קעמפן קעגן דעם אימפּעריאַליזם; די הערשנדיקע מעלוכעס מוזן אַנערקענען דאָס רעכט פון די אונטערטעניקע פעלקער אויף זעלבשטענדיקייט; א צווישנפעלקערלעכער טריבונאַל דאַרף אַכטונג געבן, ס'זאָלן אויסגעפילט ווערן די אָפּמאַכן, וואָס זײַנען געשלאָסן געוואָרן צווישן די גרויסמאַכטן מיט די שוואַכע פעלקער. ווײַטער פון אָט די אומשולדיקע ווונטשן גייט ניט די קאָנפערענץ. מיר זעען דאָ ניט קיין ברעקל פאַרשטייונג פון יענעם עמעס, אַז דער אימפּעריאַליזם איז ענג צוזאַמענגעבונדן מיטן קאַפּיטאַליזם אין זײַן איצטיקער פאָרם און אַז דעריבער (!!) איז דער דירעקטער קאַמף קעגן אימפּעריאַליזם האָפענונגלאָז, סײַדן זיך באַגרענעצן מיט אַרויסטרעטונגען קעגן איינצלנע, באַזונדערס עקלהאַפטע, עקסצעסן“.

אַזוי ווי דאָס רעפאָרמיסטישע פאַרריכטן די יעסוידעס פונעם אימפּעריאַליזם איז א שווינדל, אן „אומשולדיקער ווונטש“, אזוי ווי די בורזשואַזע פאָרשטייער פון די אונטערדריקטע נאַציעס גייען ניט „ווײַטער“ פאָרויס, גייט דערפאַר דער בורזשואַזער פאָרשטייער פון דער אונטערדריקנדיקער נאַציע „ווײַטער“ אויף צוריק און פאַלט אויף די קני פאַרן אימפּעריאַליזם, צודעקנדיק דאָס מיט דער פּרעטענזיע אויף „ווויסנשאַפטלעכקײַט“. אויך א „לאָגיק“!

די פראַגן וועגן דעם, צי איז מעגלעך אויף א רעפאָרמיסטישן אופן צו ענדערן די יעסוידעס פונעם אימפּעריאַליזם, צי דאַרף מען גיין פאָרויס, צו דער ווײַטערדיקער פאַרשאַרפונג און פאַרטיפונג פון די ווידערשפּרוכן, וועלכע ער רופט אַרויס, אָדער מע דאַרף גיין אויף צוריק, צו פאַרטעמפּן זיי — דאָס זײַנען די גרונט־פראַגן פאַר דער קריטיק פונעם אימפּעריאַליזם. אַזוי ווי די פּאָליטישע באַזונדערקײַטן פונעם אימפּעריאַליזם זײַנען די רעאַקציע איבער דער גאַנצער ליניע און די פאַרשטאַרקונג פונעם נאַציאָנאַלן דרוק אין צוזאַמענהאַנג מיטן דרוק פון דער פינאַנץ־אָליגאַרכיע און מיט דער באַזײַטיקונג פון דער פרײַער קאָנקורענץ, טרעט דער־

ריבער ארויס די קלײנבירגערלעך־דעמאָקראטישע אָפּאָזיציע קעגן דעם אימפּעריאַליזם קימאט אין אלע אימפּעריאַליסטישע לענדער פון אָנהייב XX יאָרהונדערט. און דאָס, וואָס קאוטסקי און דער ברייטער אינטערנאַציאָנאַלער קאוטסקיאניזם האָבן איַינגעריסן מיטן מארקסיזם, באשטייט טאקע דערין, וואָס קאוטסקי האָט ניט נאָר ניט געזאָרגט און ניט געקאָנט זיך אנטקעגנשטעלן קעגן אָט דער קלײנבירגערלעכער, רעפאָרמיסטישער אָפּאָזיציע, וואָס איז עקאָנאָמיש רעאקציאָנער לויט איר יעסאָד, נאָר ער האָט זיך, פארקערט, פּראקטיש מיט איר צונויפגעגאָסן.

אין די פאראייניקטע שטאטן האָט די אימפּעריאַליסטישע מילכאָמע קעגן שפּאניע אין 1898 י.[7] ארויסגערופן אן אָפּאָזיציע מיצאד די „אנטי־אימפּעריאליסטן“, מיצאד די לעצטע מאָהיקאנער פון דער בורזשואזער דעמאָקראטיע, זיי האָבן געהאלטן די דאָזיקע מילכאָמע פאר א „פארברעכערישער“, זיי האָבן געהאלטן, אז מיטן אנעקסירן פרעמדע לענדער איז מען אויוועך אפ דער קאָנסטיטוציע, זיי האָבן דערקלערט פאר א „שווינדל פון די שאָוויניסטן“ די האנדלונג קעגן אגווינאלדאָן, דעם פירער פון די אָרטגעבירטיקע איַינוווינער פון די פיליפּינען (מע האָט אים צוגעזאָגט, אז זיַין לאנד וועט בלײַבן פריַי, און דערנאָך האָט מען ארויסגעזעצט אפ די אינדזלען אמעריקאניש מיליטער און אנעקסירט די פיליפּינען); זיי פלעגן ציטירן לינקאָלנס ווערטער:

> „ווען א וויַיסער מענטש פארוואלטעט מיט זיך אליין, איז עס זעלבסטפארוואלטונג; ווען ער פארוואלטעט מיט זיך אַליין און צוגלײַך אויך מיט אנדערע, איז עס שוין ניט קיין זעלבסטפארוואלטונג, דאָס איז שוין דעספּאָטיזם“.

נאָר קאָלומאנ אָט די גאנצע קריטיק האָט מוירע געהאט צו אנערקענען דעם פעסטן צוזאמענבונד פון דעם אימפּעריאַליזם מיט די טרעסטן, און, דאָס הייסט, מיט די יעסוידעס פונעם קאפּיטאליזם, קאָלומאנ זי האָט מוירע געהאט צוצושטיין צו די קויכעס, וואָס ווערן ארויסגערופן דורכן גרויס־קאפּיטאליזם און דורך זיַין אנטוויקלונג, איז זי פארבליבן אן „אומשולדיקער ווונטש“.

פונקט אזא איז אויך האָבסאָנס גרונט־פּאָזיציע אין זיַין קריטיק פונעם אימפּעריאַליזם. האָבסאָן איז נאָר פארלאָפן דעם וועג קאוטסקין, ווען ער האָט זיך ארויסגעזאָגט קעגן דער „אומפארמײַדלעכקײַט פונעם אימפּעריאליזם“ און האָט אפּעלירט צו דער נייטיקײַט „אופצוהייבן די געברויכפייִקײַט“ פון דער באפעלקערונג (באם קאפּיטאליזם!). די ניט איין מאָל פון אונדז ציטירטע אגאד, א. לאנסבורג, ל. עשוועגע, און פון די פראנצויזישע שרײַבער — וויקטאָר בעראר, דער אווטער פון דעם אויבערפלעכ-

לעבנ בוך: „ענגלאנד און דער אימפעריאליזם“, וואָס איז ארויס אינ 1900
יאָר, זיי אלע שטייענ אפ דעם קליינבירגערלעכנ שטאנדפונקט אינ דער
קריטיק פונעם אימפעריאליזם, פונ דער אלמעכטיקייט פונ די בענק, פונ
דער פינאנצ־אָליגארכיע אאוו. זיי אלע, האגאם זיי פרעטענדירנ גאָר ניט
אפ מארקסיזם, שטעלנ זיי אנטקעגנ די פרייַע קאָנקורענצ און די דעמאָ־
קראטיע קעגנ דעם אימפעריאליזם, זיי פארורטיילנ דעם אופּטו מיט דער
באגדאדער אייַזנבאנ, [15] וועלכער פירט צו קאָנפליקטנ און צו מילכאָמע, זיי
זאָגנ ארויס „אומשולדיקע ווונטשנ“ וועגנ שאָלעם אדג.; אזוי האנדלט
אויכ דער סטאטיסטיקער פונ צווישנפעלקערלעכע עמיסיעס א. ניימארק,
וועלכער האָט אויסגעשריבנ אינ 1912 יאָר, צונויפרעכענענדיק די הונ־
דערטער מיליארדנ פראנק „צווישנפעלקערלעכע“ ווערטנ: „צי קאָנ מענ
גאָר אפילע מיינענ, אז עס קאָנ צעשטערט ווערנ דער שאָלעם?.. אז בא
אזעלכע קאָלאָסאלע ציפערנ זאָל מענ ריזיקירנ ארויסצורופנ א מילכאָמע?“

מיצאד בורזשואזע עקאָנאָמיסטנ איז אזא נאיווקייט ניט קיינ ווונדער;
דערבייַ לוינט זיי טאקע זיכ פאָרצושטעלנ פאר אזעלכע נאיווע און צו
ריידנ „ערנסט“ וועגנ שאָלעם באם אימפעריאליזם. אָבער וואָס איז פאר־
בליבנ פונעם מארקסיזם בא קאוטסקינ, ווענ ער שטעלט זיכ אינ
די יאָרנ 1914, 1915, 1916 אפ דעם זעלביקנ בורזשואז־רעפאָרמיסטישנ
שטאנדפונקט און באהויפּט, אז „אלע זייַנענ מאסקים“ (אימפעריאליסטנ,
קלוימערשט־סאָציאליסטנ און סאָציאל־פאציפיסטנ) אינ דער פראגע וועגנ
שאָלעם? אָנשטאָט צו אנאליזירנ און אופדעקנ די טיפקייטנ פונ די סטי־
רעס אינעם אימפעריאליזם, זעענ מיר בלויז א רעפאָרמיסטישנ „אומשול־
דיקנ ווונטש“ אָפצוטרייסלענ זיכ, ארויסצודרייענ זיכ פונ זיי.

אָט איז א מוסטער פונ קאוטסקיס עקאָנאָמישער קריטיק פונעם אימ־
פעריאליזם. ער נעמט די ציפערנ וועגנ עקספאָרט און אימפאָרט פונ
עגיפטנ קיינ ענגלאנד אינ די יאָרנ 1872 און 1912; ווייַזט זיכ ארויס, אז
דער דאָזיקער עקספאָרט און אימפאָרט איז געוואָקסנ שוואכער, איידער
דער אלגעמיינער עקספאָרט און אימפאָרט אינ ענגלאנד. פונדאנענ דרינגט
קאוטסקי אזוי:

„מיר האָבנ קיינ שום גרונט ניט צו מיינענ, אז אויב עגיפטנ וואָלט ניט פאר־
נומענ געוואָרנ פונ מיליטערישער קראפט, וואָלט דער האנדל מיט איר ווייניקער
אויסגעוואָקסנ צוליב דער ווירקונג פונ דעם פשוטנ געוויכט פונ די עקאָנאָמישע
פאקטאָרנ“. „די שטרעבונגענ פונעם קאפיטאל צום פארברייטערנ זיכ“ „קאָנענ בע־
סער פאר אלצ דערגרייכט ווערנ ניט דורכ די געוואלט־מעטאָדנ פונעם אימפעריאליזם,
נאָר דורכ פרידלעכער דעמאָקראטיע“.

אָט די כקירע קאוטסקיס, וועלכע עס כאזערט איבער אפ הונדערטערליי אויפאנימ זײַנ רוסלענדישער וואָפנטרעגער (אונ רוסלענדישער צודעקער פונ די סאָציאַל-פאשיסטנ) ה' ספעקטאטאָר, איז דער יעסאָד פונ דער קאוטסקיאנישער קריטיק פונעמ אימפעריאַליזמ, אונ מיר מוזנ זיכ דעריבער אויספירלעכער אפ אימ אָפשטעלנ. לאָמיר אָנהייבנ מיט א ציטאטע פונ הילפערדינג, וואָס זײַנע אויספירנ האָט קאוטסקי פיל מאָל, אויכ אינ אפרעל 1915 יאָר, דערקלערט „פאר איינשטימיק אָנגענומענע פונ אַלע סאָציאַליסטישע טעאָרעטיקער".

„ס'איז ניט די זאכ פונעמ פראָלעטאריאט — שרײַבט הילפערדינג, — אנטקעגנצושטעלנ דער מער פראָגרעסיווער קאפיטאַליסטישער פאָליטיק די ערע פונ פרײַענ האנדל אונ פונ פײַנטלעכער באציונג צו דער מעלוכע, אנ ערע, וואָס איז שוינ געבליבנ הינטער אונדז. אפ דער עקאָנאָמישער פאָליטיק פונעמ פינאנצ-קאפיטאַל, אפנ אימפעריאַליזמ, דארפ דער פראָלעטאריאט ענטפערנ ניט מיט פרײַהייט פונ האנדל, נאָר בלויז מיט סאָציאַליזמ. ניט אזא אידעאַל, ווי צוריקופשטעלנ די פרײַע קאָנקורענצ, קאָנ איצט זײַנ דער ציל פונ דער פראָלעטארישער פאָליטיק, — ער האָט זיכ איצט פארוואנדלט אינ א רעאקציאָנערנ אידעאַל, — נאָר בלויז די פולשטענדיקע פארניכטונג פונ קאָנקורענצ דורכנ אָפשאפנ דעמ קאפיטאַליזמ".

קאוטסקי האָט אײַנגעריסנ מיטנ מארקסיזמ, ווענ ער האָט גענומענ פאר-טיידיקנ פאר דער עפּאָכע פונעמ פינאנצ-קאפיטאַל א „רעאקציאָנערנ אידעאַל", די „פרידלעכע דעמאָקראטיע", דעמ „פּאָשעטנ געוויכט פונ עקאָנאָמישע פאקטאָרנ", ווארעמ אָט דער אידעאַל שלעפט אָביעקטיוו אפ צוריק, פונ דעמ מאָנאָפּאָליסטישנ קאפיטאַליזמ צו דעמ ניט-מאָנאָפּאָליסטישנ, ער איז א רעפאָרמיסטישער שווינדל.

דער האנדל מיט עגיפטנ (אָדער מיט אנ אנדער קאָלאָניע צי מיט א האלב-קאָלאָניע) „וואָלט אויסגעוואקסנ" שטארקער אָנ א מיליטערישער אָקופּאציע, אָנ דעמ אימפעריאַליזמ, אָנ דעמ פינאנצ-קאפיטאַל. וואָס באטײַט עס? אז דער קאפיטאַליזמ וואָלט זיכ אנטוויקלט גיכער, ווענ די פרײַע קאָנקורענצ וואָלט ניט געווענ באגרענעצט ניט דורכ מאָנאָפּאָליעס ביכלאל, ניט דורכ „פארבינדונגענ" אָדער דורכ דרוק (דה. אויכ מאָנאָפּאָליע) פונעמ פינאנצ-קאפיטאַל, ניט דורכ דעמ, וואָס איינצלנע לענדער באזיצנ מאָנאָפּאָליסטיש קאָלאָניעס?

קיינ אנדער זינ קאָנענ קאוטסקיס כקירעס ניט האָבנ אונ דער דאָזיקער „זינ" איז אנ אומזינ. זאָל זײַנ, אז יאָ, אז די פרײַע קאָנקורענצ אָנ שומ מאָנאָפּאָליעס וואָלט גיכער אנטוויקלט דעמ קאפיטאַליזמ אונ דעמ האנדל. אָבער וואָס גיכער עס גייט די אנטוויקלונג פונעמ האנדל אונ פונעמ קאפיטאַליזמ, אלצ שטארקער איז די קאָנצענטראציע פונ דער פראָ-

דוקציע און פונעם קאפיטאל, וואָס געבוירט די מאָנאָפּאָליע. און די מאָנאָפּאָליעס זײַנען שוין געבוירן געוואָרן — און סאקע פון דער פרײַער קאָנקורענץ! אויב אפילע די מאָנאָפּאָליעס האָבן גענומען איצט פארלאנגזאמען די אנטוויקלונג, איז עס נאָך ניט קיין ארגומענט לטובֿוועס פרײַער קאָנקורענץ, וועלכע איז אוממעגלעך נאָך דעם, ווי זי האָט געבוירן די מאָנאָפּאָליעס.

ווי איר זאָלט ניט דרייען קאוטסקיס כקירעס, איז אכוץ רעאקציאָנערישקײַט און בורזשואזן רעפאָרמיזם אין זיי גאָרנישט ניטאָ.

אויב מע זאָל אויסבעסערן די דאָזיקע כקירע און זאָגן, ווי עס זאָגט ספעקטאטאָר: דער האנדל פון די ענגלישע קאָלאָניעס מיט ענגלאנד אנטוויקלט זיך איצט לאנגזאמער, איידער מיט אנדערע לענדער — וועט עס אויך ניט ראטעווען קאוטסקין. וואָרעם ענגלאנד ווערט געשלאָגן אויך דורך דער מאָנאָפּאָליע, אויך דורך אימפעריאליזם, — נאָר פון אן אנדער לאנד (פון אמעריקע, דײַטשלאנד). ס'איז באוווּסט, אז די קארטעלן האָבן געבראכט צו שוץ־אָפּצאָלונגען פון א נײַעם, אָריגינעלן טיפּ: ס'ווערן באשיצט (דאָס האָט נאָך ענגעלס פארצייכנט אינעם III באנד „קאפיטאל")[22] גראָד יענע פּראָדוקטן, וועלכע טויגן פארן עקספּאָרט. ווײַטער איז באוווּסט די סיסטעם, וואָס ליגט אין דער טעווע פון די קארטעלן און פונעם פינאנץ־קאפּיטאל — „צו עקספּאָרטירן לויט שלײַדער־(דעמפּינג-) פרײַזן", די סיסטעם פון „ארויסשלײַדערן", ווי עס דריקן זיך אויס די ענגלענדער: אינווייניק אין לאנד פארקויפט דער קארטעל זײַנע פּראָדוקטן לויט א מאָנאָפּאָליסטיש־הויכן פרײַז און אין אויסלאנד פארקויפט ער זיי האלב אומזיסט, קעדיי אונטערצוהויַסן דעם קאָנקורענט, קעדיי פארברייטערן ביזן מאקסימום זײַן פּראָדוקציע אאוו. אויב דײַטשלאנד אנטוויקלט גיכער, איידער ענגלאנד, זײַן האנדל מיט די ענגלישע קאָלאָניעס, — באווײַזט עס נאָר, אז דער דײַטשישער אימפעריאליזם איז פרישער, שטארקער, אָרגאניזירטער, העכער פארן ענגלישן, דאָס באווײַזט אָבער לאכלוטן ניט „די איבערוואָג" פון דעם פרײַען האנדל, ווײַל דאָ קעמפט ניט דער פרײַער האנדל קעגן פּראָטעקציאָניזם, קעגן קאָלאָניאלער אָפּהענגיקײַט, נאָר דאָ קעמפט איין אימפעריאליזם קעגן צווייטן, איין מאָנאָפּאָליע קעגן דער צווייטער, איין פינאנץ־קאפּיטאל קעגן צווייטן. די איבערוואָג פונעם דײַטשישן אימפעריאליזם איבערן ענגלישן איז שטארקער, איידער די וואנט פון קאָלאָניאלע גרענעצן אָדער פון שוץ־אָפּצאָלונגען: נעמען דאָס פאר אן „ארגומענט" לטובֿוועס דעם פרײַען האנדל און „פרידלעכער דעמאָקראטיע" איז באנאל, דאָס הייסט פארגעסן די גרונטשטריכן און אייגנשאפטן פונעם אימפעריאליזם, דאָס הייסט פארבײַטן דעם מארקסיזם אפ קליינבירגערלעכן רעפאָרמיזם.

ס'איז אינטערעסאַנט, אַז אפילו דער בורזשואזער עקאָנאָמיסט א. לאַנס-בורג, וועלכער קריטיקירט דעם אימפּעריאַליזם פּונקט אַזוי קליינבירגערלעך, ווי קאַוטסקי, איז פונדעסטוועגן געקומען צו אַ מער וויסנשאַפטלעכן באַ־אַרבעטן די אָנגאַבן פון דער האַנדל־סטאַטיסטיק. ער האָט פאַרגליכן ניט נאָר איין צופעליק גענומען לאַנד און ניט בלויז אַ קאָלאָניע מיט די אי-בעריקע לענדער, נאָר ער האָט פאַרגליכן דעם עקספּאָרט פון אַן אימפּע-ריאַליסטיש לאַנד 1) אין די לענדער, וואָס זײַנען פון אים פינאַנציעל אָפּ־הענגיק, וואָס לײַען בא אים געלט, און 2) אין די לענדער, וואָס זײַנען פינאַנציעל ניט אָפּהענגיק. האָט זיך באַקומען אָט וואָס:

דער עקספּאָרט פון דײַטשלאַנד (מיליאָנען מאַרק)

		1889	1908	פאַרגרעסערט אין %
אין לענדער, וואָס זײַנען פינאַנציעל אָפּהענגיק פון דײַטשלאַנד	רומעניע	48,2	70,8	+ 47%
	פּאָרטוגאַל	19,0	32,8	+ 73%
	אַרגענטינע	60,7	147,0	+ 143%
	בראַזיליע	48,7	84,5	+ 73%
	טשילי	28,3	52,4	+ 85%
	טערקײַ	29,9	64,0	+ 114%
	סאַכאַקל	234,8	451,5	+ 92%
אין לענדער, וואָס זײַנען פינאַנציעל אומאָפּהענגיק פון דײַטשלאַנד	גרויסבריטאַניע	651,8	997,4	+ 53%
	פראַנקרײַך	210,2	437,9	+ 108%
	בעלגיע	137,2	322,8	+ 135%
	שווייץ	177,4	401,1	+ 127%
	אויסטראַליע	21,2	64,5	+ 205%
	האָלענד. אינדיע	8,8	40,7	+ 363%
	סאַכאַקל	1206,6	2264,4	+ 87%

לאַנסבורג האָט ניט אונטערגעפירט קיין סאַכאַקלען און האָט דע-ריבער, צום באַוואונדערן, ניט באַמערקט, אַז אויב די דאָזיקע ציפערן דער-ווײַזן עפּעס יאָ, איז נאָר קעגן אים, ווײַל דער עקספּאָרט אין פינאַנציעל־אָפּהענגיקע לענדער איז, האָגאַם אַפּ ניט קיין סאַך, נאָר דאָך געוואַקסן גיכער, איידער אין די פינאַנציעל-אומאָפּהענגיקע (מיר שטרײַכן אונטער „אויב", ווײַל לאַנסבורגס סטאַטיסטיק איז נאָך ווײַט ניט קיין פולע).

נאָכשפּירנדיק דעם צוזאַמענהאַנג פונעם עקספּאָרט מיט די האַלוואָעס, שרײַבט לאַנסבורג:

„אין 1890—1891 איז געשלאָסן געוואָרן די רומענישע האַלוואָע דורך דער פאַרמיטלונג פון די דײַטשישע בענק, וואָס האָבן שוין אין די פריערדיקע יאָרן אַפּ דעם סמאַך אַרויסגעגעבן האַלוואָעס. די האַלוואָע האָט דעריקער געדינט אַפּ אײַנצו־קויפן אײַזנבאַן־מאַטעריאַל, וועלכן מע פלעגט באַקומען פון דײַטשלאַנד. אין 1891

יאָר האָט דער דײַטשישער עקספּאָרט קיין רומעניע באַטראָפן 55 מיליאָן מאַרק. אינעם פאָלגנדיקן יאָר איז דער עקספּאָרט געפאַלן ביז 39,4 מיליאָן און, מיט איבערײַסן, איז ער געפאַלן ביז 25,4 מיליאָן אין 1900־טן יאָר. ערשט די סאַמע לעצטע יאָרן האָט ער ווידער דערגרייכט ביז דער הייך פון 1891 יאָר,—דאַנק צוויי נײַע הלוואָעס.

„דער דײַטשישער עקספּאָרט קיין פּאָרטוגאַל איז אויסגעוואַקסן, אַדאַנק די הלוואָעס פון 1888—1889, ביז 21,1 מיליאָן (1890); אין די ווײַטערדיקע צוויי יאָר איז ער געפאַלן ביז 16,2 און 7,4 מיליאָן און האָט ערשט אין 1903־טן יאָר דערגרייכט צו זײַן פריִערדיקער הייך.

„נאָך בולעטער זײַנען די ציפערן וועגן דעם דײַטשיש־אַרגענטינישן האַנדל. אַדאַנק די הלוואָעס פון די יאָרן 1888 און 1890 האָט דער דײַטשישער עקספּאָרט קיין אַרגענטינע דערגרייכט אין 1889־טן יאָר 60,7 מיליאָן. מיט צוויי יאָר שפּעטער האָט דער עקספּאָרט באַטראָפן אינגאַנצן 18,6 מיליאָן, װײניקער ווי א דריט־בײלעך פונעם פריִערדיקן. ערשט אין 1901־טן יאָר האָט דער עקספּאָרט דערגרייכט און איבערגעשטיגן דעם ניוואָ פון 1889־טן יאָר, און דאָס איז געווען פאַרבונדן מיט נײַע מעלוכישע און שטאָטישע הלוואָעס, מיט אַרויסגעבן געלט אָפּ צו בויען עלעקטרישע זאַוואָדן און מיט אַנדערע קרעדיט־אָפּעראַציעס.

„דער עקספּאָרט קיין טשילי איז אויסגעוואַקסן, אַדאַנק דער הלוואָע פון 1889־טן יאָר, ביז 45,2 מיליאָן (1892), און דערנאָך, אין א יאָר אַרום, איז ער געפאַלן ביז 22,5 מיליאָן. נאָך א נײַער הלוואָע, וואָס איז געמאַכט געוואָרן דורך דער פאַרמיט־לונג פון דײַטשישע בענק אין 1906־טן יאָר, האָט דער עקספּאָרט זיך אויפגעהויבן ביז 84,7 מיליאָן (1907), און איז ווידער געפאַלן ביז 52,4 מיליאָן אין 1908־טן יאָר".

פון אָט די פאַקטן פירט לאַנסבורג אַרויס יענע קאָמישע קליינבירגער־לעכע מאָראַל, ווי ניט פעסט און ניט גלײַכמעסיק ס'איז דער עקספּאָרט, וואָס איז פאַרבונדן מיט הלוואָעס, ווי ניט גוט עס איז אַרויסצופירן די קאַפּיטאַלן קיין אויסלאַנד, אָנשטאָט צו אַנטוויקלען „נאַטירלעך" און „האַר־מאָניש" די אייגענע אינדוסטריע בא זיך אין לאַנד, ווי „טײַער" ס'קאָסט קרופּן די פילמיליאָניקע באַקשישן * בא די אויסלענדישע הלוואָעס אדג. אָבער די פאַקטן ריידן קלאָר: די העכערונג פונעם עקספּאָרט איז גראָד פאַרבונדן מיט די שווינדלערישע שטיק פונעם פינאַנץ־קאַפּיטאַל, וועלכער זאָרגט ניט וועגן דער בורזשואַזער מאָראַל און שינדט אַראָפּ פונעם אָקס צוויי פעלן: ערשטנס, רעוועך פון דער הלוואָע, צווייטנס,— רעווער פון דער זעלביקער הלוואָע, בעשאַס זי ווערט אַרויסגעגעבן אָפּ אײַנקויפן קרופּס פּראָדוקציע אָדער די אײַזנבאַן־מאַטעריאַלן פון דעם „שטאָל־סינדיקאַט" אאַוו.

מיר כאַזערן איבער, אַז מיר האַלטן לאַכלוטן ניט לאַנסבורגס סטאַטיס־טיק פאַר קיין פולקומע, נאָר מע האָט זי נייטיק געמוזט ברענגען, ווײַל זי איז וויסנשאַפטלעכער, איידער קאַוטסקי'ס און ספּעקטאַטאָרס סטאַטיסטיק,

---

* אָפּ טאָטעריש — כאַבאַר. ר ע ד.

ווייל לאנסבורג האָט אָנגעמערקט א ריכטיקן צוגאנג צו דער פראגע. קעריי צו רייזנ וועגן דעם באטייט פונעם פינאנץ-קאפיטאל אינ פראט פון עקס־ספאָרט אדג, דארפ מען קאָנען אויסטיילן די פארבינדונג פונעם עקספּאָרט ספעציעל אונ בלויז מיט די שווינדלערייען פון די פינאנסיסטן, ספעציעל אונ בלויז אינ צוזאמענהאנג מיטן אָפזעצן די קארטעל-פּראָדוקטן אאזוו. פּאָשעט אָבער פארגלייכן קאָלאָניעס ביכלאל מיט ניט-קאָלאָניעס, איינ אימ־פעריאליזם מיט א צווייטן אימפעריאליזם, איינ האלב־קאָלאָניע אָדער קאָ־לאָניע (עגיפּטן) מיט אלע איבעריקע לענדער — הייסט פארבייגיינ אונ פאר־שמירן גראָד דעם טאָכ פונעם איניען.

דערפאר טאקע האָט קאוטסקיס טעאָרעטישע קריטיק פונעם אימפּערי־אליזם קיינ שום שייכעס ניט צום מארקסיזם, דערפאר טויג זי נאָר ווי א צוגאנג אפ פריידיקן שאָלעם אונ איינהייט מיט די אָפּאָרטוניסטן אונ סאָ־ציאל-שאָוויניסטן, וואָרעם די דאָזיקע קריטיק גייט פארביי אונ פארשמירט גראָד די טיפסטע אונ איקערדיקע ווידערשפּרוכן פונעם אימפּעריאליזם: דעם ווידערשפּרוך צווישן די מאָנאָפּאָליעס אונ דער פרייער קאָנקורענץ, וואָס עקזיסטירט האנט בא האנט מיט זיי, צווישן די גיגאנטישע „אָפּע־ראציעס" (אונ גיגאנטישע רעוואָכים) פונעם פינאנץ-קאפיטאל מיטן „אָרנט־לעכן" האנדל אפן פרייען מארק, צווישן די קארטעלן אונ טרעסטן, פון איינ זייט, אונ דער ניט-קארטעלירטער אינדוסטריע—פון דער אנדערער זייט, אאזוו.

פונקט אזא רעאקציאָנערן כאראקטער טראָגט אויך די בארימטע טעאָריע פון „אולטרא-אימפּעריאליזם", וואָס קאוטסקי האָט פארפאסט. פארגלייכט זיינ בקירע אפ דער דאָזיקער טעמע אינ 1915 יאָר מיט האָבסאָנס בקירע אינ 1902 יאָר.

קאוטסקי:

„...צי קען ניט אמאָל די איצטיקע אימפּעריאליסטישע פּאָליטיק ארויסגעשטויסן ווערן פון א נייער, אן אולטרא־אימפּעריאליסטישער, וואָס וועט אפן אָרט פון קאמף צווישן די נאציאָנאלע פינאנץ־קאפּיטאלן אוועקשטעלן א געמיינזאמע עקספּלואטאציע פון דער וועלט מיצאד דעם אינטערנאציאָנאל־פארייניקטן פינאנץ־קאפּיטאל? אזא מין נייע פאזע פון קאפּיטאליזם לאָזט זיך, ווידנפאלס, דענקען. צי קען מען זי פאר־ווירקלעכן, דאָס צו לייזן איז נאָך ניטאָ קיינ גענוגע פארהאנענעס".

האָבסאָן:

„דאָס קריסטנטום, וואָס האָט זיך פארפעסטיקט אינ אייניקע גרויסע אימ־פּעריעס, וואָס יעדע פון זיי האָט א ריי ניט־ציוויליזירטע קאָלאָניעס אונ אָפּהענ־גיקע לענדער, האלטן א סאך פאר א מער געזעצלעכע אנטוויקלונג פון די מאָדערנע טענדענצן אונ דערביי פון אזא מין אנטוויקלונג, וואָס וואָלט געגעבן מער פאר

אַלץ האָפענונג אַף אַ שטענדיקן שאָלעם אַף דער פעסטער באַזע פון אינטער־אימ־פעריאַליזם".

דאָס, וואָס האָבסאָן האָט מיט 13 יאָר פאַר קאַוטסקין אָנגערופן אינטער־אימפעריאַליזם אָדער צווישן-אימפעריאַליזם, האָט קאַוטסקי אָנגערופן אולטראַ־אימפעריאַליזם אָדער איבער-אימפעריאַליזם. אויסער דער פאַרפאַסונג פון אַ דעם נײַעם קלוגעטשקן ווערטעלע — דורך פאַרבײַטן איין לאַטײַנישן טײלכל מיט אַ צווייטן, באַשטייט דער פּראָגרעס פון קאַוטסקיס „וויסנשאַפטלעכן" געדאַנק בלויז אין דער פּרעטענזיע אַרויסצוגעבן פאַר מאַרקסיזם דאָס, וואָס האָבסאָן באַשרײַבט, אייגנטלעך, אַלס צוויעס פון די ענגלישע גאַלאָכימלעך. נאָכן ענגליש־בורישן קריג איז פאַרן דאָזיקן הויכגעשעצטן שטאַנד געווען גאַנץ נאַטירלעך צו ריכטן זײַנע הויפּט-אָנשטרענגונגען אַף טרייסטן די ענגלישע קליינבירגער און אַרבעטער, וואָס האָבן געהאַט פאַרלאָרן ניט ווײַניק געהאַרגעטע אין די דאָרעם-אַפריקאַנישע שלאַכטן און וואָס האָבן דורך געהעכערטע שטײַערן געצאָלט פאַר דעם, וואָס די ענגלישע פינאַנסיסטן האָבן זיך באַוואָרנט מיט געהעכערטע רעוואָכים. און וואָס פאַר אַ טרייסט האָט נאָך געקאָנט זײַן בעסער פון דעם, אַז דער אימפעריאַליזם איז גאָר ניט אַזוי שלעכט, אַז ער איז נאָענט צום אינטער־ (אָדער אולטראַ־) אימפעריאַליזם, וועלכער איז אימשטאַנד צו גאַראַנטירן אַ שטענדיקן שאָלעם? ווי פײַן און גוט עס זאָלן ניט זײַן די קאַוואָנעס בא די ענגלישע גאַלאָכימלעך אָדער באַם זיסינקן קאַוטסקין, איז דער אָביעקטיווער, דה. ווירקלעכער, סאָ־ציאַלער זין פון זײַן „טעאָריע" איינער און בלויז איינער: דאָס סאַמע רע־אַקציאָנערע טרייסטן די מאַסן מיט האָפענונגען, אַז ס'איז מעגלעך אַ שטענדיקער שאָלעם באַם קאַפּיטאַליזם, מיטן אָפּציען די אויפמערקזאַמקייט פון די שאַרפע ווידערשפּרוכן און שאַרפע פּראָבלעמעס פון דער הײַנטצײַ־טיקייט און ווענדן די אויפמערקזאַמקייט אַף פאַלשע פּערספּעקטיוון פון עפּעס אַ קלוימערשט נײַעם צוקינפטיקן „אולטראַ־אימפעריאַליזם". נאַרן די מאַסן — אויסער דעם איז אַבסאָליוט קיין שום זאַך ניטאָ אין קאַוטסקיס „מאַרק־סיסטישער" טעאָריע.

אינדערעמעסן, ס'איז גענוג צו פאַרגלײַכן די אַלעמען באַוווּסטע, אומ־באַשטרײַטבאַרע פאַקטן, קעדיי צו איבערצײַגן זיך, ווי פאַלש עס זײַנען די פּערספּעקטיוון, וועלכע קאַוטסקי באַמיט זיך אײַנצובילדן די דײַטשישע אַרבעטער (און די אַרבעטער פון אַלע לענדער). לאָמיר נעמען אינדיע, אינדאָ־כינע און כינע. ס'איז באַוווּסט, אַז אָט די דרײַ קאָלאָניאַלע און האַלב־קאָלאָניאַלע לענדער מיט אַ באַפעלקערונג פון 6—7 הונדערטס מיליאָן נעפאָ־שעס ווערן עקספּלואַטירט פונעם פינאַנץ־קאַפּיטאַל פון עטלעכע אימפּערי־

אליסטישע מעלוכעס: ענגלאנד, פראנקרײַך, יאפּאָניע, פאראייניקטע שטאטן אאוו. זאָל זײַן, אז אָט די אימפעריאליסטישע לענדער וועלן זיך פאראייניקן אין פארבאנדן, איינער קעגן דעם צווייטן, מיטן צוועק צו באשיצן אָדער צו פארברייטערן זייערע באזיצן, אינטערעסן און „ווירקונג־ספּערעס“ אין די אַנגערופענע אזיאטישע מעלוכעס. דאָס וועלן זײַן „אינטער־אימפעריא־ליסטישע“ אָדער „אולטרא־אימפעריאליסטישע“ פארבאנדן. זאָל זײַן, אז אַלע אימפעריאליסטישע מעלוכעס וועלן אויסבילדן איין פארבאנד, קעדיי אַפּ א „פרידלעכן אופן“ צו צעטיילן די אָנגערופענע אזיאטישע לענדער, — וועט דאָס זײַן אַן „אינטערנאציאָנאל־פאראייניקטער פינאנץ־קאפיטאל“. פאקטישע בײַשפּילן פון אזא פארבאנד זײַנען פאראַן אין דער געשיכטע פון XX יאָר־הונדערט, לעמאָשל, אין די באציונגען פון די מעלוכעס צו כינע. פרעגט זיך, צי איז „דענקבאר“ אָנצונעמען, באַם טנאַי, ווען עס פארבלײַבט דער קאפיטאליזם (און גראָד אזא טנאַי איז דאָך מעשאער קאוטסקי), אז אזעלכע פארבאנדן זאָלן זײַן ניט קיין קורצטערמיניקע? אז זיי זאָלן אָפּ־שאפן רײַבונגען, קאָנפליקטן און קאמף אין קאָלערליי און אין אַלע מעג־לעכע פאָרמען?

ס'איז גענוג אוועקצושטעלן קלאָר אָט די פראגע, אז מע זאָל אַפּ איר קיין אנדער ענטפער אכוץ א נעגאטיוון ניט קאָנען געבן. וואָרעם באַם קאפיטאליזם איז ניט דענקבאר קיין אנדער גרונט אַפּ צו צעטיילן די ווירקונג־ספערעס, די אינטערעסן, די קאָלאָניעס אאוו. ווי נאָר דער דיסקאָנט פון דער קראפט פון די אָנטיילנעמער אין דער כאלוקע, פון זייער אַל־געמיין־עקאָנאָמישער, פינאנציעלער, מיליטערישער קראפט אאוו. און די קראפט ענדערט זיך ניט אין קיין גלײַכער מאָס בא די דאָזיקע אָנטיילנעמער פון דער כאלוקע, ווײַל קיין גלײַכמעסיקע אנטוויקלונג פון איינצלנע אונטערנעמונגען, טרעסטן, אינדוסטריע־צווײַגן, לענדער קאָן באַם קאפיטא־ליזם ניט זײַן. מיט א האלבן יאָרהונדערט צוריק איז דײַטשלאנד געווען א נעבעכדיקע נישטיקײַט, אויב מע זאָל פארגלײַכן זײַן קאפיטאליסטישע קראפט מיט דער קראפט פון דעם דעמאָלטיקן ענגלאנד; דאָס אייגענע איז אויך געווען יאפּאָניע אין פארגלײַך מיט רוסלאנד. צי קאָן מען דען „מעשאער זײַן“, אז אין צען, צוואנציק יאָר ארום זאָל בלײַבן אומפארענ־דערט די קויכעס־פארהעלטענישן צווישן די אימפעריאליסטישע מעלוכעס? אבסאָליוט ניט.

דעריבער זײַנען די „אינטער־אימפעריאליסטישע“ אָדער „אולטרא־אים־פעריאליסטישע“ פארבאנדן — אלציינס אין וואָס פאר א פאָרם די דאָזיקע פארבאנדן זאָלן ניט געשאפן ווערן, צי אין א פאָרם פון איין אימפעריא־

ליסטישער קאָאַליציע קעגן א צווייטער אימפּעריאַליסטישער קאָאַליציע, צי אין א פאָרם פון אן אַלגעמיינעם פאַרבאַנד פון אַלע אימפּעריאַליסטישע מעלוכעס — די דאָזיקע פאַרבאַנדן זײַנען אין דער קאַפּיטאַליסטישער ווירקלעכקײַט, און ניט אין דער באַנאַלער קליינבירגערלעכער פאַנטאַזיע פון די ענגלישע גאַלאָכים אָדער פונעם דײַטשישן „מאַרקסיסט“ קאַוטסקי, אוממפאַרמײַדלעך בלויז אן „אָטעם־איבערכאַפּ“ צווישן מילכאָמעס. די פרידלעכע פאַרבאַנדן גרייטן צו מילכאָמעס און וואַקסן, ווידעראַמאָל, אַרויס פון מילכאָמעס, ווײַל זיי באַדינגען איינער דעם צווייטן, ווײַל זיי געבוירן די ענדערונג פון די פאָרמען פון פרידלעכן און ניט־פרידלעכן קאַמף פון איין און דעם זעלביקן באָדן פון אימפּעריאַליסטישע פאַרבינדונגען און קעגנזײַטיקע באַציונגען צווישן דער אַלוועלטלעכער ווירטשאַפט און דער אַלוועלטלעכער פּאָליטיק. און דער כאָכעם קאַוטסקי, קעדיי צו באַרויִקן די אַרבעטער און שאָלעם מאַכן צווישן זיי מיט די סאָציאַל־שאָוויניסטן, וואָס זײַנען אַריבער אַפן צאַד פון דער בורזשואַזיע, רײַסט אָפּ איין רינג פונעם צווייטן אין דער איינהײַטלעכער קייט, דעם הײַנטיקן פרידלעכן (און אולטראַ־אימפּעריאַליסטישן — אַפילע אולטראַ־אולטראַ־אימפּעריאַליסטישן) פאַרבאַנד פון אַלע מעלוכעס אַפּ „באַרויִקן“ כינע (דערמאָנט זיך אָקאָרשט דאָס דערשטיקן דעם באָקסער־אופשטאַנד[28]) רײַסט ער אָפּ פון דעם מאָרגעדיקן ניט־פרידלעכן קאָנפליקט, וועלכער גרייט צו אַפּ איבערמאָרגן ווידער א „פרידלעכן“ אַלגעמיינעם פאַרבאַנד אַפּ צו פאַנאַנדערטיילן, לאָמיר זאָגן, טערקײַ א א וו. אַנשטאָט דער לעבעדיקער פאַרבינדונג צווישן די פּעריאָדן פון אימפּעריאַליסטישן פרידן און די פּעריאָדן פון אימפּעריאַליסטישע מילכאָמעס טראָגט קאַוטסקי אונטער די אַרבעטער א טויטע אַבסטראַקציע, קעדיי שאָלעם צו מאַכן צווישן זיי מיט זייערע טויטע פירער.

דער אַמעריקאַנער היל מערקט אָן אין דער פאָרעדע צו זײַן „געשיכטע פון דער דיפּלאָמאַטיע אין דער צווישנפעלקערלעכער אַנטוויקלונג פון אייראָפּע“ אַזוינע פּעריאָדן אין דער נײַסטער געשיכטע פון דער דיפּלאָמאַטיע: 1) די ערע פון רעוואָליוציע; 2) די קאָנסטיטוציאָנעלע באַוועגונג; 3) די ערע פונעם „האַנדל־אימפּעריאַליזם“ פון אונדזערע טעג. און איין שרײַבער טיילט די געשיכטע פון דער „אַלוועלטלעכער פּאָליטיק“ פון גרויס־בריטאַניע, אָנגעהויבן פון 1870 יאָר, אַפּ פיר פּעריאָדן: 1) דער ערשטער אַזיאַטישער (דער קאַמף קעגן רוסלאַנדס דראַנג אין מיטלאַזיע אין דער ריכטונג צו אינדיע צו); 2) דער אַפריקאַנישער (אַנערעך 1885 — 1902) — דער קאַמף קעגן פראַנקרײַך איבער דער צעטיילונג פון אַפריקע („פאַשאָדאַ“ — אין 1898 יאָר — אַפּ א האָר פון א מילכאָמע מיט פראַנקרײַך); 3) דער צוויי-

טער אַזיאַטישער (אָפּמאַך מיט יאַפּאַניע קעגן רוסלאַנד) און 4) דער „אײַ־ראָפּײַישער", — הויפּטזאַכלעך קעגן דײַטשלאַנד. „די פּאָליטישע צוזאַמענשטויסן צווישן די וואַנגאַרדן שפּילן זיך פאַנאַנדער אַפן פינאַנציעלן באָדן" — האָט נאָך אין 1905 יאָר געשריבן דער באַנק-„טוער" ריסער, אָנווײַזנדיק, ווי דער פראַנצויזישער פינאַנץ־קאַפּיטאַל האָט מיט זײַנע אָפּעראַציעס אין איטאַליע צוגעגרייט א פּאָליטישן בונד פון די דאָזיקע לענדער, ווי ס'האָט זיך פאַנאַנדערגעוויקלט דער קאַמף צווישן דײַטשלאַנד מיט ענגלאַנד איבער פּערסיע, דער קאַמף צווישן אַלע אייראָפּײַישע קאַפּיטאַלן פאַר געבן האַלוואָעס כינע אַאַוו. אָט דאָס איז די לעבעדיקע ווירקלעכקײַט פון די „אולטראַ־אימפּעריאַליסטישע" פרידלעכע פאַרבאַנדן אין זייער פעסטן צוזאַמענהאַנג מיט די פּאָשעט-אימפּעריאַליסטישע קאָנפליקטן.

קאַוטסקיס פאַרשמירן די סאַמע טיפסטע ווידערשפּרוכן פונעם אימפּעריאַליזם, וואָס דאָס פאַרוואַנדלט זיך אומפאַרמײַדלעך אין א צופוצונג פונעם אימפּעריאַליזם, לאָזט איבער שפּורן אויך אַף זײַן קריטיק פון די פּאָליטישע אייגנשאַפטן פונעם אימפּעריאַליזם. דער אימפּעריאַליזם איז די עפּאָכע פונעם פינאַנץ־קאַפּיטאַל און פון מאָנאָפּאָליעס, וואָס ברענגען אומעטום אַרײַן א שטרעבונג צו הערשאַפט און ניט צו פרײַהייט. רעאַקציע איבער דער גאַנצער ליניע בא פאַרשיידנערליי פּאָליטישע פּאָראָנדקעס, העכסטע פאַרשאַרפונג פון די ווידערשפּרוכן אויך אין דעם געביט, — דאָס איז דער רעזולטאַט פון די דאָזיקע טענדענצן. באַזונדערס ווערט אויך פאַרשאַרפט דער נאַציאָנאַלער דרוק און די שטרעבונג צו אַנעקסיעס, דהײַנו, די שטרעבונג צו ברעכן די נאַציאָנאַלע אומאָפּהענגיקייט (ווײַל אַנעקסיע באַטײַט ניט עפּעס אַנדערש, ווי ברעכן די זעלבסטבאַשטימונג פון די נאַציעס). הילפערדינג פאַרצייכנט מיט רעכט דעם צוזאַמענהאַנג צווישן אימפּעריאַליזם מיט דער פאַרשאַרפונג פונעם נאַציאָנאַלן דרוק.

„וואָס אָנבאַלאַנגט די נײַ־אַנטדעקטע לענדער, — שרײַבט ער, — פאַרשטאַרקט דאָרטן דער אַרײַנגעפירטער קאַפּיטאַל די ווידערשפּרוכן און רופט אַרויס א קעסיידער וואַקסנדיקן ווידערשטאַנד פון די פעלקער, וועלכע דערוואַכן צום נאַציאָנאַלן זעלבסטבאַוווּסטזײַן קעגן די פרעמדע־געקומענע; דער דאָזיקער ווידערשטאַנד קאָן גרינג אויסוואַקסן אין געפערלעכע מאָסמיטלען קעגן דעם אויסלענדישן קאַפּיטאַל. ס'ווערן ראַדיקאַל רעוואָלוציאָניזירט די אַלטע סאָציאַלע פאַרהעלטענישן, ס'ווערט צעשטערט די טויזנטיאָריקע אַגראַרע אָפּגעזונדערטקייט פון די „אויסער־היסטאָרישע נאַציעס", זיי ווערן אַרײַנגעצויגן אין דער קאַפּיטאַליסטישער קעסל־גרוב. דער קאַפּיטאַליזם אַליין גיט ביסלעכווײַז די אײַנגענומענע פעלקער מיטלען און מעטאָדן, ווי זיך צו באַפרײַען. און זיי רוקן אַרויס דעם ציל, וואָס די אייראָפּײַישע פעלקער האָבן אַמאָל געהאַלטן פאַר דעם העכסטן: די שאַפונג פון א אײַנהייטלעכער נאַציאָנאַלער מעלוכע,

אלס געווער פונ עקאנאמישער אונ קולטורעלער פרייהייט. די דאזיקע באוועגונג צו אומאפהענגיקייט איז א געפאר פאר דעם אייראפעיִשנ קאפיטאל אינ זיינע סאמע ווערטפולסטע געביטנ פונ עקספּלואטאציע, אינ יענע געביטנ, וואס עפענענ פאר אים די גלענצנדיקסטע פערספעקטיוונ, אונ דער אייראפעיִשער קאפיטאל קאנ אונגנהאלטנ זיינ הערשאפט נאר דורכ... ניט אנדערש, ווי פארגרעסערנדיק קעסיידער זיינע מיליטערישע קויכעס".

דערצו דארפ מענ נאָכ צוגעבנ, אז ניט נאָר אינ די ניי־אנטדעקטע, נאָר אויכ אינ די אלטע לענדער פירט דער אימפעריאליזם צו אנעקסיעס, צו פארשטארקונג פונ דעם נאציאָנאלנ דרוק, אונ דאָס הייסט, אויכ צו דער פארשארפונג פונעם ווידערשטאנד. ביים קאוטסקי דערווידערט קעגנ דעם, אז דער אימפעריאליזם פארשטארקט די פּאָליטישע רעאקציע, לאָזט ער אינ שאָטנ די פראגע, וואָס איז געוואָרנ באזונדערס אקטועל, — וועגנ דער אוממעגלעכקייט פונ איינהייט מיט די אָפּאָרטוניסטנ אינ דער עפּאָכע פונ אימפעריאליזם. ביים ער דערווידערט קעגנ אנעקסיעס, גיט ער צו זיינע דערווידערונגענ אזא פאָרם, וואָס איז ווייניקער פאר אלצ באליידיקנדיק פאר די אָפּאָרטוניסטנ, אונ זיי קאָנענ זי גרינגער פאר אלצ אָנעמענ. ער ווענדט זיכ דירעקט צו דער דייטשישער אאודיטאָריע, אונ פונדעסטוועגנ פארשמירט ער גראָד דאָס סאמע וויכטיקסטע אונ אקטועלסטע, למשל, דאָס, וואָס עלזאס־לאָטארינגיע איז דייטשלאנדס אנעקסיע.[24] קעדיי אָפּצושאצנ אָט דעם „געדאנקענ־אָפּנייג" קאוטסקיס, וועלנ מיר ברענגענ אזא ביישפּיל. לאָמיר זיכ פאָרשטעלנ, אז א יאפּאנער פארורטיילט דאָס, וואָס די אמעריקאנער האָבנ אנעקסירט די פיליפּינענ.[25] פרעגט זיכ, צי וועלנ פיל מענטשנ גלייבנ, אז ער טוט עס מאכמעס פיינטשאפט צו אנעקסיעס בכלל אונ ניט מאכמעס דעם, וואָס ער וויל אליינ אנעקסירנ די פיליפּינענ? אונ צי וועט מענ ניט מוזנ מודע זיינ, אז דעם „קאמפ" פונ דעם יאפּאנער קעגנ אנעקסיעס וועט מענ קאָנענ האלטנ פאר אנ אופריכטיקנ אונ פאר א פּאָליטיש־ערלעכנ אויסשליסלעכ בלויז דאנ, ווענ ער וועט ארויסטרעטנ קעגנ דעם, וואָס יאפּאניע אנעקסירט קאָרייע,[26] ווענ ער וועט פאָדערנ, אז קאָרייע זאָל באקומענ די פרייהייט אָפּצוטיילנ זיכ פונ יאפּאניע?

סיי קאוטסקיס טעאָרעטישער אנאליז פונעם אימפעריאליזם סיי זיינ עקאָנאָמישע, ווי אויכ זיינ פּאָליטישע קריטיק פונעם אימפעריאליזם, זיינענ דורכגעדרונגענ דורכ אונ דורכ מיט א גייסט, וואָס פאָרט זיכ בעשום־אופנ ניט מיטנ מארקסיזם, — מיטנ גייסט פונ פארשמירנ אונ פארגלעטנ די סאמע קארדינאלע ווידערשפּרוכנ, מיט דער שטרעבונג אומבאדינגט איינצוהיטנ די צעפאלנדיקע איינהייט מיטנ אָפּאָרטוניזם אינ דער אייראָפּעיִשער ארבעטער־באוועגונג.

X. דאָס היסטאָרישע אָרט פונעמ אימפעריאליזמ

מיר האָבנ געזענ, אז לויט זײַנ עקאָנאָמישנ מעהוס איז דער אימפעריאליזמ א מאָנאָפּאָליסטישער קאפיטאליזמ. דאָס אליינ באשטימט שוינ דאָס היסטאָרישע אָרט פונעמ אימפעריאליזמ, ווײַל די מאָנאָפּאָליע, וואָס וואקסט אויס אפנ באָדנ פונ פרײַער קאָנקורענצ און טאקע פונ דער פרײַער קאָנקורענצ, איז אנ איבערגאנג פונ דער קאפיטאליסטישער אָרדענונג צו א העכערער געזעלשאפטלעכ־עקאָנאָמישער אָרדענונג. באזונדערס דארפ מענ פארצייכענענ פיר הויפּט־מינימ מאָנאָפּאָליעס, אָדער פיר הויפּט-אנטפלעקונגענ פונעמ מאָנאָפּאָליסטישנ קאפיטאליזמ, וואָס זײַנענ כאראקטעריסטיש פאר דער עפּאָכע, וואָס מיר באטראכטנ.

ערשטנס, איז די מאָנאָפּאָליע אויסגעוואָקסנ פונ דער קאָנצענטראציע פונ דער פּראָדוקציע אפ גאָר א הויכער שטופע פונ איר אנטוויקלונג. דאָס זײַנענ די מאָנאָפּאָליסטישע קאפיטאליסטנ-פארבאנדנ: קארטעלנ, סינדיקאטנ, טרעסטנ. מיר האָבנ געזענ, וואָס פאר א קאָלאָסאלע ראָליע זיי שפּילנ אינ דעמ מאָדערנעמווירטשאפטלעכנ לעבנ. צומ אָנהייב צוואנציקסטנ יאָרהונדערט האָבנ זיי באקומענ די פולשטענדיקע איבערהאנט אינ די פאָרגעשריטענע לענדער, און אויב די ערשטע שריט אפנ וועג פונ קארטעלירונג האָבנ פרײַער דורכגעמאכט די לענדער מיט א הויכנ שוצ־טאריפ (דײַטשלאנד, אמעריקע), האָט ענגלאנד מיט זײַנ סיסטעמ פונ פרײַענ האנדל בלויז עטוואָס שפּעטער באוויזנ דעמ זעלביקנ גרונט-פאקט, אז די מאָנאָפּאָליעס ווערנ געבוירנ פונ דער קאָנצענטראציע פונ דער פּראָדוקציע.

צווייטנס, האָבנ די מאָנאָפּאָליעס געבראכט צומ פארשטארקנ דאָס פאר כאפּנ די וויכטיקסטע קוואלנ פונ רויוואַרג, באזונדערס פאר דער גרונט-לעכער, און אמערסטנ קארטעלירטער, אינדוסטריע פונ דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט: פאר דער שטיינקוילנ־אינדוסטריע און פאר דער אײַזנ־באארבעטונג־אינדוסטריע. דאָס מאָנאָפּאָליסטישע באזיצנ די וויכטיקסטע קוואלנ פונ רוימאטעריאלנ האָט גוואלדיק פארגרעסערט די מאכט פונ דעמ גרויס-קאפיטאל און האָט פארשארפט דעמ ווידערשפּרוכ צווישנ דער קארטעלירטער אינדוסטריע און דער ניט-קארטעלירטער.

דריטנס, איז די מאָנאָפּאָליע אויסגעוואָקסנ פונ די בענק. פונ באשיידענע פארמיטלערישע אונטערנעמונגענ האָבנ זיי זיכ פארוואנדלט אינ מאָנאָפּאָליסטנ פונעמ פינאנצ־קאפיטאל. אוועלכע דרײַ־פינפ גרעסטע בענק פונ וועלכער־ניט־איז סאמע פאָרגעשריטענער קאפיטאליסטישער נאציע האָבנ פארווירקלעכט די „פערזענלעכע אוניע” צווישנ דעמ אינדוסטריעלנ קאפּי-

טאַל מיטן באַנק־קאַפּיטאַל, האָבן קאָנצענטרירט אין זייער רעשוס מיליאַרדן און מיליאַרדן, וואָס בילדן דעם גרעסטן טייל קאַפּיטאַלן און געלט־האַכנאָ־סעס פון א גאַנצן לאַנד. די פינאַנץ־אָליגאַרכיע, וואָס וואַרפט אַרוף א געדיכטע נעץ פון אָפּהענגיקייט־פאַרהעלטענישן אַף אַלע, אָן אויסנאַם, עקאָנאָמישע און פּאָליטישע אַנשטאַלטן פון דער מאָדערנער בורזשואַזער געזעלשאַפט — אָט דאָס איז די בולטסטע אַנטפּלעקונג פון דער דאָזיקער מאָנאָפּאָליע.

פּערטנס, איז די מאָנאָפּאָליע אויסגעוואָקסן פון דער קאָלאָניאַלער פּאָליטיק. צו די פילצאָליקע „אַלטע" מאָטיוון פון דער קאָלאָניאַלער פּאָליטיק האָט דער פינאַנץ־קאַפּיטאַל צוגעגעבן דעם קאַמף פאַר די קוואַלן פון רוי־וואַרג, פאַר עקספּאָרטירן קאַפּיטאַל, פאַר „ווירקונג־ספערעס" — דאָס הייסט, פאַר ספערעס פון ווינבאַרע געשעפטן, קאָנצעסיעס, מאָנאָפּאָליסטישע רעווואַכים אאַוו. — ענדלעך, פאַר א ווירטשאַפטלעכער טעריטאָריע ביכלאַל. ווען די אייראָפּייִשע מעלוכעס האָבן, למשל, געהאַט פאַרנומען מיט זייערע קאָלאָניעס א צענטכיילעך פון אַפריקע, ווי דאָס איז געווען נאָך אין 1876 יאָר, דאַן האָט די קאָלאָניאַלע פּאָליטיק זיך געקאָנט אַנטוויקלען ניט־מאָנאָפּאָליסטיש, לויטן טיפּ פון, אַזוי צו זאָגן, „פריי־פאַרכאַפּערישן" פאַר־נעמען ערדן. אָבער ווען 9 צענטל אַפריקע איז שוין געווען פאַרכאַפּט (צום 1900 י.), ווען די גאַנצע וועלט איז שוין געווען צעטיילט, — דאַן איז אומפאַרמייַדלעך אָנגעקומען די ערע פון מאָנאָפּאָליסטישן באַזיצן די קאָלאָניעס און, דאָס הייסט, פון א באַזונדערס פאַרשאַרפטן קאַמף פאַר צעטיילן און איבערפאַרטיילן די וועלט.

ס'איז אַלגעמיין באַוווּסט, אַף וויפל דער מאָנאָפּאָליסטישער קאַפּיטאַליזם האָט פאַרשאַרפט אַלע ווידערשפּרוכן פונעם קאַפּיטאַליזם. ס'איז גענוג אָנצווייַזן אַף דעם יאַקרעס און אַף דעם דרוק פון די קאַרטעלן. די דאָזיקע פאַרשאַרפונג פון די ווידערשפּרוכן איז די מעכטיקסטע טרייַבקראַפט פון דעם היסטאָרישן איבערגאַנג־פּעריאָד, וועלכער האָט זיך אָנגעהויבן זינט דעם ענדגילטיקן ניצאָכן פון דעם אַלוועלטלעכן פינאַנץ־קאַפּיטאַל.

די מאָנאָפּאָליעס, די אָליגאַרכיע, די שטרעבונגען צו הערשאַפט אָנשטאָט דער שטרעבונג צו פרייַהייט, די עקספּלואַטאַציע פון אַלץ א גרעסערער צאָל קליינע אָדער שוואַכע נאַציעס מיצאַד א קליין הייפעלע רייַכסטע אָדער שטאַרקסטע נאַציעס, — דאָס אַלץ האָט געבוירן יענע קענצייכנס פונעם אימפּעריאַליזם, וואָס צווינגען צו כאַראַקטעריזירן אים אַלס פּאַראַזיטישן אָדער פאַרפוילנדיקן קאַפּיטאַליזם. אַלץ בולטער און בולטער טרעט אַרויס, אַלס איינע פון די טענדענצן פונעם אימפּעריאַליזם, די שאַפונג פון דער „ראַנ

טיע־מעלוכע", פון א מעלוכע א פראַצענטניק, וואָס איר בורזשואזיע לעבט אלץ מער און מער פון קאפיטאל־עקספּאָרט און פון „שערן קופּאָנעס"׳ ס׳וואָלט געוועזן א טאָעס צו מיינען, אז אָט די טענדענצן צו פארפוילונג שליסט אויס א גיכן וווּקס פונעם קאפיטאליזם; ניין, איינצלנע אינדוסטריע־צווייגן, איינצלנע שיכטן פון דער בורזשואזיע, איינצלנע לענדער אנטפּלעקן אין דער עפּאָכע פונעם אימפּעריאַליזם, מיט א גרעסערער אָדער א קלענע־רער קראפט, אמאָל די און אמאָל יענע פון די דאָזיקע טענדענצן. אין־גאנצן גענומען, וואקסט דער קאפיטאליזם אָן אן ערעך גיכער, איידער פריער, אָבער דער דאָזיקער וווּקס ווערט ניט נאָר אלץ מער אומגלייכמע־סיקער, נאָר די אומגלייכמעסיקייט ווייזט זיך ביפראט ארויס אויך אין דעם, וואָס עס פארפוילן די שטארקסטע קאפיטאל־רייכסטע לענדער (ענגלאנד).

ריסער, דער אוטער פון דער אויספאָרשונג וועגן די דייטשישע גרוי־סע בענק, זאָגט וועגן דער גיכקייט פון דער עקאָנאָמישער אנטוויקלונג פון דייטשלאנד: „דער ניט זייער לאנגזאמער פראָגרעס פון דער פאָריקער עפּאָכע (1848—1870) פארהאלט זיך צו דער גיכקייט פון דער אנטוויקלונג פון דער גאנצער ווירטשאפט אין דייטשלאנד און ספּעציעל פון זיינע בענק אין דער געגעבענער עפּאָכע (1870—1905) אן ערעך אזוי, ווי די גיכקייט פון דער באוועגונג פון א פּאָסט־קארעטע אין די גוטע אַלטע צייטן פאר־האלט זיך צו דער געשווינדקייט פון א מאָדערנעם אויטאָמאָביל, וואָס פליט אזוי, אז ער ווערט געפערלעך סיי פאר דעם זאָרגלאָזן פוסגייער און סיי פאר די אליין, וואָס זיצן אין אויטאָמאָביל". און אָט דער אויסערגעוויינ־לעך גיך אויסגעוואָקסענער פינאנץ־קאפיטאל, טאקע דערפאר, וואָס ער איז אזוי גיך אויסגעוואָקסן, איז, פון זיין זייט, א באלן איבערצוגיינ צו א מער „רויקן" באזיצן קאָלאָניעס, וועלכע דארפן פארכאפּט ווערן — און ניט בלויז מיט פרידלעכע מיטלען — בא די רייכערע נאציעס. און אין די פאראייניקטע שטאטן איז די עקאָנאָמישע אנטוויקלונג געגאנגען די לעצטע יאָרצענדליקער נאָך גיכער ווי אין דייטשלאנד, און טאקע א ד א נ ק דעם זיינען באזונ־דערס העל ארויסגעטראָטן די פאראזיטישע שטריכן פונעם נייסטן אמערי־קאנישן קאפיטאליזם. פון דער אנדערער זייט, באווייזט דער פארגלייך אפי־לע פון דער רעפּובליקאנישער אמעריקאנישער בורזשואזיע מיט דער מאָ־נארכיסטישער יאפּאָנישער אָדער דייטשישער, אז דער גרעסטער פּאָליטישער אונטערשייד ווערט ביז גאָר אָפּגעשוואכט אין דער עפּאָכע פון אימפּעריאַ־ליזם — ניט דערפאר, ווייל ער איז ביכלאל געוועזן ניט וויכטיק, נאָר דער־פאר, ווייל אין אָט די אלע פאלן האנדלט זיך עס וועגן א בורזשואזיע מיט באשטימטע שטריכן פון פאראזיטיזם.

דאָס, וואָס די קאַפּיטאַליסטן פון איינעם פון פילצאָליקע אינדוסטריע-צווייַגן, פון איינעם פון א סאך לענדער אדג. קריגן א מאָנאָפּאָליסטיש-הויכן רעווע, דאָס גיט זיי אן עקאָנאָמישע מעגלעכקייַט אונטערצוקויפן אייגצלנע צווישנשיכטן ארבעטער, צייַטנווייַז אפילע א גאנצ באַדייַטנדיקע מינדערהייַט, צוציִענדיק זיי אף דער זייַט פון דער בורזשואזיע פון דעם געגעבענעם צווייַג אָדער פון דער געגעבענער נאציע קעגן אלע איבעריקע. און דער פארשטאַרקטער אנטאגאָניזם צווישן די אימפעריאַליסטישע נאציעס איבער דער פאנאנדערטיילונג פון דער וועלט מאכט נאָך שטארקער די דאָזיקע שטרעבונג. אַזוי אויפן שאפט זיך דער צוזאמעהאנג צווישן אימפעריאַליזם מיטן אָפּאָרטוניזם, דאָס האָט זיך פריִער און בולטער ווי אומעטום ארויסגעוויזן אין ענגלאנד, מאכטעס דעם, וואָס אייניקע אימפעריאַליסטישע אנטוויקלונג-שטריכן האָבן זיך דאָ געלאָזט מערקן א סאך פריִער, איידער אין אנדערע לענדער. אייניקע שרייַבער, צב. ל. מארטאָוו, האָבן ליב צו מאכן זיך ניט וויסנדיק פון דעם פאקט, אז דער אימפעריאַליזם איז פארבונדן מיטן אָפּאָרטוניזם אין דער ארבעטער־באוועגונג — א פאקט, וועלכער ווארפט זיך איצט באזונדערס שטארק אין די אויגן, — מיט דער הילף פון אזעלכע מינים „קאזיאָנע אָפּטימיסטישע״ בקירעס (אין קאוטסקיס און הויסמאנס גייַסט): די קעגנער פונעם קאַפּיטאַליזם וואָלטן קיינע פּערספּעקטיוון ניט האָבן, ווען דאפקע דער פאָרגעשריטענער קאַפּיטאַליזם זאָל ברענגען צום פארשטארקן דעם אָפּאָרטוניזם אָדער ווען דאפקע די אמבעסטן באצאָלטע ארבעטער זאָלן זייַן גענייגט צום אָפּאָרטוניזם אדג. מע דארף זיך ניט נארן מיקויעך דער באַדייַטונג פון אזא מין „אָפּטימיזם״: דאָס איז אָפּטימיזם בענעגייע דעם אָפּאָרטוניזם, דאָס איז אזא אָפּטימיזם, וואָס דינט אף צו פארדעקן דעם אָפּאָרטוניזם. אינדערעמעסן אָבער איז די באזונדערע גיכקייַט און באזונדערע עקלהאפטיקייַט פון דער אנטוויקלונג פונעם אָפּאָרטוניזם גאָר ניט קיין גאראנטיע פון זייַן פעסטן זיג, פּונקט ווי די גיכע אנטוויקלונג פון א בייזן געשוויר אף א געזונטן אָרגאניזם קאָן בלויז העלפן גיכער עפענען דעם געשוויר, גיכער באפרייַען דעם אָרגאניזם פון אים. געפערלעכער פאר אלצ זייַנען אין דעם פּראט יענע מענטשן, וואָס ווילן ניט פארשטיין, אז דער קאמף קעגן אימפעריאַליזם, ווען ער איז ניט פארבונדן אפן ענגסטן אויפן מיטן קאמף קעגן אָפּאָרטוניזם, איז א פּוסטע און ליגנערישע פראזע.

פון דעם אלץ, וואָס איז אויבן געזאָגט געוואָרן וועגן דעם עקאָנאָמישן טאָך פונעם אימפעריאַליזם, דרינגט ארויס, אז מע דארף אים כאראקטעריזירן, ווי איבערגאנג־קאַפּיטאַליזם, אָדער, ריכטיקער, ווי אָפּשטארבנ־

דיקן קאַפּיטאַליזם. אין דעם פּראַט איז זייער באַלערנדיק דאָס, וואָס די
בורזשואזע עקאָנאָמיסטן, וועלכע באַשרייבן דעם נייַסטן קאַפּיטאַליזם, באַ-
נוצן גאַנץ אָפט אַזעלכע ווערטלעך, ווי „איבערפלעכטונג”, „דאָס פעלן פון
איזאָלירטקייט” אד.ג.; די בענק זייַנען „אונטערנעמונגען, וואָס טראָגן ניט,
לויט זייערע אופגאַבן און לויט זייער אנטוויקלונג, קיין ריין פּריוואַט־ווירט־
שאַפטלעכן כאַראַקטער, נאָר זיי וואַקסן אַלץ מער אַרויס פון דער ספערע פון
ריין פּריוואַט־ווירטשאַפטלעכער רעגולירונג”. און דער זעלבער ריסער, וואָס
אים געהערן טאַקע די דאָזיקע לעצטע ווערטער, דערקלערט אין אַ גאַנץ
ערנסטן טאָן, אַז די „פּראָוויסאָגונג” פון די מאַרקסיסטן וועגן דער „פאַר־
געזעלשאַפטלעכונג” איז „ניט מעקוייעם געוואָרן”!

וואָס־זשע דריקט אויס אַזוינס אָט דאָס ווערטעלע „איבערפלעכטונג”?
פון דעם פּראָצעס, וואָס קומט פאָר פאַר אונדזערע אויגן, כאַפּט עס אויף
בלויז יענעם שטריך, וואָס וואַרפט זיך מער פון אַנדערע אין די אויגן. עס
באַווייַזט, אַז דער באַאָבאַכטער ציילט איבער איינצלנע ביימער, נאָר ער
זעט ניט דעם וואַלד. עס קאָפּירט קנעכטיש דאָס אויסערלעכע, דאָס צופע-
ליקע, דאָס כאַאָטישע. עס דעקט אויף אין דעם באַאָבאַכטער אַ מענטשן,
וועלכער איז דערדריקט פון דעם רויען מאַטעריאַל און קאָן זיך לאַכלוטן
ניט פאַנאַנדערקלייַבן אין זייַן זין און אין זייַן באַטייַט. „עס פלעכטן
זיך צופעליק איבער” דאָס באַזיצן אַקציעס, די פאַרהעלטענישן צווישן די
פּריוואַט-אייגנטימער. אָבער דער אונטערשלאַק פון דער דאָזיקער איבערפלעכ-
טונג, דאָס, וואָס בילדעט איר גרונט, זייַנען די זיך ענדערנדיקע געזעלשאַפט-
לעכע פּראָדוציר-פאַרהעלטענישן. ווען אַ גרויסע אונטערנעמונג פאַרוואַנדלט
זיך אין אַ גיגאַנטישער אונטערנעמונג און אָרגאַניזירט פּלאַנמעסיק, אויפן
גרונט פון אַ גענויעם דיסקאָנט פון די מאַסן-אָנגאַבן, די צושטעלונג פו־
נעם אָנפאַנגלעכן רוימאַטעריאַל אין אַ מאַסשטאַב פון $^2/_3$ אָדער $^3/_4$ פון
דעם, וואָס איז נייטיק פאַר צענדליקער מיליאָנען באַפעלקערונג; ווען ס׳ווערט
סיסטעמאַטיש אָרגאַניזירט די טראַנספּאָרטירונג פון דעם דאָזיקן רויוואַרג
אין די באַקוועמסטע פּראָדוציר-פונקטן, וואָס זייַנען צומאָל אָפּ הונדערטער
און טויזנטער ווערסט אָפּגעטיילט איינער פון דעם צווייטן; ווען איין צענ-
טער האָט צו שאַפן איבער אַלע סטאַדיעס פון דער נאָכאַנאַנדיקער באַאַר־
בעטונג פונעם מאַטעריאַל, ביז עס באַקומט זיך אַ גאַנצע ריי פאַרשיידענע
מינים פאַרטיקע פּראָדוקטן; ווען די פאַרטיילונג פון די דאָזיקע פּראָדוקטן
ווערט דורכגעפירט לויט איין פּלאַן צווישן צענדליקער און הונדערטער מי־
ליאָנען געברויכער (דער פאַרקויף פון נאַפט אין אַמעריקע און אין דייַטש־
לאַנד דורך דעם אַמעריקאַנער „נאַפט-טרעסט”); — דאַן ווערט קלאָר, אַז מיר

האָבן דאָ צו טאָן מיט א פארגעזעלשאפטלעכונג פון דער פראָדוקציע, און קלאָר ניט מיט קיין פּאַשעטער „איבערפלעכטונג"; — אז די פריוואַט-ווירט־שאפטלעכע און פריוואַט־אייגנטימערישע פארהעלטענישן זיינען בלויז די שאָלעכץ, וואָס אנטשפרעכט שוין ניט דעם אינהאַלט און וואָס מוז אומ־פארמיידלעך אָנהייבן פארפוילט ווערן, אויב מע וועט קינסטלעך פארציִען איר באזייטיקונג, א שאָלעכץ, וואָס קאָן לעפּיערעך א גאנצ לאנגע צייט זיך האלטן אין א פארפוילנדיקן צושטאנד (אפן ערגסטן פאל, ווען די רע־פוע קעגן דעם אָפּאָרטוניסטישן געשוויר וועט לאנג ניט קומען), אָבער וואָס וועט פאָרט אומפארמיידלעך באזייטיקט ווערן.

שולצע־געווערניץ, א באגייסטערטער אָנהענגער פונעם דייטשישן אימ־פעריאַליזם, רופט אויס:

„אויב די אָנפירונג מיט די דייטשישע בענק געפינט זיך אין דער אונטערשטער שורע אין די הענט פון א טוץ מענטשן, איז פאר זייער ווירקזאמקייט פונעם פאלק זייער טעטיקייט שוין איצט א סך וויכטיקער, אוידער די טעטיקייט פונעם גרעסטן טייל מיניסטאָרן" (דאָ לוינט זיך אים צו פארגעסן וועגן דער „איבערפלעכטונג" צווישן די באנקלייט, מיניסטאָרן, אינדוסטריעלער, ראַנטיע...) ... „אויב מע זאָל ביזן סאָף דורכטראכטן די אנטוויקלונג פון די טענדענצן, וועלכע מיר האָבן געזען, דאן באקומט זיך: דער געלט־קאפיטאל פון דער נאציע איז פאראייניקט אין די בענק; די בענק זיינען צונויפגעבונדן איינער מיט דעם צווייטן אין א קארטעל; דער קאפיטאל פון דער נאציע, וועלכער זוכט אן אָנווענדונג, האָט אָנגענומען די פאָרם פון ווערטפּאַ־פירן. דאן ווערן פארווירקלעכט סען־סימאָנס גענִיאַלע ווערטער: „די איצטיקע אנאַרכיִע אין דער פראָדוקציע, וואָס אנטשפרעכט דעם פאקט, וואָס די עקאָנאָמישע פארהעלטע־נישן ווירקלען זיך פאנאנדער אָן אן איינהייטלעכער רעגולירונג, דאַרף אָפּטרעטן איר אָרט דער אָרגאַניזירונג פון דער פראָדוקציע. די פראָדוקציע וועלן ריכטן ניט קיין איזאָלירטע אונטערנעמער, אומאָפּהענגיקע איינער פון דעם צווייטן, וואָס ווייסן ניט די עקאָנאָמישע באדערפענישן פון די מענטשן; די אָנפירונג וועט זיך געפינען אין די הענט פון א געוויסן סאָציאַלן אנשטאַלט. דער צענטראַלער פארוואַלטונג־קאָמיטעט, וואָס האָט די מעגלעכקייט צו באטראכטן דעם ברייטן געביט פון סאָציאַלער עקאָנאָמיע פון א העכערן שטאנדפונקט, וועט זי רעגולירן אזוי, ווי דאָס איז נוצלעך פאר דער גאנצער געזעלשאפט, ער וועט איבערגעבן די פראָדוקציע־מיטלען אין פאסיקע הענט, און וועט באזונדערס זאָרגן וועגן א שטענדיקער האַרמאָניע צווישן דער פראָדוק־ציע מיט דעם געברויך. ס'זיינען פאראן אנשטאַלטן, וועלכע האָבן אין דעם קרייז פון זייערע אויפגאבן ארייננעמען א געוויסע אָרגאַניזירונג פון דער ווירטשאפטלעכער ארבעט: דאָס זיינען די בענק". מיר זיינען נאָך ווייט פון צו פארווירקלעכן די דאָ־זיקע ווערטער סען־סימאָנס, אָבער מיר שטייען שוין אפן וועג צו זייער פארווירק־לעכונג: ס'איז מאַרקסיזם, אנדערש אוידער עס האָט זיך פאָרגעשטעלט מאַרקס, נאָר אנדערש בלויז לויט דער פאָרם".

ניטאָ וואָס צו ריידנ: א שיינע „אָפּלייקענונג״ פונ מארקסנ, וועלכע מאכט א שריט צוריק — פונ מארקס פּינקטלעכ וויסנשאפטלעכנ אנאליז צו סענ־סימאָנס האשאָרע, וועלכע איז א געניאלע האשאָרע, אָבער דאָכ ניט מער ווי א האשאָרע.

יאנוואר—יול 1916 יאָר.

באמערקונגען

1 לענינ רופט אַנ זײַנ בוך ,,אימפּעריאַליזמ, אַלס העכסטע
סטאַדיע פונ קאַפּיטאַליזמ“ ,,אַ פּאָפּולערער עטיוד“. אינדערע־
מעסנ פאַרנעמט אַט דער בוך אַנ אויסשליסלעכ אָרט אינ דער גאַנצער מאַרקסיסטישער
ליטעראַטור, וואָס איז געווידמעט דעמ אימפּעריאַליזמ. שטייענדיק אינ אײנ רײ מיט
די וויכטיקסטע קאַפּיטאַלע ווערק לענינס, שליסט זיכ דער בוך דירעקט אַנ צו
מאַרקס ,,קאַפּיטאַל“. לענינס לערע וועגנ אימפּעריאַליזמ, וועלכע ווערט אינעמ בוך
אנטוויקלט, איז א דירעקטע פאַרזעצונג פונ מאַרקס לערע וועגנ קאַפּיטאַליזמ. מאַרקס
האָט אופגעדעקט די גרונטלעכע עקאָנאָמישע אונ קלאַסעווע ווידערשפּרוכנ אונ די
אנטוויקלונג־געזעצנ פונעמ קאַפּיטאַליזמ. דערמיט האָט ער געגעבנ די וויסנשאַפט־
לעכ־עקאָנאָמישע באַגרינדונג פונ זײַנ לערע וועגנ דער פּראָלעטאַרישער רעוואָליוציע
אונ וועגנ דער דיקטאַטור פונ פּראָלעטאַריאַט. אָבער ניט מאַרקס אונ ניט ענגעלס
האָבנ ניט דערלעבט ביז אופבלי פונעמ אימפּעריאַליזמ. זיי זײַנענ געווענ אײדעס
בלויז פונ זײַנע ערשטע שריט (דערהויפּט אינ ענגלאַנד), דעריבער האָבנ זיי נאָר
אינ די סאַמע אַלגעמײַנע שטריכנ געקאָנט פאָרויסזענ די באַזונדערקײטנ אונ פאַלגנ
פונ אַט דער נײַער, העכסטער סטאַדיע אינ דער אנטוויקלונג פונעמ קאַפּיטאַליזמ.
אינ דער אנטוויקלונג פונ די קאַפּיטאַליסטישע פאַרייניקונגענ (אַקציאָנערע געזעל־
שאַפטנ, טרעסטנ, סינדיקאַטנ), אינ דער וואַקסנדיקער צענטראַליזאַציע פונ דער פּראָ־
דוקציע, אינ דער קאָנצענטראַציע פונ דער פּראָדוקציע אינ די הענט פונ א קלײנעמ
הײַפל גרויסקאַפּיטאַליסטנ (,,מאַגנאַטנ פונ קאַפּיטאַל“) אונ אינעמ וווקס פונ זייער
מאָנאָפּאָליע, ד.ה. פונ זייער אויסשליסלעכער הערשאַפט איבער דער
פאָלקווירטשאַפט, האָבנ מאַרקס אונ ענגעלס שוינ אײַנגעזענ דעמ אָנקומ פונ יענער
עפּאָכע, ווענ ס'וועט ווערנ אומעגלעכ די ווײַטערדיקע קאַפּיטאַליסטישע אנטוויקלונג
אונ ס'וועט קומענ דער קראַכ פונ קאַפּיטאַליזמ. מאַקע אָט די עפּאָכע האָט עס
מאַרקס אינ זינענ, ווענ ער זאָגט אינעמ ערשטנ באַנד ,,קאַפּיטאַל“ (קאַפּיטל 24,
ז. 612—613, לויט דער אויסגאַבע פונ פּאַרטיי־פאַרלאַג (רוסיש), 1932 יאָר):
,,באַגלײַכ מיט דער קעסיידערדיקער פאַרקלענערונג פונ דער צאָל מאַגנאַטנ פונ קאַ־
פּיטאַל, וועלכע אוזורפּירנ אונ מאָנאָפּאָליזירנ אַלע פאָרצוגנ פונ דעמ דאָזיקנ אי־
בערקערעניש־פּראָצעס (ד.ה. פונ דער איבערקערעניש, וואָס דער קאַפּיטאַליזמ שאַפט
אינ דער טעכניק פונ דער פּראָדוקציע אונ אינ דער גאַנצער פאָלקווירטשאַפט.
רעד.), וואַקסט די מאַסע דאָלעס, דרוק, פאַרשקלאַפונג, דעגענעראַציע אונ עקס־
פּלואַטאַציע, אָבער צוזאַמענ דערמיט וואַקסט אויכ די אופרעגונג פונ אַרבעטער־
קלאַס, וואָס האַלט זיכ קעסיידער אינ פאַרגרעסערנ, וואָס ווערט אויסגעשולט, פאַרײ־
ניקט אונ אָרגאַניזירט פונ דעמ עצעמ מעכאַניזמ פונעמ קאַפּיטאַליסטישנ פּראָדוציר־
פּראָצעס. די מאָנאָפּאָליע פונ קאַפּיטאַל ווערט א פענטע פאַר דעמ פּראָדוציר־אופנ,
וואָס האָט דערגרייכט זײַנ אופבלי צוזאַמענ מיט איר אונ אַדאַנק איר. די צענטראַ־
ליזאַציע פונ די פּראָדוציר־מיטלענ אונ די פאַרגעזעלשאַפטלעכונג פונ דער אַרבעט

דערגרייכנ אזא ניווא, ווענ זיי קאנענ זיכ ניט צונויפפאסנ מיט זייער קאפיטא־ליסטישנ הייטל. דאס הייטל ווערט צעריסנ. עס שלאגט די שאָ פונ קאפיטאליסטישנ פריוואט־אייגנטומ. די עקספּראָפּריאטערס ווערנ עקספּראָפּריִרט“. אונ דעמ זעלביקנ עטאפּ אינ דער אנטוויקלונג פונ קאפיטאליזמ, אלס העכסטנ אונ לעצטנ עטאפּ זיי־נעמ, האט אינ זיינע ענגעלס אינ זיינ בוכ „אנטי־דיורינג“ (טייל III: „סאציאליזמ“, קאפּיטל II, ז. 262—264, אויסגאבע פונ מארקס־ענגעלס־אינסטיטוט, 1928 יאר), ווענ ער רעדט וועגנ דער „מאנאפּאליע“ פונ די טרעסטנ. ער שרייבט דארטנ, אז „קיינ אינ פאלק וועט ניט מאסקעמ זיינ צו דולדנ לאנג א פּראָדוקציע, וואס ווערט רעגולירט פונ טרעסטנ, ווענ די גאנצע געזעלשאפט ווערט אפּנ עקספּלו־אטירט פונ א קליינער באנדע קופּאָנעס־באזיצער“. ער זאגט, אז אפילע דער איבער־גאנג פונ דער פּראָדוקציע אינ די הענט פונ דער קאפיטאליסטישער מלוכע (דה. מלוכע־קאפיטאליזמ אינ דער בורזשואזער מלוכע) וועט ניט ראטעווענ דעמ קא־פּיטאליזמ פונ אומקומ, ווייל פונ דעמ דאזיקנ איבערגאנג „וועלנ די קאפיטאליס־טישע פארהעלטענישנ ניט באזייטיקט ווערנ, נאר זיי וועלנ ווערנ נאכ מער פאר־שארפט, אבער די דאזיקע פארשארפונג וועט שוינ זיינ דער לעצטער טראט אינ זיי־ער אנטוויקלונג“. דאס זיינענ אבער אלצ געווענ סאמע אלגעמיינע פארויסזאגונגענ. מארקס אונ ענגעלס האבנ נאכ ניט געקאנט זענ די באזונדערקייטנ פונ דער נייער עפּאכע פונ מאנאפּאליסטישנ קאפיטאליזמ (אנדערש געזאגט — פונעמ אימפּעריא־ליזמ) אינ זייער אנטוויקלטנ צושטאנד. אופדעקנ די דאזיקע באזונדער־קייטנ, באווייזנ אינ וואסערע נייע אונ דערביי סאמע שארפע פארמענ אנטוויקלענ זיכ אינ דער עפּאכע פונ אימפּעריאליזמ די עקאנאמישע אונ קלאסעווע ווידער־שפּרוכנ פונ קאפיטאליזמ, ווי אזוי זיי פארוואנדלענ די דאזיקע עפּאכע אינ אנ „ערעוו פונ סאציאליזמ“, אינ אנ עפּאכע פונ פּראלעטארישע רעוואלוציעס, שאפנ־דיק פאר דעמ אלע נייטיקע פארהאנאכנעס — דאס אלצ איז באשערט געווענ אפּ־צוטאנ לענינענ. ער האט אויסגעפילט די דאזיקע אופגאבע אינ זיינ בוכ „אימפּערי־אליזמ“. לענינס לערע וועגנ אימפּעריאליזמ, וואס ער האט אנטוויקלט אינ אט דעמ בוכ, איז געווארנ די באזע פאר דער גאנצער ווייטערדיקער אנטוויקלונג פונ דער מארקסיסטיש־לענינישער טעאריע וועגנ דער פּראלעטארישער רעוואלוציע אונ דער דיקטאטור פונ פּראלעטאריאט אינ די יארנ פונ דער אימפּעריאליסטישער מילכאמע אונ נאכ איר, באזונדערס פאר דער האנאכע, וואס לענינ האט ארויסגערוקט, מיקוייענ דער מעגלעכקייט פונעמ ניצאכנ פונ סאציאליזמ אינ איינצלנע, באזונדער גענומענע קאפיטאליסטישע לענדער. דאס לענינישע באנעמענ דעמ „אימפּעריאליזמ, אלס העכ־סטע סטאדיע פונ קאפיטאליזמ“, איז געלייגט געווארנ אינ יעסאד פונ די פּראגרא־מעס פונ אלקפּ(ב) אונ קאמינטערנ.

דער צווייטער אינטערנאציאנאל, אינ געשטאלט פונ אזעלכע „טעארעטיקער“ זיינענ, ווי הילפערדינג אונ קאמפּ., באגרינדעט זיינ סאציאל־פאשיסטישע פּאליטיק פונ פא־ראטנ דעמ ארבעטער־קלאס אונ דינענ דער בורזשואזיע מיט דער טעאריע פונ דעמ אזויגערופענעמ „ארגאניזירטנ קאפיטאליזמ“, דה. פונ דעמ קאפיטאליזמ, וואס איז קלוימערשט פעיִק גראד אינ דער עפּאכע פונ אימפּעריאליזמ צו באזייטיקנ אלע ווידערשפּרוכנ, וועלכע צערייסנ אימ, אונ שאפנ א פּראָדוקציע, וואס אנטוויקלט זיכ פּלאנמעסיק, אנ קריזיסנ. אפּ דער דאזיקער טעאריע בויט דער צווייטער אינ־טערנאציאנאל זיינ אפּליקענענ די פּראלעטארישע רעוואלוציע, זיינ קאמפּ קעגנ אט

דער רעוואָליוציע און זײַנע לערע, וואָס ער האָט געגאַשט באַמ אַלטנ, פאַרמילכאָמע־דיקנ רעוויזיאָניזמ (בערנשטײַניזמ) וועגנ אַרײַנוואַקסנ אינ סאָציאַליזמ דורכ מיטאַרבעט מיט דער בורזשואַזיע, דורכ דער אַזוי־גערופענער „פּאָליטישער און ווירטשאַפטלעכער דעמאָקראַטיע“. אײנער פונ די קוועלנ פונ אָט דער טעאָריע פונ „אָרגאַניזירטנ קאַפּיטאַליזמ“, איר אורשפּרינגלעכער אויסדרוק איז געווענ קאַוטסקיס טעאָריע פונ „אולטראַ־אימפּעריאַליזמ“ („איבער־אימפּעריאַליזמ“), וועלכע איז אנטשטאַנענ אינ אײנ צײַט מיט לענינס לערע וועגנ אימפּעריאַליזמ, אינ פּעריאָד פונ דער אימפּעריאַליסטישער מילכאָמע און וועלכע איז אויסגעבויט געוואָרנ אָפּ צו באַרעכטיקנ דעמ סאָציאַל־שאָוויניזמ. די דאָזיקע טעאָריע האָט פאָרויסגעזאָגט אַזאַ אנטוויקלונג פונ אימפּעריאַליזמ, וואָס וועט באַזײַטיקנ די ווידערשפּרוכנ פונ קאַפּיטאַליזמ פריִער פונ אַלץ אינ צווישנפעלקערלעכנ געביט דורכ אַ „פאַרייניקונג פונ די אימפּעריאַליזמענ פונ דער גאַנצער וועלט“ און דורכ אַ פאַרניכטונג פונ די מילכאָמעס, דורכנ „אינטערנאַציאָנאַל־פאַראײניקטנ פינאַנצ־קאַפּיטאַל“. אינ זײַנ בוכ „אימפּעריאַליזמ“ (זע דעמ קאַפּיטאַל VII, ז. 82—93, און קאַפּיטל IX, ז. 103—117 פונ דעמ דאָזיקנ בוכ) און אינ זײַנער אַ צווייטער אַרבעט, וואָס ער האָט פריִער אָנגעשריבנ, „דער קראַכ פונ צווייטנ אינטערנאַציאָנאַל“ (זע די קאַפּיטלענ IV און V, ז. 181—192 פונעמ III באַנד פונ לענינס זעקסבענדיקער אויסגאַבע (יידיש)) האָט לענינ געגעבנ אַ פאַרניכטנדיקע קריטיק פונ דער דאָזיקער טעאָריע פונ „אולטראַ־אימפּעריאַליזמ“, אַלס „אולטראַ־נאַרישקײַט“, אַלס אַנ אַנטימאַרקסיסטישע, רעפאָרמיסטישע טעאָריע, וואָס פאַרטעמפּט די ווידערשפּרוכנ פונ קאַפּיטאַליזמ. מיט אָט דער קריטיק און מיט זײַנ גאַנצער לערע וועגנ אימפּעריאַליזמ, אַלס עפּאָכע פונ דער גרעסטער פאַרשאַרפונג פונ אַלע ווידערשפּרוכנ פונ קאַפּיטאַליזמ, האָט לענינ געגעבנ אַנ אומפאַרבײַטלעכ געווער אויכ פאַרנ קאַמפּ קעגנ דער הײַנטצײַטיקער אָפּאָרטוניסטישער טעאָריע וועגנ אָרגאַניזירטנ קאַפּיטאַליזמ, וואָס די פירער פונ צווייטנ אינטערנאַציאָנאַל פּראָפּאַגאַנדירנ.

דער טראָצקיזמ, וועלכער האָט, ווי דער כ׳ סטאַלינ ווײַזט אָנ (זע דעמ „בריוו אינ דער רעדאַקציע פונ „פּראָלעטאַרסקאַיאַ רעוואָליוציאַ“), אויפגעכאַפּט אינ 1905 יאָר באַ די דײַטשישע לינקע פונ יענער צײַט — באַ ראָזע לוקסעמבורג און פּאַרווסנ — די האַלב־מענשעוויסטישע טעאָריע וועגנ פּערמאַנענטער רעוואָליוציע, און אינ די יאָרנ פונ מילכאָמע באַ דער זעליקער ר. לוקסעמבורג — די האַלב־מענשעוויסטישע טעאָריע וועגנ אימפּעריאַליזמ און האָט פאַרוואַנדלט אָט די בײדע טעאָריעס אינ אַ געווער פונ קאַמפּ קעגנ דעמ לעניניזמ, — דער טראָצקיזמ, פּונקט ווי די דײַטשישע לינקע, האָט אינ זײַנ באַנעמענ דעמ אימפּעריאַליזמ דירעקט אָנגעשלאָסנ זיכ צומ קאַוטסקיאַניזמ. דאָס האָט פולקומ אָנטשפּראָכנ דעמ איבערגאַנג פונעמ טראָצקיזמ פונ דער צענטריסטישער, פאַרשטעלטער ליקווידאַטערײַ אינ די יאָרנ 1908—1914 צומ סאָציאַל־שאָוויניזמ פונ קאַוטסקיאַנישנ טיפּ אינ די יאָרנ פונ מילכאָמע, וועלכער איז אויכ געווענ צענטריסטיש פאַרשטעלט. טראָצקי איז דאַנ אַרויסגעטראָטנ קעגנ לענינס לאָזונגענ צו פאַרוואַנדלענ די אימפּעריאַליסטישע מילכאָמע אינ אַ בירגערקריג און וועגנ דער מאַפּלע פונעמ אײגענעמ פאַטערלאַנד. קעגנ לענינס טעזיס וועגנ מעגלעכקײט פונ דער פּראָלעטאַרישער רעוואָליוציע און פונעמ סאָציאַליזמ אינ אײנ לאַנד, אָדער עטלעכע לענדער, האָט ער אַנטקעגנגעשטעלט דעמ קאַוטסקיאַנישנ לאָזונג וועגנ „פאַראײניקטע שטאַטנ פונ אייראָפּע“, אָנ

מאנארכיעס אונ שטענדיקע ארמייענ, דה. דעמ לאזונג פונ א בורזשואז־דעמאקראטישער פארייניקונג פונ איראפע, וואס איז לויט זײנ מיינונג געווענ אנ אומבאדינגטער טנאי פארנ ניצאכנ פונ דער סאציאליסטישער רעוואליוציע. בא קאוטסקינ איז אט דער לאזונג ארויסגעדרונגענ פונ זײנ טעאריע, אז „דער אימפעריאליזמ פארייניקט די גאנצע וועלט“, אונ בא טראצקינ פונ זײנ האנאכע, אז דער אימפעריאליזמ פילט אויס א „בעעמעס באפרײענדיקע היסטארישע מיסיע, די אויסבויונג פונ א פארייניקטער וועלט־ווירטשאפט, אומאפהענגיק פונ די נאציאנאלע ראמענ אונ די מעלוכישע טאמאזשנע־צאמענ“ („די פראגראמ פונ שאלעמ“, דער בוכ „מילכאמע אונ רעוואליוציע“ ב. II, ז. 498), דה. פונ אנ איבערפראזירונג פונ דער זעלביקער קאוטסקיאנישער טעאריע וועגנ „אולטרא־אימפעריאליזמ“. מיט דער דאזיקער קאוטסקיאנישער „טעאריע“, אז דער אימפעריאליזמ גופע וועט „אויסבויענ אנ אלוועלטלעכ־פארייניקטע ווירטשאפט“, האט טראצקי אינ די יארנ פונ מילכאמע געמיינט צו פארשטארקנ די „טעאריע וועגנ דער פערמאנענטער רעוואליוציע“, שטעלנדיק דעמ טראפ אפנ אפלייקענענ די מעגלעכקײט פונ א פעסטנ ניצאכנ פונ דער פראלעטארישער רעוואליוציע אונ פונעמ סאציאליזמ אינ אײנעלנע־ניט־איז באזונדער גענומענעמ לאנד אונ אינ אונדזער לאנד ביפראט. דער טראצקיסטישער קאמפ קעגנ לעניניזמ איז אינ די יארנ פונ דער מילכאמע געווענ א קאמפ אפנ באדנ פונ קאוטסקיאניזמ אונ אזא איז ער פארבליבנ אינ דער עפאכע פונ דער פראלעטארישער דיקטאטור, הארט ביז די יארנ 1925—1927, ווענ דער טראצקיזמ האט זיכ פארוואנדלט פונ א פראקציע פונ קאמוניזמ, וואס אזא איז ער צײטווײליק געווענ זינט דעמ 1917 יאר, אינ א פארדערשטנ אטריאד פונ דער בורזשואזער קאנטררעוואליוציע. די לענינישע לערע וועגנ אימפעריאליזמ אונ לענינס פארניכטנדיקע קריטיק פונעמ קאוטסקיאניזמ אונ פונ זײנ ווארִיאציע — דעמ טראצקיזמ אינ די מילכאמע־יארנ האבנ געגעבנ אונדזער פארטיי אנ אומפארביטלעכ געווער אפ צו צעשמעטערנ דעמ טראצקיזמ אינ פעריאד פונ XIV—XV פארטיי־צוזאמענפארנ.

פונקט אזא אומפארביטלעכ געווער האבנ זיי געגעבנ אויכ פארנ קאמפ פונ דער פארטיי קעגנ דעמ רעכטנ אפארטוניזמ, וואס האט זיכ אינ דער פערזאנ פונ ב׳ בוכארינ ארא פגעקײַקלט צו דער טעאריע פונ „ארגאניזירטנ קאפיטאליזמ“ אונטעמ פארשטוינ דעמ מאדערנעמ אימפעריאליזמ.

דאס דאזיקע ארא פקײַקלענ זיכ האט זיכ אנטפלעקט באמ ב׳ בוכארינ צוערשט אינ זײנ ווערק „די וועלט־ווירטשאפט אונ דער אימפעריאליזמ“, וואס ער האט אנגעשריבנ נאכ אינ 1915 יאר, ווענ ער האט זיכ גערעכנט פאר אנ „עקסט לינקנ“, אונ האט זיכ אינ זײנע פאזיציעס, צוזאמענ מיטנ ב׳ פיאטאקאוו, אנגעשלאסנ אנ די לינקע פוילישע אונ דײטשישע סאציאל־דעמאקראטנ. אינ אט דעמ ווערק, וואס איז דאנ צומ ערשטנ מאל אפגעדרוקט געווארנ אינ זשורנאל „קאמוניסט“ אונ וואס איז דערנאכ אינ 1915 אונ שפעטער — אינ 1916 דערשינענ אינ א ביסל אנ אויסגעארבעטער פארמ, אלס באזונדער בוכ, האט בוכארינ אנטוויקלט א טעאריע וועגנ אימפעריאליזמ, וואס האט זיכ אונטערשײדט פונ דער לענינישער. דערלאזנדיק די „אבסטראקט־טעארעטישע מעגלעכקײט“, אז באמ אימפעריאליזמ זאל זיכ אויסבילדנ „אנ אײנהײטלעכע אלוועלטלעכע ווירטשאפט־ארגאניזאציע“, אנ „אלגעמיינער אלוועלטלעכער טרעסט“, האט ער, עמעס, אפגעלייקנט די „רעאלע ווארשײנלעכקײט פונ אזא זאכ“, דערווײזנדיק, אז די „סאציאל־פאליטישע סיבעס וועלנ ניט געקאנט

הערלאָזנ" צו אזא טרעסט, אונ אפ אזא אופנ האָט ער אָפגעלייקנט אויב די רעאלע
מעגלעכקײט פונ קאוטסקיאנישנ „איבער־אימפעריאליזמ". נאָר דאָס האָט אימ לאָבלוטנ
ניט געשטערט, ארויסטרײבנדיק דעמ „אָרגאניזירטנ קאפיטאליזמ" פונ איינ טיר, ארײנ־
צולאָזנ אימ דורכ דער צווייטער; אָפלייקענענדיק, אז דער „אָרגאניזירטער קאפיטא־
ליזמ" קאָנ פארווירקלעכט ווערנ אינ צווישנפעלקערלעכנ מאסשטאב, איז ער אינ דער
דאָזיקער אָפלייקענונג גופא ארויסגעגאנגענ פונ דער אנערקענונג, אז אינ יעדנ
באזונדערנ קאפיטאליסטישנ לאנד איז דער „אָרגאניזירטער קאפיטאליזמ" יאָ פא־
ראנ. ער האָט באהויפט, אז באמ אימפעריאליזמ נעמט אָנ די „נאציאָנאלע ווירט־
שאפט" פונ יעדנ אזא לאנד די פאָרמ פונ א „פארוינ פונ פאראיינענ" אונ ווערט
פארוואנדלט אינ א מעלוכיש־קאפיטאליסטישנ טרעסט, אז אונ די ראמענ פונ דער
„נאציאָנאלער ווירטשאפט" ווערט די קאָנקורענצ „דערפירט ביז א מינימומ" אונ
דערצו טרעט די „נאציאָנאלע ווירטשאפט" ארויס „אפ דער ארענע פונ וועלט־מארק
ווי א איינארטיק, אָרגאניזירט אונ עקאָנאָמיש אויסערגעוויינלעכ שטארק גאנצעס",
די דאָזיקע „נאציאָנאלע ווירטשאפטנ" האָט ער אָנגערופנ „גיגאנטישע צונויפגעשמאָל־
צענע אונ אָרגאניזירטע עקאָנאָמישע קערפערשאפטנ". („די וועלט־ווירטשאפט אונ
דער אימפעריאליזמ", אויסגאבע פונ 1927 יאָר, זײט 115). שוינ אינ דעמ דאָזיקנ
ווערק בוכארינס זײנענ העריבער די עקאָנאָמישע ווידערשפרוכנ פונ קאפיטאליזמ
אינ דער אימפעריאליסטישער עפאָכע פארשווּנדנ אינ יעדנ באזונדער גענומענעמ
אימפעריאליסטישנ לאנד אונ זײנענ אריבערגעטראָגנ געוואָרנ אויסשליסלעכ „אפ
דער ארענע פונעמ וועלט־מארק". דער גאנצער קאָנקרעטער פראָצעס פונ עקאָנאָמישער
אנטוויקלונג באמ אימפעריאליזמ האָט זיכ בא אימ אויסגעלאָזט צו דער אנטוויק־
לונג פונ אָט די ווידערשפרוכנ בלויז „דורכנ פארשארפטנ קאמפ צווישנ די מע־
לוכיש־קאפיטאליסטישע טרעסטנ", צווישנ די דאָזיקע „עקאָנאָמישע קערפערשאפטנ",
וואָס זײנענ „אָרגאניזירט" אינעווייניק אינ יעדנ אימפעריאליסטישנ לאנד, צו דער
אומפארמײדלעכער ריי „מילכאָמעס", וואָס דרינגענ דערפונ ארויס, אונ וואָס בלויז
זיי קאָנענ געבוירנ די אלוועלטלעכע פראָלעטארישע רעוואָליוציע. די דאָזיקע טע־
אָריע פונ אָרגאניזירטנ קאפיטאליזמ אינעווייניק אינ די אימפעריאליסטישע לענ־
דער אונ פונ אריבערטראָגנ אלע ווידערשפרוכנ פונ אימפעריאליזמ אינ געביט פונ
די צווישנפעלקערלעכע באציונגענ האָט דער כ' בוכארינ, שוינ אלס פירער פונ
רעכטנ אָפאָרטוניזמ, אנטוויקלט אינ דער אנווענדונג צומ הײנטצײטיקנ אימפעריא־
ליזמ אינ זײנע ארטיקלענ אינ „פראוודא" פונ 26 מײ אונ 30 יונ 1929 יאָר
(„אייניקע פראָבלעמענ פונ הײנטצײטיקנ קאפיטאליזמ בא די טעאָרעטיקער פונ
דער בורזשואזיע" אונ די „טעאָריע פונ אָרגאניזירטער ווירטשאפטלאָזיקײט"). אינ
די דאָזיקע ארטיקלענ, ווי אינ זײנ בוכ „די וועלט־ווירטשאפט אונ דער אימפעריא־
ליזמ", רעדט ווידער דער כ' בוכארינ וועגנ אָרגאניזירטנ קאפיטאליזמ אינעווייניק
אינ די באזונדערע אימפעריאליסטישע לענדער אינ דער פאָרמ פונ „מעלוכישנ קאפי־
טאליזמ", וואָס, לויט זײנ מיינונג, באטײט עס, אז „ס'ווערט אָפגעשטארבנ די קאָנ־
קורענצ אינעווייניק אינ יעדנ קאפיטאליסטישנ לאנד אונ אז ס'ווערט ביז
גאָר פארשארפט די קאָנקורענצ צווישנ די קאפיטאליסטישע לענדער". ווי־
דער לאָזט ער אויס אלע ווידערשפרוכנ פונ אימפעריאליזמ צומ קאמפ צווישנ די
אימפעריאליסטישע לענדער „אפ דער ארענע פונעמ וועלט־מארק", אונ אלע מעגלעכ־
קײטנ פונ א אלוועלטלעכער רעוואָליוציע פארבינדט ער מיט די אימפעריאליסטישע

מילכאמעס, וואס דרינגען ארויס פונ דאזיקנ קאמפ בונארינס ,,מעלוכע־קאפיטאליזמ" אינ די אימפעריאליסטישע לענדער, זײנ טעאריע וועגנ דעמ ,,אפשטארבנ פונ דער קאנקורענצ" אינעווייניק אינ די דאזיקע לענדער באטײט ניט קײנ אנדער זאך, נאר אז ס'איז מעגלעך אנ אנקריזיסדיקע, פלאנמעסיקע אנטוויקלונג פונ קאפיטאליזמ אינעווייניק אינ באזונדערע קאפיטאליסטישע לענדער אונ, דאס הייסט, ניט קײנ פארשארפונג, גאר א פארטעמפונג פונ די ווידערשפרוכנ פונ קאפיטאליזמ אינ אט די לענדער. עס איז גאנצ באשײמפערלעך דער אפארטוניזמ פונ אט דער טעאריע, איר גאר נאענטע קרויווישאפט צו די בקירעס פונ די ,,טעארעטיקער" פונעמ II אינטערנאציאנאל וועגנ ארגאניזירטנ קאפיטאליזמ, אפ וויפל דא רעדט זיך וועגנ דער ,,אפשטארבונג פונ דער קאנקורענצ" אונ וועגנ אנ אנקריזיסדיקנ קאפיטאליזמ אינ־ווייניק אינ די אימפעריאליסטישע לענדער; ס'איז גאנצ באשײמפערלעך, פארקערט, איר אבסאלוטע אומקאמפראמיסלעכקײט מיט דער לעניבישער לערע וועגנ דער אימ־פעריאליסטישער עפאכע, אלס עפאכע, ווענ ס'ווערנ אויסערגעווײנלעך פארשארפט ניט נאר די צווישנפעלקערלעכע ווידערשפרוכנ פונ קאפיטאליזמ, נאר אויך די אינערלעכע ווידערשפרוכנ אינ יעדנ אימפעריאליסטישנ לאנד. אינ זײנ בוך ,,אימ־פעריאליזמ" קריטיקירט לענינ זייער שארפ די אנשוויונגענ פונ קאוטסקינ אונ פונ די בורזשואזע עקאנאמיסטנ, אונ אלע רייד וועגנ דעמ, אז אינ דער עפאכע פונ אימ־פעריאליזמ איז מעגלעך אנ אנקריזיסדיקע, פלאנמעסיקעווירטשאפט, ווארפט לענינ אפ, ווי א ,,באבע־מײסע פונ די בורזשואזע עקאנאמיסטנ, וואס פוצנ צו דעמ קאפי־טאליזמ אומ יעדנ פרײז" (זע אינ דעמ דאזיקנ בוך ז. 24). ער שטעלט פעסט, אז אינ דער דאזיקער עפאכע, ,,פארשטארקט, פארקערט, אונ פארשארפט זיך די כאאָ־טישקײט, וואס איז אײגנטימלעך דער גאנצער קאפיטאליסטישער פראדוקציע אינ־גאנצנ גענומענ", ניט געקוקט אפנ וווּקס פונ די פאריניקונגענ פונ די קאפיטאליסטנ, ניט געקוקט אפ דער שטרעבונג פונעמ מאנאפאליסטישנ קאפיטאליזמ צו פארניכטנ די פרײע קאנקורענצ אינעווייניק אינ יעדנ לאנד. די אנטשפרעכיקע ערטער אינ לענינס בוך זײנענ ווי לעכאטכילע געצילט קעגנ דעמ הײנטצײטיקנ רעכ־טנ אפארטוניזמ אונ מיט זײנ צוגאנג צומ איצטיקנ פעריאד פונ אימפעריאליזמ.

לענינס בוך ,,אימפעריאליזמ" איז דער יעסאד פונ דער לענינשער לערע וועגנ דער פראלעטארישער רעוואלוציע, אינ דער זעלביקער צײט איז ער דער בעסטער שליסל אפ צו פארשטײנ לענינס פאזיציעס אונ לאזונגענ אינ פעריאד פונ דער אימ־פעריאליסטישער מילכאמע אונ אינ פעריאד פונ קאמפ פאר דער פראלעטארי־שער דיקטאטור אינ רוסלאנד (1917 יאר). גלײכצײטיק דינט דער בוך אלס שליסל פארנ קאמפ ,,אפ צוויי פראנטנ", וואס לענינ האט געפירט קעגנ אלע ווארִיאציעס פונ סאציאל־שאוויניזמ, פונ איינ זײט, אונ קעגנ דעמ ,,לינקנ" אפנייג אינ די רײ־ענ פונ די באלשעוויקעס אינ יענער צײט (בוכארינ—פיאטאקאווס גרופע אא.) — פונ דער אנדערער זײט.

2 די אויסלענדישע ארטיקלענ לענינס איבער די פראגנ, וועגנ וועלכע ער רעדט דא, האבנ זיך געדרוקט אינ ,,סאציאל־דעמאקראט" (דער צענטראלער ארגאנ פונ רסדאפ(ב)), אינ ,,קאמוניסט" אונ אינ ,,סבארניק סאציאלדעמאקראטא", וואס זײנענ דערשינענ אינ דער שווייצ. אינ 1917 י. זײנענ זיי דערשינענ אינעמ זאמל־בוך ,,קעגנ שטראמ". צו דער דאזיקער צווייטער אויסגאבע שיקט עס לענינ אפ דעמ לייענער. אינ לענינס ווערק זײנענ די דאזיקע ארטיקלענ אפגעדרוקט אינ XVIII

אונ XIX ב. א טייל פונ אַט די אַרטיקלענ, דערונטער איינער פונ די סאַמע וויכטיקסטע — „דער קראַכ פונ II אינטערנאַציאָנאַל“, ווערנ געגעבנ אינעמ באַנד III פונ לענינס זעקסבענדיקער אויסגאַבע (יידיש) (ז. 162—223).

3 דאָס דאָזיקע פאָרוואָרט איז צומ ערשטנ מאָל אָפּגעדרוקט געוואָרנ אינ א יאָר אַרומ נאָכ דעמ, ווי עס איז אָנגעשריבנ געוואָרנ. געדרוקט האָט עס זיכ אינ זשורנאַל „קאָמוניסטישער אינטערנאַציאָנאַל“, נומער 18 אינ 1921 יאָר אונטערנ נאָמענ „קאַפּיטאַליזמ אונ אימפּעריאַליזמ“. אינ דער דייטשישער אונ פראַנצויזישער אויסגאַבעס פונ לענינס בוכ „אימפּעריאַליזמ, אַלס העכסטע סטאַדיע פונ קאַפּיטאַליזמ“ אינ 1920 יאָר איז דאָס דאָזיקע פאָרוואָרט ניטאָ.

4 דעמ „בריסקער שאָלעמ“ האָט די ראַטנ־רעגירונג געשלאָסנ מיט די רעגירונגענ פונ דייטשלאַנד, עסטרייכ־אונגאַרנ, בולגאַריע אונ טערקיי. דעמ שאָלעמ־אָפּמאַכ האָט די סאָוועטישע דעלעגאַציע אונטערגעשריבנ אינ בריסק אַפּ דער שאָלעמ־קאָנפערענצ דעמ 1—3 מאַרט 1918 יאָר. דעמ שאָלעמ האָט ראַטיפיצירט (באַשטעטיקט) דער VI אויסערגעוויינטלעכער ראַטנ־צוזאַמענפאָר דעמ 15־טנ מאַרט, נאָכ דעמ ווי דער VII פאַרטיי־צוזאַמענפאָר האָט אָנגענומענ דעמ פאָרשלאָג פונ לענינענ אונ פונ צק וועגנ שליסנ דעמ שאָלעמ. פאַר דעמ האָט מענ געפירט מיט דייטשלאַנד דויערנדיקע אונטערהאַנדלונגענ, וואָס האָבנ זיכ געצויגנ פונ 2־טנ דעקאַבער (19 נאָיאַבער) 1917 יאָר. גלייכצייטיק איז געגאַנגענ א לאַנגדויערנדיקער קאַמפּ אינ דער פאַרטיי אונ אינ צק קעגנ די „לינקע קאָמוניסטנ“ מיט בוכאַרינענ אינ דער שפּיצ אונ קעגנ טראָצקינ. לענינ איז קאַטעגאָריש באַשטאַנענ, אַז מע זאָל שליסנ דעמ דאָזיקנ שאָלעמ, קעדיי, „אָפּגעבנדיק טעריטאָריע, אויסשפּילנ צייט“, דערשלאָגנ זיכ אַנ „אָטעמ־איבעררייס“, פאַרפעסטיקנ די פּראָלעטאַרישע דיקטאַטור, אָרגאַניזירנ די רויטע אַרמיי, איינברעכנ דעמ סאַבאָטאַזש אונ דעמ ווידערשטאַנד פונ דער קאָנטררעוואָלוציע אינ לאַנד אונ איינהיטנ אַפּ אַזאַ אופנ די ערשטע אונ איינציקע פּראָלעטאַרישע מעלוכע, אַלס פעסטונג אונ געצייג פאַר דער אַנטוויקלונג פונ דער אַלוועלטלעכער פּראָלעטאַרישער רעוואָלוציע.

די גרופּע „לינקע קאָמוניסטנ“ האָט געפירט א קאַמפּ קעגנ לענינענ, האַלטנדיק, אַז שליסנ דעמ שאָלעמ איז א פאַראַט צו דער אַלוועלטלעכער פּראָלעטאַרישער רעוואָלוציע. די מאָסקווער געגנטלעכע בוראָ פונ דער פאַרטיי, מיט וועלכער עס האָט אָנגעפירט נ׳ בוכאַרינ, האָט אָנגענומענ א רעזאָלוציע, וואָס אינ איר איז אַרויסגעדרוקט געוואָרנ א „מעשוגעדיקע אונ ווילדע“, ווי לענינ האָט געזאָגט, האַנאָכע, אַז „אינ די אינטערעסנ פונ דער אינטערנאַציאָנאַלער רעוואָלוציע איז צוועקמעסיק איינצוגיינ אַפּ פאַרלירנ די ראַטנ־מאַכט“, וועלכע ווערט קלוימערשט נאָכנ שליסנ דעמ שאָלעמ א „פאָרמעלע“. אינ דער ווייטערדיקער רעזאָלוציע האָט די מאָסקווער בוראָ אויסגעדריקט אומצוטרוי דעמ צק אינ דער שפּיצ מיט לענינענ. טראָצקי ווידער איז געשטאַנענ אַפּ א פּאָזיציע, וואָס איז געווענ נאָענט צו דער פּאָזיציע פונ די „לינקע קאָמוניסטנ“, — ער האָט פאַרטיידיקט א פּאָליטיק, וואָס איז אויסגעדריקט געוואָרנ אינ דער פאָרמולע: „די מילכאָמע ניט פירנ, קיינ שאָלעמ ניט שליסנ“.

דעמ שטאַנדפּונקט פונ די „לינקע קאָמוניסטנ“ אונ פונ טראָצקינ האָט לענינ זייער שאַרפ קריטיקירט סיי אינ זיינע מינדלעכע אַרויסטרעטונגענ, באַזונדערס אַפּנ VII פאַרטיי־צוזאַמענפאָר, סיי אינ דער פּרעסע. דער ווידערשטאַנד פונ די

„לינקע קאָמוניסטנ“ אונ טראָצקיס פּאָזיציע האָבנ שטארק פארצויגנ דאָס שליסנ דעמ שאָלעמ אונ עס איז שוינ אויסגעקומענ צו שליסנ אינ אפּ א סאך אומגינסטיקערע באַדינגונגענ, איידער מע האָט עס געקאָנט טאָנ אינ דעקאַבער 1917 יאָר. לויטנ בריסקער שאָלעמ-אָפּמאַך איז פונ באַשטאַנד פונ דער ראַטנ-טעריטאָריע ארויסגעפאַלנ לעטלאַנד, עסטלאַנד אונ א טייל ווײַסרוסלאַנד. דײַטשלאַנד האָט אײַנגעהאַלטנ פאַר זיך דעמ טייל פּוילנ אונ ליטע, וואָס עס האָט פאַרנומענ בײַמ דער מילכאָמע, אונ די ראַטנ-רעגירונג האָט זיך פאַרפליכטעט צו „באַפרײַענ“ צוזאַמענ מיט לעטלאַנד אונ עסטלאַנד אויך אוקראַינע אונ פינלאַנד. אינ נאָיאַבער 1918 יאָר, אינ צוזאַמענהאַנג מיט דער רעוואָליוציע אינ דײַטשלאַנד, האָט די ראַטנ-רעגירונג אַנולירט דעמ בריסקער שאָלעמ.

5 דער ווערסאַלער שאָלעמ (א נאָמענ נאָכ דער שטאָט ווערסאַל, לעבנ פּאַריזש, אינ פראַנקרײַכ) איז געשלאָסנ געוואָרנ אינ רעזולטאַט פונ דער אימפּעריאַליסטישער מילכאָמע פונ די יאָרנ 1914—1918 צווישנ דײַטשלאַנד אונ זײַנע פאַרבינדעטע, פונ איינ זײַט, אונ די מעלוכעס, וואָס האָבנ געקעמפט קעגנ אימ (ענגלאַנד, פראַנקרײַכ, די פאַראייניקטע שטאַטנ פונ צאָפנ-אַמעריקע, סערביע, איטאַליע, יאַפּאַניע) — פונ דער צווייטער זײַט.

אויב דער בריסקער שאָלעמ האָט באַוויזנ די פאַרכאַפּערישע, רויבערישע מילכאָמע-צילנ מיצאַד דײַטשלאַנד, האָט דער ווערסאַלער שאָלעמ באַשטעטיקט די רויבערישע מילכאָמע-צילנ פונ פראַנקרײַכ, ענגלאַנד אונ זייערע פאַרבינדעטע. לויטנ ווערסאַלער אָפּמאַך, וואָס איז אונטערגעשריבנ געוואָרנ פונ די צדאָדימ דעמ 28-טנ יונ 1919 יאָר נאָכ וואָפנשטילשטאַנד, וועלכער האָט זיך אָנגעהויבנ אינ נאָיאַבער 1918 יאָר, זײַנענ בא דײַטשלאַנד אונ עסטרײַכ אָפּגענומענ געוואָרנ א ריי אייראָפּעישע טעריטאָריעס זייערע. בא דײַטשלאַנד האָט מענ אָפּגענומענ אונ צעטיילט צווישנ די אַנטאַנטע-לענדער אַלע זײַנע קאָלאָניעס. דײַטשלאַנד איז קימאַט אינגאַנצנ אַנטוואָפנט געוואָרנ אונ הערבײַ איז די באַוואָפענונג זײַנע, דערונטער אויכ דער קריגס-פלאָט, איבערגעגאַנגענ צו די זיגער. אפ דײַטשלאַנד האָט מענ ארופגעלייגט אַנ אומגעהויערע קאָנטריבוציע, וועלכע האָט געדאַרפט אויסגעצאָלט ווערנ טיילווײַז מיט גאָלד אונ טיילווײַז אינ נאַטור — מיט קוילנ, בוי-מאַטעריאַלנ, מאַשינעס, פאַרב-שטאָפנ א.אז.וו. די דאָזיקע קאָנטריבוציע („רעפּאַראַציעס“) לייגט זיך, ווי באַוווּסט, מיט דער גאַנצער לאַסט אירער אפנ אַרבעטער-קלאַס אונ די איבעריקע אַרבעטנדיקע מאַסנ אינ דײַטשלאַנד, וועלכע זײַנענ דערפירט געוואָרנ ביז אומגעהערטנ דאַלעס. לויט דער „פאַרשטענדיקונג“ אינ לאָזאַנ (1932) איז באַדינגלעכ באַשלאָסנ געוואָרנ, אז דײַטשלאַנד וועט מער, אייגנטלעכ, קיינ רעפּאַראַציעס ניט צאָלנ, אויב די כויוועס, וואָס די פאַרבינדעטע זײַנענ שולדיק אַמעריקע וועלנ אויכ אָפּגעשריבנ ווערנ. אַמעריקע וויל אָבער ניט הערנ וועגנ אַנולירנ די כויוועס, וואָס מע קומט איר. זי איז גאָר מאַסקעמ צו אונטערהאַנדלענ מיט יעדנ פונ אירע באַלכויוועס באַזונדער וועגנ פאַרבײַטנ די אָפּצאָלנ מיט מעזומענ געלט אפ אַנדערע מינימ אָפּצאָלונגענ.

6 די קאָמונאַרנ — דער פּאַריזשער פּראָלעטאַריאַט צוזאַמענ מיט דער שטאָטישער אָרעמשאַפט אונ א טייל קליינבירגערטומ, וואָס איז געגאַנגענ נאָכ אימ, האָט אינ 1871 געמאַכט אַנ אופשטאַנד, פאַרכאַפּט די מאַכט אונ אָרגאַניזירט די פּאַריזשער קאָמונע. דאָס איז געווענ די ערשטע רעגירונג פונ פּראָלעטאַרישער דיקטאַטור. דער פּאַריזשער פּראָלעטאַריאַט האָט העלדיש געקעמפט פאַר דער קאָמונע קעגנ דער בורזשו-

אַזיע; די „ווערסאַלער“ — זײַנענ געווענ די בורזשואַזיע צוזאַמענ מיט איר רעגי־רונג, וואָס איז אַנטלאָפנ קיינ ווערסאַל (אַ שטאָט לעבנ פּאַריזש), אַהינ האָבנ זיי צונויפגעצויגנ ידאָס קאָנטררעוואָליוציאָנערע מיליטער, געדופנ צו הילפ די דײַטשישע אַרמיי, אָפּגעשניטנ אַזוי אַרומ פּאַריזש פונ גאַנצ פראַנקרײַכ אונ דערטרונקענ די פּאַרי־זשער קאָמונע אינ אַרבעטער־בלוט.

7 די שפּאַניש־אַמעריקאַנישע מילכאָמע פונ 1898 יאָר

איז געפירט געוואָרנ צווישנ די צאָפנ־אַמעריקאַנישע פאַראייניקטע שטאַטנ אונ שפּאַניע פאַר פאַרכאַפּנ די אַנטיליער, פיליפּינער אונ אַנדערע אינדזלענ אינ אַטלאַנטישנ אונ שטילנ אָקעאַנענ, מיטנ טערעצ, אַז אַמעריקע איז אויסנ צו „באַפרײַענ“ די דאָזיקע אינדזלענ פונ שפּאַנישנ יאָכ. די דאָזיקע מילכאָמע איז איינע פונ די אילוסטראַציעס צו לענינס האַנאָכע וועגנ דעמ קאַמפּ פונ די אימפּעריאַליסטישע לענדער פאַר איבער־פאַרטיילנ די וועלט. די גרעסטע אַנטיליער אינדזלענ (קובאַ, פּאָרטאָ־ריקאָ) זײַנענ אַ באַזע אָפּ צו באַהערשנ אונ קאָנטראָלירנ מעקסיקע, די רעפּובליקנ פונ צענטראַל־אַמעריקע אונ די צאָפנדיקע העלפט דאָרעמ־אַמעריקע. אויסער דעמ האָבנ די פאַראייניקטע שטאַטנ מיטנ פאַרכאַפּנ די דאָזיקע אינדזלענ אינ אַטלאַנטישנ אָקעאַנ באַקומענ דעמ שליסל צומ פּאַנאַמער קאַנאַל (זע די 14־טע באַמערקונג צומ דאָזיקנ בוכ), וואָס פאַראייניקט די צוויי אָקעאַנענ (דעמ אַטלאַנטישנ אונ דעמ שטילנ). די פיליפּינער אינדזלענ ווי־דער זײַנענ פאַר די פאַראייניקטע שטאַטנ געווענ אַזאַ באַזע אינ שטילנ אָקעאַנ אָפּ אַרײַנצודרינגענ אינ כינע אונ אינדאָ־כינע, אָפּ אײַנצושטעלנ אַ קאָנטראָל איבער יאַ־פּאַניע אונ אויסטראַליע אונ איבער דער באַוועגונג פונ די אייראָפּעיִשע שיפנ אינ גרויסנ־אַזיע. די דאָזיקע אומשטענדנ האָבנ געשפּילט אַ באַשלוסנדיקע ראָליע פאַרנ קריג־אויסברוכ צווישנ די פאַראייניקטע שטאַטנ אונ שפּאַניע.

די שפּאַניש־אַמעריקאַנישע מילכאָמע האָט זיכ פאַרענדיקט מיטנ פּאַריזשער שאָ־לעמ־אָפּמאַכ דעמ 10־טנ דעקאַבער 1898 יאָר. לויטנ דאָזיקנ אָפּמאַכ האָט שפּאַניע גע־מוזט אָפּגעבנ די אינדזלענ קובאַ, גואַמ, פּאָרטאָ־ריקאָ אונ די פיליפּינענ. קובאַ איז פּראָקלאַמירט געוואָרנ פאַר „אומאָפּהענגיק“. אָבער ווענ די שפּאַניער האָבנ זי פאַר־לאָזנ, זײַנענ די אַמעריקאַנישע מיליטער־טיילנ וואָרטנ פאַרבליבנ אונ מיט זייער הילפ האָבנ די פאַראייניקטע שטאַטנ אָנגעהויבנ באַלעבאַטעווענ אָפנ אינדזל קובאַ, ווי אינ אַנ אייגענער קאָלאָניע. דערנאָכ איז קובאַ דורכ געזעצגעבערישע אַקטנ אונ דורכ אָפּמאַכנ מיט איר אינ 1901 אונ אינ די שפּעטערדיקע יאָרנ פאָרמעל פאַרוואַנדלט גע־וואָרנ אינ אַ קאָלאָניע פונ די פאַראייניקטע שטאַטנ. קעדיי צו פאַרוואַנדלענ אינ זייערער אַ קאָלאָניע די פיליפּינער אינדזלענ, וואָס די שפּאַניער האָבנ פאַרלאָזנ לויטנ אָפּמאַכ פונ 1898 יאָר, האָבנ די פאַראייניקטע שטאַטנ געדאַרפט פירנ אַ נײַע מילכאָמע מיט די פיליפּינער גופע. די דאָזיקע מילכאָמע האָט זיכ געענדיקט אינ 1901 יאָר מיט דעמ, וואָס די פיליפּינער זײַנענ „באַרויקט“ געוואָרנ (זע די 25־טע באַמערקונג צומ דאָזיקנ בוכ).

8 די ענגליש־בורישע מילכאָמע אינ די יאָרנ 1899—1902

האָט ענגלאַנד געפירט אינ דאָרעמ־אַפריקע קעגנ די בורישע רעפּובליקנ טראַנסוואַאַל אונ אָראַנזש. די עלטער־זיידעס פונ די בורנ (פונ האָלענדישנ וואָרט באַרעס — אָפּ יידיש פויער) זײַנענ געקומענ פונ האָלאַנד, האָבנ זיכ באַזעצט אינ דאָרעמ־אַפריקע נאָכ אינ XVII יאָרהונדערט אונ האָבנ אינ XIX יאָרהונדערט געשאַפנ די צוויי אָנגערופענע רעפּובליקנ, וועלכע זײַנענ געווענ אומאָפּהענגיק סײַ פונ האָלאַנד אונ סײַ פונ אַנדערע

אייראָפּייִשע מעלוכעס. ענגלאַנד, וואָס האָט ביסלעכווײַז ארומגערינגלט אָט די רעפּובליקנ מיט זײַנע קאָלאָניעס, האָט ניט אײנ מאָל געפּרוווט פארוואנדלענ אויכ זײ אינ זײַנער א קאָלאָניע. סאָפ XIX יאָרהונדערט האָט מענ דאָרטנ אָנגעהויבנ צו באארבעטנ די גאָלד־ אונ דימענט־אויצרעס. ענגלאַנד איז צוערשט באפאלנ טראנסוואל אונ דערנאָכ אָנגעהויבנ פאָרמעל א מילכאָמע קעגנ די בײדע רעפּובליקנ, וועלכע האָבנ געשלאָסנ צווישנ זיכ א קריג־בונד. די מילכאָמע האָט געדויערט מיט א פארענדערלעכנ דערפאָלג קימאט 4 יאָר. די גאנצע בורישע באפעלקערונג האָט סאכאקל באטראָפנ 645000 מאנ. פאר דער צײַט פונ דער מילכאָמע האָט ענגלאַנד קעגנ זײ געשיקט אונ מאָבילוזירט אינ די ענגלישע דאָרעמ־אפריקאנישע קאָלאָניעס 500000 סאָלדאטנ אונ אָפיצערנ. די ענגלישע אימפּעריאליסטנ, וועלכע זײַנענ געווענ פארינטערעסירט צו באקומענ א גוטנ מארק פאר זײער קאפּיטאל, האָבנ זיכ אָנ ראכמאָנעס אָפּגערעכנט מיטנ מיליטער אונ מיט דער באפעלקערונג פונ די בורישע רעפּובליקנ. אינ רעזולטאט פונ דער מילכאָמע זײַנענ די בורישע רעפּובליקנ אָנגעשלאָסנ געוואָרנ צו גרויסבריטאניע. די מילכאָמע האָט אָפּגעקאָסט דער ענגלישער בורזשואזיע בא 2 מיליארד רובל.

9 רייִדנדיק וועגנ הילפערדינגס טאָעס אינ דער געלט־טעאָריע, האָט לענינ אינ אויג דעריקער דעמ קאפּיטל II פונ „פינאנצ־קאפּיטאל“. אינ דעמ דאָזיקנ קאפּיטל פּרווט זיכ הילפערדינג „פארטיפערנ“ אונ „פארריכטנ“ מארקסנ, פארופנדיק זיכ אפ פאקטנ פונ דער עסטרײַכישער אונ דער אינדישער עקאָנאָמיק. אינ דעמ „ארײַנפיר“ צו דער „קריטיק פונ דער פּאָליטישער עקאָנאָמיע“ אונ אינעמ קאפּיטל III פונעמ באנד I „קאפּיטאל“ האָט מארקס דעפינירט דעמ ווערט פונ פאפירענעמ געלט, ארויסגייענדיק פונעמ ווערט פונ מעטאלענעמ געלט (גאָלד), בענעגייע צו וועלכע דאָס פאפיר־געלט איז א מינ פארטרעטער. די געזעצנ פונ דער צירקולאציע פונ פאפיר־געלט קאָנ מענ, לויט מארקסנ, פארשטײנ אפנ באָדנ פונ די געזעצנ פונ דער גאָלד־צירקולאציע. הילפערדינג אָבער, פונקט פארקערט ווי בא מארקסנ, באהויפּט, אז „בא א רײנער פאפיר־געלט־צירקולאציע... ווערט דאָס פאפיר־געלט... פולשטענדיק אומאָפּהענגיק פונעמ ווערט פונ גאָלד אונ שפּיגלט אלײנ דירעקט אָפּ דעמ ווערט פונ די סכוירעס“ (אונדזער קורסיוו. רעד.). (זע ז. 20 „פינאנצ־קאפּיטאל“, 5־טע אויסגאבע).

ווײַטער, אינ די קאפּיטלענ III אונ VIII פונ דער געגעבענער ארבעט זײַנער (ז. 41—42 אונ 93 פונ דאָזיקנ בוכ) אונ אויבנ, אינ דעמ פאָרוואָרט צו דער פראנצויזישער אונ דײַטשישער אופלאגעס (ז. 9 פונ דאָזיקנ בוכ), ווײַזט לענינ אָנ, אחוצ הילפערדינגס רעוויזיע פונ מארקס געלט־טעאָריע, אויכ אפ אנדערע „בעסערונגעס“ פונ הילפערדינגס „פינאנצ־קאפּיטאל“. לענינ קאָנסטאטירט באזונדערס, אז אינ אזא וויכטיקער פראגע, ווי דער פאראזיטיזמ אונ די פארפוילונג פונ קאפּיטאליזמ אינ דער אימפּעריאליסטישער עפּאָכע, האָט הער „מארקסיסט הילפערדינג“ „געמאכט א טריט צוריק אינ פארגלײַכ מיטנ ניט־מארקסיסט האָבסאָנ“. אונ „די באוווסטע בײַגונג צו שאָלעמ מאכנ צווישנ מארקסיזמ אונ אָפּאָרטוניזמ“, וועגנ וואָס לענינ רעדט אפ דער זעלביקער זײַט, האָט פונ דעמ געוועזענעמ „מארקסיסט“ הילפערדינג געמאכט טכילעס פאר קאוטסקיס א מיטקעמפער אונ פאר אײנעמ פונ די אָנגעזעענסטע פארשטײער פונ דער בורזשואזער, רעפאָרמיסטישער פּאָליטיק (זע ז. 9 פונ דאָזיקנ בוכ), דערנאָכ, צוזאמענ מיט קאוטסקינ, פאר אײנעמ פונ די אָנגעזעענסטע טעאָרעטיקער אונ פירער פונ מאָדערנעמ סאָציאל־פאשיזמ. ס׳פארשטײט זיכ,

דאָס האָט געבראַכט אויכ דערצו, אַז ער האָט זיכ פולקומ אָפּגעזאָגט פונ דעמ, וואָס איז ווערטפול אונ מאַרקסיסטיש אינ זײַנ בוכ „פינאַנצ־קאַפּיטאַל“. הילפערדינג איז געוואָרנ אונ איז אַצינד דער פּריידיקער פונ דער סאָציאַל־פאַשיסטישער טעאָריע וועגנ אימפּעריאַליזמ, וואָס לויט איר איז דער הײַנטצײַטיקער אימפּעריאַליזמ אַנ אָרגאַניזירטער קאַפּיטאַליזמ, וועלכער וואַקסט דירעקט אַרײַנ אינ סאָציאַליזמ אָפּנ באָדנ פונ פּאָליטישער אונ ווירטשאַפטלעכער מיטאַרבעט צווישנ דער בורזשואַזיע אונ דעמ פּראָלעטאַריאַט.

10 גרינדער־רעווע אָדער גרינדער־פּראָפיט באַקומענ געווײנלעכ די אַקציאָנערנ באַמ אָרגאַניזירנ אָדער רעאָרגאַניזירנ די קאַפּיטאַליסטישע אַקציאָנערע אונטערנעמונגענ. דער גרינדער־פּראָפיט בילדעט זיכ אויס אָפּ אַזאַ אופנ: ט'ווערנ, לעמאַשל, אַרויסגעלאָזנ 100 טויזנט אַקציעס, יעדע אַקציע צו 100 רובל — סאַכאַקל אָפּ אַ סומע פונ צענ מיליאָנ רובל. די גרינדער קאָנענ גלײַכ קויפנ אַלע אַקציעס מיטאַמאָל אונ אַרײַנלייגנ צענ מיליאָנ אינ דער אונטערנעמונג. לאָמיר זאָגנ, אַז דער דורכשניטלעכער רעווע באַטרעפט 10 פּראָצ. דעמאָלט וועט דער קאַפּיטאַל פונ צענ מיליאָנ „קאָסטנ“ 11 מיליאָנ רובל אונ יעדע אַקציע וועט, אַנשטאָט 100 רובל, פאַרקויפט ווערנ פאַר 110 רובל. אויב די לאַגע איז אַ שטאַנדהאַפטיקע, קאָנענ די גרינדער אָפּזעצנ אָפּ דער בירזשע די אַקציעס לויטנ געהעכערטנ פּרײַז אונ באַקומענ אָפּ אַזאַ אופנ אַנ איבעריקנ מיליאָנ רובל, וואָס דאָס שטעלט מיט זיכ פאָר דעמ גרינדער־פאַרדינסט. די קוינומ פונ אָט די אַקציעס, דערהויפט די קליינע, ווענ עס ווערט ערגער די לאַגע, באַצאָלנ פאַר זייער לײַכטגלויביקײַט מיט זייער פאַרמעגנ.

עס עקזיסטירנ פאַרשיידענע מיטלענ אָפּ צו באַקומענ גרינדער־פּראָפיט. די אונטערנעמונגענ ווערנ אָפט געגרינדעט פונ בורזשואַזע געשעפטס־לײַט אויסשליסלעכ צוליב דעמ גרינדער־פּראָפיט.

11 „פּראָדוגאָל“ — פאַרקירצטער נאָמענ פונעמ סינדיקאַט „רוסישע געזעלשאַפט פונ האַנדל מיט מינעראַלנ היטצוואַרג פונ דאָנעצער באַסיינ“. אָרגאַניזירט האָט זיכ דער סינדיקאַט אינ 1906 יאָר. אינ זײַנ באַשטאַנד זײַנענ אַרײַנ 18 גרעסטע קוילנ־אונטערנעמונגענ, וועלכע זײַנענ קימאַט אַלע געווענ פאַרבונדנ מיטנ פראַנצויזישנ קאַפּיטאַל; 90—100 פּראָצ. פונ גרונט־קאַפּיטאַל פונ אָט די ריזנ־אונטערנעמונגענ האָבנ געהערט צו פראַנצויזישע געשעפטס־לײַט. פאַר דער מלחמה האָט דער סינדיקאַט „פּראָדוגאָל“ אויפגעהויבנ די פּרײַזנ אָפּ קוילנ אָפּנ פּראָדוציר־פּלאַץ אָפּ 67 פּראָצ. אונ אָפּנ מאָסקווער מאַרק — אָפּ 162 פּראָצ. העכער ווי אינ יוזאָווער ראַיאָנ (דאָנבאַס). קעדיי צו העכערנ די פּרײַזנ פלעגט דער סינדיקאַט פאַרהאַלטנ די פּראָדוקציע אונ אַזוי אַרומ אַרויסרופנ אַ קוילנ־הונגער.

12 „פּראָדאַמעטאַ“ — פאַרקירצטער נאָמענ פונעמ סינדיקאַט „געזעלשאַפט צו פאַרקויפנ די פאַבריקאַטנ פונ די רוסישע מעטאַלורגישע זאַוואָדנ“. דער פונדאַמענט פונ דעמ דאָזיקנ סינדיקאַט איז פאַרלייגט געוואָרנ אינ אָקטיאַבער 1901 יאָר אָפּנ XXVI צוזאַמענפאָר פונ די דאָרעמ־רוסלענדישע באַרג־אינדוסטריעלער, וועלכער האָט באַהאַנדלט די סיבעס פונ קריזיס אונ די מיטלענ, וואָס זײַנענ נייטיק אָפּ אויסצולעבנ אימ. אינ טאָג איז דער „פּראָדאַמעטאַ“ געווענ אַ פאַראייניקונג פונ 5 סינדיקאַטנ: 1) צו פאַרקויפנ בלעכ־אײַזנ, 2) באַלקעס אונ שוועלנ, 3) באַנדאַזשנ אונ אַקסנ, 4) טשוהונענע טרויבנ אונ 5) סאָרטירטנ אײַזנ.

אינ באַשטאַנד פונ „פּראָדאַמעטאַ“ זײַנענ אַרײַנ די גרעסטע מעטאַלורגישע אונ־

טערנעמונגענ פונ דאָרעמ־רוסלאנד מיט א גרונט־קאפיטאל פונ 6 ביז 41 מיליאָנ רובל. הערבײַ האָט די אָנפירנדיקע ראָליע אינ די דאָזיקע אונטערנעמונגענ געהערט די אויסלענדישע קאפיטאליסטנ, דערהויפּט די פראנצויזישע, וועלכע האָבנ אָנגעפירט מיט דער ארבעט פונ די אונטערנעמונגענ דורכ די גרעסטע פעטערבורגער בענק.

דער סינדיקאט פלעגט אײַנשטעלנ הויכע פרײַזנ אפנ אינערלעכנ מארק (אפ 20—30 פראָצענט העכער ווי אפנ אויסערלעכנ מארק), פארקלענערנדיק דעמ אָנבאָט; אינ 1911 יאָר איז דערגאנגענ ביז א טשוהונ־הונגער.

13 די „צעוואסערונג“ פונ קאפיטאל באשטייט אינ דעמ, וואָס דער ווירקלעכער קאפיטאל ווערט אָפּגעשאצט אינ אנ אויסערגעוויינלעכ־גוזמעדיקער סומע (לאָמיר זאָגנ, א קאפיטאל פונ 5 מיליאָנ רובל ווערט אָפּגעשאצט אינ 50 מיליאָנ), אונ אפ דער דאָזיקער סומע ווערנ ארויסגעלאָזנ אונ פארקויפט אקציעס. אזא מאכינאציע גיט די מעגלעכקײַט די רעדלפירער פונ דער אונטערנעמונג אויסצונארנ קאָלאָסאלע געלטער. א באשטימטע צײַט (ביזנ ערשטנ באנקראָט) צאָלנ זיי אויס די קוינים פונ זייערע אקציעס דעמ געוויינלעכנ פראָצענט. נאָכנ באנקראָט ווארעמענ די רעדל־פירער אָנ די הענט אפ די קאפיטאלנ, וואָס זיי האָבנ צונויפגעזאמלט מיט דער הילפ פונ דער באשריבענער מאכינאציע, אונ די ברייטע מאסע אקציאָנערנ ווערט רויִנירט.

14 די פראנצויזישע פאנאמע איז געווענ פארבונדנ מיטנ גראָבנ דעמ קאנאל, וואָס פארייניקט דעמ שטילנ אָקעאנ מיטנ אטלאנטישנ דורכנ פאנאמער לאנדצונג, וואָס פארבינדט צפונ־אונ דאָרעמ־אמעריקע. די ארבעט באמ דאָזיקנ קאנאל האָט אָנגעהויבנ צומ ערשטנ מאָל אינ 1882 יאָר די פראנצויזישע קאָמפּאניע לעסעפּס, וועלכע האָט אינ 1888 יאָר באנקראָטירט. די צפונ־אמעריקאנישע פארייניקטע שטאטנ האָבנ פארענדיקט די בויונג פונ קאנאל ערשט אינ 1913 יאָר. אינ צוזאמענהאנג מיטנ באנקראָט פונ דער פראנצויזישער קאָמפּאניע לעסעפּס זײַנענ אויפגעדעקט געוואָרנ קאָלאָסאלע גנייווֹעס, באגארנ, פעלשונגענ אונ אנדערע שווינדלערײַענ, וואָס אינ זיי האָבנ זיכ באטייליקט, צוזאמענ מיט די אָנפירער פונ דער קאָמפּאניע לעסעפּס, אָנגעזעענע פאָליטישע טוער (קלעמאנסאָ, לובע אאַז.). פונ יענער צײַט אָנ ווערט דאָס וואָרט „פאנאמע“ באנוצט ווענ מע דארפ אָנרופנ א גרויסע שווינדלערישע מאכינאציע.

15 באגדאר—א שטאָט באמ טײַכ טיגר אינ אראביע. דײַטשלאנד האָט פראָיעקטירט א גראנדיעזע אײַזנבאנ־ליניע, וואָס איז באוווּסט אונטערנ נאָמענ „די דרײַ ב“: בערלינ — ביזאנטיומ (ביזאנצ, קאָנסטאנטינאָפּאָל) — באגדאד. דעמ דאָזיקנ פראָיעקט מיינט עס לענינ, ווענ ער רעדט וועגנ דער בויונג פונ דער באגדאדער אײַזנבאנ. זי האָט געדארפט העלפנ דײַטשלאנד פארפעסטיקנ זײַנ הערשאפט אינ קליינ־אזיע אונ אפנ אראבישנ אינדזל אונ אָפּראמענ דעמ וועג פאר זײַנ עקאָנאָמישער ווירקונג אפ אינדיע אונ עגיפּטנ. אזא אײַזנבאנ וואָלט געווענ א גרויסע געפאר פאר ענגלאנדס הערשאפט אינ די דאָזיקע לענדער. אלס קעגנגעוויכט קעגנ דעמ דײַטשישנ פּלאנ, וואָס איז ארויפגעריסנ געוואָרנ דורכ דער אימפּעריאַליסטישער מילכאָמע אינ די יאָרנ 1914—1918, האָבנ עקזיסטירט נאָכ צוויי פראָיעקטנ פונ גראנדיעזע וועגנ: 1) דער ענגלישער פראָיעקט פונ די „דרײַ ק“ — קאפּשטאט (דאָרעמ־אפריקע)—קאַיר (עגיפּטנ)—קאלקוטע (אינדיע) אונ 2) א רוסישער פראָיעקט פונ די „צוויי פּ“ (פּעטערבורג—פּערסישער אײַנגוס).

16 דער האנדל־אָפּמאכ צווישנ פראנקרײַכ אונ רוסלאנד פונ 16 סענטיאבער 1905 יאָר איז געשלאָסנ געוואָרנ אינ אזא מאָמענט, ווענ די צאַ־

דישע זעלבסטהערשונג איז געשטאנענ פאר דער געפאר פונ דער צעפלאקערטער רוסישער רעוואָלוציע און איז געווענ געצווּנגענ צו ווענדנ זיכ צו פראנקרײַכ נאָכ א גרויסער געלט־הלוואָע, קעדיי צו פארפעסטיקנ זײַנע פּאָזיציעס און דערשטיקנ די רעוואָלוציע. דער אָפּמאכ האָט פאָרויסגעזענ א ברייטנ אימפּאָרט פונ פראנצויזישע סכוירעס קיינ רוסלאנד. דער סכומ נעמענ פונ די פראנצויזישע סכוירעס, וואָס זײַנענ ארײַנגעפירט געוואָרנ קיינ רוסלאנד, איז בערעכ אינ דרײַ מאָל געווענ גרעסער פונ דעמ סכומ נעמענ פונ רוסישע סכוירעס, וואָס מע האָט ארײַנגעלאָזט אינ פראנקרײַכ. רוסלאנד פלעגט ארויספירנ אויסשליסלעכ רויוואַרג (ברויט, לעדער, וואלד, נאַפט), פראנקרײַכ — באארבעטע פאבריקאטנ (שפּײַז־פּראָדוקטנ, פּארפומעריע, אווטאָמאָבילנ אדג.). די טאמאָזשנע־אָפּצאָלנ אפ די פראנצויזישע סכוירעס זײַנענ געווענ פארהעלטניסמעסיק נידעריקער ווי די אָפּצאָלנ אפ די רוסישע סכוירעס.

17 ד ע ר ה א נ ד ל ־ אָ פּ מ א כ צ ו ו י ש נ פ ר א נ ק ר ײַ כ א ו נ י א פּ אָ נ י ע פונ 19 אווגוסט 1911־טנ יאָר איז געשלאָסנ געוואָרנ אזוי, אז ער האָט געגעבנ א בעפירעשנ פאָרצוג פראנקרײַכ, ווײַל: 1) די פראנצויזנ האָבנ באקומענ לגאָטעס אינ אלע יאפּאָנישע קאָלאָניעס און די יאפּאָניער — נאָר אינ איינ פראנצויזישער קאָלאָניע (אלזשיר), וועלכע קויפט קימאט ניט דערצו די זײַד, וואָס יאפּאָניע עקספּאָרטירט; 2) פראנקרײַכ האָט זיכ לויטנ דאָזיקנ אָפּמאכ דערשלאָגנ לגאָטעס באמ ארײַנפירנ א גאנצע ריי סכוירעס קיינ יאפּאָניע, ווי לעמאָשל: סארדינענ, פארשיידענע ווײַנענ, זייפ, קאָלערליי פּארפומעריעס, אווטאָמאָבילנ, מאשינעס אאוו., אינ דער צײַט, ווענ יאפּאָניע האָט באקומענ לגאָטעס אפ ארײַנפירנ קיינ פראנקרײַכ בלויז זײַד־רויוואַרג.

18 א ג ר ע נ ע צ ־ אָ פּ צ אָ ל ־ מ י ל כ אָ מ ע איז א פארביטערטער עקאָנאָמישער קאמפ צווישנ צוויי אָדער עטלעכע לענדער. דער דאָזיקער קאמפ קומט פאָר דורכ העכערנ די טאמאָזשנע־אָפּצאָלנ אפ די סכוירעס פונ א צווייטנ לאנד. אָט דאָס לאנד ווידער פארגרעסערט די טאמאָזשנע־אָפּצאָלנ אפ די סכוירעס פונעמ ערשטנ לאנד, דאָס רופט ווידער ארויס א נײַע העכערונג פונ די אָפּצאָלנ מיצאד דעמ ערשטנ. דער דאָזיקער געראנגל קאָנ זיכ אויסלאָזנ מיט פארמאכנ די גרענעצ. דער טאמאָזשנע־קאמפ איז א גרויזאמער אָנזאָגער פונ מילכאָמע צווישנ די קאפּיטאליסטישע לענדער.

דער טאמאָזשנע־קאמפ צווישנ עסטרײַכ און סערביע האָט זיכ אָנגעהויבנ אינ דער ערשטער העלפט פונ 1906 יאָר. דער פאָרמעלער אויסרייד דערצו איז געווענ די פארשטענדיקונג צווישנ סערביע און בולגאריע, וועלכע האָט אָנגערירט די אינטערעסנ פונ עסטרײַכ, וואָס האָט פּראָטעסטירט און פארמאכט די גרענעצ. דאָס האָט געגעבנ א שטארקנ קלאפּ די אינטערעסנ פונ דער האנדל־בורזשואזיע און פונ די פּריצימ אינ סערביע, וועלכע פלעגנ פארקויפנ זייער פי קיינ עסטרײַכ.

אינ דער צווייטער העלפט פונ 1906־טנ יאָר האָט זיכ דער קאמפ באנײַט. עסטרײַכ האָט געפאָדערט, אז סערביע זאָל עפענענ איר מארק פאר דער עסטרײַכישער קריג־אינדוסטריע.

19 דעמ „אימפּעריאליזמ פונ אוראלטנ רוימ“, וואָס האָט געפירט א פארכאפּערישע, דעראָבערישע פּאָליטיק און מיט געווער באהערשט א גאנצע ריי לענדער פונ אייראָפּע, אזיע און אפריקע, קאָנ מענ ניט צונויפמישנ מיטנ מאָדערנעמ אימפּעריאליזמ, ווי מע קאָנ ניט, אשטייגער, צונויפמישנ דעמ וווּכערישנ קאפּיטאל, וואָס האָט עקזיסטירט ביזנ קאפּיטאליזמ, מיט דעמ וווּכערישנ קאפּיטאל, דעמ באנק־קאפּיטאל

אינ דער עפאכע פונ אימפעריאליזמ· דער אונטערשייד צווישנ דער פארקאפּיטאליסטישער, דעראבערישער פאליטיק פונעמ אוראלטנ רוימ אונ דער פארקאפּיטאליסטישער פאליטיק פונ הײַנטצײַטיקנ אימפעריאליזמ באשטייט אינ דעמ, וואס אינעמ אוראלטנ רוימ איז עס געווענ א פאליטיק פונעמ גרויסנ ערדבאזיצ אונ פונעמ האנדל־קאפּיטאל, וואס זייער הערשאפט האט זיכ באזירט אויפנ עקספּלואטירנ די שקלאפנ, אונ באמ הײַנטצײַטיקנ אימפעריאליזמ — איז עס א פאליטיק פונעמ פינאנציעלנ קאפּיטאל, ד.ה. פונ פאריי־ניקטנ, צונויפגעוואקסענעמ באנקישנ אונ אינדוסטריעלנ קאפּיטאל, וואס זײַנ הערשאפט באזירט זיכ אויפנ עקספּלואטירנ די לוינ־ארבעט פונ די ארבעטער· דער דאזיקער בײַשפּיל באווײַזט, אגעווינלעכ, אז וויפל ניט ריכטיק ס'איז צו פארשטיינ אונטערנ הײַנטצײַטיקנ אימפעריאליזמ בלויז די „פאליטיק“ אונ ניט די גאנצע סיסטעמ פונ דער קאפּיטאליסטישער ווירטשאפט·

20 ריידנדיק וועגנ דער וויכטיקער באדײַטונג, וואס באגדאד האט פאר ענגלאנד, אלס שטיצ־פונקט קעגנ דײַטשלאנד, האט לענינ אינ אויג די וויכטיקײַט זײַנע פארנ קאמפ פונעמ ענגלישנ אימפעריאליזמ פונ יענער צײַט קעגנ די פארקאפּיטאליסטישע פלע־נער פונ דײַטשלאנד בענעגײַע קליינאזיע, פערסישנ האלב־אינדזל, אינדיע אונ עגיפּטנ, באזונדערס קעגנ פארווירקלעכנ דעמ דײַטשישנ פלאנ אויסצובויענ די באגדאדער אײַ־זנבאנ (זע די באמערקונג 15 צומ דאזיקנ בוכ)·

21 אינעמ דאזיקנ פארווארט האט ענגעלס צווישנ אנדערנ געשריבנ: „...קאלזמאנ עס האט געדויערט ענגלאנדס אינדוסטריעלע מאנאפּאליע, האט דער ענגלישער ארבע־טער־קלאס אינ א געוויסער מאס אנטיילגענומענ אינ די פארצוגנ פונ דער דאזיקער מאנאפּאליע· די דאזיקע פארצוגנ פלעגנ פארטיילט ווערנ צווישנ די ארבעטער זייער ניט גלײַכמעסיק: די פּריווילעגירטע מינדערהײַט האט אײַנגעשלונגענ א באדײַטנדיקנ טייל, נאר אפנ כוילעק פונ די ברייטע מאסנ פלעגט צײַטנווײַז אויכ עפּעס אנקומענ... מיטנ פאלנ פונ דער מאנאפּאליע פארשווינדט די דאזיקע פּריווילעגירטע לאגע פונ ענגלישנ ארבעטער־קלאס...“ (זע פ. ענגעלס „די לאגע פונעמ ארבעטער־קלאס אינ ענגלאנד אינ 1844 יאר“ (רוסיש), מעלוכע־פארלאג 1928, זײַט 63)·

22 ענגעלס רעדט וועגנ דעמ (בוכשטעבלעכ מיט די ווערטער, וואס לענינ ברענגט אינ דער באמערקונג צומ קאפּיטל VI, טייל 1, ב. III פונ מארקס „קאפּיטאל“, זע די אויסגאבע פונ מעלוכע־פארלאג פונ 1923 יאר, זײַט 97·

23 דער באקסער־אויפשטאנד — דער אופשטאנד פונ די פויערימ אינ צאפנ־כינע פרילינג 1900 יאר קעגנ די אויסלענדישע אימפעריאליסטנ· דעמ אופשטאנד האט אונטערגעשטיצט די כינעזישע בורזשואזיע, וואס האט אויסגענוצט די פויערישע באוועגונג, אפ צו מאכנ א דרוק אפ דער דעמאלטיקער מאנארכיסטישער רעגירונג אינ כינע· אינ דער דאזיקער באוועגונג זײַנענ אפנ באדנ פונ הונגער נאכ עטלעכע אומ־געראטענע־יארנ, וואס זײַנענ געווענ פארנ אופשטאנד, ארײַנגעצויגנ געווארנ ברייטע פויערישע מאסנ· די געזעלשאפטנ, וואס האבנ אנגעפירט מיט דער באוועגונג, — אי כע־ציואנ (די פויסט אינ נאמענ פונ גערעכטיקײַט אונ הארמאניע), דא צויאנ־גוי (די געזעלשאפט פונ גרויסנ פויסט) אונ אנדערע — האבנ אונ זייערע טיטולנ גע־האט דאס ווארט „פויסט“, פונדאנענ שטאמט דער נאמענ „באקסער“· די אלוועלטלעכע בורזשואזיע איז ארויסגעטראטנ אינ א אייגנהייטלעכנ פראנט קעגנ די אופשטענדלער אונ האט זיי צעקלאפּט מיט געמיינזאמע קויכעס פונ אמעריקאנישע, רוסישע, מײַ־רעוו־אייראפּעיִשע אונ יאפּאנישע מיליטער־טיילנ· נאכנ דערשטיקנ דעמ אופשטאנד

האבנ די „גרויסמאכטנ“ ארויסגעשטעלט כינע רויבערישע פאדערונגענ וועגנ פארברייטערטע קאנצעסיעס אינ די גרעסטע שטעט (פעקינ, טיאנצזינ, שאנכײ אאא.), וועגנ געבנ די אויסלענדער דאס רעכט צו האלטנ א באוואפנטע וואכ, וועגנ איינצאלנ א קאלאסאלע קאנטריבוציע פונ עטלעכע הונדערט מיליאנ רובל. פססר האט זיכ אפגעזאגט פונ דער קאנטריבוציע, וואס איז ארויסגעפאלנ אפנ כיילעק פונ צארישנ רוסלאנד. דער דאזיקער אפזאג איז א בולעטער אויסדרוק פונ דער פאליטיק, וואס עס פירט דער פראלעטאריאט אונ זײנ פארטיי, וועלכע קעמפנ פארנ פארניכטנ יעטווידער אימפעריאליסטישנ דרוק, דערונטער אויכ דעמ נאציאנאלנ אונ נאציאנאל־קאפיטאליסטישנ דרוק.

24 **עליזאס־לאטארינגיע** האט מיט זיכ פארגעשטעלט צוויי פראווינצנ (עלזאס אונ לאטארינגיע), וואס האבנ געהערט צו פראנקרײכ ביז דער מילכאמע צווישנ פראנקרײכ מיט פרויסנ אינ די יארנ 1870—1871. אינ רעזולטאט פונ אט דער מילכאמע איז עלזאס־לאטארינגיע אנגעשלאסנ געווארנ צו דײטשלאנד, אונ אינ רעזולטאט פונ דער אימפעריאליסטישער מילכאמע האט זי זיכ ווידער אומגעקערט צו פראנקרײכ. וועגנ דער עלזאס־לאטארינגישער פראגע זאגט לענינ, אז דאס איז א „וויכטיקע ברענענדיקע טאג־פראגע“, ווײל עלזאס־לאטארינגיע איז געווענ איינע פונ די מילכאמע־אביעקטנ צווישנ די אימפעריאליסטנ פונ דײטשלאנד אונ פראנקרײכ, אונ די דײטשישע סאציאל־שאוויניסטנ, וועלכע האבנ פארטיידיקט זייער „אייגענע“ בורזשואזיע, האבנ פארשוויגנ דעמ פאקט, אז דײטשלאנד האט פארכאפט עלזאס־לאטארינגיע אינ 1871 יאר.

25 **די אנעקסיע פונ די פיליפינער אינדזלענ** (אפ שטילנ אקעאנ) האבנ די פשא דורכגעפירט מיט א באוואפנטער קראפט. נאכ דער מילכאמע מיט שפאניע אינ 1898 יאר (זע די באמערקונג 7 צומ דאזיקנ בוכ) האבנ די אינדזלענ לויטנ פרידנ־אפמאכ געדארפט אובערגיינ פונ שפאניע צו די פאריייניקטע שטאטנ. פאר דעמ ניצאבנ, וואס די פאריייניקטע שטאטנ האבנ אפגעהאלטנ איבער שפאניע אפ די פיליפינער אינדזלענ, האבנ אבער די שטאטנ אינ א גרויסער מאס געהאט צו פארדאנקענ די פיליפינער, וואס האבנ ארויסגעשטעלט אנ ארמיי פונ 30 טויזנט מאנ אונטער דער אנפירונג פונעמ פיליפינישנ רעוואליוציאנער אגווינאלדא, ווענ די פאריייניקטע שטאטנ האבנ אפגענארט אונ צוגעצויגנ אפ זייער זײט. ווענ די מילכאמע מיט שפאניע האט זיכ געענדיקט אונ די שפאניער זײנענ אוועק פונ די פיליפינער אינדזלענ, האט אגווינאלדא פראקלאמירט די אינדזלענ פאר אנ אומאפהענגיקער רעפובליק. דאס איז געווענ אנ ענטפער אפ דער דערקלערונג פונ דער רעגירונג פונ די פאריייניקטע שטאטנ, אז זי נעמט אפ זיכ די פארוואלטונג מיט די אינדזלענ. די פאריייניקטע שטאטנ האבנ געשיקט קעגנ די פיליפינער אנ ארמיי פונ 140 טויזנט מאנ. דער קאמפ פונ די פיליפינער האט געדויערט בא צוויי יאר. סאפ־קאלסאפ זײנענ זיי צעקלאפט געווארנ, זייער פירער אגווינאלדא איז געפאנגענ געווארנ אונ דערנאכ האט מענ זיכ אנגעהויבנ צערעכענענ מיט די רעוואליוציאנערנ (טויטשטראפ, צענדליקער יארנ טפיסע). דער קאמפ פונ די פיליפינער קעגנ די פאריייניקטע שטאטנ פאר אומאפהענגיקייט האט געקאסט די פיליפינער, לויט די ציפערנ פונ די אמעריקאנער גופע, 600 טויזנט מענטשנ. ווי דער דעמאלטיקער פרעזידענט פונ די פאריייניקטע שטאטנ, מאק קינלי, האט פארזיכערט, האט מענ מיט די דאזיקע מיטלענ אויסגעפילט בלויז גאטס ווילנ. „די פיליפינער, פונקט ווי קובא אונ פאר־

טאַ=ריקאַ (זע די באמערקונג 7 צו דעמ דאַזיקנ בוכ. ר ע ד.), זײַנענ אונדז אַנ־ פּאַרטרויט פונ דעמ אויבערשטנ. האָט דענ דאָס לאַנד געקאָנט אויס־ מײַדנ צו אויספילנ אזא פליכט?...“ די דאָזיקע „פליכט“ פארנ אויבערשטנס ווילנ האָט מאק קינלי פאָרמולירט אזוי: „די פיליפּינער אינדזלענ זײַנענ אפ שטענדיק אונדזערע. הארט לעבנ די פיליפּינער געפינענ זיכ די אומענדלעכע מערק פונ כינע.— מיר וועלנ זיכ ניט אָפּזאָגנ ניט פונ דעמ און ניט פונ יענעמ“.

26 קאָרייע — א מעלוכע אפנ וויַטנ מיזרעכ אינ אזיע, וואָס ליגט אפנ קאָ־ רייִשנ האלב=אינדזל. אינ משעכ פונ א לאנגער צײַט איז צווישנ יאפּאַניע און כינע פאָרגעקומענ א פארביטערטער קאמפּ פאר קאָרייע. אינ די 90=ער יאָרנ פונ פאָריקנ יאָרהונדערט האָט זיכ דער קאמפּ פאר דער עקספּלואטאציע פונ קאָרייע פאנאנדערגע־ וויקלט צווישנ יאפּאַניע און רוסלאנד. נאָכ דער רוסיש=יאפּאַנישער מילכאָמע (אינ די יאָרנ 1904—1905) האָט יאפּאַניע אנעקסירט קאָרייע און פארכאפּט אינ אירע הענט די אָנפירונג מיט די פינאנצנ, די פּאָטשט, טעלעגראפ, טעלעפאָנ און אויסערלעכע באציִונגענ.

אינהאלט

זײַט

פאָרוואָרט 3

פאָרוואָרט צו דער פראנצויזישער אונ דײַטשישער אופלאגע . . . 4

I. די קאָנצענטראציע פונ דער פּראָדוקציע אונ די מאָנאָפּאָליעס 17

II. די באַנק אונ זײער נײַע ראָליע 25

III. דער פינאנצ־קאפּיטאל אונ די פינאנצ־אָליגארכיע 41

IV. עקספּאָרט פונ קאפּיטאל 56

V. די צעטײלונג פונ דער וועלט צווישנ די פארבאנדנ פונ קאפּיטאליסטנ . . . 61

VI. די צעטײלונג פונ דער וועלט צווישנ די גרויסמאכטנ 70

VII. דער אימפּעריאליזמ אלס באזונדערע סטאדיע פונעמ קאפּיטאליזמ 82

VIII. פּאראזיטיזמ אונ פארפוילונג פונעמ קאפּיטאליזמ 93

IX. די קריטיק פונעמ אימפּעריאליזמ 103

באמערקונגענ 125

Редактор перевода — Л. Гольдберг. Техред. — М. Погостер. Корректор — М. Иткин. Сдано в набор 23|XII—34 г. Подписано к печати 11|III — 35 г. ф. б. 82X110 $^{1}/_{32}$. 9 п. л. Уп. Главлита Б—2360. Тираж 5.000.

Тип. „Эмес“, Москва, Покровка 9. Зак. № 646.